דושעס לאנדאו

דער וועג

דער וועג

פון דששעק לאנדאן.

איבערזעצט פון

ת. ראזענפעלד.

פארלאג „ניי־צייט", ניו־יארק

1921

Copyright, 1903,
by Jack London.

Yiddish Copy.
Copyright, 1920,
by Lewis Cahan.

אינהאלט:

זייט

ודוי — — — — — — — — — — — — 5
זיד אנהענגען — — — — — — — — — 29
בילדער — — — — — — — — — — — 57
ארויסגעפאלען — — — — — — — — — 77
די קאזע — — — — — — — — — — — 101
צווישען טרעפפס — — — — — — — — — 123
וואנדער יאטעז אוז פרעהליכע קעצלאך — — 153
צוויי טויזענט טרעפפס — — — — — — — 175
ביקעס — — — — — — — — — — — 197

וּדְוִי

ודוי.

אינ׳ם שטאט נעוואדא האב איך אמאל אפגעלויגנערט א פרוי. צוויי שעה נאכאנאנד האב איך געוועבט דעם ליגען, איינמאל זיך ניט פארהיקעט, ניט רויט געווארעז. איך ווייל זיך פאר איהר ניט פארענטפערעז. דאס ניט, איך ווייל אבער די זאך ערקלערעז. צום אומגליק וויים איך ניט ווי מען רופט איהר און האב ניט איהר אדרעס. אויב זי וועט לייענען אט די שורות וועט זי מיר זיכער צושרייבען א בריעף.

געווען איז דאס אין רענע נעוואדא אינ׳ם זומער פון 1892. עס איז געווען יריד־צייט. קלייגע גנבים, אלערליי שווינדלער און א גאנצע מחנה הונגעריגע טרעמפס האבען באלאגערט דאס שטעטעל ווי די היישעריקען. אט די הונגעריגע טרעמפס האבען מאקע געמאבט דאס שטעטעל פאר א „הונגעריג" שטעטעל. זיי האבען אזוי אפט „געהאקט" אין די הינטער־טירען פון די שטאטיגע בעלאטים ביז מען האט זיי נאר אויפגעהערט צו ענטפערן.

א ביטער שטעטעל מיט „לצים", — פלעגען די טרעמפס אין יענער צייט דאס רופען. ניט איינמאל האב איך א מאלציים פארפעהלט, הגם איך האב געקאנט גלייך ווי אלע אנדערע „פארקאטשען די פיס אויף די פלייצעם" און קלאפען אין די טויערן, זוכען עפעס א „נתינה", אן „עק־טיש" אדער נאר צונויפקלאפען א פאר מטבעות אין נאס. מיר איז איינמאל אזוי שלעכט געווארען אין אט דעם שטעטעל, אז איך בין אוועק צום וואקזאל און זיך שטילערהייט ארויינגעכאפט אינ׳ם פריוואטען וואגאן פון א רייזענדען מיליאנער. דער צוג האט זיך נעריהרט. דער שווייצאר

האט זיך גלייך א לאז געטאן נאך מיר, אט־אט כאפט ער מיך אז ביים קאלנער. עס איז געווארען זודיג־היים, נור איך בין שוין געשטאנען נעבען מיליאנער. פאר הכנות איז שוין קיין צייט ניט געבליבען. „גי' מיר א קוואדער אויף עכעו", האב איך זיך ארויסגעכאפט. און ווי איהר זעהט מיך לעבען, דער מיליאנער האט ארויינגעלעגט די האנט אין קעשענע און האט מיר געגעבען... פונקט... א קוואדער. איך וואלט נעמעגט שווערען, ער איז אזוי פארטומעלט געווארען, אז ער האט מיך געפאלגט אוטאמאטיש. נאכדעם האב איך זיך אויסגעגעסען די נאל, פארוואס איך האב איהם ניט נעבעטען קיין דאלאר. איך וואלט איהם זיכער געווען געקראגען. איצטער האב איך נעמוזט ארופ פונ'ם לויפענדען צוג און, מיט א קונציגען מאנעוור אויסמיידען דעם שווייצאר, וואס האט מיר רק געוואלט ארויינפארען אין באק. ער האט מיר דוקא ניט געטראפען. עס ווערט שלים ביז נאר, ווען מען דארף ארופ־שפרינגען פונ'ם נידעריגסטען פלאטפארם־טרעפל פון א וואגאן, וואו מען קען אויפ'ן ארט ברעכען האלז־און נאקען, ניט אויפשטעהן שוין קיין לעבעדיגער, און דא, אויבען, אויף דער פלאטפארם, שטעהט א צויאשעטער עטיאפיער און ווייל אייך ארויינפארען מיט א נומער עלף. אבער א קוואדער האב איך! איך האב איהם!

נאר לאמיר זיך צוריקקערען צו דער פרוי, וואס איך האב אזוי מיאוס אפגעלינגערט. נעווען איז דאס אין אוועגט פונ'ם לעצטען טאג, וואס איך האב פארבראכט אין רעגא. יענעם טאג בין איך געווען אויפ'ן וועט־לויף פלאץ, געקוקט ווי די פערדלאך לויפען און פארפעלט עסען מיטאג. איך בין געווען טויט־הונגעריג. און צו די צרות האט מען נאר־וואס אינ'ם שטעטעל געהאט ארגאניזירט א קאמיטעט פון געזעלשאפטליכער זיכערהייט, כדי דאס צו באפרייען פון אזעלכע הונגעריגע מה־יעשה'ניקעם ווי איך. דאס נעזעץ האט שוין געהאט צונויפגעקליבען א מענגע פון מיינע ברידער־טרעמפס, און איך האב דערהערט די זוניגע טאלעז פון קאליפארניע מיך רופען דורך די קאלטע שפיצען פון די סיערראס. צוויי זאכען האב איך נעמוזט אפטאן אידער איך האב געקענט אפטרייסלען פון מיינע

פים דעם שטויב פון רענא. ראשית, האב איך יענע נאכט זיך גע־
מוזט ארויפכאפען אויף א בלינדער פלאטפארם פון א צוג, וואס
לויפט אין דער וועסט. צווייטענס — קריגען עפעם צו עסען.
אפילו די יונענד אליין וואלט ניט געוואגט הונגעריגערהייט זיך
ארויסלאזען אויף א גאנצער נאכט צו פארען אויף א פלאטפארם
פון א צוג, וואס לויפט דורך טונעלען, און אייביגע שנעען פון די
הימעל־הויכע בערג.

צו קריגען עפעם אין טויל אריין איז אבער געווען א גאנץ
שווערער עסק. אין א צענדלינג הייזער האט מען מיר נעווייזען
די טיר. טיילכאל האט מען מיך גאר אנגעזידעלט און מיר מוריע
נעווען וועגען דער צוגערינגעלטער דירה, וואס וואלט אויף מיר און
וועלכע איך האב זיך כשר פארדינט. די צרה איז, וואס אט די
באהויפטונגען זענען טאקע געווען אמת. אט דערפאר טאקע האב
איך זיך געוואלט אוועקלאזען יענע נאכט אין דער וועסט. דאס גע־
זעץ איז געווען וואר און האט גענישטערט די הונגעריגע און הייס־
לאזע, פאר וועמען איינענטליך די דירה מיט די גראטעס איז גע־
וען צוגעגרייט.

אין אנדערע הייזער האט מען די טיר פארהאקט מיר אין
פנים, פארקירצט מיין העפליך־ און הכנעה'דיג־אויסגעשטעלטע
בקשה מיר נעבען עפעם צו עסען. אין איין הויז האט מען די טיר ניט
געעפענט. שטעה איך אויפ'ן גאניקל אן קלאפ אן פון אינווייניג
קוקט מען צו מיר ארויס דורכ'ן פענסטער. אט טוען זיי א הויב
א קליין געוונט אינגלע: זאל ער אויך זעהען דעם טרעמפ, וואס
וועט ביי זיי אין הויז קיין עסען נים באקומען.

ווי עס שיינט, וועל איך זיך שוין מוזען אראפכאפען צו די
גאר ארימע נאר שפייז. די ארעמסטע זענען די לעצטע זיכערע
רעטונג פון דעם הונגעריגען טרעמפ. אויף זיי קען מען זיך שטענ־
דיג פארלאזען. זיי קעהרען זיך קיינמאל ניט אפ פון דעם הונגעריגען.
אומעטום, איבער אלע פאראייניגטע שטאאטען האט מען מיר ווי־
פיל מאל אפגעזאגט צו געבען עסען אין דעם גרויסען הויז אויפ'ן
בערג; און שטענדיג האב איך נעקראגען עסען אין דעם קליינעם

שטיבעל נעבען טייכל אדער זומפ, מיט זיינע צעבראכענע פענסטער, פארשטעקטע מיט שמאטעס, מיט זיין אויסגעמאטערטער מיטער. אה, איהר צדקה־הענדלער! געהט צו די ארעמע זיך לערנען, ווייל נאר די ארעמע אליין זענען אמת'ע בעלי־צדקה. זיי ניבען ניט אוז קארגען ניט פון זייער איבערפלום. זיי האבען נארנים קיין אי־בערפלום. זיי גיבען שטענדיג דערפון, וואס זיי דארפען פאר זיך. אוז נאנץ אפט דערפון, וואס זיי דארפען דרינגליך־נויטיג פאר זיך אליין. צואוואנרפען דעם הונט א ביין — איז ניט קיין צדקה. צדקה איז — טיילען דעם ביין מיט'ן הונט, בעת איהר זייט אזוי הונגעריג ווי דער הונט.

איין הויז, וואו מען האט מיר נארנים נענעבען האט זיך מיר באזאנדערס אייננעקריצט אין מיין זברון. די פענכטער פון דער ווערענדע זענען ארוים צום עס־צימער, דורך וועלכע איך האב נעזעהען א מאן זיצען אוז עסען א קוכען — א גרויסען פלייש־קוכען. איך שטעה אזוי אין דער אפענער טיר, ער רעדט מיט מיר אוז עסט דערווייל ווייטער. ער איז נעווען א פארמענליכער אוז צוליב זיין הצלחה האט ער, נעווענהנליך, נעקוקט פון אויבען אראפ אויף זיינע וועניגער גליקליכע בריידער.

האקט ער מיר גלייך איבער מיין בקשה צו נעבען עסען אוז שיסט ארוים:

„איך גלויב נאר ניט, דו זאלסט וועלען ארבייטען".

דאס האט זיך נאר ניט אננענקערט צום ענין. איך האב אפילו קיין וואנרט ניט דערמאנט וועגען ארבייט. די טעמע פון דעם נע־שפרעך, וואס איך האב פארפירט איז נאר נעווען: „שפייז". אר־בייטען האב איך טאקע ניט נעוואלט. איך האב נאר יענע נאכט זיך נעוואלט ארויפכאפען אויפ'ן צוג, וואס נעהט אין דער וועסט.

— דו וועסט ניט ארבייטען וועז דו האסט אפילו א נעלע־נענהייט, — רייצט ער מיך ווייטער.

איך כאפ א קוק אויף זיין מילדער פרוי אוז זעה, אז וועז ניט אט דער צערבערוס, וואלט איך שוין נעקראנגען א חלק פון דעם פלייש־קוכען. אבער צערבערוס איז איינגעטונקען אינ'ס קוכען, אוז

איך זעה אז איך מוז איהם איבערבעטען, אויב איך וויל נאר באקומען א חלק. טו איך א זיפץ אוז נעם אן זיין ארבייט־מאראל.

— פארשטעהט זיך, איך וויל ארבייטען — נאר איך איהם.

— כ'גלויב דאם נישט. — הירושעט ער ארוים.

— פרואו מיך אויס, — ענטפער איך, צופאסענדיג זיך צום ליגען.

— גוט, — זאגט ער, — קום צונעהן מארגען אינדערפריה צום ראג פון דער אוז דער נאם (איך האב פארגעסען דעם אדרעם) — דו ווייסט דאך וואו די אפנעברענטע געביידע איז, אוז איך וועל דיך שטעלען צו דער ארבייט, ארויפוואארפען ציגעל.

— גוט, מיין הער; איכ'ל דארטען זיין.

ער טוט א ווארטשע אוז עסט ווייטער. ווארט איך. איז א פאר מינוט ארום טוט ער אויף מיר א קוק מיט אן „א י ך ה א ב ־ נ ע מ י י נ ט, ־ א ז ד ו ־ ב י ס ט ־ ש ו י ן ־ נ י ט א" — אויסדרוק אויף זיין פנים אוז פרעגט:

— נו?

— איר... איך ווארט, כ'וויל עפעם עסען, — טו איך אייר־דעל א זאג.

— איך האב אבער נעוואוסט, דו וועסט ניט ארבייטען! ברומט ער ארוים.

ער איז, פארשטעהט זיך, נעזוען נערעכט; נאר צו דעם שלום איז ער אבער נעקומען דורך לייענען מיינע נעדאנקען, וויל זיין לאגיק האט דאם באין אופן ניט נעקענט אויסדרינגען. נאר דער בעטלער ביי דער טיר מוז שטעהן מיט הכנעה, נעהם איך אן זיין לאגיק, וויי איך האב אנגענומען זיין מארא.

— איהר פארשטעהט, איך בין איצט הונגעריג, — זאג איך נאך איידעלער. — מארגען אינדערפריה וועל איך זיין נאך מעהר הונגעריג. בארעכענט נאר, וויי הונגעריג איך וועל זיין, וועז איך וועל וואארפען ציגעל א נאכצוז טאג אהן עסען. אויב איהר וועט מיר איצט נעבען עפעם צו עכען, וועל איך נאר אנדערש קענען ארבייטען מארגען ביי די ציגעל. —

פארטראכט ער זיך אזוי ערענסט איבער מיין ענטפער, אוו דערווייל עסט ער ווייטער, אוו זיין פרוי ציטערט אזש, אטאכט מישט זי זיך אריין אוו בעט אונז איבער, אבער זי האלט זיך אפ.

— הער וואס איכ'ל דיר זאגען — מאכט ער צו מיר אוו קייעט אלץ, — דו קום צו דער ארבייט מארגען אוו ארום מיטאג־צייט וועל איך דיר געבען נענוג נעלט אויף א מאלציים. אוו לאמיר זעהען צו דו ביסט טאקע ערענסט צו ניין.

— אין דער זעלבינגער צייט — פאנג איך אן ; נאר ער שלאגט מיר גלייך איבער.

— אויב איכ'ל דיר איצטער עפעס נעבען צו עסען — וועל איך דיך שוין קיינמאל מעהר אין די אויגען ניט זעהען. יא, איך קען אייער חברה. טו א קוק אויף מיר. איך בין קיינעם ניט שולדיג. איך האב זיך נאר קיינמאל ניט ארײַנגעלאזט אזוי נידערציג צו בעטען ביי עמיצען שפייז. אויף מיין עסען האב איך שטענדיג פארדינט. די צרה מיט דיר איז, וואס דו ביסט פויל אוו צעלאזען. איך זעה דאס אויף דיין פנים. איך האב נעארבייט אוו בין נעווען ארענטליך. וואס איך בין איצטער האב איך פון זיך אליין נעמאכט. דו קענסט אויך טאן דאס זעלבינג, וועז דו ארבייטסט נאר אוו ביסט ארענטליך.

— ווי איהר ? פרעג איך.

אך ! קיין איין שטראל פון הומאר האט נאך קיינמאל ניט דורכגעדרונגען די מונקעלע, אין ארבייט צואוויקסטע נשמה פון אט דעם מענשען.

— יא, ווי איך, — ענטפערט ער.

— מיר אלע ? פרעג איך.

— יא, איהר אלע, — ענטפערט ער איבערצויגענד.

— אבער, — זאג איך : — וועז מיר אלע ווערען ווי איהר, ווער וואלט פאר אייך געשלעפט ציגעל ?

איך מעג שווערען, אז א שמייכעל האט א פינקעל געטאן אין זיין פרוי'ס אויגען. ער אבער איז פארציטערט געוואָרען — צי האט אויף איהם געווירקט די שרעקליכע מעגליכקייט פון א רע־

פֿארמירטער מענשהייט, וואו ער וועט ניט קענען קריגען קיין צי־
געל־וואַרפֿער. צי מיין חוצפּה — דאָס וועל איך שוין קיינמאל ניט
וויסען.

— וואָס וועל איך מיט דיר טענה'ן, — האָט ער א ברום
געטאָן: — פֿארנעם זיך פּון דאָנען, דו אומדאנקבארער יונג!

טו איך א שאַר מיט די פּיס צו צייגען, אז איך האָב בדעה
אוועקצוגעהן און פֿרעג: — און קיין עסען קריג איך ניט?

פֿלוצלונג שטעלט ער זיך אויף. א מענש איז ער געווען א
נרויסער און איך בין דאָך א פֿרעמדער אין א פֿרעמד לאַנד און דער־
צו זוכט מיך קהל. איך טראָג זיך האָסטיג אָפּ. „אבער פֿארוואָס
אומדאנקבאר", פֿרעג איך זיך אליין, א קלאָפּ טוענדיג מיט'ן טויער
„וואָס אזוינס, צים טייוועל, האָט ער מיר נענעבען, איך זאל איהם
דאנקבאר זיין?" איך כאַפּ א קוק הינטערווייליעכם. אט זעה איך
איהם דורכ'ן פֿענסטער. ער נעהמט זיך ווידער צום קוכען.

אט איצטער האָב איך שוין נאָר פֿארלאָרען מיין מוט. א סך
הייזער בין איך פֿארבייגענאַנגען און ניט געוואָגט אפילו צוגעהן.
אלע הייזער האָבען נעהאַט איין פּנים און קיין איינם האָט ניט אויס־
געזעהן „גוט". נעה איך אזוי דורך עטליכע קוואַרטאַלען, טרייי־
סעל אביסעל אָפּ פּון זיך די פֿארצווייפֿלונג און נעהם זיך אָן מיט
מוט. בעטלעען שפּייז איז סך הכל נעווען א מין שפּיל, און נע־
פֿעלען מיר ניט די קוארטען, האָב איך שטענדיג די ברירה אָנ־
פֿאנגען איבערנייס א קאָן. באשלים איך זיך א נעהם טאָן צום נעקס־
טען הויז. נעה איך צו דעם צו, ס'איז שוין געווען היפּשלאַך פּינס־
טער, און טו זיך א לאָז צו דער קיך־טיר.

איך קלאָפּ שטיל אָן איין טיר און הערזעה א ליעב נעזיכט מון
א מיטעליעהרינער פֿרוי ארויסקומען מיר צו ענטפֿערן. איז דער רגע
איז ווי דורך רוח־הקודש ארײַן צו מיר די „מעשה", וואָס איך האָב
באַארפט דערצעהלען. איהר דארפט וויסען, אז דער ערפֿאַלג פּון
א בעטלער העננט אָפּ פּון זיין פּעהיגקייט צו דערצעהלען א שעהנע
מעשה. קודם כל אוז טאַקע אין איין רגע מוז דער בעטלער „תופס
זיין" זיין קרבן. נאָכדעם דארף ער דערצעהלען א מעשה, וואָס זאל

אפעלירען צו דער ספעציעלער פערזענלעכקייט אוו טעמפעראמענט פון אט דעם קרבן. אוו טאקע דא ליגט די נרויסע שווערינקייט: אין דעם מאמענט וועו ער איז תופס זיין קרבן מוז ער נלייך אנ־פאנגען זיין נעשיכטע. קיין איין מינוט קען מען ניט אפשפארען אויף זיך צוגרייטען. מיט דער שנעלקייט פון א בליץ מוז ער באגרייפען די נאטור פון דעם קרבן אוו אויפפאסען א נעשיכטע, וואס זאל מאכען א רושם. דער ערפאלרייכער טרעמפ מוז זיין א קינסטלער. ער מוז שאפען ספאנטאן אוו מאמענטאל — אוו ניט אויף א טעמע, וועלכע ער קלייבט זיך אויס פון זיין רייכער פאנ־טאזיע, נאר אויף דער טעמא, וועלכע ער לייענט ארויס פונ'ם פנים פון דער פערזאן, וואס עפענט איהם די טיר, מעג דאס זיין א ותרן אדער א קארנער, א נוטמוטיגער אדער א בייזער, א מאן, א פרוי אדער א קינד, א צוגעלאזטער אדער א ברוגז'ער, א איד אדער א קריסט, א שווארצער אדער א ווייסער, מעג ער האבען ראסען־פארטיילען אדער זיין בריידערליך נעשטימט, א קלייג־שטעטלדיגער אדער א גרויס־שטאטיגער, אדער וואס ער זאל ניט זיין. אפט טראכט איך, אז פאר א גרויסען טייל פון מיין ער־פאלג אלס דערצעהלונגס־שרייבער האב איך צו פארדאנקען אט דער איבונג אין מיינע טרעמפ־יאהרען. כדי צו קרינען שפיין פאר זיך האב איך נעמוזט דערצעהלען מעשיות, וואס האבען נע־קלונגען ווי אמת'דיגע. ביי דער הינטער טיר וועלט צולויב דער דרינגענדער נויט אנטוויקעלט די איבערציגונגס־קראפט אוו די אויפריכטיגקייט, וואס אלע אויטאריטעטען האלטען אלס יסוד אין דער קונסט פון דער קורצער ערצעהלונג. אויך גלויב איך, אז מיין טרעמפ־לעבען האט מיך נעמאכט פאר א רעאליסט. רעאליזם איז די איינציגע סחורה, וועלכע מען קאן ביי דער קיך־טיר אויס־טוישען אויף עסענווארג.

נאר אלעמען איז קונסט מעהר ניט ווי די העכסטע מדרגה פון נעשיקטקייט, אוו נעשיקטקייט ראטעוועט ניט איינמאל אפ א „מעשה". איינמאל, נעדענק איך, בין איך אין ווינעפיג, מיני־טאבא, נעלענען אין א פאליציי־צירקעל. איך האב זיך דעמאלט

נעהאט נעלאזט אין דער וועסט, פארענדיג מיט א „קאנאדא־פאסי־פישען צוג. פארשטעהט זיך, די פאליציי וויל וויסען מיין געשיכ־טע. נו, האב איך זיי דערצעהלט די געשיכטע, געיאגט פונ׳ם מא־מענט. אויפ׳ן קאנטינענט זענען זיי גוואלדיג אומערפארענע מא־טראזען, און וואס קען זיין בעסער פאר זיי, ווי די נעשיכטע פון א ים־רייזע? אין א ליגען קענען זיי דאך קיינמאל מיד ניט כאפען. און איך האב זיי דעריבער דערצעהלט א ווייגענדיגע מעשה וועגען מיין לעבען אויף דער נהינום־שיף ג ל ע נ מ א ר. (איך האב איינמאל נעזעהען די שיף ג ל ע נ מ א ר נעאנקערט אין דעם סאן־פראנציסקא אויסנום.)

איך בין נעווען אן ענגלישער לערנאינגעל, זאג איך. זאגען זיי, אז איך רייד ניט ווי אן ענגלישער אינגעל. אין דער רגע האב איך שוין נעמוזט שאפען. נעבאראן און ערצויגען נעוואראן בין איך אין די פאראיינינגטע שטאטען. נאר׳ן טוידט פון מיינע עלטערן, האט כען מיך אפגעשיקט קיין ענגלאנד צו מיין זיידען. ער האט עס מיך אפגענעבען אלס לערנאינגעל אויף דער שיף ג ל ע נ מ א ר. איך האף, אז דער קאפיטאן פון דער ג ל ע נ מ א ר וועט מיר מוחל זיין פאר דעם כאראקטער וואס איך האב איהם אין יענער נאכט צונעגעבען אין דעם וויניפענער פאליציי־צירקעל. אזא גרויי־זאמקייט! אזא ברוטאליטעט! אזא טייוועלשע געניאליטעט צו פיינינגען מענשען. דאס האט ערקלערט, פארוואס איך בין אין כאנטריאל אנטלאפען פון דער שיף גלענמאר.

ווי אזוי קום איך אין דער סאמע מיט פון קאנאדא און פאהר איצטער אין דער וועסט, וועו מיין זיידע האט געלעבט אין ענגלאנד? ענגל האב איך באשאפען א פארהייראטע שוועסטער, וועלכע וואוינט אין קאליפארניע. זי וועט שוין אויף מיר אויפפאסען. ברייטלאך האב איך אפגעמאהלט איהר ליעבליכע נאטור. נאר די הארצלאזע פאליציי אין אבער נאר ניט אזוי שנעל פארטיג נעוואראן מיט מיר. אויף דער שיף בין איך ארויף אין ענגלאנד, צוויי יאהר האב איך אויף איהר געארבייט אייזער איך בין אנטלאפען. וואס האט די שיף געטאן און וואו איז זי געווען אט די צוויי יאהר?

אט איצטער האב איך אט די אומערערפארענע מאטראזען א נעחם געטאן מיט זיך אויף א רייזע ארום דער וועלט. נעשלייידערט פון די בריזענד ים־וואסערן, געקוועלט פונ׳ם שטעכינגן וואסער־שטויב האבען זיי צוזאמען מיט מיר געקעמפט מיט א טיפון ארום די ברע־גען פון יאפאן. זיי האבען צוזאמען מיט מיר נעלאדען און אויס־געלאדען שיפען אין אלע פארטען פון די זיבען ימים. איך האב זיי מיטגענומען קיין אינדיען, ראנגון און כינא, און האב זיי נעלאזט ברעכען צוזאמען מיט מיר דעם אייז ארום דעם פארגעבירג הארן, ביז וואנען מיר האבען לסוף נעאנקערט אין מאנטרעאל.

און דאמאלסט האבען זיי מיר נעהייסען ווארטען א ווייל, אוו איין פאליציי־מאן איז ערנעץ אוועק אין דער נאכט אריין, בעת איך האב זיך נעווארימט ביים אויוועו, ברעכענדיג זיך דעם קאפ צו טרעפען, אין וואס פאר א פאסטקע זיי וועלען מיך דאס באלד אריינכארען.

עם האט זיך מיר אפגעריסען אין הארצען, וועו איך האב איהם דערזעהען ביי דער טיר, פאלנענדיג נאר דעם פאליציי־מאן. ניט קיין ציניינערישער קאפריז האט עס דורכגעשטאכען די דאזיגע קלייגטשינקע נאלדענע רינגעלאך דורך זייגע אויערען; ניט קיין פרעירי־וויגטען האבען די דאזיגע הויט פארוואנדעלט אין נע־קנייטשטען לערער; אוו ניט קיין שנע־שטורעמס אוו משוגע׳דיגע בערג האבען איהם צוגעגעבען דעם דאזיגען וואקלענדיגען נאנג. וועו ער האט א קוק נעטאן אויף מיר, האב איך דערזעהען אין זייגע אויגען דעם אומצווייפעלהאפטען שטעמפעל פון דער זון אויפ׳ן ים. דאס איז געווען א טעמע, וואס איך האב בארארפט איבערלייענען אונטער די אויפמערקזאמע בליקען פון א האלבען טוץ פאליציי־לייט — איך, וועלכער איז קיינמאל נישט נעשטוואומען איבער די כינעזישע ימ׳ען, נישט נעווען ארום דעם פארגעבירג האדן אוו נישט אנגעקוקט פאר די אויגען ניט אינדיען אוו ניט ראנגון.

איך בין נעווען אין פארצווייפלונג. דאס אומגליק איז צוגע־טראטען צו מיר, פארקערפערט אין דער פארם פון אט דעם פאר־

האַרטעווטען פון געוויטער און מיט גאַלדענע אויריגלאַך באַציר־
טען זוהן פון ים. וואַר איז ער געווען? וואַם איז ער געווען? איך
איך האָב געמוזט אויפסניי זיך אַריענטירען אין מיין לאַגע, א־ניט
וואַלטען די דאָזיגע בייזע פאַליציי־לייט מיך פאַרנומען אין א צעל,
דערנאָך אין פאַליציי־גאַריכט, אוו דערנאָך אין אַנדערע גענענגע־
נישׂ־צעלען. וועו ער וואַלט דער ערשטער מיך אויסגעפרעגט, איי־
דער איך וואַלט געוואוסט, וויפיעל ער האָט געוואוסט, וואַלט איך
געווען פאַרלאַרען. צי האָב איך אַבער אַרויסגעגעבען מיין פאַרצווויי־
פעלטע לאַגע פאַר די דאָזיגע שארפזיכטיגע היטער פון געזעלשאפט־
ליכער זיכערקייט אין וויניפּעג? נישט איך. איך האָב באַגאַנגענט
דעם דאָזיגען עלטערען מאַטראָז מיט א צופרידענער אוו שטראַלנ־
דיגער מינע, מיט דער גאַנצער כלומר'שטער דערלייכטערונג, וואַם
איינער, וואַם טרינקט זיך, וואַלט ארויסגעוויזען, געפינענדיג אין
זיין לעצטען פאַרצווייפעלטען צאפלען זיך א שווים־גאַרטעל. אט־
דאַם איז א מענש, וואַם פאַרשטעהט, אוו ער וועט באַשטעטיגען
מיין אמת'דינע מעשה פאַר די אויגען פון די דאָזיגע שפיר־הינט,
וועלכע פאַרשטעהען נישט, — אזוי צום וועניגסטען האָב איך גע־
שטרעבט דורכצופיהרען מיין רעל. איך האָב זיך אַן איהם אַנגע־
כאַפט; איך האָב געגומטען באַווארפען איהם מיט פראַגעס וועגען
איהם גופא. אין אַנגעזיכט פון מיינע ריכטער האָב איך געוואַלט
אויספראַווען דעם כאַראַקטער פון מיין רעטער נאָר איידער ער
האָט מיך נעראַטעווועט.

ער איז געווען א גוטמוטיגער מאַטראָז — נישט קיין איבער־
געשפּיצטער. די פאַליציי־לייט זיינען געווארען אומגעדולדיג, בעת
איך האָב איהם אויסגעפרעגט. צום סוף האָט איינער פון זיי מיר
געהייסען פאַרמאַכען דאַם מויל. איך בין אַנטשטויגען געווארען;
אַבער בעת איך האָב נעשטויגען, האָב איך דערווייל געהאַלטען אין
אויסטראַכטען אוו אַנציכענען דאַם סצענאַריום פון דעם קומענ־
דיגען אקט. איך האָב נענוג נעלערנט צו קענען איהם דורכפיהרען.
ער איז נעווען א פראַנצויז. ער איז אלע מאל נעשוואומען אויף
פראַנצויזישע האַנדעלס־שיפען, מיט דער אויסנאַם פון

א רייזע אויף א בריטישער שיף און צום סוף — א גליקליכער פאקט! — ער איז שוין צוואנציג יאהר נישט נעווען אויפ'ן ים.

דער פאליציי־מאן האט איהם אונטערגעטריבען צו נעמען מיר אויפ'ן פארהער.

— איהר האט באזוכט ראנגון? — האט ער נעפרעגט.

איך האב צוגעשאקלט מיט'ן קאפ.

— מיר האבען דארטען אונזער דריטען שטייערמאן אראפגענ־לאזט אויפ'ן ברעג. פיבער.

וועו ער וואלט מיך נעפרעגט, וואס פאר אן מין פיבער. וואלט איך געווען ענטפערען — „אנטצינדונג פון די נעדערים". כאטש פרעגט מיך בחרם וואס דאס איז אזוינס פאר א קרענק. ער האט מיך אבער דאס נישט נעפרעגט. זיין צווייטע פראגע איז נאר נע־וועו:

— און ווי איז עפעס ראנגון?

— נאנץ פיין. ס'האט זעהר פיעל נערענעט, וועו מיר זיינען דארט געווען.

— האט איהר נעקראנען אורלויב?

— זיכער, — האב איך נעענטפערט. — דריי פון אונז, לער־יונגען, זיינען צוזאמען אראפ אויפ'ן ברעג.

— נעדענקסטו דעם טעמפעל?

— וועלכען טעמפעל? — האב איך נעפרואווט זיך ארויסצו־דרעהען.

— דעם גרויסען, אויבען, אויף די טרעפ.

איך האב נעוואוסט, אז וועו איך וואלט נעדענקט דעם טעמ־פעל, וואלט איך איהם בארארפט באשרייבען. עס האט זיך פאר מיר נעעפענט א תהום.

איך האב א שאקעל נעטאן מיט'ן קאפ אויף „ניין".

— מען קאן איהם זעהן אומעטום פון דעם האפען, — האט ער מיר נעלאזט וויסען. — מען טוו נישט דוקא אראפגעהן אויפ'ן ברעג צו זעהן דעם דאזיגען טעמפעל.

איך האב קיינמאל אין מיין לעבען נישט נעפיהלט אזא שטאר־

קען האָס צו א טעמפּעל. איך האָב איהם אָבער צורעכט געמאכט, דעם דאָזיגען טעמפּעל פון ראָגנון.

— איהר קאָנט איהם נישט זעהן פון דעם האָפען, — האָב איך אָפּגעלייקענט זיינע ווערטער. — איהר קאָנט איהם נישט זעהן פון שטאָט. איהר קאָנט איהם נישט זעהן אין דער הויך, פון די טרעפּ. ווייל... — איך האָב זיך אָפּגעשטעלט צוליעב'ן עפּעקט — ווייל עס איז דאָרט נישט פּאַרען קיין שום טעמפּעל.

— אָבער איך האָב איהם דאָך אַליין נעזעהען מיט מיינע אייגענע אויגען! — האָט ער אויסגערופען.

— דאָס איז נעווען, אין...? — האָב איך נעפּרעגט.

— אין איין־און־זיבעציגסטען יאָהר.

— ער איז פּאַרניכטעט געוואָרען אין דער גרויסער ערד־ציטערניש פון 1877 — האָב איך איהם דערקלערט. — עס איז נעווען א זעהר אַלטער טעמפּעל.

מיר זיינען ביידע שטיל נעבליבען. ער האָט זיך באַמיהט פאַרשוטעלען זיך פאָר זיינע אַלטע אויגען דאָס וויטע בילד פון דעם שעהנעם טעמפּעל בייס ים.

— די טרעפּ זיינען נאָך אַלץ דאָרט, — האָב איך איהם ארויסגעהאָלפען. — איהר קאָנט זיי זעהן אומעטום פון דעם האָפען. און איהר נעדענקט יענעם קליין אינזעל ביי דער רעכטער זייט, וואָס קומט אַריין אין האָפען? — איך רעכען, אז דאָרט האָט טאָקע נעמוזט זיין אן אינזעל (איך בין נעווען גרייט אַריבערצוציהען עס אויף דער לינקער זייט), ווייל ער האָט צוגעשאָקעלט מיט'ן קאָפּ. — נישטאָ מעהר, — האָב איך צוגעגעבען. — זיבען קלאָפּטער וואָסער דעקען איהם איצטער צו.

איך האָב נעוואונען א מאָמענט אָפּצוכאָפּען דעם אָטעם. בעת ער האָט זיך פּאַרטראָכט איבער די ענדערונגען פון דער צייט, האָב איך דערווייל צוגעגרייט די לעצטע שטריכען פון מיין מעשה.

— איהר נעדענקט דאָס צאַל־הויז אין באָמבעי?

ער האָט עס נעדענקט.

—אָפּגעברענט ביז'ן גרונט, — האָב איך נעמעלדעט.

— נעדענקסטו דזשים וואן? — האט ער זיך ווידער אמאל נענומען צו מיר.

— נעשטארבען, — האב איך נעזאגט.

איך האב אבער נישט געהאט דעם קלענסטען באגריף, ווער עס איז, צום טייוועל, נעווען אט דער דזשים וואן.

איך האב זיך ווידער געפונען אויף דינעם אייז.

— נעדענקט איהר בילי הארפער אין שאנגאי? — האב איך איהם שנעל צוריקגעפרענט.

דער אלטער מאטראז האט זיך פיעל אנגעשטרענגט צו דערמאנען זיך, אבער דער בילי הארפער פון מיין פאנטאזיע איז נעווען אויסער זיין שוואכען זכרון.

— זיכער נעדענקט איהר בילי הארפער. — בין איך צו איהם צוגעשטאנען. — יעדער איינער קען איהם. ער איז דארט נעווען גאנצע פערציג יאהר. ער איז נאך איצט אויך דארט.

און דאמאלסט איז נעשעהען דער נס. דער מאטראז האט נעדענקט בילי הארפער. אפשר האט טאקע נעלעבט א בילי הארפער, און אפשר איז ער טאקע נעווען אין שאנגאי פערציג יאהר און איז נאך איצט אויך דארט; פאר מיר איז דאס אבער נעווען א נייס.

נאר א האלבע שטונדע לענגער האב איך אויף אזא אופן זיך דורכגערעדט מיט'ן מאטראז. צום סוף האט ער געזאגט די פאלגענדע־ציי־לייט.אז איך בין נעווען דער, פאר וועמען איך האב זיך פאר־געשטעלט, און נאכדעם, ווי איך האב אין דעם פאליציי־צירקעל איבערנענעכטינט און האב דארט אפגענעסען אנבייסען, האט מען מיר אפגעלאזט פריי צו וואנדערען צו דער וועסט צו מיין פארהייראטער שוועסטער אין סאן פראנציסקא.

איך וועל זיך צוריקקערען צו דער פרוי איז רענא, וועלכע האט אין א שפעטער פארנאכט־שטונדע געעפענט פאר מיר איהר טיר. ביים ערשטען אנבליק פון איהר נוט־מוטיגען געזיכט בין איך שוין אריין איז מיין ראל. איך בין געווארען א ליבליר, אומשולדיג אין אומגליקליך בחור'ל. איך האב נישט געקאנט רעדען. איך האב נעעפענט דאס מויל און עס צוריק צוגעמאכט. איך האב נאך

קיינמאל אין לעבעז נישט געבעטען ביי קיינעם קיין עסען. מיין פאַרלענגהייט איז געווען א שמערצליכע, אז אויסערגעווענליכע. איך האָב זיך געשעמט. איך, וואָס האָב געקוקט אויף בעטלעריי, ווי אויף אַן אינטערעסאַנטען שפיל, בין מגולגל געוואָרען אין אַן עכטען זוהן פון א חשוב'ער באַלעבאַסטע, איבערגעלאָדען מיט איהר נאַנצער בורושואַזער מאַראַל. נאָר די שווערע הונגער־לייַדען האָבען מיך געקאַנט צווינגען צו טאָן אַזא נידעריגע אוז געמיינע זאַך, ווי בעטלען עסען. אוז איך האָב דערביי געשטרעבט צוצוגעבען צו מיין פּנים דעם אויסדרוק פון אַנגענכמורעטער צעטראַגענקייט פון אַן אויסגעהונגערטען אוז נאַאיוון בחור'ל, וואָס איז נישט געווואויינט צו בעטלעריי.

— דו ביסט הונגעריג, מיין אַרים אינגעל, — האָט זי ארויס־געזאָגט.

איך האָב איהר נעלאָזט רעדען די ערשטע.

איך האָב צונעשאַקעלט מיט'ן קאָפּ אוז האָב א שלוק געטאָן.

— דאָס קומט מיר אויס דאָס ערשטע מאָל... צו בעטען, — האָב איך ארויסגעשטאַמעלט.

— קום אריין. — די טיר האָט זיך בריַיט פאַנאַנדערגעעפענט.

— מיר האָבען שוין גראָד אָפּגענעסען, נאָר דער אוויוון ברענט אוז איר קאָן עפּעס צונריַיטען פאַר דיר.

זי האָט מיד נעהאַנטער באַטראַכט, וועז איך בין אַריינגעקומען אין דעם ליכט.

— הלואי וואָלט מיין אינגעל געווען אזוי געזונט אוז שטאַרק, ווי דו, — האָט זי געזאָגט. — ער איז אַבער נישט שטאַרק. ער פאַלט צייטענווייז. ער איז ערשט היינט בייטאָג געפאַלען אוז האָט זיך זעהר שטאַרק צעקלאַפּט, מיין טייער אַרים אינגעל.

זי האָט איהם מיטערליך געצערטעלט מיט איהר קול אוז איך האָב געהאַלט'ט צוגעהמעז אָט די צערטליכקייט. איך האָב א קוק געטאָן אויף איהם. ער איז געזעסען אויף יענער זייט טיש, א שוואַבער אוז א בלאַסער. זיין קאָפּ אַרומגעוויקעלט מיט באַנדאַזשען. ער האָט זיך נישט באַוועגט, אַבער זיינע אויגען ליכטיגע איז

דער שיין פון לאמפ, זיינען געווען אנגעשטעלט אויף מיר מיט אן אומבאוועגליכען אוז פארוואונדערטען בליק.

— פונקט ווי מיין ארימער פאטער, — האב איך געזאגט. — ער האט געהאט די פאלענדיגע קראנקהייט. עפעס א מין שווינדלענישׂ אין קאפ. דאס האט נעבראכט אלע דאקטוירים אין פארוירונג. זיי האבען קיינמאל נישט געקאנט אויסגעפינען, וואס עס איז מיט איהם אזוינס געווען.

— איז ער טויט? — האט זי איידעל געפרעגט, אוועקשטעלענדיג פאר מיר א האלבען טויז לויזע אייער.

— טויט, — האב איך א שלוק געטאן — ערשט פאר־צוויי־וואכען. איך בין געווען נעבען איהם, וועז דאס האט געטראפען. מיר געהען בייידע אריבער די נאס, טוט ער א פאל, אוז קיין שוין מעהר צו זיך נישט קומען. מען האט איהם אריינגעפיהרט אין אן אפטייק. דארטען איז ער אויסגענאנגען.

אוז איך האב דערבייי דערצעהלט מיט אלע פרטים די טרויעריגע געשיכטע וועגען מיין פאטער — ווי אזוי איך בין מיט איהם, נאך מיין מוטער'ס טויט, אוועקגעפארען פון דער פערם קיין סאן פראנציסקא; ווי אזוי זיין פענסיע (ער איז געווען אן אלטער סאלדאט) אוז דאס ביסעל גאלט, וואס ער האט געהאט, איז נישט גענוג; אוז ווי אזוי ער האט געפרואווט פארקויפען ביכער. איך האב איך דערצעהלט וועגען מיינע אייגענע צרות פאר די עטליכע טעג נאך זיין טויט, וואס איך האב אייניזאם אוז עלענד פארברעכט אויף די נאסען פון סאן פראנציסקא.

בעת די גוטע פרוי האט אנגעווארימט צוויבאק, געפרעגעלט פלייש אוז געקאכט נאך אייער, אוז בעת איך האב זיך אונטער־גאיילט צורעכט מאכען אלץ, וואס זי האט פאר מיר אוועקגע־שטעלט, האב איך אויסגעברייטערט דאס בילד וועגען דעם ארימען יתום אוז האב איבערגעגעבען אלע אייגצעלהייטען. איך בין גע־וואהרען דאס ארימע אינגעל. איך האב נעגלויבט אין איהם, פונקט ווי איך האב נעגלויבט אין די פיינע אייער, וועלכע איך האב פאר־שלונגען. איך וואלט געקאנט ווייניגען איבער זיך אליין. איך

וויס, אז צייטענווייז האבען אין מיין שטים זיך טאקע געפיהלט טרערען. עס איז נעווען זעהר ריהרענד.

ווירקליך, ביי יעדען שטריר, וואס איך האב צוגעגעבען צום בילד, האט די דאזיגע נוטע נשמה מיר עפען דערלאנגט. זי האט נעמאכט א פעקעל עסען מיר מיטצוגעבען. זי האט אהין ארייני־ נעלייגט א סך נעקאכטע אייער, פעפער און זאלץ, און אנדערע זאכען, און א גרויסען עפעל. זי האט מיר געשענקט דריי פאר גראבע רויטע וואלענע זאקען. זי האט מיר נעגעבען ריינע טיכעלעך און נאך אנדערע זאכען, וואס איך האב שוין פארגעסען. זי האט די גאנצע צייט נעהאלטען אין איין קאכען, און איך האב געהאלטען אין איין עסען. איך האב זיך געשטאפט, ווי א ווילדער; אבער דער וועג איבער די סיראמס אויף א בלינדען פראכט־וואגאן איז נעווען א וויטער, און איך האב נישט געוואוסט ווען און וואו איך וועל קריגען מיין צווייטען מאלצייט. און בעת מעשה איז איהר אייגען אומגלויקליך אינגעל נעזעסען ביים טיש, ווי א סקעלעט, שווייגענדיג און אומבאוועגליך, און האט נעקוקט אויף מיר מיט א פאר אויסגענאצטע אויגען. איך שטעל זיך פאר, אז ער האט אין מיר געזהען א מענשען, וועמענס לעבען איז פול נעווען מיט מיבטעריעס, ראמאנטיק און אוואנטורען — מיט אלץ, וואס איז נישט נעווען דערגרייכבאר פאר זייגע שוואבע כוחות. און דאך האט זיך מיר אייגמאל אדער צווייפאל נישט ווילענדיג אויסגע־ דאכט, אז ער זהעט מיך דורך און דורך, ביז'ן סאמע גרונט פון מיין בעסטלעריש־ען הארצען.

— וואוהין פארסטו איצט? — האט זי מיך נעפרעגט.

— קיין סאלט לייק סיטי, — האב איך נעזאגט. — איך האב דארט א שוועסטער, א פארהיראטע שוועסטער. (איך האב זיך נעוואקעלט, צי זאל איך נישט מאכען פון איהר א מארמאן, און האב באשלאסען, אז ניין.) — איהר מאן איז א בליי־גיסער, א קאנטראקטאר.

איך האב זיך דערמאנט, אז די קאנטראקטארס־בליי־גיסער זיערען נעווהנליך פארעבענט פאר מענשען, וואס פארדינען א סך

נעלט. איך האב זיך אבער שוין ארויסגערעדט. און איך האב עס נעמוזט אויסבעסערען.

— זיי וואלטען מיר געשיקט נעלט אויף מיין רייזע, ווען איך וואלט עס ביי זיי געבעטען, — האב איך דערקלערט, — זיי האבען אבער געהאט א חולה אין זייער פאמיליע און פארשוידענע נע־שעפטליכע שוועריגקייטען. זיין שותף האט איהם באשווינדעלט. און דערפאר האב איך זיי נישט געשריבען וועגען נעלט. איך האב געוואוסט, אז איך וועל שוין ווי נישט איז זיך דורכשלאגען צו זיי. זיי האבען אודאי גערעבעט, אז איך האב נענוג נעלט צו קומען קיין סאלט לייק סיטי. זי איז אזא ליעבע און אזא גוטע. זי איז אלע מאל געווען גוט צו מיר. איך רעכען, אז איך וועל זיך לער־נען ביי איהם די מלאכה. זי האט צוויי טעכטער. זיי זיינען אינ־גער פון מיר. אייגע איז נאך נאר א קינד.

פון אלע מיינע פארהייראטע שוועסטער, וועלכע איך האב פארשפרייט איבער די שטעט פון די פאראיניגטע שטאטען, איז די שוועסטער פון סאלט לייק ביי מיר די באליעבטסטע. זי איז אויך א גאנץ רעאלע שוועסטער. ווען איך רעד וועגען איהר, קאן איך זעהן זי, איז איהרע צוויי מיידעלעך, און איהר מאן דעם בלייגיסער. זי איז א בריטיש מוטערליכע פרוי, — פון יענעם כארט, פארשטעהט איהר מיר, וועלכע קאכען אלע מאל פיינע זאכען און זיינען קיינמאל נישט אין כעס. זי איז א ברוגעטין. איהר מאן איז א שטילער בחור, וואס נעמט זיך פון גארנישט צום הארצען. צייטענווייז קען איך איהם אויך גאנץ גוט. און ווער ווייסט, אפשר וועל איך איהם נאך אמאל באגעגענען? אויב דער אלטער מאטראז האט געקאנט גערעטעלט בילי הארפער, זעה איך נישט אייז, פארוואס איך זאל נישט קאנען אמאל באגעגענען דעם מאן פון מיין שוועס־טער, וועלכע וואוינט אין סאלט לייק סיטי.

פון דער אנדערער זייט, האב איך א געפיהל פון זיכערקייט, אז איך וועל קיינמאל נישט באגעגענען לעבעדיגערהייט מיינע פיע־לע עלטערען און עלטער־עלטערען—איהר פארשטעהט, איך האב זיי אלע מאל אוועקגעהרג'עט. הארץ־קראנקהייט איז געווען מיין בא־

ליבט מיטעל פֿטור צו ווערען פון מיין מוטער, כאטש ביי א נעלע־
גענהייט האב איך זי אוועקגעמאכט מיט דער הילף פון שווינד־
זוכט, לונגען־אנטצינדונג און טיפוס. עס איז אמת, ווי די
ווינפֿענער פֿאליציי־לייט וועלען דאס באשטעטיגען, אז איך האב
עלטער־עלטערען. וועלכע לעבען אין ענגלאנד; אבער דאס איז
געווען א לאנגע צייט צוריק, און מען קאן זיך גאנץ גוט משער
זיין, אז זיי זיינען שוין איצט טויט, אלענפאלס האבען זיי מיר
קיינמאל נישט געשריבען.

איך האף, אז די פרוי אין רענא וועט לייענען די דאזיגע
שורות און וועט מיר מוחל זיין מיין פארדארבענקייט און פאלשקייט.
איך פארטיידיג זיך דא נישט, ווייל איך שעם זיך ניט. מיך האט
געבראכט צו איהר טיר מיין יונענד, מיין לעבענסלוסט און דער
חשק צו נייע איבערלעבונגען. עס איז מיר דערפון ארויסגעקומען
א טובה. עס האט מיר געוויזען די אמת'דיגע נוטסקייט פון דער
מענשליכער נאטור. איך האף, אז עס איז פאר איהר אויך געווען
א טובה. אין יעדען פאל וועט זי קאנען מיט פארגענינגען לאכען,
וועז זי וועט זיך דערווייסען די וויידקליכע זייט פון דער גאנצער
אנגעלעגענהייט.

מיין מעשה איז פאר איהר געווען אן „א מ ת ' ד י ג ע".
זי האט געגלויבט אין מיר און אין מיין גאנצער פאמיליע, און האט
זיך שטארק געגומען צום הארצען פון דער גפערליכער רייזע,
וועלכע איז מיר פארגעשטאנען קיין סאלט לייק סיטי. די דא־
זיגע זארגען איהרע האבען מיר שיער נישט פארשאפט פיעל
צרות. פונקט דאמאלסט, וועז איך האב שוין געהאלטען ביים אוועק־
נעהן, באלאדען מיט עסענווארג, מיט דיקע וואלענע וואקען אין די אפ־
געשטאנענע קעשענעס, האט זי זיך דערמאנט וועגען איהרען א פלי־
מעניק, אדער א פעטער, אדער עפעס אן אנדער קרוב, וואס האט
נעדינט אויף דער פאסט־אייזענבאן און האט אין יענער נאכט
באדארפט אנקומען מיט'ן זעלבען צוג, אויף וועלכען איך האב גע־
זאלט פארען בנגבה. עס איז דאך ווי געוואונשען! זי וועט מיך
נעמען צום וואקזאל, וועט איהם דערצעהלען די גאנצע געשיכטע

און איהם הייסען ער זאל מיד באהאלטען איז דעם פאסט־וואגאן. און אויף אזא אופן וואלט איד אהן יעדער נעפאר אין אהן מאטער־ניש געפארען מיט א גלייכען וועג ביז אנדעו. סאלט לייק סיטי געפינט זיד עטליכע מייל ווייטער. דאס הארץ איז מיר שיער נישט ארויסגעפאלען. זי איז נאר געוואדען אויפגעלעבט, וועו זי האט פאר מיר פארגעלעגט איהר פלאן, אוו איך מיט א פארקלעמט הארץ האב נאך נעמוזט מאכען דעם אנשטעל, אז איך בין אומנע־הייער צופרידען פון דעם דאזיגען אויסוועג, וואס זי האט געפונען פאר אלע מיינע שווערינקייטען.

אן אויסוועג! איך האב זיך געקליבען צו פארען יענע נאכט אין דער וועסט, אוו דא האט מען מיד נאר געזאלט ארייגפאקען צו פארען אין דער איסט. עס איז נעווען א פאכטקע, אוו איך האב אבער קיין מוט נישט נעהאט צו זאגען איהר, אז אלץ, וואס איד האב איהר דערצעהלט. איז נעווען א מיאוס'ער ליגען, אוו בעת איד האב נעמאכט דעם אנשטעל. אז איד בין העכסט־צופרידען, האב איך זיד געבראכען דעם קאפ, ווי אזוי איך זאל זיך פון איהר ארויסדרעהען. איד האב אבער קיין שום אויסוועג פאר זיד נישט געוואהען. זי וועט מיד ארייגפירען אין דעם פאכט־וואגאן — אזוי האט זי אליין נעזאגט — אוו איהר קרוב דער פאכט־באאמ־טער וועט מיד פיהרען קיין אנדעו. אוו נאכדעם וועל איך זיד דאר־פון שלעפען צוריק איבער הונדערטער מיילען פון ווייסטעניש.

מיין מזל האט מיד אבער יענע נאכט נישט פארלאזט. פונקט דאמאלסט, וועו זי האט שוין נעזאלט אנטאו דאס היטעלע אוו מיד אפפיהרען צום וואקזאל, האט זי אויסגעפונעו, אז זי האט אינגאנצעו געהאט א טעות. איהר קרוב, דער פאכט־באאמטער, האט נאר אין יענער נאכט נישט נעזאלט דורכפארען. זיין מאר־שרוט איז איבערגעביטעו נעוואדעו. ער האט באדארפט קומען ערשט מיט צוויי נעכט שפעטער. איך בין ארויסגעראטעוועט נע־וואדעו. וויל מיין אומרוהיגע יוגענד וואלט מיר דאך נישט דער־לויבט צו וואדטעו נאנצע צוויי טעג. איך האב זי אפטימיסטיש פארזיכערט, אז איך וועל ניכבר אנקומען קיין סאלט לייק סיטי,

אויב איך וועל נלייך ארויספארען. און איך בין אוועק, באנלייט פון איהרע ברכות און וואונשען, וועלכע האבען מיר נעקלונגען אין די אויערען.

אבער די דאזיגע וואלענע זאקען זיינען נעווען נרויסארטיג. נעווים. איך האב אין יענער נאכט אנגעטאן א פאר פון זיי אויף דעם בלינדען פראכט־וואגען פון דער אייגענבאן, וואס איז נע־נאנגען צו דער וועסט.

זיך אנהענגען

זיך אנהענגען.

נעגען א צופאל העלפט ניט קיין חכמה. איז מען אבער יונג און פלינק, קען א גוטער טרעמפ זיך „אנהענגען" אן א באן אויף צופיקענישׂ דער גאנצער באנדע קאנדוקטאָרען, פארשטעהט זיך אין דער פינסטער, ביי נאכט הייסט דאס. אויב אזא חברה־מאן באשלוסט דעמאלט צו מאכען א נסיעה, איז איינס פון די צוויי: אדער ער פירט אוים, אדער א צופאל שטעלט איהם אונטער א פיסעל. די קאנדוקטאָרען וועגדען אן אלע מיטלען אפילו מארד כדי צו באגראבען אזא טרעמפ. כמעט אלע טרעמפס גלויבען אז די באנדע שטעלט זיך טאקע פאר קיין זאך ניט אפ, אפילו פאר מארד. אזוי ווי איך אליין האב אזא ערפארונג ניט געהאט — וועל איך אייך ניט שווערען. אן דאס איז אמת.

דאס האב איך אבער נעהערט וועגען „שלעכטע" באנען. וועז א טרעמפ לייגט זיך צווישן אויף די שטאנגען אונטער א וואגאן אוז דער באן לויפט, קען מען איהם, פארשטעהט זיך, פון דארט ניט משלח זיין ביז דער באן שטעלט זיך אפ. דער טרעמפ צולעגט זיך דארט ווי „ביים טאטען אין ווינהויז": איבער איהם א נאנצער וואגאן פון פארענט אוז פון אונטען די רעדער ארום איהם די פרענטעס. ער, דער בחור, הייסט דאס, האט מנצח געווען, ער פייפט אויף די קאנדוקטאָרען — אזוי קלערט ער זיך ביז ער קומט אויף א „שלעכטען" באן. א שלעכטער באן איז, געווענליך אזא, אויף וועלכען טרעמפס האבען דערהרג'עט איינעם אדער עטליכע באאמטע. גאט אליין זאל זיך מרחם זיין אויף דעם טרעמפ וואס מען כאפט „אונטען" אויף אזא באן — אוז כאפען וועט מען איהם שוין, אפילו וועז דער באן לויפט זעכציג מייל א שעה.

דער סיגנאליסט בינט אן אויף א שטריק אן אייזערן פרעג־טעל, וואס פאראייניגט צוויי וואגאנעס, אין לויפט אריבער צו דער פעדערשטער פלאטפארם פון׳ם וואגאן, אונטער וועלכען דער טרעמפ ליגט זיך אזוי בהרחבה, וואדפט דאס פרענטעל ארפ צווי־שען די צוויי פלאטפארמעס אוז לאזט אביסעל נאך דעם שטריק. דאס פרענטעל קלאפט זיך אן אין דעם אייזען־שלייף, וואס בינט צוזאמען די רעלסען. שפרינגט האסטיג אף צו דער פאדלאנג פון׳ם וואגאן אין פאלט ווידער אויף דעם אייזען־שלייף. אט לאזט דער סיגנאלסטשיק נאך דעם שטריק, אט ציהט ער איהם צוריק, רוקט איהם איבער אהער, אהין איבער דער גאנצער ברייט פון׳ם וואגאן אזוי, אז דאס פרענטעל זאל ניט דורכלאזען קיין איין ארט, זאל קלאפען איבעראל. דער באן לויפט שנעל, זעבציג מייל א שעה, דאס פרענטעל פליט אוז קלאפט ווי אין א פויק. יעדער קלאפ שמעקט מיט טויט אוז קיין לעבעדיגער קומט דער טרעמפ טאקע פון דאר־טען ניט ארוים. אויף מארגען קלייבט מען אויף זיינע „שיריים", צוזעט אוז צושפרייט איבער דער גאנצער לינע. א שורה אין אן ארטיגער צייטונג מעלדעט, אז עפעס א אומבאקאנטער מענש, וואדשיינליך א שכור׳ער טרעמפ, האט זיך צוגעלייגט אביסעל אויף די רעלסען אוז דער באן האט איהם צומאלען.

איך ווייל אייך דא דערצעלען ווי אזוי א פעהיגער טרעמפ פירט אויס זיינם אוז „העגנט" זיך אן. דאס איז טאקע מיינע אן אייגענע ערפארונג. איך בין דעמאלט געווען אין אטאווא אוז פאדרעז האב איך געוואלט אין דער וועסט מיט׳ן קאנאדא־פאסיפי־שען באן. דאס איז א מהלך פון דרייי טויזענט מייל. געווען איז שוין הערבסט אוז איך האב געמוזט דורכפארען מיניטאבא אוז די פעלזען־בערג. אוז נעקענט ערווארטען, אז די קעלט זאל מיר צו־נויפדרעהען אין דרייען. אפלייגען איז שוין קיין צייט ניט גע־ווען: יעדע מינוט וואלט שווערער געמאכט מיין נסיעה אויסער דעם, איז מיר שוין נמאס געווארען דא צו זיין. פון מאנטריאל ביז אטאווא איז הונדערט אוז צוואנציג מייל. איך וויים דאס זיכער. איך בין נאר וואס פון דארטען נעקומען אהער, אוז די

נסיעה האט ביי מיר נעדויערט זעקס טעג. צוליב א טעות. ביז איך ניט געפארען מיט דער הייפט־ליניע. נאר נעשלעפט זיך ערגעץ אויף א פארוואַרפענעם אוז שמאלען אפצווייג. אלע זעקס טעג האב איך זיך געשפייזט מיט האַרטע שקארינקעס. אוז אפילו שקארינקעס מיר אויך אויסגעפעלט אוז, איך האב געמוזט בעטלען ביי די פויערים־פראנצויזען, וואס וואוינען אין יענעם נעגענד.

נאר מעהר האט מיר דערעסען וואס איך האב צופטר'ט א נאנצען טאג אין אטאווא. בעטלענדיג קליידער אוז שיך. וואס איך האב געמוזט האבען פאר אזא נסיעה. לאם איך עס טאקע דא פארציילען, אז אטאווא, מיט איין אויסנאמע, איז די ערגסטע שטאט איבער נאנץ קאנאדא אוז איבער די פאראייניגטע שטאטען קליידער צו בעטלען. אט די אויסנאמע איז וואשינגטאן, ד. ק. דאַרט איז שיין נאר סדום. צווייי וואכען נאכאנאנד האב איך דאַרט נעאקערט די ערד נאר א פאר שיך. אוז נאכדעם ערשט געמוזט אריבערלויפען קיין דושוירזי סיטי זיי צו קרינגען.

נאר לאמיר זיך צוריק אומקערען צו אטאווא. פונקט אכט א זייגער אין דער פרי האב איך זיך אריסגעלאזט איבערן שטאט צו קרינגען קליידער. א נאנצען טאג האב איך נעהאַרעוועט. נעשוויצט. איך מעג שווערען, איך בין אויסגענאנגען דעם טאג א מייל פערציג, אנגערעט זיך מיט באלעבאסטעס פון א טויזענט הייזער, ניט מספיק נעווען צו נעהן עפעס איבערכאפען אוז ארום זעקס א זייגער, נאר צען שטונדען אומאייפהערליכער פראצע אוז האַרטווייטאג האט מיר נאר אלץ נעפעלט א העמד; די הויזען, וואס איך האב נעקראנען זיינען נעווען צו ענג אויף מיר. אוז לויט אלע סמנים, וועלען זיי מן הסתם אויסהאלטען פון אסתר־תענות ביז פורים.

א זייגער זעקס האב איך אויפנעהערט ארבייטען אוז אווענק צום וואקזאל. עסען — וועל איך מן הסתם שויז קרינגען ערגעץ אויפ'ן וועג. מיין ביטער מזל איז מיר אבער נאר אלץ נאכגענאנגען. מען האט מיר אפגעזאגט וואו איך האב א טיר געעפענט.

פלוצלונג האב איך געקראנען א „נתינה". טאקע א היבש פעקעל. קיינמאל נאך אזא גאב ניט געקראנען. מיין נשמה האט זיך איז מיר צוטאנצט. רוק איך זיך אפ אין א זייט ערנעץ אוו צו־וויקעל די מציאה. דאס ערשטע האב איך דערזעהן טאָרט, דערנאך ווידער טאָרט, אלערליי סאָרטען טאָרט אוו אויפ'ן סוף ווייטער טאָרט. לויטער טאָרט. קיין ברויט מיט פוטער, קיין איין פלייש־כענדוויטש — קיין זאך, אויסער טאָרט. אוו צו וועמען טרעפט דאס? צו מיר. וואס קען אויף קיין טאָרט ניט קוקען. על נהרות בבל, אויף די ברעגען פון בבל'ס טייכען זיינען די אידען אמאל געזעסען אוו ביטער געקלאגט. אוו דא, אין דער הויפט־שטאט פון קאנארא, אויף א לערען פלאץ ערגעץ דאָרטען אויף א הינטערגעסעל בין איך געזעסען אוו יאמערליך געווויינט... איבער א בארג טאָרט. ווי אייגער קוקט אויף זיין געשטאָרבענעם זוהן, אזוי האב איך געקוקט אויף דעם זיסען עשרות. איך מיין איך בין געווען אן אומדאנקבארער טרעפ, וויל איך האב זיך אפגעזאגט אן אנטיל צו נעמען אין דער נעכטיגער סעודה, וואס איז מן הסתם געווען אין יענעם הויז. ווי ס'ווייזט אוים האבען די געסט דערפון אויך ניט נהנה געווען...

איצט אבער איז שוין מיין בעכער פארפולט געווארען, ס'האט שוין נעמוזט בעסער ווערען. ערגער ווי דער טאָרט האט שוין ניט נעקענט זיין. אוו ס'איז טאקע בעסער געווארען. טאקע אין צווייטען הויז האב איך געקראנען אן „עק־טיש". אן „עק־טיש" איז דאס סאמע העכסטע, א גן עדן. מען לאזט דעם טרעפ אריין אינווייניג אין הויז, אפט לאזט מען זיך איהם אביסעל ארומוואשען אוו נאכדעם זעצט מען איהם בייס טיש. טרעפ האבען זעהר ליעב אייסצוציהען זייערע פיס אונטער א טיש. דאס הויז איז געווען גראס אוו באקוועם. אויף א בריייטען פלאץ. ארומגעפלאנצט מיט בוימער אוו אביסעל אוועקנערוקט פון דער גאס. די באלעבאטים האבען נאר וואס נעהאט אפנעגעסען אוו מען האט מיר אריינגענומען גלייך איז עס־צימער. דאס גופא איז אן אומגעווענליכע פאסירונג. וויל גליקליכע טרעפ. וואס קריגען שוין אז „עק־טיש", זעצט מען געווענליך אוועק איז קיך. אן אלטער

נוטהערצינער ענגלענדער. זיין ווירדינע פרוי און א שעהנינקע יונגע פראנציוזקע האבען מיט מיר נעשמועסט בעת'ן עסען.

איך ווייס ניט צו יענע שעהנע יונגע פראנצויזקע נעדיינקט נאר איצטער יענעם לאך וואס איך האב איהר נעשענקט. בעת איך האט ארויסגעמורמעלט מיין בארבארישע פראזע „א פאר קלינגערם". דאס האב איך אזוי דעליקאט פרובירט צו דערשלאגען זיך צו א מטבע. „וואס?" זאגט זי. „א פאר קלינגערם", זאג איך. איהר מויל האט נערוועז זיך א טרייסעל געטאן. בעת זי האט נאר אמאל געפרעגט „וואס?" „א פאר קלינגערם", זאג איך. זי האט אויסגעשאסען א געלעכטער. „זאג דאס נאר אמאל" האט זי געזאגט. וועז זי האט זיך אביסעל בארוהיגט. „א פאר קלינגערם" זאג איך. זי איז זיך ווידער פארנאנגען איז א דריבנעם זילבערנעם געלעכטערל. „אנטשולדיגט" זאגט זי: „אבער וואס... וואס האט איהר דא נעזאגט"? „וואס, האב איך דעז עפעס בייז געזאגט?" „נייז, ניט דאס". האט זי קוים־קוים צווישען געלעכטער־ספאזמעס ארויסגעזאגט. „אבער וואס מיינט דאס?" איך האב איהר ערקלערט. אבער איך נעדיינק שוין איצטער ניט צי האב איך געקראנען ביי איהר א קוואדער צי ניט. און איך ווייס נאך עד היום ניט ווער פון אונז איז נעווען מעהר פראווינציאל.

נעקומען צום וואקזאל, טרעף איך שוין דארטען. מיר אויף צופיקענישן. א באנדע פון א צוואנציג טרעמפס, וואס האבען געוואלט פארען אויף די בלינדע וואנאנעם פונ'ם צוג. מילא צוויי אדער דריי טרעמפס אויף א באן אלס בלינדע פאסאזשירען איז ניט קיין נוואלד. מען באמערקט זיי ניט. אבער א צוואנציג שטיק! דא וועט שוין זייז צרות. די קאנדוקטארען וועלען באין אופן ניט דערלאזען אונז אלעמען צו פארען.

לאם איך דא ערקלערען. וואס א בלינדער וואנאן איז. איינינע פאסט־וואנאנען וועלען נעמאכט אהן טירעז אויף די פלאטפארמעס. אזא וואגאן איז „בלינד". פאסט־וואנאנען, וואו עס זיינען יע דא טירעז. האלט מען אבער שטענדיג אויפ'ן שלאס. אין כאפט זיך, למשל, א טרעמפ ארויף אויף דער פלאטפארם פון אזא וואגאן.

איז אדער דארט גאר קיין טיר ניטא, אדער די טיר איז צונעשלאסען. קיין קאנדוקטאר אדער סיגנאליסט קען דערפאר באיז אויפן ניט צו־קומען פרעגען אויף א בילעט, אדער איהם אראפווארפען. ער, דער טרעמפ, איז מיט זיין פלאץ שוין זיכער ביז דער צווייטער סטאנ־ציע. דעמאלט מוז ער אראפ טאנצען, פארלויפען אביסעל פאר־אויס, אין דער פינסטער, צוואוארטען ביז דער באן רירט זיך און וויטער ארויפשפרינגען אויף דער בלינדער פלאטפארם. נאר ניט אזוי גרינג טוט זיך וויי עס רעט זיך. אט וועט איהר אליין זעהן.

וועז דער באן האט זיך א ריר נעטאן, האבען די צוואנציג טרעמפס זיך א לאז געטאן צו די דריי בלינדע פלאטפארמעס. איינער זיינען נאך ארויף אריידער דער באן האט זיך פון ארט געריבט. ווי אומגעלומפערט זיי זיינען נעווען! איך האב גלייך נעזעהן זייער שנעלע כפלה. די באן אננעשטעלטע זיינען, פאר־שטעהט זיך, גלייך נעווארן נעווארעז פונ'ם „סוד" און די צרות האבען זיך אנגעפאנגען ביי דער צווייטער סטאנציע. דארט בין איך באלד אראפגעשפרונגען און אוועק פארואוס מיט די רעלסען. עטליכע טרעמפס זיינען נאך נאך מיר. זיי האבען, וויזט אויס, אט די תורה געקענט. דער כלל איז, אז א באן קען מען ניט אפ־שווינדלען סיידען מען פארלויפט אביסעל פארואוס ביי די סטאנ־ציעס. איך בין אוועק פארואוס. די טרעמפס, וואס זיינען נעלאי־פען נאך מיר זיינען איינער נאכ'ן צווייטען הינטערשטעלינ נע־בליבען. יעדער האט זיך אפגעשטעלט דארט, וואו זיין פלינקייט און מוטה וואלטען איהם ערלויבט צוריק זיך ארויפצוכאפען אוים'ן לויפענדען באן.

וויל קומען קומט דאס פאר אזוי. וועז דער באן רירט זיך שטעהט דער סיגנאליסט נעוועלניך אויף דער בלינדער פלאט־פארם. ער קען אבער צוריק אויפ'ן באן ניט ארויף, סיידען ער שפרינגט אראפ פון דער פלאטפארם, און כאפט זיך ארויף אויף א פלאטפארם מיט א טיר. ער שפרינגט, נעוועלניך אראפ דארט, וואו ער גלויבט אז ער וועט זיך קענען צוריק ארויפכאפען. עטליכע וואגאנעס לאזט ער פארבי און כאפט זיך צוריק ארויף. נו, דארף

דער טרעמפ פארלויפען פאראוים אזוי ווייט, אז אויבער דער בלינ־
דער וואגאן וועט צו אים צוקומען, זאל שוין דער סיגנאליסט
דארטען ניט זיין.

איך בין אוועק ווייטער פונ'ם לעצטען טרעמפ מיט א פופציג
טריט. דער באן האט זיך גערירט. איך זעה דעם לאמטערן פונ'ם
סיגנאליסט אויפ'ן ערשטען בלינדען וואגאן. דאס ריכט ער
דעם באן אוים אין וועג, און דא שטעהן די טרעמפס ווי גולמים
נעבען דער ליניע און דער בלינדער וואגאן לויפט פארבי זיי. שוין
ביים ערשטען ארויספאר האבען זיי נעקראגען א מפלה, וויל זיי זיי־
נען געווען ניט נענוג רירעוודיג. נאר זיי איז געקומען די רייע פון די
טרעמפס, וואס האבען די „תורה" געקענט, אבער נאר אויף דעם
שפיץ מעסער. זיי האבען דעם ערשטען בלינדען וואגאן דורכגע־
לאזט און זיך ארויפגעכאפט אויפ'ן צווייטען און דריטען. דער
סיגנאליסט איז, פארשטעהט זיך, אראפ פונ'ם ערשטען און
ארויף אויפ'ן צווייטען בלינדען וואגאן און ארונטערגעשליידערט די,
וואס האבען זיך ארויפגעכאפט. דער עיקר אבער איז — איך בין
אזוי ווייט אוועק פאראוים, אז וועז דער ערשטער וואגאן האט זיך
מיט מיר אויסגענגלייכט. איז שוין דער סיגנאליסט דאדטען ניט
געווען, ער האט זיך שוין געבאדערט מיט די טרעמפס דאדטען
אויף א צווייטען בלינדען וואגאן, א זעקס פון די פעהיגסטע
טרעמפס, וואס זיינען ארוים נענוג ווייט זיינען אהין אויך ארויף.

אויף דער נאהענסטער סטאנציע, וועז מיר האבען זיך א לאז
געטאן לויפען פאראוים, האב איך שוין מעהר ניט איבערגעצעלט
ווי 15 טרעמפס. פינף האט מען ארונטערגעכארדעוועט. דער
פראצעס אונז צו פטר'ן האט זיך אנגעפאנגען אויף א גאנץ אייד־
לען שטייגער און האט זיך אזוי געצויגען פון סטאנציע צו סטאנ־
ציע. אט זיינען פון אונז געבליבען פערצען, אט צוועלף שפעטער
עלף, נייז, אכט. עס האט מיר דערמאנט אינ'ם לידעלע: „צען
גוטע ברידערלאך זיינען מיר נעווען". איך האב באשלאסען צו
בלייבען דער לעצטער „ברודער". פארוואס טאקע ניט? בין איך
דען ניט יונג, געזונט און פלינק? (איך בין דעמאלט אלט געווען

סך הכל 18 יאהר, און געזונט ווי א מויער.) פעלט מיר דעז מוטה? און ווידער, בין איך דעז ניט א עכטער, א געקרוינטער טרעמפּ? און זיינען דעז ניט אט די אלע אנדערע טרעמפּס פּשוטע נולמים „זיידענע יונגעלייטלאך" אין פארגלייך מיט מיר? אויב איך זאל ניט קענען זיין דער לעצטער „ברודער", דארף איך שוין פאר־לאזען קנין מיט מנין און זיך פארקלייבען ערגעץ אויף אן אלפאלפא־פארם.

און וועז עס זיינען שוין מעהר ניט געבליבען אויפ'ן באז ווי פיר טרעמפּס, איז דאס שוין געגאנגען אין אן עקשנות צוויישען דער גאנצער באנדע אנגעשטעלטע און אונז. דאס איז געווארען א מין וועט צוויישען אונזערע און זייערע בעהיקקייטען און איינפאלען. אבער מיט אלע סמנים פון נצחון אויף זייער זייט. איינער נאכ'ן אנדערן זיינען אלע דריי איבערגעבליבענע טרעמפּס ארונטער גע־שמיסען געווארען. איך אליין בין געבליבען. א, ווי גדול'דיג איך בין דאס געווארען ביי זיך! קיין עשר האט זיך אזוי ניט געפילט ביים ערשטען מיליאן. איך הענג זיך אן אויף צופיקענויש צוויי סיגנאליסטען, א קאנדוקטאר, א הייצער און א מאשיניסט.

אט האט איהר א פאר ביישפילען ווי אזוי מיר האט זיך דאס איינגעגעבען. ארויס פאראוים, אין דער פינסטער — אזוי ווייט פאראוים, אז דער סיגנאלסטשיק, וואס ריכטעט אויס דעם באז אויף דער בלינדער פלאטפארם מוז ארפּ פון דארטען איידער ער קומט צו מיר צו — כאפּ איך זיך ארויף. גוט. בין איך שוין זיכער ביז דער צווייטער סטאנציע. וועז מיר קומען צו דער סטאנציע, ווארף איך זיך ווידער לויפען, איבערחויז'ן דעם פריערדיגען מא־נעוור, און ווארט ביז דער באז וועט זיך רירען. אט רירט ער זיך פון ארט. מען זעהט אבער ניט קיין לאמטערן אויף דער ערשטער בלינדער פלאטפארם, האט די באנדע אויפגעגעבען די מלחמה? איך וויים ניט. מען קען קיינמאל נאר ניט וויסען. און יעדע מינוט קען מען ערווארטען עפעס א צרה. און ווי דער ערשטער בלינדער וואגאן גלייכט זיך אוים מיט מיר טו איך זיך א לאז ארויפצושפרינגען אויף איהם, און שטרענג שטארק אן מיינע אוי־

גען צו זעהען אויב דער סיגנאליסט איז דארט ניטא, ווייל אפשר איז ער טאקע דארטען און האט אוועסגעלאשען זיין לאמטערן כדי מיר פלעטען דעם מח, בעת איך קריך ארויף אויף דער פלאטפארם. איך מעג דאס שוין ווייסען. ניט איינמאל האב איך שוין געכאפט אזא קנאק מיט א לאמטערן.

אבער נייו, די ערשטע פלאטפארם איז לויידיג. דער באן פאנגט אן שנעלער צו לויפען. איך וועל שוין זיכער אפפארען נאך א סטאנציע. זיכער? עפעס פאנגט דער באן אן זיך אביסל אויפצוהאלטען. איך שפיר שוין אן מיינע אויערן. דאס איז א מאנעוור נעגען מיר. נאר איך פארשטעה ניט אז דעם מאנעוור. איך היט אויפמערקזאם ביידע זייטען פון דער פלאטפארם און פארגעס ניט דעם הייצער וואס קען צוקומען צו מיר פונ'ם לאקאמאטיוו דורכ'ן דאך. מען קען מיך באפאלען פון אלע דריי זייטען מיט אמאל.

א, אט קומט ער. דער סיגנאליסט האט אויסגעריכטעט דעם באן פארענדיג אויפ'ן לאקאמאטיוו. אט קריכט ער אויף דער פלאטפארם פון דער רעכטער זייט. ווי א בליץ טאנץ איך ארום אויף דער לינקער זייט אין לויף שנעל פאראויס און פארבי דעם לאקאמאטיוו אין וועג נעלם אין דער פינסטערניש. די לאגע בלייבט ווי געווען, בעת דער צוג איז ארויס פון אטאווא. איך שטעה ווייט פאראויס, דער באן מוז פארבי מיר דורכגעהן, אויב נאר ער וועט בכלל ווייטער פארען. איך האב איצט ווידער אוא נעלענהייט ווי אלע מאל זיך צוריק ארויפכאפען.

איך ווארט פארזיכטיג. איך זעה א לאמטערן רוקט זיך צום לאקאמאטיוו, דארט ווערט ער אבער פארלארען, קומט ניט צוריק. ווייזט אוים אז ער איז געבליבען ביים לאקאמאטיוו, און מען מעג קומען צום לאנישען שלום אז מיט'ן לאמטערן איז נענאנגען און נעבליבען א סינאליסט. אט דער סיגנאליסט איז מן הסתם פויל, אלא ניט וואלט ער געווען ארויסגעשטעלט דעם לאמטערן אין וואלט איהם ניט פארשטעלט קומענדיג פאראויס. דער באן רירט זיך. די ערשטע בלינדע פלאטפארם איז לויידיג און איך שפרינג נאך אמאל ארויף, און ווידער פאוגט דער באן אן זיך

איינצוהאלטען. דער סיגנאליסט פונ'ם לאקאמאטיוו קריכט אויף אויף מיין פלאטפארם פון איין זייט און איך טאנץ ארונטער אויף דער צווייטער זייט און לויף פארויס.

איך ווארט דארטען אין דער פינסטער און מיין הארץ ווערט אין מיר צושמאלצען פאר נחת און גדולה. דער באן האט זיך צוויי מאל אפגעשטעלט צוליב מיר — אן ארעמען טרעמפ, וואס ס'איז איהם נעבעך ביטער און פינסטער. איך אליין האב אפגעשטעלט דעם גאנצען צוג אנגעפיקעווט מיט פאכאשירען. מיט זיינע שלאף־וואגאנען. מיט דער רעגירונגס־פאכט און מיט זיינע צוויי טויזענט דאמפף־פערד וואס רייכען זיך צום לויפען אינ'ם לאקאמאטיוו. און נאך אלעמען בין איך ניט קיין נבור און האב ניט קיין סענט ביי דער נשמה.

און ווידער אמאל באמערק איך ווי דער לאמטערן רוקט זיך פאראויס צום לאקאמאטיוו. דעם מאל אבער וואדפט ער זיך שוין אין די אויגען. ער וואדפט זיך שוין צופיל אין די אויגען. דאס געפעלט מיר שוין ניט. עפעס מוז דא שוין ווידער זיין. אלענפאלס, דארף איך זיך שוין איצטער היטען פאר נאך עפעס א חוץ דעם סיגנאליסט פונ'ם לאקאמאטיוו. דער באן שלעפט זיך פארביי. פונקט אין־צייט איידער איך שפרינג ארויף באמערק איך אויף דער ערשטער בלינדער פלאטפארם א טונקעלע פיגור פון א סיגנאליסט, אהן א לאמטערן. איך לאז דעם וואגאן פארבייגעהן, און גרייט זיך צו ארויפטאנצען אויפ'ן צווייטען בלינדען וואגאן. דער כיגנאליסט אבער שפרינגט אראפ פונ'ם ערשטען וואגאן און לויפט מיר נאך. איך כאפ א קוק אויפ'ן לאמטערן פונ'ם סיגנאליסט וואס איז געזעסען אויפ'ן לאקאמאטיוו, אהא, ער איז אויך אראפ. און בוידע לויפען זיי מיר איצטער נאך. אט קומט אונטער דער צווייטער בלינדער וואגאן. איך טאנץ ארויף. איך בליב אבער ניט ווארטען צו באקלערען וואס ווייטער צו טאן. איך האב שוין אלעס באקלערט. איך אויף דער פלאטפארם און דער סיגנאליסט נאך מיר. איך בין אבער שוין פון יענער זייט אין לויף פארויס מיט'ן באן. מיין פלאן איז צו פארלויפען אפריער

ביז צום ערשטען בלינדען וואגאן. עס איז אבער א שווערע הלכה, אונזער שנעלינקייט איז כמעט איינע און די זעלבע, און דא ליופט דער באן אלץ שנעלער, און דער סיגנאליסט לויפט מיר נאר. איך בין אבער א שנעלערער לויפער, ווייל איך כאפ זיך ארויף פריער אויף דער פלאטפארם פונ'ם ערשטען בלינדען וואגאן. איך שטעה שוין אויף די טרעפלאך און קוק אויף מיין פארפאלגער. ער איז סך הכל א צען טריט פון מיר און לויפט געשמאק, נאר דער באן לויפט שוין איצט מיט זיין געוועלדיגער שנעלינקייט און ער, דער סיגנאליסט שטעהט כמעט אויף איין ארט ניט ער לויפט אין פארגלייך מיט מיר. איך גיב איהם צו מוטה, שטרעק אוים מיין האנט צו איהם; ער שיסט אבער אוים א קרעפטיג זידעל ווארט, ניט זיך אונטער און כאפט זיך ארויף אויפ'ן באן מיט עטליכע וואגאנעז נידערינגער.

דער באן לויפט שנעל און איך קען זיך נאר ניט אפלאכען און, פלוצלונג, גאר אהן התראות, ניט מיר א קלאפ א שטראם וואסער, דאס האט דער הייצער אנגעשטעלט אויף מיר די וואסער־קישקע פונ'ם לאקאמאטיוו. רוק איך זיך אפ פון דער פלאטפארם צום קוילען וואגאן. דא בין איך ,אונטער'ן דעכלע, וואס שטארצט ארוים פון דעם וואגאן, באשיצט פון דער וואסער. די וואסער פליסט איבער מיין קאפ אבער אפילו א טראפעלע קומט צו מיר ניט צו. ס'הויבען מיר אוש אן בייסען די הענט, אזוי ווילט זיך מיר ארויפקלעטערן אויפ'ן קוילען־וואגאן און מכבד זיין דעם הייצער מיט א שטיק קוויל אין פנים אריין. איך וויים אבער, אז ווען איך טו דאס וואלט ער צוואמען מיט'ן מאשיניסט מיך פשוט אויף שטיקער צוריסען.

ביי דער כטאנציע טאנץ איך ווידער אראפ און לויף פארוים אין דער פינסטער. איצטער, ווען דער באן ריכט זיך אוים אין ווע, שטעהען שוין ביידע סיגנאליסטען אויף דער פלאטפארם פון ערשטען בלינדען וואגאן. איך שטוים זיך גלייך אן, וואס זיי האבען דא בדעה צו טאן. זיי וועלען מיר ניט דערלאזען איבער־חור'ן דאס פריערדיגע. איצטער קען איך שוין ניט דורכ'ן צווייטען

בלינדען וואנאן אריבער אויף דער צווייטער זייט פון דער לינית און לויפען ווידער צום ערשטען בלינדען וואנאן. אבי נאר דער ערשטער וואגאן לויפט אריבער און איך כאפ זיך ניט ארויף, שפרינ־גען די סינגאליסטען אראפ איינער אויף איין זייט און דער צווייטער אויף דער אנדערער זייט פון באן. איך טאנץ ארויף אויפ'ן צווייטען וואגאן, און איך וויים אז א רגע שפעטער וועלען זיי ביידע מיט אמאל ארויף פון ביידע זייטען. דאס איז א נעוו. ביידע וועגען פארשטעלט. ס'איז אבער נאר דא א דריטער וועג. דער דאר.

א רגע ווארט איך ניט אויף מיינע פארפאלגער. איך קלעטער נלייך אויף די אייזערנע שטאנגען פונ'ם וואגאן, שטעל זיך ארויף אויפ'ן טארמאז־רעדעל. די שערי־רחמים האבען זיך אבער שוין צוגעמאכט. די סינגאליסטען זיינען שוין אויף די פלאט־פארם־טרעפ און פון ביידע זייטען. איך קוק זיך אפילו ניט אום. א הויב די הענט אויף ביידע וואגאן־דעכלעך. וואס לאזען זיך קיי־לעבדיג אראפ צו דער פלאטפארם. איין האנט אויף איין דעכעל. די צווייטע האנט — אויפ'ן צווייטען און דא זיינען שוין ביידע סינגאליסטען אויף די טרעפ. איך וויים דאס, הגם איך האב קיין צייט ניט א קוק טאן אויף זיי. די גאנצע זאך דויערט סך הכל עטליכע סעקונדעז. איך גיב א טאנץ אונטער מיט מיינע פים אוז קלעטער ארויף מיט די הענט. אין דער צייט גיבען זיך ביידע סינגאליסטען א לאז צו מיינע פים. זיי האבען אבער מיהר ווי לופט ניט נעכאפט. איך קוק אראפ אויף זיי אוז הער זייער צארנ־דיגע זידלעריי.

איך בין איצט אין א מאדנער אומזיכערער פאזיציע. איך הענג אויף די צווויי קיילעדריגע דעכלאך פון ביידע וואגאנעס, ווי א פיש גיב איך זיך א ווארף און פארווארף ביידע פים אויף איין דעכעל און די הענט — אויפ'ן צווייטען. א שפאר און א דרעה — איך בין שוין אויף דעם פלאבען דאך. איך זעץ זיך אוועק אביסעל אפכאפען דעם אטעם אוז האלט זיך דערווייל צו אינ'ם וועגטילאטאר, וואס שטארצט ארויס פון דאך. איך בין איצט

אויפ'ן שפיץ דאך. אויפ'ן „דעק" ווי די טרעמפס רופען דאס. און אט דער נאנצער פראצעס. וואס איך האב דא באשריבען הייסט אויף טרעמפ־לשון: „דעק איהר". און לאס איך טאקע דא באמערקען, אז נאר א יונגער קרעפטינער טרעמפ קען וואנען צו דעקען א פא־סאזשיר־באן און א חוץ'ן נעזונט דארף ער נאר זיין א נאנץ מוטי־נער קערל אויך.

דער באן יאנט זיך אלץ שנעלער און. איך וויים שוין איצטער אז איך פאר שוין זיכער ביז דער צווייטער סטאנציע — אבער נאר ביז דער צווייטער סטאנציע. אויב איך בלייב אויפ'ן דאך נאכדעם ווי דער באן שטעלט זיך אפ, וועלען מיר אט די סינגאל־ליסטען זיכער פארשטיינען. א נעזינטער סינגאליסט קען באוואדפען א וואגאן־דאך מיט א פיין ביסעל נישקשה'דינע שטיינער — שטיינער פון, למשל, פינף ביז צוואנציג פונט. מען קען זיך ריכ־טען, אז די סינגאליסטען וועלען וואדטען איך זאל ארא דורך דער פלאטפארמע, דורך וועלכער איך בין ארויפגעקראכען און, פארשטעהט זיך, אז איך מוז זוכען אן אנדער ארא־פנאנג.

מיט א היציגער תפילה אין הארצען, אז דאס נעקסטע מיל זאל דער באן ניט דארפען דורכפארען דורך א טונעל, שטעל איך זיך אויף, שפאציר דורך א 5־6 וואגאנעס נידעריגער, און לאס איך אייך איינרוימען א סוד, אז אויף אזא שפאציר טאר מען ניט מיט־נעמען מיט זיך קיין פחד. די דעכער פון פאסאזשיר־וואגאנעס זיינען ניט נעמאכט נעווארען צוליב בייגאכטינג שפאצירען. אויב עמיצער מיינט, אז יע, וועל איך איהם עצה'ן דאס טאקע פרובירען. לאז ער מאכען א שפאציר איבער'ן דאך פון א לויפענדען וואגאן, וואס טרייסעלט זיך ווי אין א קרחת, אוו, וואו עס איז ניטא ביי וואס זיך אנצוהאלטען, אחוץ אן דער שווארצער נאכט. און לאז ער זיך אביסעל אונטעראיילען בעת ער קומט צו צו דער קיילעכדינער ענד פון'ס וואגאן. וואס איז נאס און גליטשיג פונ'ס נאכטינעז טהור, כדי אריבער שפרינגען אויפ'ן צווייטען דאך, וואס איז אויך קיילעכדיג, נאס און גליטשיג. בנאמנות, ער וועט נעוואר וועדען צו ער האט א שוואך הארץ, אדער א קאפ־שווינדעל.

דער באן פארקלענערט זיין שנעלינקייט, איך טאנץ ארונטער מיט א זעקס וואנאנעס ווייטער פון דער פלאטפארם, וואס איך האב „נעדעקט". קיינער איז אויף דער פלאטפארם ניטא. אזן ווען דער באן בלייבט אינגאנצען שטעהן בין איך שוין ניט קיין הינער. פאראויס צווישען מיר אזן דעם לאקאמאטיוו שווינדלען צוויי לאמטערנס. די סיגנאליסטען זוכען מיר אויף די וואגאן־דעכער. איך דערזעה, אז דער וואגאן נעבען וועלבען איך שטעה איז א „פיער־דאדינער" — ד. ה. ער האט מעהר ניט ווי פיר רעדער. (ווען מען קריכט אונטען אזן מען פארט אויף די שטאנגען מוז מען למעה"ש אויסמיידען א „זעקס־דאדינען" וואגאן — מען קען אומגליקליך ווערען).

איך לאז זיך ארונטער אזן קריך ארויף אויף די שטאנגען. איך בין זעהר צופריידען וואס דער באן פארט נאך ניט. איך פאר דאס דעם ערשטען מאל אונטער א קאנאדא־פאסיפישען באן אזן מיר איז פרעמד זייער אינגלייכער געבוי. איך פרוביר ארויבער קריכען צווישען די רעדער אין דער וואגאן־פאדלאגע, נאר איך קען זיך ניט דורכשפארען. דאס איז פאר מיר א נייס. אין די פאראיינינגטע שטאטען בין איך געוואוינט ארונטערקריכען אונטער א וואגאן בעת דער באן לויפט. איך פלעג בייס עק פאדלאגע, וואס שטארצט אביסעל ארויס, ארייגהויבען די פים אונטען אזן זיך אנשפארען אויפ'ן טארמאז־שטאנג אזן פון דאדטען קריכען אין סאמע מיט ביז די רעדער אזן דאדטען זיך באקוועם אוועקזעצען אויפ'ן קווער־שטאנג.

ווי א בלינדער טאפ איך מיט די הענט די פינכטערניש. יא, מען קען זיך דורך שפארען צווישען טארמאז־שטאנג אזן דער ערה, ס'גהט נאר צו שווערלאר. איך מוז זיך אינגאנצען אויסקלעמען פלאך אזן קריכען אויפ'ן בויך ווי א ווארם. בין איך שוין אבער אינוועניג, זעץ איך זיך גאנץ באקוועם אנידער אזן קלער, וואס טראכטען די סיגנאליסטען איצטער ווענען מיר. דען באן רירט זיך. דאנקען גאט, זיי האבען אן מיר שוין אינגאנצען פארגעסטען.

אבער א מענש טראכט אזן גאט לאכט. טאקע ביי דער נאר־

ענסטער סטאנציע אהא — א לאמטערן רוקט זיך ארונטער אונטערן צוויטען וואגאן. א נס, וואס אונטער דער וויטערער פלאט־פארם, ניט נעבען מיר. מען זוכט מיך אויף די שטאנגען אונטער די וואגאנעס. איך מוז נעמען וועגן איינס־אוון־צוויי. אויף בויך קריך איך, אונטערן טארכאז־שטאנג אוון בין שוין אויף דער ערד. זיי דערזעהען מיך אוון לויפען פייל אויס'ן בויגען צו מיר. איך ארבייט אויף אלע כלים, מיט די הענט, מיט די קני, מיט אלע אברים. איך בין אויף יענער זייט רעלסען אוון שטעל זיך אויף, אוון ווידער לויף איך פארוויס אריבער דעם לאקאמאטיוו אוון באהאלט זיך אין דער פינסטערניש. ס'איז ווידער די זעלבינג לאנג. איך בין פארלאפען פארוויס א היבש שטרעקע אוון דער באז מיז פארבי מיר פארבייפארען.

ער רירט זיך פון ארט. אויפ'ן ערשטען בלינדען וואגאן שיי־נערירט א לאמטערן. איך בייג זיך איין אין דרייען, באהאלט זיך הייסט דאס, אין זעה דעם סיגנאליסט א פארשענדען, פארבייפארען. אויפ'ן צוויטען וואגאן איז אבער אויך א לאמטערן אוון דער סיגנא־ליסט דערזעהט מיך אוון רופט דעם ערשטען צו זיך. ס'איז א קליינינקייט, איכ'ל זיך אהויפבאפען אויפ'ן דריטען בלינדען וואג־גאן אוון „איהר דעקטן". אבער, גאט, וואו בין איך דאס אין דער וועלט? עמיצער פאבעט מיט א לאמטערן פון דעם דריטען בלין־דען וואגאן אויך. דאס איז דער קאנדוקטאר אליין. איך וואלט איהם איבער. איצט וויים איך כאטש, וואו די גאנצע באנדע אנ־געשטעלטע איז. איך קערעווע זיך אויס אוון לויף צוריק אין דער ענטגעגענגעזעצטער ריכטונג פונ'ם באז, כאפ הינטערווייעכס א קוק. אלע דריי לאמטערנס זיינען שוין אויף דער ערד קאטשען זיך אוון יאגען זיך נאך מיר. איך יאג פייל־אויס'ן־בויגען. א האלבער צוג איז שוין כמעט פארבייגענאגען אוון ער לויפט שוין גאנץ שנעל, בעת איך כאפ זיך ארויף אויף איהם. וויסען וויים איך אז די דריי חברה־לייט וועלען זיך אויף מיר א וואלף טאן אזוי ווי צורייצטע וועלף. אין א פאר סעקונדען וועלען זיי מיך דעריאגען. איך טאנץ ארויף אויפ'ן רעדעל פונ'ם האנט־טארמאז די הענט

אויף די קיילעכדינע וואגאן־דעכלאד אוז ציה זיך שנעל ארויף, אוז מיינע פארפאלגער שפארען זיך ציואמען אויף דער פלאטפארם ווי די הינט. וואס האבען ארויפגעטריבען א קאץ אויף א בוים, שעלטען מיר אוז זיינען מכבד מיין טאטע־מאמע מיט די אומאנ־ שטענדיגסטע ווערטער.

אבער ווער הערט זיי? זיי זיינען פינף אנקענען מיר איינעם. מיט זיי איז דאך דער מאשיניסט אוז הייצער, אוז, אחוץ דעם, זיין מאיסטער, דאס נעזונץ איז אויף זייער צד, אוז די מאכט פוז א גרויסער קארפארציע אוז, איך פייף אויף זיי אלעמען... איך בין צו ווייט פונ'ם לאקאמאטיוו אוז לויף איבערן דאך א זעקס וואגא־ נעס נעהענטער צו איהם. איך קוק פארזיכטיג ארף אויף דער פלאטפארם. א סינגאליסט שטעהט דארטען. איך ווייס, אז ער האט מיך דערזעהן: ער האט זיך צו פארזיכטיג ארייננעגנב'עט אין וואגאז. איך ווייס, אז ער ווארט דארטען ביי דער טיר גרייט זיך ארויפווארפען אויף מיר, ווען איך זאל נאר ארפגעהן. איך מאר זיך אבער מאמעוואטע אוז בלייב דארט, כדי ער זאל מאקע מיינען, אז איך האב איהם נאית ניט באמערקט. איך זעה איהם ניט, איך ווייס אבער אז ער האט א עפען געטאז די טיר אוז נעכאפט א קוק, צי בין איך נאר דארטען דא.

דער באהן קומט צו צו א סטאנציע. איך לאז כלומר'שט ארף מיינע פיס. דער באהן שטעלט זיך. איך הער די טיר זיך עפענען שטילינקערהייט. ער טשאטעוועט שוין אויף מיר. איך כאפ זיך פלוצלונג ארויף אויפ'ן דאך אוז לויף פארואוס פונקט איבער זיין קאפ: אויבען איבער דער פלאטפארם, וואו ער שטעהט אוז קוקט ארוים אויף מיר. דער צוג שטעהט; די נאכט איז שטיל אוז איך קלאפ פלייסיג מיט די פיס איבער דעם מעטאלענעם דאך פונ'ם וואגאז. איך בין ניט זיכער, איך שטעל מיר אבער פאר, אז ער לויפט צו דער צווייטער פלאטפארם אוז וויל מיך דארטען כא־ פען, בעת איר'ל ארופגעהן. איך געה אבער דארט ניט ארף. אין מיטען וועג קער איך זיך אום שטילינקערהייט, אבער שנעל

צוריק צו דער פלאטפארם. פון וועלכער איך און דער סינגאלסטשיק זיינען נאר וואס אוועק. קיינער איז ניטא דארטען אויף א רפואה. איך קריך אראפ אויף דער צווייטער זייט פונ'ם וואקזאל און באהאלט זיך אין דער פינסטערניש. קיינער האט מיך ניט באמערקט.

איך נעה אריבער צום פלויט אויף דער רעכטער זייט פונ'ם יוער, און קוק זיך ארום. טא־טא! וואס איז דארטען? א לאמטערן הוידעט זיך שוין דארטען אויף די וואגאנעס און רוקט זיך פונ'ם לאקאמאטיוו אלץ אראפ. זיי מיינען, איך בין נאך פון אויבען און זיי זוכען מיך דארטען. און נאך שהנערם — אויף דער ערה. זייט ביי זייט מיט אויבערשטען לאמטערן רוקען זיך נאך צוויי לאמטערנס. דאס איז א רעגעלמעסיגע יאגד און איך בין דאס דער האז. וועס דער סינגאליסט פון אויבען אנוואַרפען זיין ליכט אויף מיר, וועלען זיך די וואס שטעהען אויף דער ערד א וואַרף טאן אויף מיר און מיך כאפען. איך פארדרעה דערוויל א סינגרעטעל און קוק אויף דער פראצעסיע, וואס נעהט מיך פארביי. אבי נאר איך האב זיי איבערגעפט'ט קען איך שוין רוהיג נעהען פארואוים צום לאקאמאטיוו צו. דער באהן ריהרט פון ארט. איך כאפ זיך ארויף אויף דער פערערשטער פלאטפארם פונ'ם ערשטען וואגאן. (קיינער שטערט מיר ניט). ס'איז ניטא וועד ס'וועל מיר שטערען. אבער נאך איידער דער באהן זיך רעכט צוהוידעט און אקוראט בעת איך האב אנגעריבען א שוועבעלע צו פארויבערען מיין סינארעטעל, דערזעה איך, דער הייצער קריכט אויפ'ן קוילען־וואגאן און קוקט גלייך אויף מיר. עס פאלט אויף מיר אן א פחד פון זיין פאזיציע קען ער מיט די שטיקער קוילען, וואס ער האט נעבען זיך, מאבען פון מיר א קאשע. ער פאנגט אבער אן צו מיר רעדען. איך באמערק אן מין באוואונדערונג אין זיין קול.

„רו, ממזר, רו", זאגט ער.

דאס איז א נרויסער קאמפלימענט. א נצחון־צעפיהל שטראמט דורך מיין נאנצען קערפער. עס טאנצט אין מיר מיין נשמה ווי די נשמה פון א שול־איינעל וואס קריגט א קנייפ אין בעקעל פאר זיינע פעהיגקייטען.

„הער נאר, זיי מיר כאטש ניט מכבד מיט דיין וואסער־קיש־קע", זאג איך איהם.

„גוט", ערנטפערט ער און נעהט צוריק צו זיין ארבייט.

מיט'ן לאקאמאטיוו בין איך שוין שלום, נאנצע גוטע ברידער. ניר די סינגאליסטען זוכען מיך אלץ אהום. פון דער צווייטער סטאנציע ריכטען זיי דעם באן ארוים אויף די בלינדע וואגענעם. אלע דריי זיינען פארנומען. איך לאז זיי דורך, כאפ זיך ארויף אויף א מיטעלסטען וואגאן און „דעק איהר". די באנדע איז אויף מיר מלא רציחה און, דער באהן שטעלט זיך אפ. די סינגאלסטשיקעם ווילען מיך „ארונטערשארען" אדער ענטדעקען דעם סוד, פאר־וואס זיי קענען דאס ניט טאן. דריי מאל, איינס נאכ'ן אנדערען שטעלט זיך אפ דער צוג, דער נאנצער מעכטיגער צוג, נאר צוליעב מיר. און, יעדעם מאל דרעה איך זיך ארויס פון די סינגאליסטען און „דעק" איהר. נאר ס'איז פארפאלען, זיי האבען סוף כל סוף זיך אלע צוזאמען מישב געווען וועגען דער סיטואציע. איך האב זיי באוויזען אז זיי קענען ניט אויסהיטען דעם באהן פון מיר. זיי מוזען טאן עפעס אנדערש.

און זיי טוהען עם טאקע. ווי נאר דער באהן שטעלט זיך אפ אויף דער נאהענטסטער סטאנציע האבען זיי זיך אלע א לאז געטאן וויי אפגעבריהטע לויפען אויף מיר. אהא, איך זעה זייער מיין. זיי ווילען מיך פשוט איינמידען. ראשית יאגען זיי מיך ארום, צום עק באהן. איך זעה מיין מפלה. פארטרייבען זיי מיר צום הינטערשטען עק פונ'ם באהן, פארט ער אפ און איך בלייב איבער דארטען. מיט א זיג־זאג דרעה פארקערעווע איך זיך, ריים זיך דורך דורך מיינע פארפאלגערס, און לויף ווידער פארויס צום פראנט פונ'ם באן. איין סינגאליסט לויפט מיר אלץ נאר. גוט, איך וועל פון איהם ארויסיאגען די נשמה. איך בין נאך ניט מיעה, אטהעם גוט. איך לויף מיט די רעלסען אלץ פארויס. עס מאכט ניט אויס. וועז ער יאגט מיך אבילו צהען מייל, מוז ער דאך סוף־כל־סוף זיך ארויפכאפען אויפ'ן באהן. און ביי דער שנעלקייט, וואס ער וועט וואגען צרויף, וועל איך אויך ארויפטאנצען.

אזוי לויף איר, האלט זיך אויף א בעקוועמען שטח אפגעטיילט פון איהם, און שטרענג מיינע אויגען אן ביז גאר: טאמער א פלויט אדער גאר א צווייג, וואו איך קען ברעכען האלז־און־נאקען. אך! איך קוק צו ווייט פאראוים, פארטשעפע זיך אן עפעם מיט די פיס, איך ווייס ניט אין וואס, אן עפעם א קלייניגקייט, און קוליע זיך גלייך איבער, ציה זיך אוים ווי לאנג איך בין. אין א סעקונדע ארום שטעה איך ווידער אויף מיינע פיס, נאר דער סיגנאליסט האלט מיך שוין ביים קאלנער. איך קעמף ניט. איך אטהעם שווער און באקוק דערווייל דעם חברה־מאן צו וויסען מיט וועמען איך האב דא צו טאן. ער איז א דינער און איך בין מיט גוטע דרייסיג פונט שיווערער פון איהם. אויסער דעם איז ער דאך פונקט אזוי מיער ווי איך, און וועט ער מיך וועלען שלאגען וועל איך מיט איהם לערנען בלק.

ער מאכט אבער ניט קיין פארזוך מיך צו שלאגען. אט דאס פראבלעם איז געלעזט. ער פאנגט מיך גאר אן צו פיהרען צוריק צום באהן. דא טרעט ארויס אן אנדער מענליכקייט. איך זעה די לאמטערנס פונ׳ם קאנדוקטאר און סיגנאליסט. מיר דערנעהענטערן זיך צו זיי. ניט אומזיסט האב איך זיך באקענט מיט דער ניו־יארקער פאליציי. ניט אומזיסט האב איך זיך אנגעהערט אין פראבט־וואגאנען, ארום וואסער־רעזערוואוארען און אין טורמע־קאטערן מיט בלוטיגע מעשיות פון געשלעגען. אפשר וויל׳ען אט די דריי מענשען מיך שלאגען. נאט וויסט דעם אמת, איך האב זיי ניט איין מאל פראווא׳ירט דאדויף. איך דענק שנעל. מיר קומען אלץ נעהענטער צו יענע ציווי באאמטע. איך כאפ א קוק אויפ׳ן בויך און באק פון מיין פאנגער און פלאנעווע שוין די קלעפ רעכטס און לינקס, וואס איד׳ל איהם געבען ביי דער ערשטער פראבע זייער, צו פארקאכען א קאשע.

בא! איך האב אן אנדער שפיצעל, וואס איך וואלט געוואלט איהם אפטאן, און ס׳טוהט מיר שוין באנג, וואס איך האב עס איהם ניט אפגעטאן די רגע, וועו ער האט מיך אנגעכאפט. ער וואלט מיך שוין געהאט צו געדיינקען אויף קינדס־קינדער פאר אנכאפען

ביים קאלנער. מיין רעקעל איז איינגלאך צוואמענגעשפילעט. האט איהר אמאל געזעהען א טורניקעט? אט וואס דאס איז. איך דארף נאר אנבייגען מיין קאפ אונטער זייז האנט און אנפאנגען צו דרעהען זיך. איך מוז זיך שנעל דרעהען — זעהר שנעל. איך קען דאס טאן; דרעהען זיך מסוכן שנעל, ווארפענדיג, ביי יעדען דרעה אנבייגען דעם קאפ אונטער זייז האנט. איידער ער קוקט זיך ארום, ווערען שוין די פינגער וואס האלטען דעם קאלנער אייגעדרעהט. ער וועט זיי שוין ניט קענען אריינסנעמען. א צוואנציג סעקונדען שפעטער, וועט שוין א שאס טאן דאס בליט פון זיינע שפיץ־פינגער. דאס איידעלע געזעב ארום די מיסקולפעדים וועט פלאצען און אלע מוסקולן און נערוועז וועלען זיך אויסמישען און ארויסשיסען אין אייז נעשריי. פרובירט דאס אמאל, וועז עמיצער כאפט אייך אז ביים קאלנער. טוהט דאס אבער שנעל —שנעל ווי א בליץ. און פארגעסט ניט, למ"עהש, צו פארדעקען דעם פנים מיט דער לינקער האנט און דעם בויך מיט דער רעכטער האנט. איהר פארשטעהט, דער חברה־מאן קען אייך פרובירען אפשטעלען דורך א קנאק פון זיין פרייער האנט. ס'איז א געדאנק אינגאנצען זיך דרהען אוועק פון זיין האנט און ניט צו דער האנט צו. א קלאפ וואס לויפט נאר איז קיינמאל ניט אזוי שטארק ווי א קלאפ, וואס קומט פון זיך.

אט דער סיגנאליסט וועט אפשר קיינמאל ניט וויסען ווי נאהענט ער איז געווען צו אן אומגליק. ארויסגעדרעהט דערפיז האט ער זיך נאר דערפאר, וואס ער האט נאר בדעה ניט געהאט מיך צו שלאגען. וועז מיר זייענען צוגעקומען נאהענט צו דער חברה, האט ער זיי מודיע געווען, אז ער האט מיך נעכאפט. דורך סינאלען האבען זיי באפוילען דעם מאשיניסט א טרייב טאן דעם באהן. עס פארט פארבי אונז דער לאקאמאטיוו, אלע דריי בלינדע וואגענעם רוקען זיך פארבי. דער קאנדוקטער מיט'ן צוויטען סיגנאליסט כאפען זיך אריף אויפ'ן באן, און מיינער האלט מיך נאר אלץ. אהא, איך פארשטעה דעם פלאן. ער ווייל מיך דא צוהאלטען ביז דער לעצטער וואגאן וועט זיך מיט אונז אויסגלייכען.

ער וועט זיך ארויפכאפען און מיך איבערלאזען, „פארשיטען" חייסט דאס.

נאר דער באהן האט זיך א לאז געטאן אויף אלע כלים. דער מאשיניסט האט נעוואלט אפגעווינען די פארלאזענע צייט. עס איז א זהר לאנגער צוג. ער לויפט שוין גאנץ לעבעדיג, און איך וויים, אז דער סינגאליסט מעסט זיין שנעלקייט מיט פחד.

„קלערסט וועסט זיך נאר קענען ארויפכאפען?" פרעג איך איהם אזוי נאאיוו.

ער לאזט אפ מיין קאלנער, טוהט שנעל א טאנץ און איז שוין אויפ'ן באהן. עטליכע וואגאנעס דארפען נאר פארביילויפען. אין דער רגע פאלט מיר שוין איין וואס צו טאן. איך וועל ארויף אויף דער לעצטער פלאטפארם. איך זעה אז דער צוג לויפט שנעל און שנעלער, אבער אויפ'ן הימעל וועל איך ניט פאלען אויב איך כאפ זיך ניט ארויף, און דער יוגענד־אפטימיזם נעמט מיך דורך. און איך הויקער זיך אזוי איין, כלומר'שט נידערגעשלאגען. לאז ער מיינען, אז איך האב שוין אנגעוואוירען אלע האפענונגען. בעת מעשה אבער טאפ איך אן מיט מיינע פיס די זאמד שטיינדלאר. כ'אין דא אויף וואס זיך אנשפארען. איך קוק זיך אויך איין אויפ'ן קאפ פונ'ם סינגאליסט, וואס שטארצט ארויס. איך זעה ער ווערט נעלם. ער איז איבערצייגט, אז דער באהן לויפט צו שנעל איך זאל זיך קענען ארויפכאפען.

און דער באהן לויפט טאקע שנעל — שנעלער פון יערעז באהן, אויף וועלכען איך האב וועז עס איז פרובירט ארויף. דער לעצטער וואגאז קומט אן און איך טוה א שפרינג אין דער זעלבער ריכטונג מיט איהם. עס איז א שנעלער, קורצער שפרונג. אין שנעלקייט וועל איך זיך מיט דעם צוג קיינמאל ניט פארגלייכען, איך קען אבער פיעל פארקלענערען דעם חלוק ציוישען אונזער שנעלקייט און, אזוי ארום, פארקלענערען דעב צייאמענשטויס־טרייסעל וואס איך וועל קריגען בעת איכ'ל זיך ארויפכאפען. אין דער קורצער פינ־סטערער רגע, זעה איך ניט דאס אייזערנע העגטעל פון דער לעצטער פלאטפארם; איך האב קיין צייט ניט דאס אפצוווכען.

איך שטרעק אויס מיין האנט צום פלאץ, וואו איך גלויב עס דארף זיין און אין דער זעלבער רגע הויב איך אויף די פיס פון דער ערד. הימעל און ערד און טרייסעל! אין א סעקונדע אדום וועל איך אפשר קאטשען אויף די שטיינדלאך מיט צעבראכענע ריפען אדער הענט און אפשר נאר א טויטער. נאר מיינע פינגער קלאמערן זיך איין אינ'ם אייזערנעם הענטעל, מיין האנט גיט זיך א טרייסעל, מיין קערפער א דרעה און מיינע פיס פאלען האכטיג אראויף אויף די טרעפלאך פון דער פלאטפארם.

איך זעץ זיך אנידער, גדול'דיג ביז נאר. אין מיין נאנץ טרעפ־לעבען איז דאס דער בעסטער באהון־שפרונג, וואס איך האב וועז נעמאכט. איך וויים, אז שפעט אין דער נאכט קען מען שטענדיג אפפארען עטליכע סטאנציעס אויף דער לעצטער פלאטפארם. איך וויל זיך אבער ניט פארלאזען אויפ'ן לעצטען וואגאן. ביי דער ערשטער סטאנציע פארלויף איך בארואוס, אויף דער צווייטער זיצט פונ'ם אראפנאנג, לויף פארביי די פילמאוואגאנעס, בויג זיך אוי־טער א פאסאזשיר־וואגאן און כאפ זיך דארט אראויף אויף א שטאנג. אויף דער צווייטער סטאנציע פארלויף איך ווידער בארואוס אין ווידער אויף א שטאנג.

איצטער בין איך פארהעלטנismעסיג זיכער, די סיגנאליס־טען קלערען. זיי האבען מיך שוין „פארשאטען". אבער דער גאנ־צער טאג און די אנגעשטרענגטע נאכט פאנגען אן צו ווירקען אויף מיר. איך הויב אן צו דרימלען. דאס וועט אבער ניט געהן. שלאפ־פען אונטער א וואגאן אויף א שטאנג הייבט — טויט. אויף דער קומענדער סטאנציע קריך איך ארויס אין בארקלייב זיך אויף דער פלאטפארם פונ'ם צווייטען „בלינדען" וואגאן. אט דא קען איך זיך צולענגען און שלאפען; דא לעג איך זיך טאקע צו און שלאף — ווי לאנג וויים איך ניט — א לאמטערן־קלאפ אין פנים וועקט מיך אויף. ביידע סיגנאלסטשיקעס שטארען די אויגען אויף מיר. איך כאפ זיך אויף אין א כאוס צו פארטיידיגען, און קלער ווער וועט דער ערשטער טרינקען צו מיר „לחיים". נאר זיי האבען אפילו ניט בדעה מיך צו שלאגען.

„איך האב געמיינט, מיר האבען דיך פארשאטען", רופט זיך אן דער סיננאליסט, וואס האט מיך נעהאלטען ביים קאל־נער:

„דו זאלסט מיך דאמאלט ניט געווען אפלאזען, וואלסטו אויך נעווען איבערגעבליבען מיט מיר צוזאמען", ענטפער איך.

„ווי אזוי?" פרעגט ער.

„איך וואלט זיך מיט דיר נעווען ארומגעכאפט, ניט מעהר", ענטפער איך.

זיי האלטען א קורצע באראטונג אוז טראגען ארוים זייער פסק:

„נו, טרעמפעניה, זאל שוין זיין, פאר. ס'איז סיי ווי אן ארויס־נעווארפענע ארבייט דיך אראפצוטרייבען".

זיי נעהן אוועק אוז לאזען מיר איבער בשלום ביז'ן סוף פון זייער נסיעה.

ביז אהער האב איך באשריבען א ביישפיל וואס עס מיינט „אנהענגען זיך". פארשטעהט זיך, איך האב אויסגעקליבען א גליקליכע נאכט פון מיינע ערפארונגען אוז פארשוויגען יענע נעכט — ס'איז נעווען גענוג אזעלכע — וועז דער צופאל האט מיר אונ־טערגעשטעלט א פיסעל אוז מיך „פארשאטען".

איך וויל דא נאר פארדייטיגען דערמיט, וואס האט פאסירט מיט מיר, וועז מיר זיינען נעקומען צו דער פארצווייונונגס־סטאנ־ציע.

אויף די טראנס־קאנטינענטאלע אייניצע קאלעעס, ווארטען איבער די פראכט־צוגען דעם פאסאשיר־צוג אוז שלעפען זיך הינ־טער איהם. וועז מיר זיינען אנגעקומען צו דער פארצווייונונגס סטאנציע, בין איך אראפ פינ'ס באהן אוז בין אוועק זוכען דעם פראכט־צוג, וואס דארף יעד נאר איהם ארויסשלעפען. אפנעזוכט דעם צוג, קריך איך ארויף איף א קאסטען־וואגאן פול מיט קויל־ען אוז לעג זיך אוועק. אין א כינוט ארום בין איך שוין געשלאפען.

דאס אויפפראלען פון דער טיר האט מיך אויפגעוועקט. עס האט שוין אנגעהויבען שאריען אויף טאג; עס איז קאלט אוז נרוי

און דער פראכט־צוג האט זיך נאר ניט געירט. א „קאן" (קאנ־דוקטער) האט אריינגעשטעקט זיין קאפ אין דער טיר.

„ארויס פון דאנען, דו דום־דומסטער שבדומסטע! האט ער ארויסגעברומט.

איך בין ארויס, און פון דרויסען איהם נאכגעקוקט ווי ער געהט אזוי איבער אלע וואגאנעס און באקוקט זיי. וועז איך האב איהם שוין פארלאזט פונ'ם אויג, טראכט איך זיך, אז ס'וועט איהם באין אופן ניט אייפאלען איך זאל האבען די העזה נאכאמאל אריין אין דעם זעלביגען וואגאן, פון וואנען ער האט מיך ארויסגעטריבען. איך קריך אריין און לייג זיך ווידער אוועק.

ווייזט אויס, אז דעם קאנדוקטערס דענקונגס־אפפאראט האט גע־ארבייט אין דער זעלביגער ריכטונג. ווייל ער האט אויסגע'פשט'עלט. אז איך וועל טאן, וואס איך האב טאקע געטאן. ער איז באלד צוריק געקומען און מיך פון דארטען משלח געווען.

איצט, האב איך זיך געטראכט, וועט איהם שוין זיי־כער ניט אייפאלען, איך זאל דאס טאן א דריטען מאל. און טאקע גלייך צוריק אריין אין דעם זעלביגען וואגאן. איך האב אבער באשלאסען צו באווארענען זיך. נאר איין זייטיגע טיר האט זיך נעקענט עפענען. די צווייטע איז געווען פארנעגעלט. און איך האב אנגעפאנגען אויסצולערניגען א „נארע" פאר זיך, טאקע נעבען יענער טיר, און האב זיך דארט אוועקגעלייגט. אין א ווייל דערהער איך, די טיר עפענט זיך ווידער. דען „קאן" איז אריינגעקראכען און א נישטער געטאן מיט די אויגען איבער די קוילען. זעהען האט ער מיך ניט געקענט. שרייט ער צו מיר, איך זאל ארויס. איך ריהר זיך ניט פון ארט: איך האב פרובירט איהם אפנארען. וועז ער האט אבער אנגעפאנגען צו וואדפען אויף מיר שטיקער קוילען, האב איך זיך אונטערגעגעבען און צום דריטען מאל פארטריבען געווארען. און איז וואראמע ווערטער האט ער מיר מודיע געווען וואס ס'וועט זיין אויב ער טרעפט מיך דארטען נאך איין מאל.

איך האב געענדערט מיין טאקטיק. וועז דער דענקונגס־אפא־ראט פון א צווייטען מענשען ארבייט אין איין ריכטונג מיט אייערן אין די בעסטע זאך „פארשארעז" איהם. דאס האב איך טאקע געטאן. איך האב זיך באהאלטען צוויישען די וואגאנעם אויף א זייטיגער קאלעע ניט וויים פון דעם וואגאן טאקע אזן האב געווארט. יא, דער „קאן" איז נאך אמאל צוגעקומען צום קוילען וואגאן. אויפ־געעפענט די טיר. קריכט ער אהין ארייז. רופט מיך. ווארפט קוילען אין יענער „נארע". דאס האט איהם באפרידיגט. אין פינף מי־נוטען ארום האט זיך דער פראכט־צוג געריירט פון ארט, ער איז שוין דארט ניט געווען. איך פארלויף אביסעל אלץ נעבען דעם וואגאן, פראל אויף די טיר אוז קריך אהין ארייז. ער האט מיך שוין מעהר דארטען ניט געזוכט. איך בין שוין אויף דעם וואגאן אפגעפארען טויזענט אוז צוויי־אוז־צוואנציג מייל. אמערסטען גע־שלאפען אוז נאר ביי די אפצווייגונגס־סטאנציעס (דארטען שטעלען זיך די פראכט־צוגען אפ אויף א שעה) זיך אראפגעכאפט צו קרי־גען עפעם צו עסען. איך וואלט נאר וויטער געווען געפארען אויף דעם זעלבינגען צוג, נאר איך האב איהם אנגעווארען צוליעב א גליק־ליכען צופאל. איך האב געקראגען אז „עק־טיש". ס'איז נאך יענער טרעמפ ניט געבארען געווארען וואס זאל מהייערער האלטען א צוג פון אן „עק־טיש".

בילדער

בילדער.

וואס מאכט דאס אויס'עט ווי אזוי וואו מיר שטארבען.
אבי מיר האבען כח צו זעהן דאס אלץ.

(פון א געדיכט אין דעם „טרעמפ־ראיאל".)

דער גאנצער חן פון'ם טרעמפ־לעבען ליגט אין דעם, וואס עס נודיעט ניט אפילו א טראפען. אין האבא־לאנד האלט דאס לעבען אין אייז בייטען זיך. די סצענעס, בילדער, געשעהענישען לויפען שטענדיג איינס נאכ'ן אנדערען: דאס אומעגליכסטע טרעפט זיך. דאס אומערווארטעסטע שפרינגט ארויס פון דער העלער הויט. דער טרעמפ ווייסט קיינמאל ניט, וואס עס וועט זיך טרעפען אין א מינוט ארום; הייסט דאס, ער לעבט נור היינט, איצטיגע מינוט. דער טרעמפ ווייסט או האראוען צוליעב א תכלית איז ארויסגעווארפענע ארבייט. ער האט פארזוכט דעם טעם פון אבאזעהן זיך אויף גאט'ס בארגט.

אבט פארטראכט איך זיך וועגען מיינע טרעמפ־יאהרען, אוז איך וואונדער זיך ממש ווי שנעל די בילדער בליצען דורך אין מיין זכרון. עס מאכט ניט אויס וואו איך פאנג אן מיינע זכרונות; יעדער טאג איז א באזונדער בוך מיט זיינע אייגענע שנעל־לויפענדע בילדער. למשל, איך דערמצו זיך אן א זוניגען זומער־פריהמארגען אין האררישבורג, פענסילווייניע, אוז גלייך קומט מיר אויפ'ן גענאנק דער גליקליכער אנפאנג פון דעם טאג — אן „[illegible]" אינ'ם הויז פון צוויי פארזעסענע מיידלעך. ניט אין קיך, נאר אין זייער [illegible] זיך זיץ טאקע מיין יי[illegible] מיר רייבען [illegible] אייער פון אייער־גלעזעלאך. דאס ערשטע מאל האב איך

דעמאלט געזעהען אייער־גלעזלאך ; איך האב קיינמאל פון זיי אפילו ניט נעהערט. איך בין זיך מודה ומתודה, איך האב ניט נע־ווּאוסט ווי אזוי אריינצוקריכען. איך בין אבער נעווען א הונגע־ריגער און ניט קיין איבערנעשראקענער, און איך האב זיך טאקע באלד אן עצה נענעבען אי מיט אייער־גלעזלאך אי מיט די אייער אזוי, אז די צוויי פארזעסענע מיידעז זיינען אוש פארגאפט געווא־רען.

זיי אליין זיינען געזעסען טאקע נאר ווי צוויי קאנאריקלאך, יעדע פון זיי האט זיך נעבאברעט מיט איין איי, קוים־קוים אויס־נעבויסען א דין אויסנעראבט פעניצעל. דאס לעבען איז קוים נע־פלאסען אין זיי ; זייער בלוט האט זיך נעגליטשט אין זייערע אדערן ; א נאנצע נאכט זיינען זיי נעשלאפען אוכטער וואראמע קאלדרעם. איך בין די נאנצע נאכט נעווען אין דרויסען. א סך פון מיין הייז־מאטעריאל האב איך פארטאכלעוועט צו דערווא־רימען זיך, פארענדיג פון עפעס א שטעטעל, עמפאריום, ערגעץ אינ׳ם צפון טייל פונ׳ם שטאאט. אויסגעדארטע פעניצלאך ! טעם גן־עדן ! נאר יעדעס פעניצעל איז ביי מיר נעווען נעכונ אויף איין בים, געקלעקט נאר אויף איין צאן. עס פאנגט אן צו נודיען, ווען נאר יעדען בים דארף מען אויסשטרעקען די האנט אין נעמען א פעניצעל, און דא קען איר, דאכט מיר, אייניגלינגען א בארג.

ווען איך בין נאך נעווען נאר א קליין אינגעלע, האב איך נעהאט א קליין הינטעלע. פאנטש האט מען דאס נערופען. איך אליין פלעג דאס באזארגען מיט עסען. עמיצער פון אונזער פא־מיליע האט פון יאגד נעבראכט א סך נעשאסענע קאטשקעס. און מיר האבען נעמאכט א נעהויבענע פליישיגע סעודה. אפענעסען. האב איך צוגעגרייט די סעודה פאר פאנטשען — א פולען טע־לער מיט ביינער און נאשערייען. איך בין ארויס אין דרויסען איהם דאס אוועקצוגעבען. אין דער מינוט איז נראד צוגעפארען צו אונז א גאסט פון א דערבייאיגער פארם. איהם איז נאכגע־לאפען א ניופאונדלענדער הונט, גרויס ווי א קאלב. איך שטעל צוויעק דעם טעלער אויף דער ערד. פאנטש פאנגט אן צו דרעהען

מיט'ן עק, אזן נעמט זיך צו דער אבילה. א גן־עדן זעהט ער פאר זיך. א סעודה אויף א האלבער שעה נאכאנאנד. אזן פלוצלונג — א שפאר אזן א וואַרף — אזן פאנטש פליהט ווי א שטרוי אין א שטורם־ווינט. דער ניופאונדלענדער וואַרפט זיך ארויף אויפ'ן טעלער, א פיקס האט ער א גרויסען אזן עסען עסט ער בחיפזון. אזן אויידער נאך ער האט פון מיר געכאפט א קנאק איבער די ריפען, האט ער איינגעשלונגען אלעס. ער האט דעם טעלער אויס־געטריקענט; אפילו די פעטע סמנים האט ער אויסגעלעקט.

אזן פונקט ווי יענער גרויסער ניופאונדלענדער הונט, האב איך זיך אויפגעפיהרט ביים טיש פון אט די צוויי פארזעסענע מיידלעך. אין האריכבורג. איך האב איהם אפגעריינינגט, קיין ברעקעל ניט איבערגעלאזט. איך האב נאר ניט צעבראכען, נאר איך האב אפגעריינינגט די אייער, די פענילאך, די קאפע. דאס דינסט־מיידעל האט געבראכט נאך, אזן איך האב זי געהאלטען אין איין מטריה זיין. זי האט געבראכט נאר אזן נאך. די קאפע איז געווען א מחיה, נאר מען האט זי ניט געדארפט טרינקען אין אזעלכע קלויינע טעפעלאך. וועז האב איך שוין געוואלט עסען, אז די גאנצע צייט איז ביי מיר אוועק אויף אנצוגיסען אזוי פיל טעפעלאך?

נאר איין מיעלה האבען זיי געהאט, אט די טעפעלאך: זיי האבען מיר געגעבען צייט זיך צו באלעקען פון איינעם ביז'ן צוויי־טען. יענע צוויי פארזעסענע מיידען מיט זייערע רויט־אזן־ווייסע פנים'ער אזן גרויע לאקען האבען אין זייער לעבס־טאג ניט אריינ־געקוקט אינ'ם קלארען געזיכט פון אן אוואנטוריסט. זייער גאנ־צען לעבען האבען זיי, ווי כיען זאגט, געקנאטען ברויט אין איין דייזשע. אין די זיס־שמעקענדע אזן ענגע חדרים פון זייער שטי־לען עקזיסטענץ, האב איך אריינגעטראגען די שטארקע טענער פון א וועלט, וואס איז אנגעלאדען מיט'ן קרעפטיגען נערוך פון שוויים אזן קאמף, מיט ריח פון פרעמדע לענדער אזן פרעמדען באדען. זייערע צארטע דאלאניעם האב איך א קראץ געטאן מיט מיינע מאזאלען־הענט, מיט יענע לאנגע מאלעס, וואס קומען פון שלע־פען אין ציהען שטריק אזן פון א סך ארבייט מיט א לאפעטע. אזן

נעטאן האב איך דאס ניט אזוי צולייב באריהמעריי נאר כדי צו ווייזען זיי, אז איך, שווערער ארבייטער, האב א רעכט אויף זייער צדקה.

אט זעה איך זיי איצטער, אט די טייערע ליבע מיידעלע, פונקט ווי מיט צוועלף יאהר צוריק, וועו איך בין געזעסען ביי זייער עס־טיש. איך שמועס מכח מיין ארט־לעבען טרייסעל אזוי וואוילעריש אפ אלע זייערע גוטע עצות און שרעק זיי אן ניט נאר מיט מעשיות פון מיינע אייגענע אוואנטיורעס, נאר מיט די אוואנטיורעס פון אלע מיינע חברים. זייערע אוואנטיורעס ווערען איצט מיין אייגענטום. א גליק נאר, וואס אט די פרויען זייכען נעווען אזוי עהרליך און פארטרויאונגספול, ווייטער וואלטען זיי מיך נעווען פארפלאנטערט אין מיין אייגענער כראנאלאגיע. אבער דער שפיץ דערפון איז, אז עס איז נעווען א גוטער בייט. פאר זייער כאפע, אייער און פעניצלאך האב איך זיי פינקטליך באצאלט. איך איך האב זיי אונמערהאלטען ווי א גראף. מיין זיצען דארט אליין איז שוין נעווען אן אוואנטיורע פאר זיי, און אן אוואנטיורע קען מען סיי ווי ניט אפשאצען.

אפגענעסען בין איך פון דארט אוועק אויף א שפאציר אין נאס. דערווייל ארויסגעכאפט א צייטונג אין א טיר פון עפעס א פעפער און זיך אוועקגעלייגט אין א גרינעם פארק נעווארן ווערען. וואס ס'האט זיך אפגעטאן אויף דער וועלט אין די לעצטע פיער־און־צוואנציג שעה. אין פארק באגעגען איך נאך א טרעמפ. ער דערצעהלט מיר זיין לעבענס־געשיכטע און האמפערט זיך מיט מיר. ער וויל צוואמען מיט מיר זיך אנשליסען אן דער ארמיי פון די פאר־אייניגטע שטאאטען. ער האט שוין אלעס צוגעגרייט, אפגערעט מיט'ן רעקרוטיר־אפיצער. ער פארשטעהט ניט, פאר וואס זאל איך דאס ניט טאן. דעם טעם פון א סאלדאט האט ער שוין פאר־זוכט, מיט עטליכע חדשים צוריק האט ער גערינט אין קאקס'ס רעגימענט, וואס האט מארשירט קיין וואשינגטאן, און דאס לעבען איז איהם געפעלען נעווארען. איך בין אויך נעווען אן ערפאהרע־נער סאלדאט. איך האב אמאל גערינט אין דער... טער ראטע

פון דער צווייטער דיוויזיע, פון קעלל׳ס אינדוסטריעלע ארמיי, אט די ראטע איז באוואוסט אונטערן נאמען „דער נעוואדא־שטויס" אבער, מיין ארמיי ערפאהרונג האט אויף מיר געווירקט פונקט פאר־קערט. לאז איך דעם טרעמפ אוועק צו די מלחמה־הינט, און איך נעם מיינע פים אויף די פלייצעם און מארשיר אוועק זוכען עפעס אין מויל אריין.

אפנע׳פטר׳ט אט דעם חוב, לאז איך זיך ארויס אויף א שפא־ציר איבערן בריק פון דער סאסקוועהאנא, צום מערב־ברעג. איצט געדיינק איך שוין ניט, וואס פאר א באן עס לויפט דאָרט אויף יענער זייט טייך, נאר לינעבורג אזוי אינ׳ם גראז איז מיר אייג־נעפאלען צו פארען קיין באלטימאר, און איך בין טאקע געפארען קיין באלטימאר, טאקע אויף יענעם באן, ווי מען האט איהם דאר־טען ניט גערופען. עס איז נעווען א וואריימער נאכמיטאג. ווייטער אויף דעם בריק האב איך אנגעטראפען א גאנצע חברה זיך בארען. פויל איך זיך ניט, וואָרף אראפ מיינע מלבושים און שפרינג אריין אין וואסער. דאס וואסער איז א פארגעניגען. איך גיע ארויס און גיב זיך א נעהם צו מיינע מלבושים — אהא, מען האט מיך באַ־ראבעוועט. עמיצער האט איבערגעטאפט אלע מיינע קעשענעס. נו, זאג שוין איהר צי איז דאס אלייין ניט א גאנצע אוואנטורע, נע־נוג כאטש אויף איין טאג? איך קען מענשען, וואס האבען זייער גאנצען לעבען זיך ניט געקענט זאט אנרייידען וועגען אזא פאסי־רונג, וואס האט מיט זיי געטראפען. אמת, דער גנב, וואס האט מיינע קעשענעס איבערגעטאפט האט דאָרט קיין אוצר ניט גע־פונען — סך הכל א דרייסיג־פערציג סענט, א חוץ מיין טאבאק און סיגארעט־פאפיר; נאר איך האב דאך אבער מעהר ניט גע־האט, און דאס גופא איז שוין מעהר, וואס מען קען ביים גרעס־טען טייל מענשען ראבעווען: ביי זיי בלייבט דאך עטוואס אין דער היים. און איך האב ניט קיין היים. א רעכטע באסע־קאכיאנדע האט זיך דאָרט נעבאדען. איך האב זיי אפגעמאסטען, פארשטאנען ווער זיי זיינען און אנגענומען א פולע מויל מיט וואַ־סער. פונדעסטוועגען פארויכערן דארף מען. וועגן איך זיך צו

אייגעם פון דער חברה נאך א צינאר־טוטין. איך מעג שווערען, אז יענער האט מיך מכבד געווען פון מיין אייגענעם טאבאק.

איך גיה אריבער דעם ברייק צום מערב־בדעג. אט דא לויפט די ליניע, וואס איך דארף טאקע. קיין כטאנציע זעה איך אבער ניט. וואס טוט מען? ווי אזוי כאפ איך זיך אריף אויפ'ן פראכט־צוג אט דא א טאקע און פארשפאר געהן הובען ערגעץ א כטאנציע? נאר אט הויבען זיך די רעלסען ארויף אויף א משופע'ר וועגדונג. צו שנעל לויפען קען דא ניט קיין אייבערגעלאדענער פראכט־צוג. אבער ווי שנעל לויפט ער דא? אויף דער צווייטער זייט פון די רעלסען ציהט זיך א הויכער בערג. ביים ראנד, אויפ'ן סאמע שפיץ, דערזעה איך א מענשליכען קאפ ארויס־שטעקען פונ'ם גראז. אפשר וויסט ער ווי שנעל דער באן לויפט ארויף אויף אט דער וועגדונג? אפשר וויכט ער וען דער באן געהט דא פארבי צו דרום צו? איך טהו איהם א רוף אין פרעג דאס איהם. ער ווינקט צו מיר, איך זאל ארויפקומען אויפ'ן בארג.

פאלג איך איהם. איך קום ארויף און טרעף דארט נאך פיער מענשען ליגען אינ'ם גראז נעבען איהם. א קוק אהער און אהין, איך וויס שוין ווער די חברה זיינען — אמעריקאנער ציגיינער. אויפ'ן בריטעו פלאץ, וואס שפרייט זיך וויט פון בערג, צווישען די בוימער זיינען געשטאנען עטליכע מארנע וועגנער. אפגעריסענע האלב־נאקעטע קינדער האבען זיך ארומגעשלעפט, איבערן לאגער. האבען אבער אויסגעמיט דאס פלאץ, וואו די מענער זיינען געלעגען, כדי זיי ניט צו באומרוהיגען. עטליכע מאנערע, מיאוסע און אויסגעהארעוועטע פרויען האבען פויל זיך געפארעט מיט'ן בעלי־בת'ישקייט, און איינע, האב איך באמערקט, איז געזעסען אליין אויף א וואגען, איהר קאפ אראפגענאגען ארויסגעשפארט אביסעל פארואוס, איהרע קני אויפגעהויבען ביז איהר מארעטשקע אין לויז ארומגעשלאסען מיט איהרע ארעמס. זי האט ניט אויסגעזעהן גליקליך. עס האט געשיינט אז איהר האט קיין זאך ניט געקימערט — אין דעם האב איך זיך טועה געווען, ווייל שפעטער האב איך געזעהען, אז זי קימערט זיך

יא פאר עפעס. אלע צעהן מאל מענשליכע יסורים זיינען נעלע־
נען אויף איהר פנים, און דערצו, האט מען געזעהען אין דעם
אויסדרוק פון איהר פנים די טראנישע אומפעהיגקייט מעהר צו
ליידען. איהר פנים האט אויסדריקליך דערצעהלט, אז קיין זאך
קען איהר שוין מעהר ניט וועה טאן; נאר אין דעם האב איך זיך
אויך טויה געווען.

איך ליג אזוי אין גראז אויפ'ן ברעג־באדג און שמועס מיט
די מענער. מיר זיינען דאך קרובים — ברידער. איך בין דער
אמעריקאנער טרעמפ, און זיי — די אמעריקאנער ציגיינער. דורכ־
ריידען זיך האבען מיר געקענט: איך האב נעקענט זייער פאר־
שטעלטע שפראך, זיי — מיינע. נאר צוויי פון זייער חברה זיינען
אוועק אויף יענער זייט טייך, קיין הערריסבורג „מאשינעווען". נע־
וועהנליך זיינען די חברה כפעציאליסטען. האבען עפעס א מלאכה
אין דער האנט. אט די צוויי חברה זיינען געווען פאראסאל —
פאריכטער; וואס פאר א מין שפיצעל עס איז געווען דערין בא־
האלטען האט מען מיר ניט געזאגט, און עס האט מיר ניט געפאסט
זיי צו פרעגען.

עס איז געווען א זעלטענער טאג. דער ווינט איז ווי אינגאנ־
צען אפגעשטארבען. און מיר האבען זיך אזוי געווארעמט אנט־
קעגען דער בלענדענדער זון. פון איבעראל האט זיך דערטראגען
דאס טעמפע זשומען פון אלערליי קלייניע פליגעלאך און די ער־
פרישענדע לופט איז פול געווען מיט ריחות פון דער זיסער עד־
און פון גרינע גראזען. מיר זיינען געווען אזוי פויל, אז מעהר ווי
אונטערבורטשען האבען מיר ניט נעקענט אין די צווישען־נעשפרע־
כען. פלוצלונג, נאנץ אומגעריכט איז די שטילקייט און רוהיגקייט
אויפגעטרייסעלט געווארען דורכ'ן מענשען.

צוויי בארוועסע אינגלאד האבען זיך מיט עפעס פארזינדיגט.
עובר געווען אויף עפעס א דין פון זייער שלחן ערוך — וואס זיי
האבען נעטאן האב איך ניט געוואוסט; א מאן, וואס איז נעבען
מיר נעלענען האט זיך פלוצלונג אויפגעהויבען און האט זיי א רוף
געטאן צו זיך. ער איז געווען דער עלטסטער פון דער מחנה, א מאן

מיט א שמאלען שטערען אוז מיט שמאלע איינעלאד. זייגע דינע ליפען אוז א סגעקרימטע סארדאניש שטריכען האבען ערקלערט פארוואס די צוויי אינגלאד האבען א שפרונג געטאן אוז זיך צור נויפגעקנייטשט ווי איבערגעשראקענע הירשען ביים קלאנג פון זיין קול. זייערע פנימ'ער זיינען ווי פארשטיינערט געווארען פאר שרעק. דרעהען זיי זיך אויס אין אימה אוז לויפען. רופט ער זיי צוריק. איין אינגעל האלט זיך אביסעל אפ, ניט ווילענדיג, זיין קליין מאגער קערפערל צייגט דייטליך די טלחמה צווישען זיין שרעק אוז כארשטאנד. ער ווי'ל זיך אומקערען. זיין אינטעלליגענץ אוז אמא־ליגע ערפארונג זאגען איהם אונטער בעכער זיך אומצוקערען אוז ניט לויפען ווייטער, אבער ווי בעסער דאס איז ניט, איז דאס שרעקליך גענוג. זייגע פים פאלגען איהם ניט אוז אליין פון זיך לויפען זיי ווייטער.

פונדעסטוועגען האלט ער זיך צוביסלאך אפ, אוז אזוי, וואק־לענדיג קומט ער צו ביז די בוימער. דארט שטעלט ער זיך אפ. דער עלטסטער פון דער מחנה ריהרט זיך ניט פונ'ם ארט, לויפט ניט נאר. כאמעלאך נעהט ער צו צו א וואגען, שלעפט פון דאר־טען ארויס א גראבע בייטש אוז קומט צוריק ארויס אויפ'ן אפענעם פלאץ. רוהיג שטעהט ער, קיין ווארט רעדט ער ניט; טוט אפילו ניט קיין פינטעל מיט'ן אויג. ער איז דאס נעוויס, ער איז קהל. אומרחמנות'דיג, אלמעכטיג. אזוי שטעהט ער אין מיטען פלאץ אוז ווארט. איד וויים אוז אלע ווייסען. אפילו די צוויי אינגלאד אינ'ם שאטען פון די בוימער ווייסען אויף וואס ער ווארט.

דאס אינגעל, וואס האט זיך צוריקגעהאלטען איז צוריק נע־קומען. זיין פנים פול מיט שרעק, האט עדות געזאגט אויף זיין פעסטען באשלוס. דאס אינגעל וואקעלט זיך ניט. אוז, מאלט אייד, די שטראף איז ניט געווען פאר'ן ערשטען חטא, נאר פאר'ן אנטלויפען. נוהג געווען האט זיך דער עלטסטער אקוראט ווי די הויכגעשעצטע נעזעלשאפט, צווישען וועלכער ער אליין לעבט. מיר באשטראפען אונזערע פארברעכער — אנטלויפען זיי, כאפען מיר זיי ווידער אוז פארגרעסערן זייער שטראף.

דאס איננעל קומט צו צום עלטסטען, שטעלט זיך אפ אויף א נעניגענדער ווייט, כדי די בייטש זאל האבען פלאץ נענוג זיך צוהוידען און איהם שמייסען. די בייטש האט א פייף געטאן אין דער לופט און מיר האט א טיאבקע געטאן דאס הארץ פונ׳ם קלאפ. וואס אזא שוואונג טראגט מיט זיך. אויפ׳ן דינינקען קליין פיסעלע איז גלייך נעווארען א ווייסער סימז, ווען די בייטש האט זיך ארומנעוויקעלט און זיך איינגעשניטען. און ארום ווייסען סימז האט גלייך אויפגעטראגען א בארג. אויף עטליכע ערטער, ווען די הויט האט נעפלאצט האט פאמעלאך אנגעהויבען צו פליסען בלוט. און ווידער האט די בייטש א פייף געטאן און דער גאנצער קערפער פונ׳ם איננעל האט זיך א נייג געטאן איז א זייט, פון דער ווייטען נאך. דערפיהלענדיג דעם לויפענדען קלאפ. דאך פון ארט האט ער זיך אפילו ניט נעריהרט. זיין עקשנות האט זיך נאך נעהאלטען. נאך א בערגעל איז אויפגעטראגען געווארען און א דריטער. ערשט ביים פערטען קלאפ האט דאס איננעל ארויס־נעלאזט א נעשרייי. ער האט שוין מעהר ניט געקענט איינשטעהן. און פון דעמאלט האט ער ביי יעדען קלאפ אויפנעשפרונגען און זיך אראפנעוועט שרייענדיג מיט באזומענע קולות. ער האט אבער אפילו קיין פארזוך ניט נעמאכט צו אנטלויפען. און ווען די עקזו־קוציע האט זיך נעענדיגט, נאך א רוצענד אוועלבע שמייך, — איז ער אוועק כניקענדיג און קוויטשענדיג צו די וועגענער.

דער עלטסטער איז נעשטאנען רוהיג און נעווארט. דאס צוויי־טע איננעל איז ארויסגעקומען פון צווישען די בוימער. ער איז אבער ניט צוגעקומען גלייך. ער איז צוגעקראכען ווי א הינטעל, ווען חנפ׳עט זיך. אט באהערשט איהם א פחד און ער טאנצט אפ צוריק עטליכע טריט. ער קערט זיך אבער גלייך אום און דרעהט זיך אלץ נעהענטער צו צום מאן, כניקענד, און פון האלז רייסען זיך ארויס מאדנע אומדייטליכע געשרייען ווי פון א חיה. איך האב נעזעהען אז ער האט אפילו נאך ניט א קוק געטאן אויפ׳ן מאן. ער האט נאר נעקוקט אויף דער בייטש, און פון זיינע אויגען האט נעשטראמט א פחד, ווען האט מיך ביים הארצען א נעם

נעטאן — דער ווילדער פחד פון א קינד וועמען מען פייניגט נאר אהן א גרענים. איך האב נעזעהען, ווי נעזונטע מענשען פאלען אוועק רעכט אוו לינקס אויפ'ן שלאכט־פעלד, אוו מען לאזט זיי דארט אזוי איבער זיך צו שלענגלען אוו ווידלען אין זייער נסיסה. איך האב נעזעהען ווי צענדליגער מענשען ווערען אויפגעריסען אוו צושטויבט דורך פלאצענדע קאנאנען־באמבעס; נאר דאס אלץ איז אבער א שפילעכל אוו נעלעכטער, אזוי האב איך נעפיהלט, אין פארגלייך מיט די יסורים פון אט דעם קינד.

די עקזעקוציע האט זיך אנגעפאנגען. די שמיץ וואס דער ערשטער אינגעל האט נעכאפט איז נעווען א נעלעכטער אין פארגלייך מיט אט די שמיץ. אין א רגע האט זיך שוין דאס בלוט נעגאסען פון זיינע קליינע פיסלאך. ער האט נעטאנצט, זיך נעשלענגלט, זיך איינגעבוינען אין דרייען אזוי, אז מען האט נעקענט מיינען, אז דאס איז עפעס א מין פאנטאסטישע קוקלע, וואס טאנצט אויף א שטריקעל. איך זאג „מען האט נעקענט מיינען" ווייל זיינע נעשרייען האבען דאס „מיינען" גלייך אפגעלייקענט. אוז זיינע נעשרייען זיינען נעווען שארף, שניידיג; קיין איין הויזערינער רוף, נאר דאס דינע סעקסלאזע קול פון א קינד. ס'איז שוין אזוי ווייט דערנאנגען, אז דער איינעל האט דאס שוין מעהר ניט נעקענט אויסהאלטען. דער נעדאנק האט איהם פארלאזען, אוז ער האט נעמאכט א פארזוך צו אנטלויפען, נאר איצט איז דער מאן אבער אוועק נאך איהם אוז מיט דער בייטש איהם ווידער ארויפגעטריבען צוריק אויפ'ן אפענעם פלאץ.

אוז פלוצלונג ווערט דאס אונטערבראכען. איך דערהער א ווילדען שטיקענדען נעווין. די פרוי, וואס איז נעזעסען אויפ'ן וואגען איז אראפ פון דארט אוז גלייך נעלאפען אפצושטעלען די עקזעקוציע. זי איז אריין צווישען דעם מאן אוז דעם אינגעל.

„דו ווילסט עטליכע, הא?" האט ער א זאג נעטאן אוז א פאר נעטאן מיט דער בייטש. „נו גוט, נו".

ער האט גלייך פארהויבען די בייטש אויף איהר. איהר קליידעל איז נעווען לאנג, האט ער זיך אויף די פים אפילו ניט

נעצילט. ער האט זיך פארמאסטען אויף איהר פנים, וועלכען זי האט פארדעקט ווי נאר זי האט געקענט מיט איהרע הענט און מיט די עלענבויגענס אראפלאזענדיג דעם קאפ צווישען איהרע דארע אקסלען. די קלעפ האט זי נעכאפט אויף די הענט און אויף די מאגערע אקסלען. העלדישע מוטער! זי האט פאראויס געוואוסט וואס זי געהט דא טאן. דער אינגעל, וואס האט נאך אלץ געשריען מיט באנומענע קולות איז אוועק ערגעץ צווישען די וועגענער.

די גאנצע צייט האבען די פיר מענער, וואס זיינען געלעגען נעבען מיר, נעקוקט און זיך אפילו פון ארט ניט גערירט. איך האב זיך אויך ניט א ריהר געטאן, און דערצאהל דאס אפילו אהן בושה; הגם מיין פארשטאנד האט שוער נעקעמפט מיט מיין נע־פיהל אויפצושטעהן און זיך אריינמישען. איך האב געקענט דאס לעבען. וואס וואלט געווען ארויסגעקומען דער פרוי אדער מיר, וען די פינף מענער דארטען אויפ'ן ברעג פון דער סאסקוועהאנא זאלען מיר נעווען דערשלאגען אויף טויט? איך האב אמאל נע־זעהן ווי מען האט אויפגעהאנגען א מענשען, מיין גאנצע נשמה האט אויפגעשטורעמט מיט פראטעסט, איך האב אבער אפילו קיין פיפס ניט געטאן. וואלט איך נאר געווען דאס מויל געעפענט וואלט מען מיר מיין פנים געווען צוקלאפט מיט א רעוואלווער. דארט האט דאס נעזעהן געהייסען דעם מענשען אויפהענגען, און דא, אין דער ציניינער־מחנה האט דאס נעזעהן געהייסען שמייסען די פרוי.

פונדעסטוועגען, איז די אורזאכע וואס איך האב זיך ניט אריינגעמישט אי דארט אי דא געווען ניט אזוי ציליעב דרך ארץ פאר'ן נעזעהן, נאר ווייל דאס נעזעהן איז נעווען שטארקער פון מיר. וען ניט די פיר מענער, וואס זיינען געלעגען נעבען מיר אינ'ם גראז, וואלט איך מיט פארגעניגען נעווען זיך צוגעשלעפט צום מאן מיט דער בייטל, און איך בין זיכער, — וען נאר עמיצער פון די פרויען וואלט מיר פריער ניט דערשטאכען מיט א מעסער אדער נעפלעט דעם מיט א דרעננעל, — אז איך וואלט פון איהם נעמאכט א קאשע. נאר די פיר מענער זיינען יע געלעגען נעבען

מיר, אינ'ם גראָן. זייער נעזונ איז דערפאר נעווען שטארקער פון מיר.

אך! גלויבט מיר, איך האָב נענוג געליטען. איך האָב שוין אמאל געזעהען ווי מען שלאָגט פרויען, קיינמאל האָב איך אבער אזא מין שלאגען ניט געזעהען. איהר קלייד ארום די אקסעל איז צופאסעווען נעווארען. איין קנאק, וואס האָט זיך דורכגעריסען דורך איהר „פאנצער" האָט איהר אויפגעטראגען א בלוטיג בערגעלע איבערן נאנצען פנים פון איין באק צו דער צווייטער. ניט איין מאל און ניט צוויי כאל ניט אפילו קיין דוצענד אדער צוויי דוצענד, נאר ענדלאָז, אהן א צאל האָט די בייטש זיך איינגעשניטען און ארום געדרעהט ארום איהר לייב — א שוויים האָט מיך באדעקט, דער אטעם האָט מיך פארכאפט. איך האָב זיך מיט ביידע הענט איינגעפלאכטען אינ'ם גראָן און דאָס מיט די וואָרצלען אויסגעריסען. און די נאנצע צייט האָט מיר מיין פארשטאנד נעהאלטען אין איין אונטערנאנען, „נאר! נאר!" אָט די אויפגעשוואלענע קישקע האָט פארפולט דעם בעבער. איך האָב אננעפאנגען זיך אויפהויבען; נאָר דער מאן, וואס איז נעלעגען נעבען מיר האָט מיט זיין האנט אראפגעדריקט מיין אקסעל.

„פאוואליע, רב קרוב, פאוואליע," האָט ער מיך נעווארנט שטילערהייט. איך האָב אויף איהם א קוק געטאן. ער האָט אויף מיר נעקוקט גלייך, אפילו ניט געטאן קיין פינטעל מיט'ן אויג. ער איז נעווען גרוים, בריים־פלייציג מיט שטארקע מוסקולען; זיין פנים פויל, פלעגמאטיש, פארשלאפען, הגם פרייגדליך אבער ניט היציג, כמעט אהן א נשמה—עפעס א ניצוץ וואס לייכט זיך קוים־קוים, ניט בייז, ניט מראָליש, טעמפ און עקשנותדיג. א חיה איז דאס נעווען, די אינטעליגענץ האָט קוים דארט נעצאנקט, א גוטמיטיגע חיה קרעפטיג און פארשטענדיג ווי א נאריאָלא. ער האָט מיך קרעפטיג אראפגעדריקט מיט זיין האנט, און איך האָב זיך שוין משער נעווען ווי קרעפטיג זיין מוסקול איז. איך האָב א קוק געטאן אויף די אנדערע חיות. צוויי פון זיי לינען זיך נאנץ רוהיג און גלייכגילטיג, דער דריטער האָט זיך אוש באלעקט פון דער סצענע; מיין

שכל איז צו מיר צוריק געקומען, איך האב זיך אפגעלאזט און צוריק זיך אויסגעצויגען אויפ'ן גראז.

מיין געדאנק האט מיך איצט אריבערגעטראגען צו די צוויי פאר־זעסענע מיידעלע, וואס האבען מיך היינט אין דער פריה מכבד געווען מיט אזא סעודה. זיי האט אפגענטיילט פון אט דער סצענע סך הכל ווייניגער פון צוויי מיידלעך. איצט, אין אזא פראכטפאלען טאג, אונ־טער אזא זון־וואלעמער זון האט מיינער א ברודער געשלאגען זיי־ער א שוועסטער. אט איז א בלעטל פונ'ם לעבען, און זיי וועלען עם קיינמאל ניט אנקוקען אפילו — און עס איז טאקע בעסער אזוי, הגם, אהן דעם וועלען זיי קיינמאל ניט קענען פארשטעהן זייערע שוועסטער, זיי וועלען אפילו ניט וויסען פון וואס פאר א ליים זיי זיינען אויסגעקנאטען געווארען, ווייל ס'איז ניט בא־שערט, אז א פרוי, וואס לעבט אין זים־שמעקענדיגע חדרים זאל זיין אין דער זעלביגער צייט א שוועסטערל דער גאנצער וועלט.

די עקזעקוציע האט זיך געענדיגט, די פריי האט שוין מעהר ניט געשריען. זי האט זיך ווידער אוועקגעזעצט אויף איהר פלאץ אינ'ם וואגען. די אנדערע פרויען זיינען אפילו צו איהר ניט צר־גענאנגען — אויף דער מינוט. זיי האבען מורא געהאט. זיי זיינען אבער שפעטער אביסעל יא צוגעקומען. דער מאן האט אוועק־געלייגט די בייטש, איז צוגעקומען צו אונז און האט זיך א וואהף נעטאן אויפ'ן גראז נעבען מיר. ער האט שוואר געסאפעט פון זיין פראצע. מיט'ן ארבעל פון זיין רעקעל, האט ער אפגעווישט דעם שוויים פון זיין פנים אן אזוי געוואלפען אן ארויסרופענדען בליק אויף מיר. איך האב איהם געענטפערט מיט א זארגלאזען בליק, ווי איינער זאגט, ס'איז ניט מיין דאגה, וואס דו טוסט דאר־טען. איך בין ניט אוועק פלוצלונג. איך בין נאך געלעגען ארום א האלבע שעה; דאס האט געפאדערט די עטיקעטע און דאס איז נעווען גאנץ טאקטיש. איך האב נעדויבערט סיגארעטלאך וועלכע איך האב טאקע ביי זיי געקראגען און וועז איך האב זיך אראפ־געלאזט פונ'ם בארג צו די רעלסען האב איך שוין נעהאט אלע נויטיגע ידיעות מכח דעם צוג, וואס לויפט קיין דרום צו.

נו, וואס איז דאַרטען אזוי? נאָך א בלעטל פונ׳ם לעבען, ניט מעהר; און ס׳זיינען דא נאָך ערגערע בלעטלאָך, א סך ערגערע. וואס איך האָב געזעהען. איך האָב אמאל אין א לעקציע געזאגט (אין א וויץ, אזוי האָבען מיינע צוהערער נענלויבט), אז דער הויפט חלוק צווישען א מענשען און א חיה איז די שלעכטע באַהאַנדלונג פון פרויען. קיין אנדער חיה באַהאַנדעלט ניט שלעכט די „זי" אפילו דער וואלף אדער גאָר דער שרעקליכער בילל־וואלף טראָגט אויף זיך ניט אזא זינה. דער הונט וואס איז דעגענערירט גע־ווארען דורך דעם מענשענס נעוואויינהייטען טוט דאָס אויך ניט. אין דער הינזיכט האָט דער הונט נאָך איינגעהאלטען זיין ווילדען אינסטינקט, דער מענש אבער האָט פארלארען אלע זיינע ווילדע אינסטינקטען — אמווייניגסטענס די גוטע.

איהר ווילט ערגערע בלעטלאָך פונ׳ם לעבען ווי די, וואס איך האָב באשריבען? לעזט די באריכטען וועגען קינדער־ארבייט אין די פאראיינגטע שטאָטען, די באריכטען פון מזרח, פון מערב, פון צפון, פון דרום, קיין חלוק ניט פון וואנען — און וויסט אז מיר אלע, פראָפיטען־זוכער וואס מיר זיינען, זיינען אליין די זע־צער און דרוקער פון ערגערע בלעטלאָך פונ׳ם לעבען ווי דאס בלע־טל פון ווייב־שלעגערי אויפ׳ן ברעג פון דער סאסקאוועהאנא.

איך בין אראָפ א הונדערט יארד נידעריגער צום סאמע אנפאנג פון דער רעלסען־וועגדונג, דארט, וואו די ערד איז אביסל הארטער. דא פארהאלט דער באהן זיין גלייף, און שלעפט זיך פאמלאך ארויף בארג, און דא האָב איך שוין געטראפען א האלבען דוצענד טרעמפס, וואס האבען אויך געוואַרט אויפ׳ן צוג. עטליכע הא־בען געשפילט אין זיבעטלאך, מיט אן אלט פעשעל קארטען. איך בין אריין אין קאָר. א ניגער האָט אנגעפאנגען איבערצוטאשען די קארטען. ער איז געווען פעט און יונג. זיין פנים איז געווען קיילעדיג ווי די לבנה. די גוט־מוטיגקייט האָט פשוט ארויסגע־שטראמט פון זיין פנים. מען האָט געקענט זעהען ווי זי פליסט פון איהם. ווי נאָר ער האָט מיר דערלאנגט די ערשטע קאָרט, שטעלט ער זיך אפ און זאגט:

„זאג נאר, טרעמפעניו, האב איך דיך ערגעץ פריהער ניט געזעהען?"

„זיכער האסטו מיך געזעהען", ענטפער איך. „און דו האסט דאמאלט גאר ניט געטראגען אויפלכע בגדים".

ער איז פארגאפט געוואָרען.

„נעדיינקסטו באפאלא?" האב איך זיך נאכגעפרעגט.

ער האט מיך דערקענט, און האט מיר אפגעגעבען א חבר'שען ברוד־חבא מיט פרייד, געלעכטער און פארשידענע הויות; ווייל אין באפאלא האט מען ביי איהם אראפגענומען זיינע קליידער בעת ער איז אפגעזעסען זיין טערמין אין דער „אירי־טורמע". ער איז אבער אין דעם ניט געווען קיין בן יחיד, ביי מיר האט מען אויך אראפגענומען מיינע קליידער וועז איך בין אפגעקומען מיין שטראף.

די שפיעל האט זיך פארצויגען, און איך בין געוואהר געוואָרען וואס מען שטעלט דא אין קאז. אראפ אונטען ביים ברעג, נעבען טייך, האט זיך נעצויגען א משופע, שמאל שטעגעלע צו א קוואל א פינף־און־צוואנציג פוס טיעף. מיר האבען נעשפילט ביים סאמע עק פונ'ם ברעג. דער וואס האט פארשפילט האט געדארפט מיט א קליין בלעבען קריגעלע פון קאנצענטרירטער מילך, זיך אראפלאזען צום קוואל און טראגען וואסער פאר די, וואס האבען געוואוגען.

דער ערשטער קאז האט זיך געענדיגט און דער ניגער האט פארשפילט. ער האט נענומען דאס קליינע בלעבענע מילך־קרינגע און זיך אראפגעלאזט אונטען און מיר דא פון אויבען האבען דער־וויל פון איהם נעשפעט און זיך נעריצט מיט איהם. מיר האבען געטרונקען ווי די פיש. צוליעב מיר אליין האט ער זיך געמוזט מטריח זיין פיער מאל, די אנדערע זיינען אויך נעווען אזוי דורשטיג. דאס שטענגלע איז נעווען זייער משופע און דער ניגער פלענט זיך אפט, אין וועג, בעת ער איז ארויפגעקומען מיט דער וואסער, אויסגליטשען און אויסגיסען דאס קרינעלע און נאכאמאל זיך אראפלאזען גאר וואסער. ער איז אבער איינמאל אין כעם ניט געוואָרען. ער האט אזוי הארציג געלאכט, ווי יעדער איינער פון

אונז ; דערפאר טאקע פלענט ער זיך אזוי אפט אויסגליטשען. ער האט אונז אויך פארויכערט, אז ער וועט אויסטרינקען דעם ירד'ן ווען עמיצער אנדערש וועט פארשפילען.

אפגעלאשען אונזער דורשט. פאנגען מיר אן א נייעם קאָז. אין ווידער א מאל האט דער ניגער פארשפילט און ווידער האבען מיר געטרונקען ווי פיעל נאר מיר האבען געקענט. א דריטער קאָז אוז א פערטער האט זיך אויך אזוי געענדיגט. און אלע מאל איז דער טונקעלער לבנה־פנים שיער ניט צוזעצט געוואָרען פון געלעכטער. וואס דאס מול זיינער האט צו איהם זיך אזוי אנגעטשעפעט. איז מיר זיינען פאר נחת שיער ניט צושמאלצען געוואָרען מיט איהם אינאיינעם. מיר האבען געלאכט ווי זארגלאָזע קינדער אדער געטער אט דא, ביים עק פונ'ם ברעג. איך וויים, אז איך האב געלאכט ביז מיר האט געדוכט אז אט־אט שפרינגט ביי מיר דער קאָפּ אראָפּ, און נעטרונקען האב איך פון אט דעם בלעכען מילך־קריגעלע ביז איך בין געוואָרען דורכנעזאפט מיט וואסער. אז ערענסטע דיסקוסיע האט זיך אנגעפאנגען צי וועלען מיר קענען ארויפטאנצען אויף דער פראכט־צוג בעת ער שלעפט זיך ארויף אויף אט דער משיפע וועגדונג ; אפשר וועט ער נאר בלייבען שטעהן צוליעב דער שווערער משא פון דער וואסער. אט דער פינקט האט אינגאנצען אויסגעלייגט דעם ניגער. גאנצע פינף מינוטען האט ער קיין וואסער ניט געקענט טראגען, ער האט זיך געקאטשעט אויף דער ערד פון געלעכטער.

די לאנגע שאטנעס האבען זיך אלץ ווייטער צוציינען איבער'ן טייך. דער וויכער קיהלער בין־השמשות האט זיך אנגערוקט און מיר האבען נאר אלץ געטרונקען וואסער און אונזער שווארצער שר־המשקים האט געבראכט מעהר אוז מעהר. די פרוי, וואס מען האט מיט א שעה צוריק געשלאָגען, האב איך שוין פארגעסען. דאס איז געווען אז איבערגעלייענט און איבערגעמישט בלעטל ; איצט בין איך שוין געווען באשעפטיגט מיט א נייי בלעטל און וועז דער לאקאמאטיוו וועט א פייף טאָן ביי דער וועגדונג, וועט זיך דאס בלעטל אויך ענדיגען, און א פריש בלעטל וועט זיך אנפאנגען.

אט אזוי בלעטערט זיך דאס בוד פין לעבען. א בלעטל נאר א בלעטל אהן א סוף — וועז מען איז יונג.

אוז מיר שפילען ווידער. דאס מאל האט דער ניגער שוין ניט פארלאזט. דער קרבן איז געווען א מאנערער טרעמפ, מיט א קרענקליך אויסזעהען. ער האט פאר דער נאנצער צייט געלאכט ווייניגער פון אונז אלעמען. זאגען מיר, מיר ווילען שוין מעהר ניט קיין וואסער — דאס איז געווען דער ריינער אמת. קרח'ס נוסח אדער א פרעם מאשין וואלט אפילו קיין טראפען וואסער אין מיר ניט נעקענט אריינפרעסען, אזוי פול בין איך געווען. דער ניגער האט אויסגעזעהען ענטוישט. ער האט זיך אבער באלד א הויב געטאן לכבוד דער אנגעלעגנהייט אוז א זאג געטאן, אז ער ווייל וואסער. ער האט טאקע באמת געוואלט וואסער. בריינגט איהם דער טרעמפ אביסעל וואסער אוז נאר אמאל וואסער אוז ווי־דער אמאל וואסער. דער מעלאנכאלישער טרעמפ האט געהאלטען אין איין בריינגען וואסער, זיך געשלעפט ארויף אין ארפ איבער דעם שמאלינקען משופע־שטענגעלע אוז דער ניגער טרינקט אוז הייסט זיך בריינגען נאר. ער האט מעהר געטרונקען ווי מיר אלע צוזאמען. די נאכט האט זיך אנגערוקט, די שטערען האבען זיך באויזען אוז ער טרינקט אלע. איך מיין וועז דער צוג זאל ניט געווען א פייף טאג, וואלט דער ניגער נאר ער היום דארטען געלע־גען אוז געשלאפען וואסער אוז זיך נוקם געווען אין דעם מעלאנ־כאלישען טרעמפ.

נאר דער באהן האט א פייף געטאן. דאס בלעטל האט זיך געענדיגט. מיר זענען אלע אויפגעשפרונגען אוז זיך אויסגעשטעלט נעבען די רעלסען. אט קומט דער צוג, סאפעט אוז הוסט, שלעפט זיך ארויף אויף דער וועגדונג. מיט דעם פראנט־לאמטערז מאכט ער פון נאכט — טאג, ווארפט אז אונזערע שאטענס זעהר בולט. דער לאקאמאטיוו נעהט פארבי, מיר לאזען זיך אלע נאכלויפען. עטליכע פון אונז טשעפען זיך אן אויף די זייטינע לייטערלאר, אנ־דערע וויעגען זיך אריין אין די זייט־טירען. איך בין ארויף אויף

א פלאכעו וואגאו, אננעלאדעו מיט געהילץ. איך פארקלייב זיך ערנעץ אין א גוטינקעו ווינקעלע, ציה זיך איים אויפ'ן רוקעו. לענ צוקאפענס א צייטונג. די שטערעו פינקלעו איבער מיר אוו לויפעו אהער אוו אהין. אט אזוי קוקענדינ אויף די שטערעו, ווער איך אנשלאפעו. דער טאג האט זיך געענדיגט — אייגער פוו מיינע טענ. מארגעו וועט קומעו אוו אנדער טאג. אוו איך בין יונג.

אריינגעפאלען

אריינגעפאלען.

צו דער סטאנציע ניאגארא־פאלס בין איך אנגעקומען אין א פולמאן־וואגאן מיט א טיר אין דער מיט. אדער פראסט גערעדט. אין א פראכט־וואגאן. אגב, א פלאבער פראכט־וואגאן איז צווישען אונזער חברה באוואוסט אונטער'ן נאמען „גאנדאלא". מיט'ן טראפ אויף דער צווייטער זילבע און דוקא צוצוגעבן. קום איך אן שוין נאר מיטאג, און גלייך פונ'ם פראכט־צוג לאז איך זיך אוועק צו די וואסער־פאלען. און ווי נאר מיינע אויגען האבען באריהרט אט דאס וואונדער־בילד, בין איך שוין געווען א פארפאלענער. איך האב זיך שוין ניט נעקענט אפריסען דערפון. ניט געקענט פשוט נעהן ערגעץ בעטעו עפעם עסען. אפילו אן „עק־טיש" וואלט מיך ניט נעקענט נעווען אוועקנארעו פון דארט. דערווייל פאלט צו די נאכט — א שעהנע לבנה־נאכט — און איך שטעה דארט אזוי אפ ביז ארום נאר עלף. איצט מוז איך שוין א נישטער טאן ערגעץ א פלאץ איבערצו„כירעו" די נאכט.

„כירעו". „אויסציהעו זיך". „זיך א וואלנער טאן". „אראפ־לאזעו אן אויער". זענעו אלץ ווערטער, וואס מיינעו אייו זאך: שלאפעו. עפעם האט זיך מיר נעבאמבעלט אין קאפ, אז ניאגארא־פאלס איז א „שלעכטע" שטאט פאר טרעמפס, לאז איך זיך אוועק אויף די פעלדער. איך טאנץ אריבער א פלויט אוו „גיב זיך א וואלנער" אויפ'ן פעלד. „קהל" וועט מיך באין אופו דארט ניט געפינעו, טרייסט איך זיך אליין, ציה זיך אוים ווי לאנג איך בין אוו שלאף איין אויפ'ן גראז ווי א פיצעלע קינד. עס איז נעווען אזוי מחיה'דיג ווארעם, אז די נאנצע נאכט האב איך זיך אפילו איין מאל ניט איבערנערדרעהט. עס הויבט אן שאריעו אויף טאג.

עפען איך אויף די אויגען און דערמאן זיך באלד אן די וואונדער־ בארע וואסער־פאלען. איך טאנץ צוריק אריבער דעם פארקאן און לאז זיך אוועק מיט'ן וועג צו כאפען אויף זיי נאכאמאל א קוק. פריה איז נאר גענוג — ניט שפעטער פון פינף א זייגער — און באר אבט א זייגער קען מען דאך סיי ווי ניט קלאפען איז פרעמדע טירען און בעטען עפעס עסען. אמווינצינגסטען, קען איד פאר־ בריינגען א דריי שעה ביים טייך. נאר וועה! ס'איז מיר, ווייזט אוים, ניט באשערט נעווען נאכאמאל אנצוקוקען ניט דעם טייך און ניט די וואסער־פאלען.

דאס שטעטעל איז נאר געשלאפען. אויפ'ן טראטואר אנט־ קעגען מיר, האב איך דערזעהן דריי מענשען. זייט ביי זייט שפא־ צירען זיי. טרעמפס, טראכט איך זיך, ווי איד אליין, וואס זענען אויפגעשטאנען פריה. אט די השערה איז אבער נעווען פאלש. נערעכט בין איך נאר נעווען אויף זעקס און זעכציג מיט צוויי דרי־ טעל פראצענט. די צוויי מענשען ביי די זייטען זענען טאקע נעווען טרעמפס, דער מיטעלסטער איז אבער ניט נעווען קיין טרעמפ. קערעווע איך זיך אפ צום ברעג פונ'ם טראטואר, כדי דורכצולאזען די טראיקע. נעהען זיי אבער ניט פארביי. אויפ'ן באפעל פונ'ם מיטעלסטען מענשען האבען זיך אלע דריי א שטעל נעטאן, אין יענער וועגדט זיך צו מיר.

איז א רגע האב איך דאס שוין צוקייעט. ער איז נעווען א נאכט־שומר און די צוויי טרעמפס זענען נעווען זייגע נעפאנגענע. דאס נעזעץ דרימעלט ניט: פארטאג שוין האט דאס נעגישטערט און נעזוכט א ווערימעל. איך בין נעווען דאס ווערימעל. וואלט איך נעווען רייכער מיט דער ערפאהרונג, וואס איך האב נעקראנען אין די וויטערדיקע צוויי חדשים, וואלט איך זיכער נעווען נעמאכט א השיבינו נאזאד און אווע וואו דער שוואי־צער פעפער יואקסט. ער וואלט מיר אפשר נעווען נאכגעשאפען, נאר ער וואלט מיר נע־ יוען נעדארפט פריהער טרעפען, איידער ער וואלט מיד נענומען. ער וואלט אפילו נאד מיר ניט נעווען נעלאפען, וויל צוויי טרעמפס. שוין אין די הענט. זענען מהר ותרטה ווי איינער. וואס אנטלויפט.

נאָר עפּעס ווי א תּם, ווי א גולם האָב איך זיך אָפּגעשטעלט, ווען ער האָט מיר נעהייסען זיך שטעלען. אונזער געשפּרעך איז געווען קורץ.

„אין וועלכען האָטעל שטעהסטו?" האָט ער מיך א פּרעג געטאָן.

ער האָט מיך גלייך געפּאָקט. איך בין ניט איינגעשטאַנען אין קיין האָטעל, איך האָב ניט געוואוסט קיין נאָמען פון די שטאָטישע האָטעלען, און האָב, פּאַרשטעהט זיך, ניט געקענט טענה'ן, אז איך וואוין ערגעץ וואו. און ווידער איך בין צו פּריה אויפּגעשטאַנען. הימעל און ערד האָבען געוואַרט געגען מיר.

„איך קום נאָר־וואָס צופּאַרען", זאג איך.

„נו, דרעה זיך אום אוו מאַרשיר פּאַראוים, נאָר פּאַרקריך ניט צו ווייט, עמיצער ווייל זיך מיט דיר זעהן".

איך בין אַרעסטירט. איך ווייס ווער עס ווייל זיך מיט מיר זעהן. מיט דעם נאכט־שומר און די צוויי טרעמפּפּ הינטער מיר האָב איך געפּיהרט די פּראָצעסיע צו דער שטאָט טורמע. דאָרטען האָט מען אונז גאָנץ פיין באַזוכט אוו פּאַרצייכענט אונזערע נעמען. פּאַרשריבען האָב איך זיך אָלס דושעק דרייק, נאָר ווען מען האָט מיך באַזוכט, האָבען זיי נעפּונען ביי מיר בריף אַדרעסירט צו דושעק לאָנדאָן. דאָס האָט דעם עסק אביסעל פּאַרפּלאָנטערט אוו איך האָב נעמוזט זוכען תּרוצים, ווועלכע איך האָב שוין איצט פּאַרגעסען, אוו נאָר ער היום ווייס איך ניט צו בין איך אַריין אין "קאוע" אָלס דושעק דרייק אַדער דושעק לאָנדאָן. נאָר אייגער פון אָט די צוויי נעמען איז זיכער פּאַרצייכענט אויף דעם רייסטער פון דער טורמע אין ניאָגאַראַ־פּאָלס. געווען איז דאָס אין דער צוויי־טער האַלב פון יוני 1894. אין עטליכע טעג ארום נאָר מיין אַרעסט האָט אויסגעבראכען דער גרויסער אייזענבאהן סטרייק.

פון'ם קאָנטאָר האָט מען אונז צוועקגעפּיהרט אין „האָבא־שטיבעל". דאָס „האָבא־שטיבעל" איז א טייל פון דער טורמע, וואו קלענערע נעזעץ־ברעכער זענען פּאַרשפּאַרט צוזאַמען אין א גרויסער אייזערנער שטייג. אזוי ווי האָבאָם שטעלען צוזאַמען די

גרעסטע טייל פון די קלענערע געוועזענע־ברעכער, רופט מען אן די שטייג דאס „האבא־שטיבעל". דא האבען מיר געטראפען עטליכע טרעמפס, וואס מען האט ערשט דעם פריהמארגען געהאט ארעס־טירט. אלע וויילע פלענט זיך די טיר א עפען טאן און דורכלאזען צוויי אדער דריי פרישע־געכאפטע טרעמפס. ענדליך, וועז מען האט אזוי אויפגעקליבען א שטיק זעכצען, האט מען אונז ארויפגערופען אויבען אין נעריכט־זאל. און איצטער וועל איך נעטריי באשרייבען, וואס ס'איז פארגעקומען אין אט דעם נעריכט־זאל, און וויסען זאלט איהר, אז מיין פאטריאטיש־אמעריקאנער בירגער נעפיהל האט דארט נעקראגען אזא קלאפ, פון וועלכען ער האט זיך נאך ער היום ניט אויסגעשוכעט.

אין נעריכט־זאל זענען געווען די זעכצען ארעסטאנטען, דער ריכטער און צוויי נעריכט־דינער. דער ריכטער איז, ווייזט אויס, אויך געווען זיין אייגענער סעקרעטאר. קיין עדות זענען ניט גע־ווען. קיין בירגער פון ניאנארא־פאלס האבען ניט געוזהעהן וויי אזוי נערעכטיגקייט וואלט אויסגעטיילט אין זייער קהילה. דער ריכטער האט א בליק געטאן אויפ'ן צעטעל פון די פראצעסען און האט אויסגערופען א נאמען. א טרעמפ האט זיך אויפגעשטעלט. דער ריכטער האט א קוק געטאן אויף א נעריכטס־דינער, „שנארריי, אייער „גנאדען". האט דער דינער געזאגט. „דרייציג טעג". האט זיין „גנאדען" געענטפערט. דער טרעמפ האט זיך אוועקגעזעצט און דער ריכטער רופט שוין אויס אן אנדער נאמען אן א צווייטער טרעמפ שטעהט שוין אויף די פיס.

דער פראצעס פון יענעם טרעמפ האט געדויערט ארום פופצען סעקונדען. דער פראצעס פונ'ם צווייטען טרעמפ איז אויך אראפ אזוי שנעל וויי דער ערשטער. דער נעריכטס־דינער טוהט א זאג: „שנארריי, אייער גנאדען", און זיין „גנאדען" ענטפערט: „דרייסיג טעג". אזוי איז דאס נעמאנגען וויי אויף פוטער, פופצען סע־קונדען פאר א טרעמפ — און דרייסיג טעג.

דאס זענען דאך שטומע צינגער, ווי בהמות נעבער, קלאהר איך פאר זיך. נאר ווארט ביז מען וועט מיך אויפרופען, אירע

איהם שוין אפשפילען א חתונה. אינמיטען אט דער סצענע איז זיין „גנאדען" אייגענפאלען געבען עמיצען פון אונז א נעלעגענהייט צו רעדען. דאס מזל אונזערם האט אבער אזוי אויסגעטראגען, אז דער מענש איז ניט געווען קיין עכטער טרעפ. ס'איז אויך איהם קיין סמנים ניט געווען פון „פראפעסיאנעלען עזות־פנים. וועז אזא חברה־מאן קומט צו צו אונז, למשל, בעת מיר ווארטען אויף א פראכט־צוג ביי דער וואסער־ביט, וואלטען מיר אלע איהם זיכער אנגענומען פאר א „פרעהליך קעצעל". אין האבא־לאנד ווערט א זיידענער יונגערמאנטשיק באטיטולט מיט'ן נאמען „פרעהליך קעצעל". אט דאס „פרעהליך קעצעל" איז שוין רזקא געווען אין די יאהרען — איך מיין אז ער איז אלט געווען ארום פינף־און־פערציג יאהר. זיינע אקסלען זענען אביסעל געווען אויס־געבויגען, זיין פנים פארהארטעוועט.

א סך יאהרען האט ער געטריבען א פאר פערר, לויט ווי ער דערצעהלט, פאר א געוויסער פירמא (אויב איך געדענק דאס ריכ־טיג) אין לאק־פאבט, ניו יארק. דאס רעדעל האט זיך א דרעה גע־טאן ביי דער פירמא, די ביטערע צייטען פון 1893 זענען אנגעקו־מען און זי, די פירמא, האט געמוזט אויפגעבען איהרע נעשעפ־טען. איהם האט מען געהאלטען ביז'ן סוף, הגם געארבייט האט ער שוין ניט אזוי רעגולאר. און אזוי האט ער בריטלאר דערצעהלט ס'ארא שוועריקייטען ער האט געהאט אפצוווכען ארבייט (בעת אזוי פיעל מענשען זענען אומגענאנגען שלינג־און־שלאנג) אין די ערשטע עטליכע חדשים. ענדליך האט ער באשלאסען צו פרובירען זיין מזל אויף די אזערעם, און האט זיך אוועקגעלאזט קיין באפאלא. פארשטעהט זיך, ער האט ניט קיין גראשען ביי דער נשמה. און דאס איז דאס דער סך־הכל.

„דרייסיג טעג", האט זיין „גנאדען" געזאגט און אויסגערופען א נאמען פון אן אנדער טרעפ.

דער אנגערופענער טרעפ שטעלט זיך אויף. „שנארריי, אייער גנאדען", זאגט דער גערייכטס־דינער, און זיין „גנאדען" ענט־פערט: „דרייסיג טעג".

און אזוי איז דאס ווייטער געגאנגען. פופצען סעקונדען און דרייסיג טעג יעדען טרעמפ. די נערעכטיגקייטס־מאשין האט זיך געדרעהט גלאטיג. עס איז נאך געווען זהר פריה. זיין „נגאדען" האט נאך. ווייזט אוים אין זיין מויל ניט געהאט. דערפאר האט ער זיך טאקע אזוי געאיילט.

נאר מיין אמעריקאנער בלוט האט שוין נעזאטען. היגטער מיר זענען געשטאנען א סך דורות פון אמעריקאנער יחוס. איינע פון די פרייהייטען, פאר וועלכע מיינע עלטערן האבען געקעמפט און געבלוטיגט איז געווען דאס רעכט צו׳משפט צו ווערען פון גע־שוואירענע. דאס איז געווען מיין ירושה, הייליג באשפריצט מיט זייער בלוט. און איך בין מחויב געווען זיך איינצושטעלען דערפאר. גוט, סטראשע איך זיך אליין, ווארט ביז עס קומט צו מיר.

עס קומט צו מיר. מען רופט אוים מיין נאמען, ווי אזוי ער איז דארטען ניט געווען. איך שטעל זיך אויף. דער דינער זאגט: „שנאדעריי, אייער נגאדען", און איך פאנג אן צו רעדען. נאר דער ריכטער פאנגט אויך אן צו רעדען אין דער זעלביגער צייט און זאגט: „דרייסיג טעג". פאנג איך אן צו פראטעסטירען, נאר אין דער סעקונדע רופט שוין דער ריכטער אוים א צווייטען נאמען. זיין „נגאדען" האט מפסיק געווען און זיך א בייזער געטאן: „שא זאל זיין!" דער דינער האט מיך מיט „כבוד" אוועקגעוועט. אין א סעקונדע ארום קריגט שוין דער צווייטער טרעמפ זיינע דרייסיג טעג און א דריטער האלט שוין אין קרינען זיין פסק.

מען האט אונז אלעמען נע׳פטר׳ט. יעדען עזות־פנים באטייליט מיט זיינע דרייסיג טעג. דער ריכטער האלט אונז שוין ביים אפ־שיקען. פלוצלונג וועגדט ער זיך צום לאק־פראטער בעל־ענלה, צו דעם, וועמען ער האט נעלאזט רעדען.

„פאר וואס האסטו אויפגענעבען דיין שטעלע?" פרענט איהם זיין „נגאדען".

דער בעל־ענלה האט שוין נעהאט ערקלערט ווי אזוי זיין שטע־לע האט איהם אויפגענעבען און פון אט דער פראגע איז ער אינ־נאנצען מבולבל געווארען.

„אייער נאדעון". האט ער אביסעל שמעוודיג א זאג געטאן, „איז דאס ניט א לעבערליבע פראגע?"

„דרייסיג טעג מעהר פאר אויפגעבען א שטעלע", האט זיין „נאדעון" א זאג געטאן, און די גאנצע פראצעדורע האט זיך נעענ־דיגט. דאס איז נעווען דער פועל יוצא. דער בעל־עגלה האט אריינגעכאפט זעבציג טעג און מיר אלע איבריגע צו דרייסיג טעג.

פיהרט מען אונז צוריק אראפ אונטען, מען פארשפארט אונז און מען ניט אונז עפעס איבערבייסען. דאס איז נעווען א נאנץ גוטער איבערבייסען אין פארגלייך מיט דער טורמע־שפייז, און דאס איז נעווען דער בעסטער איבערבייסען, וואס איך האב נעקראגען דעם נאנצען קומענדען חודש.

איך אבער בין נעווען צוטומעלט. אט האט מען מיך פאר־משפט אין א נעריכט, וואס איז פשוט א פארס. מען האט מיך ניט נאר בארויבט פון מיין רעכט נע׳משפט צו ווערען פון נעשוואוי־רענע, נאר מען האט מיך אפילו ניט דערלאזט צו ערקלעהרען זיך שולדיג אדער אומשולדיג. נאך א זאך, פאר וועלכער מיינע עלטע־רן האבען נעקעמפט, האט דורכנעבליצט אין מיין מח — „האבאס־קארפוס". איך׳ל זיי שוין ווייזען ווער עלטער איז. וועז איך האב אבער נעפאדערט אז אדוואקאט, האט מען מיך אויסגעלאכט. „האבאס־קארפוס" איז טאקע נעווען גוט אוז וואויל, נאר וואס איז מיר ארויסגעקומען, אז צו קיינעם אויסער דער טורמע האב איך ניט נעקענט צוקומען? נאר איך׳ל זיי שוין אנלערנען. זיי קענען דאך אייביג אין טורמע מיך ניט האלטען. איך׳ל מיט זיי שוין לערנען בלק. איך וויים אויך עפעס מכח נעזעץ, און מיינע רעכטע וויים איך, און איך וועל שוין זייער נערעכטיגקייטס־מאשין צונאגלען צום שאנד־סלופ. מיין פאנטאזיע האט זיך צושפילט. שאדענערזאץ משפטים און סענסאציאנעלע צייטונגס־קעפלאך הא־בען אננעפאנגען צו טאנצען פאר מיינע אויגען. דערווייל זענען אריינגעקומען די טורמע־וועכטער אוז אונז אונטערגעטריבען צו פארנעמען זיך אין הויפט־קאנטאר.

א וועכטער האט אויף מיין רעכטען ארעם אננעשלאסען אז

אייזערנעם מאנושעט. (אך, אר, קלער איך, נאר אן ערנידערונג. וואלט נאר אוים ביז איד'ל באפרייט ווערען). צו א ניגער אויף דער לינקער האנט האט ער אנגעשלאסען דעם צווייטען מאנושעט פון אט דער פאר. דאס איז געווען א זעהר הויכער ניגער. כמעט אריבער זעקס פוס — אזוי הויך איז ער געווען, אז ארפאלאזונדריג זיין האנט, האט ער דאך אביסעל ארויפגעצוינגען מיין האנט מיט'ן קייטעל. דאס איז אויך נעווען דער פרעהליכסטער און אפגערי־סענסטער ניגער, וואס איך האב וועז געזעהען.

די ארעסטאנטען האט מען אזוי צוזאמענגעקאווועט פארלאר־ווייז. דערנאך האט מען נעבראכט א בלישצענדע ניקעל־שטאלענע קייט, זי דורכגעשלאפט דורך די רינגעלאך פון די האנט־מאנושע־טען און זי צוגעשלאסען אויף ביידע עקען פון דער דאפעלטער שורה ארעסטאנטען. איצט, הייסט דאס, זיינען מיר שוין נעווען איין געקאווועטע חברה. מען האט א קאמאנדעווע נעטאן צו מארשירען. מיר זענען ארוים. צוויי וועכטער נעהען ביי די זייטען. דעם הויכען ניגער און מיר האט מען מכבר נעווען מיט'ן שעהנסטען פלאץ. מיר האבען נעפירט די גאנצע פראצעסיע.

נאר דער קבריס־פינסטערניש פון טורמע האט אונז די זונשיין א שלאג נעטאן אין די אויגען נאר העלער ווי שטענדיג. זי איז נאר קיינמאל ניט נעווען אזוי זים ווי איצטער. א טירמעניק, מיט די קלינגענדע קייטען אויף די הענט האב איך נעוואוסט, אז איך זעה די ליכטיגע שיין דעם לעצטען מאל. די קומענדע דרייסיג טעג וועל איך איינמאל זי ניט זעהן. אזוי מארשירען מיר דורך די נאסען פון ניאגארא־פאלס צו דער באהן־סטאנציע. פארבייגעהער שטעלען זיך אפ אויף אונז קוקען. א גרופע טוריסטען אויף א באלקאן פון א האטעל פרעסען אונז ממש מיט די אויגען.

די קייט איז געווען געגוג לאנג, אוז בעת מיר האבען זיך פארלאר־ווייז אוועקגעזעצט אינ'ם רויכער־וואגאן האט זי א היבשע ביסעל געקלונגען אוז געקלאפט. ניט קוקענדיג אויף דער ענטרי־סטונג איבער דעם גוואלדיגען פארברעכען, וואס מען איז באגאנגען

געגען מיר און געגען מיינע אבות־אבותי, בין איך דאך נעווען געווג פראזאאיש ניט צו פארלירען מיין קאפ צוליעב דעם. דאס איז ביי מיר געווען א נייס. דרייסיג סודות־פולע טעג האבען געווארט אויף מיר. איך נישטער דערווייל צווישען דער חברה אזעלבען, וואס איז באקאנט מיט די גראטעס. איך האב זיך שוין געהאט דערוואוסט. אז שיקען וועט מען אונז ניט אין קיין איינפאבער טורמע מיט עפעס א הונדערט ארעסטאנטען, נאר טאקע אין א אמת'ן צוכט־הויז מיט א פיער טויזענט ארעסטאנטען, וואס „צענטעווען" דארטען פון צעהן טעג ביז צעהן יאהר.

אויפ'ן בויגקעל הינטער מיר, צוגעקאווען צו דער זעלביגער קייט, איז געזעסען א צוגויפגעקאטשעטער, פעסט־געבויטער מאז מיט קרעפטיגע מוסקולן. אויסגעזעהען האט ער פון איאהר פינף־און־דרייסיג אדער פערציג. איך האב איהם אפגעמאסטען פון קאפ ביז די פיס. אין דיווינקלען פון זיינע אויגען האב איך באמערקט הומאר, געלעבטער און גוטמוטיגקייט. אזוי אבער האט ער אויס־געזעהען א מענש־חיה, מיט אלע תאוות און אויפגעבלאזענע אכזריות פון דער מענש־חיה. צוגעצויגען צו איהם האבען מיר נאר די ווינקלען פון זיינע אויגען — דער הומאר, געלעבטער און גוטמוטיג־קייט פון דער חיה, בעת זי איז רוהיג, ניט אויפגערייצט.

ער וועט מיר צונוץ קומען. איך האב זיך צו איהם צוגעלאזט. מיין קייט־חבר, דער הויבער ניגער, איז שוער ניט צוזעצט געווא־רען פון געלעבטער: דאס האט ער באקלאגט אזוי זיין וועג, וואס וועט זיכער פארפאלען ווערען אין דער וועשעריי צוליעב'ן ארעסט. דער צוג האט זיך אזוי געמיטליך געקאטשעט און צוגעקומען אלץ נעהענטער קיין באבאלא. איך שאר זיך דערווייל צו און פארפיהר א געשפרעך מיט'ן מאן, וואס זיצט הינטער מיר. ער האט געהאל־טען א ליידיגע ליולקע. פיל איך זי איהם אן מיט מיין טייערען טאבאק — איין אזא ליולקע טאבאק וואלט מיר געקלענט אויף א נאכצאן צעהנדלינג פאפיראסלאך. נו, יא, וואס מעהר מיר האבען נעשמועסט אלץ זיכערער בין איך געווען, אז ער וועט מיר צונוץ

קומען אוך איד האָב זיך שוין צוטיילט מיט איהם מיט מיין נאָנצען טאָבאק.

איך, ווי איהר קוקט מיך אָן, בין אָזא כאָרט מענש, וואָס קאָן זיך אַרײַנפאָסען אומעטום. אוך איך האָב זיך געלײַגט אין דער ליינג אוך אין דער בריט צוזופאָסען זיך צו אָט דעם מענשען, הגם ס'האָט זיך מיר אפילו אין חלום ניט נעדאָכט ס'אַרא צוועק איך דערגרייך דאָ דערמיט. ער איז נאָך קיינמאָל ניט געזעסען אין דער טורמע, וואוהין מען האָט אונז נעפיהרט. נאָר ער האָט שוין אָבער „אָפגעצענטעוועט" אין אַנדערע צוכט־הייזער, וואו א יאָהר אוך וואו צוויי, אוך וואו טאָקע נאָנצע פינף. די תורה אין חכמה פון די טורמעס האָט ער געקענט כמעט אויסווייניג. מיר זענען דערווייל געוואָרען נאָנצע חברים, אוך מיין האַרץ האָט זיך אין מיר צוטאָנצט, וועו ער האָט מיך איינגעלאָדען נאָכצופאָלגען זיין פיהרערשאפט. ער האָט מיך גערופען דזשעק אוך איהם האָב אויך גערופען דזשעק.

דער באָהן האָט זיך אָפגעשטעלט ביי א סטאַנציע א מייל פינף הינטער באָפאָלא אוך מיר, די קייט־באַנדע זענען אַרונטערגענאַנגען. איך געדיינק שוין ניט ווי אַזוי אָט די סטאַנציע האָט געהייסען, אָבער איך גלויב, אז איינעם פון אָט די נעמען האָט זי זיכער גע־האָט: ראָקלין, ראָקוואוד, בלעק ראָק, ראָקקעסטל, אַדער ניו־קעסטל. נאָר, מילא, ווי די סטאַנציע האָט דאָרטען ניט געהייסען, אונז האָט מען אָפגעפיהרט א קורץ שטיקעל וועג ביז דעם עלעקטרישען טראַם־וואי. דאָס איז געווען אן אלט־מאָדישער וואָגאָן מיט צוויי לאַנגע בענק אויף ביידע זייטען. אלע פאַסאַזשירען, וואָס זענען געזעסען אויף איין זייט, האָט מען נאָנץ פיין געבעטען מוחל זיין און אַרי־בערגעהן אויף דער צווייטער זייט, און מיר האָבען מיט א קלינגעריי און קלאַפעריי זיך אויסגעזעצט אויף זייערע ערטער. מיר האָבען זיך אַנידערגעזעצט פונקט געגענאיבער זיי, נעריינק איך, און איך נעדיינק אויך, ס'אַרא מורא עס האָט זיך אָננערוקט אויף די פנים'ער פון די פרויען, וועלכע האָבען אונז, אהן ספק, אָנגענומען פאר אָפ־גע'משפט'ע מערדער און באַנק־רויבער. איך האָב אָנגענומען די

גרויזאמסטע מינע, נאר מיין קייט־חבר, דער זעהר פרעהליכער ניגער, האט נעהאלטען אין איין איבערקערעז די אויגען, לאכען אוז אלע ווייל איבער'חזר'ן: „אי, טאטע־פאטער! אי, טאטע־פאטער!"

מיר זענען ארומ פונ'ם טראמוואי, געגאנגען נאכאמאל אביסל צופוס אוז אננעקומען צום קאנטאר פון דעם אוריער צוכט־הויז. דא האט מען ווידער פארצייכענט אונזערע נעמען. אויף דעם דאר־טינגען רייסטער וועט מען אויך געפינען איינעם פון מיינע נעמען. מען האט אונז אויך מודיע געווען, אז מיר מוזען איבערלאזען אין קאנטאר אלע וואר־טהפולע זאכען: נעלט, טאבאק, שוועבלאר, מע־טערלאר, א. ז. וו.

מיין נייער חבר האט צו מיר א דרעה נעטאן מיט'ן קאפ.

„אויב איהר לאזט אייערע זאכען ניט איבער אט דא, וועט מען זיי ביי אייך קאנפיסקירען אינווייניג", האט אונז דער וועכטער נעווארענט.

מיין חבר האט אבער אלץ נעדרעהט מיט'ן קאפ. ער האט גע־רודעוועט מיט הענט, אוז זיינע באוועגונגען פארשטעלט הינטער די איבריגע חברה. (די קייטלאך האט מען ביי אונז אראפגענומען פון די הענט). איך ריים שוין פון איהם ניט אפ מיינע אויגען. טוה, וואס ער טוהט אוז וויקעל איין אין א טיכעלע אלע זאכען. וואס איך וויל מיט זיך מיט נעמען. אט די פעקעלאך ווארפען מיר ביידע ארויין אין די בוזימס. באמערקט האב איך אז אונזער חברה־ארעסטאנטען, אויסער איינעם ארער צוויי, וועלכע האבען געהאט זייגערלאר, האבען זייערע זאכען ניט איבערגעלאזט אין קאנטאר. זיי האבען באשלאסען וויי ס'איז ניט איז זיי דורכשמוגלען, האבען זיך פארלאזט אויף גליק; נאר זיי זענען ניט געווען ערפאהרען וויי מיין חבר אוז זייערע זאכען האבען זיי ניט צוזאמענגעבונדען אין פעקלאך.

אונזערע פריהערדינע שומרים אוז באגלייטער האבען צוזא־מענענומען די מאנשעטען־קייטלאך אוז די לאנגע קייט אוז זענען צוריק צווינק אין ניאנארא־פאלס. אונז האבען נייע וועכטער אריינגעפיהרט אין טורמע. שוין אין קאנטאר האט זיך אונזער צאל

פארנרעסערט, אלע כאל האט מען צונעפיהרט נייע פארטיעס ארעס־טאנטען, און אונזער איצטינע פראצעסיע איז שוין באשטאנען פון א מאן פערציג אדער פופציג.

און וויסען זאלט איהר, איהר פרייע מענשען, אז דער פאר־קעהר אין א גרויסער טורמע איז אזוי באשרענקט ווי, למשל, קא־מערציע איז געווען אין מיטעל־אלטער. כאפט מען זיך שוין אריין איז א צוכט־הויז, קען מען זיך שוין ניט א ריהר טאן לויט'ן איינענעם רצון. עטליכע טריט — שוין א טיר א גרויסע אדער א טויער אן אייזערנער, און אלעס איז שטענדיג פארינעלט און פארשלאסען. נעפיהרט האט מען אונז צום פריזירער, נאר אלע וויילע האבען מיר נעהאט איבערגעשלאגען, געמוזט ציאווארטען ביז מען וועט אויס־שליסען פאר אונז די טירען. אט אזוי האבען מיר נעהאט אן אפ־האלט אין דעם ערשטען „פארהויז". א פארהויז איז ניט קיין קאריזאר. שטעלט אייך פאר א לענגליכען קוב, אויסגעבויט פון ציגעל און זעקס עטאזש די הויך, יעדער עטאזש א רייהע צעלען — מיט איין וואנט, שטעלט אייך פאר א קוב פון קאלאסאלע האַ־נינקעמערלאך. אט דעם קוב שטעלט אווען אויף דער ערד, שליסט איהם איין אין א נעבויידע, מיט א דאך פון אויבען אין מיט וועגט ארום־און־ארום. אט אזא קוב און די ארומרינגלענדע נעבויידע שטעלען מיט זיך פאר א „פאר־הויז" אין דעם אירער צוכט־הויז. כדי צו פארפאלקאמען דאס בילד, שטעלט זיך פאר א שמאלע גאלעריע מיט שטאלענע באלקאנען. וואס ציהען זיך איבער דער גאנצער לענג פון די רייהען צעלען און ביים וויגקעל פון אט דעם לענגליכען קוב, שטעלט זיך פאר, אז די אלע גאלעריעס שליסען זיך צוזאמען פון ביידע זייטען און פאראייניגען זיך דורך א סיסטעם פון לייטערלאך און שמאלע טרעפלאך, כדי צו ראטעווען זיך אין פאל פון א פייער.

שטעלען מיר זיך אפ אין דעם ערשטען פארהויז און וואַרטען ביז דער וועכטער וועט אויפשליסען די טיר. דא און דארט שארען זיך פארביי היימישע ארעסטאנטען מיט צום קאפ נעשוירענע האר, נעגאלטע פנים'ער און מיט נעזיכטער טורמע־מלבושים. אויף

ארעסטאנט אזא האב איך באמערקט איבער אונז, אויף דער נאלע־
ריע פונ׳ם דריטען עטאזש. ער איז געשטאנען איינגעבויגען אבי־
כעל פאראויס, די הענט אויף די פארענטשעס פונ׳ם באלקאן,
כלומר׳שט פארטראגען, גאר פארגעסען, כלומר׳שט, צי שטעהען מיר
גאר דא, נעגלאצט די אויגען נלאט אזוי אין דער וועלט ארײן. מיין
חבר האט א צישע נעטאן. דער ארעסטאנט האט ארונטערגעקוקט.
זיי האבען זיך דורכנעשמועכט דורך א פאר סיגנאלען. אין א
מינוט ארום האט מיין חבר׳ס פעקעלע דורכגעשניטען די לופט.
דער ארעסטאנט האט דאס אונטערגעבאפט, און ווי א בליץ איז דאס
פארשוואנדען אין זיין בוזים, און ער איז שוין ווידער געשטאנען
ווי ניט איהם מיינט מען דא. מיין חבר האט מיר א זאג נעטאן
איהם נאכציטאן. וואלט איך אויף א נעלעגענהייט ביז דער וועכ־
טער וועט זיך א ביסעל אפדרעהען אין א זייט און מיין פעקעל
פליהט אויך נאך צום ארעסטאנט אין בוזים.

אין א מינוט ארום האט מען אויפגעשלאסען די טיר און מיר
זענען ארײן צום ראזירער. דא זענען שוין געווען עטליכע מענשען
אין די נעשטרייפטע טורמע־מלבושים. דאס זיינען געווען די טורמע־
פריזירער. עס זענען דא אויך געווען באד־ביטלאר, הייסע וואסער,
זייף און וואש־בערשטלאר. מען האט אונז א קאמאנדעוע געטאן
זיך אויסצוטאן און אפבאדען, דערביי האט יעדער פון אונז נעמוזט
ארומוואשען דעם חבר׳ס פלייצעס. אט די געצוואונגענע באד איז
סיי ווי נעווען אן ארויסנעוואלפענע ארבייט: די טורמע איז סיי
ווי פול נעווען מיט אומפלייט. נאר דער באד האט מען יעדען
פון אונז נענעבען א לייוועטען זעקעל פאר די מלבושים.

„לעגט ארײן אין די זעקלאך אלע אייערע מלבושים", האט דער
וועכטער נעזאגט. „עס וועט זיך אייך סיי ווי ניט איינגעבען עפעס
ארײנצושמוגלען. איהר מוזט זיך אלע אויסשטעלען נאקעטערהייט
צו דער אונטערזוכונג. אלע, וואס האבען געקראגען דרייסיג טעג
ארעסט וויניגער, דאלפען מיטנעמען מיט זיך די שיך און די שלייר־
קעס, די, וואס האבען נעקראגען מעהר ווי דרייסיג טעג, טארפען
מיט זיך נאר ניט מיטנעמען".

אט די ידיעה האט אונז אלעמען איבעראשט. ווי קען א מענש עפעס אריינשטופלען, וואו ער געהט דורך א אינספעקציע נאקעטערהייד? נאר איך מיט מיין חבר זיינען געווען זיכער. אזא איצט האבען די פריזירער זיך א נעם געטאן צו דער ארבייט. זיי האבען זיך אריינגעדרעהט צווישען אונזער עולם און מעשה גוט־ברידערשאפט זיך אונטערגענומען אפצוהיטען אונזערע מטלטלין, און צוגעזאגט זיי אומקאהרען אין א טאג ארום. אט די פריזירער וואלט איהר נעראפט געווען הערען רעדען — אמת'ע פילאנטראפען זיינען דאס געווען. און, אזוי ווי בעת אהרן הכהן האט געמאכט דעם ענל הזהב און די ווייבער האבען אלעם געבראכט צו איהם ניך און געשווינד, אזוי האט אונזער עולם שנעל אוועקגענעבען אלעס צו די פריזירער: שוועבלאד, טאבאק, ריין־פאפיר, ליולקעס, מעסערלאד, געלט, אלצדינג איז געפלאסען אין די ברייטע בוזימס פון די פריזירער. זיי זענען א היבשע ביסל אויפגעשוואלען געוואָרען פון אט די אלע זאבען, און די וועכטער האבען זיך נעמאכט ווי זיי זעהען דאס ניט. הקיצור, צוריק האט מען אפילו די מינדסטע זאך ניט אפגענעבען. די פריזירער האבען לכתחילה ניט אין זינען נעהאט עפעס אומצוקערען. זיי האבען דאס באטראכט ווי זייער נעוועצליך אייגענטום. דאס איז נעווען דאס פריזיר „פארדינסטעל". אין דער טורמע זענען נעווען אויך א היבשע ביסעל אנדערע „פארדינסטלאד", ווי איך האב זיך דאס שפעטער דערוואוסט; און מיר איז אויך באשערט געווען צו ווערען א „פארדינער" — א דאנק מיין נייעם חבר.

שטוהלען זענען דאמטען נעווען עטליכע, און די פריזירער האבען נעארבייט פלינק. איך האב קיינמאל ניט נעזעהען אזא שנעל גאלען אדער שערען. חברה האבען זיך אליין אנגעזייפט, און די פריזירער האבען זיי ארומגענאלען — א מינוט א שטיק. אפשערען האט נעדויערט אביסעלע מעהר. אין דרייי מינוט ארום איז שוין אויף מיין פנים קיין סמן ניט געבליבען פונ'ם אכצען־יאהריגען פוד און מיין קאפ איז נעווען גלאט ווי א בילליארד־באל. בערד און ווענצעם האט מען אונז אראפגענומען אקוראט ווי אונזערע

בגדים. אויף נאמנות, מיר האבען אויסגעזוכט א רעכט ביסעל פארדארבען, בעת זיי זענען מיט אונז פארטיג געווארען. איך האב נאך פריהער ניט באמערקט אזוי, ווי שלעכט מיר זעהען באמת אויס.

נאכדעם האבען מיר זיך אלע געמוזט אויסשטעלען אין רייהען, נאקעט ווי קיפלינגס העלדען, וועלכע האבען געשטורעמט לונגטונג־פעו. אונז צו באזוכען איז געווען גרינג א מחיה. אונז אליין און אונ־זערע שיך — מעהר ניט. ביי צוויי אדער דריי אומרוהיגע נייס־טער, וואס האבען נעצווייפעלט אין דער ארענטליכקייט פון די פריזירער, האט מען געפאקט די סחורה. אט די סחורה: טאבאק, ליולקעס, שווערבעלאך און א ביסעל מינץ האט מען, געווענליך. תיבה ומיד קאנפיסקירט. נאר אט דער פראצעדורע, האט מען אונז אריינגעבראכט אונטערע נייע בגדים — לאנגע טורמע העמדער, רעקלאך און הויזען אנזויכטיג געשטרייפטע. מיר האט זיך שטענ־דיג געדאכט, אז די ארעסטאנטען־שטרייפען באצירען נאר מענשען, וואס באגעהן א גרויס פארברעכען. איצטער איז אט דער איינדרוק פארשוואונדען, איך האב זיך אנגעטאן אין דער עמבלעם פון שאנד אין צום ערשטען מאל פארזוכט דעם טעם פון מארשירען דעם שלאם־טריט.

אין א איינצעל־שורה, די הענט פון יערען אויף די אקסעל פון זיין פערערשטען חבר, האבען מיר אריינמארשירט אין אן אנ־דער נרויסען פארהויז. דא האט מען אונז אויסגעשטעלט נעבען א וואנט און באפוילען אונז אויסטאן די ארבעל פון די לינקע הענט. א בחור'ל, וואס שטורירט מעדיצין אוו, וואס פראקטיצירט אויף אזעלכע בהמות ווי מיר זענען, איז צו אונז צוגעקומען. ער האט אונז געשטעלט פאקעז צעהן מאל אזוי פלינק, ווי די פריזירער הא־בען אונז נעגאלען. ענדליך האט מען אונז אפגעפיהרט אין אונ־זערע צעלען, נאר א שטרענגער התראה, אז מיר זאלען ניט אפווי־שען אונזערע הענט און לאזען דעם בלוט פארטריקענען. דא האב איך זיך צושוידט מיט מיין חבר. ער האט אבער מיר פריהער א שושקע געטאן: „זויג דאס אויס".

באלד ווי מען האט מיך פארשלאסען, האב איך אויסגעזוינען מיין האנט כדבאי. שפעטער האב איך געזעהען מענשען, וואס האבען זיי זייערע פאקען ניט אויסגעזוינען, נו, האבען זיי טאקע געהאט אזעלכע שרעקליכע לעבער אין זייערע הענט, אז איך האב דארט געקענט באהאלטען א גאנצען פויסט. דאס איז געווען זייער אירנענע שולד. זיי האבען די פאקען ביד נעהאט אויסזוינען.

אין מיין צעל איז געווען נאך א מאן. ער האט דאס געזאלט זיין מיין צעל־חבר. דאס איז געווען א יונגער קרעפטינער בחור, ניט קיין באריידעוודיגער, נאר זעהר א פעהיגער, באמת טאקע א גאנץ פעהינער, הגם, ער האט נאר־וואס געהאט געעדיגט צווי יאהר צענטעווען אין עפעס א צוכט הויז ערגעץ אין אהייא.

ס'איז נאך קיין האלבע שעה ניט אווק זינט מען האט אונז פארשפארט אין אונזער צעל — שלייכט זיך פארבי דורך דער גאלעריע עפעס אן ארעסטאנט און קוקט אריין צו אונז. דאס איז נעווען מיין חבר. ער האט געקראגען די פארהויז־פרייהייט זאנט ער. זעקס אזיינער אין דער פריה לאזט מען איהם אריס און מעז פארשלוסט איהם ערשט ניין אזיינער אויף דער נאכט. ער האט געהאט עפעס א צד אין דער פארהויז און מען האט איהם גלייך מכבד געווען מיט אט דער שטעלע. איצט איז ער, הייסט דאס, א מין עלטסטער. דער, וואס האט איהם דערהויבען צו אט דער שטעלע איז אליין אויך אן ארעסטאנט, נאר ער איז באוואוסט אלס „הויפט קאריידאר וועכטער". ארום־אן־ארום זיינען נעווען א 13 קאריידאר וועכטער אזעלכע אין דעם פארהויז. יעדער אייגער פון די ערשטע צעהן האט געהאט צו זאגען אויף א גאנצער גאלעריע כזן צעלען, און איבער זיי זיינען געווען די איבריגע דריי.

מיין חבר האט מיר דערצעהלט, אז מיר, נאר וואס געקומענע, וועלען דעם גאנצען טאג מוזען כארבייטגען אין אונזערע צעלען כדי די פאקען אונזערע זאלען זיך קענען אננעהמען. אייפ'ן צוויי־טען טאג אפער וועט מען אונז מכבד זיין מיט שווערער ארבייט אויפ'ן טוירמע־הויף.

„נאר איכ'ל דיך צונעמען פון אט דער ארבייט אזוי שנעל

ווי איך וועל קענען". האָט ער מיר צוגעזאָגט. „איכ'ל שוין אייר־נעם פון די קאריאַר וועכטער ארונטערזעצען פון זיין גדולה און דיך צונעמען אויף זיין פלאץ".

ער האָט אריינגעשטעקט די האַנט צו זיך אין בוזים. ארויס־גענומען פון דארט דאָס טיכעלע מיט מיינע זאכען, דאָס צו מיר דורכגעשפּארט דורך די גראָטעס אוו האָט זיך אוועקגעשאָרט ווייטער איבער דער גאָלערייע.

איך עפענ אויף דאָס פּעקעלע. עס איז דארטען דא יעדער זאך. עס פעלט ניט אפילו א שוועבעלע. איך קאָטשע צונויף א פּאָפּיראָסעל אוו צוטייל זיך דערמיט מיט מיין צעל־חבר. איך וויל אַנרייבען א שוועבעלע צו פּאַרוויכערען. האָלט ער מיך אפּ. א שיטערע. שמוצינע קאָלדערע איז נעלענען אויף יעדער פון אונ־זערע נאָרעס. רייסט ער אפּ א דין פּאָסיקעל אוו קאָטשעט דאָס אזוי צונויף אין א דינינקער לאַנגער רערעלע. ער צינט דאָס אן מיט'ן אַנערייבענעם טייערען שוועבעלע. דאָס רעדעל כאָפּט זיך אן אין סמאָלעט זיך אזוי פּאָמעלאָך אהו א פּלאָם. עס קען זיך אזוי רויכערן א פּאָר שעה. אויף טורמע לשון רופט מען דאָס קנויט. וועג עס האָלט שוין ביים סוף, מאכט מען נאָר אזא רערעלע, מען לענט ארויף איין עק אויפ'ן ברענענדעדען קנויט אוו מען בלאָזט אריבער דאָס פייער אויפ'ן נייעם רערעלע. וואָס ווייסט איהר, מיר וואָלטען אפילו פּראָמעטעאוס'ן נעקענט אנווייזען אויף נייע תחבולות ווי אזוי אנצוהאָלטען שטענדיג דאָס פייער.

צוועלף א זייגער האָט מען אונז סערווירט מיטאָג. אונטען, ביים ברעג פון אונזער שטייג־טיר, איז געווען א קליינע עפענונג, ווי איז א הינער־הויף, דורך וועלכען די הינער גיהען ארויס. דורך אט דער עפענונג האָט מען צו אונז אריינגעוואָרפען צווי טרוקענע שטיקער ברויט אוו צווי קליינע טעפּעלאָך „זופ". א פּאַרציע זופ איז באשטאַנען פון א קוואַרט הייסע וואַסער מיט איין פעטע אויג, וואָס איז, נעבעך, אייגואָס ארומגעשוואָמען. נאָר לאָם איך ניט פּאַרלייקענען — עס איז נעווען אביסעל זאָלץ אויך אוו אָט דער וואַסער.

טרינקען מיר אוים דעם זופ, אבער צום ברויט האבען מיר זיך אפילו ניט ציגערירט. ניט חלילה וויל מיר זיינען ניט געווען הונגערינ, אדער וויל מען האט דעם ברויט ניט געקענט עסען. נייז, עס איז געווען גאנץ גוטער ברויט, נאר מיר האבען דערביי געהאט א מיין. מיין חבר האט געהאט ענטדעקט, אז עס שווי־ בעלט אוז גריבעלט מיט וואנצען ביי אונז אין צעל. וואו ערגעץ א לעבעלע אדער א שפעלטיקעל, צווישען די צינעל. וואו די וואפנע איז געהאט ארויסגעפאלען, האבען געבליט נאנצע קאלאניעס וואנ־ צען. די חברה־לייט פלעגען אפילו אין מיטען העלען טאג ניט טורא האבען אוז זיך ארומשלייען מחנות־וויז איבער די וועגט אוז רער סטעלי. מיין צעל־חבר איז זהר געווען נענייט אין אלע דרכים פון אט די חיה'לאך. ווי טשיילד האראלד האט ער אהן פחד בא־ ריהרט דעם מלחמה־טראמפייט מיט די ליפען. אזא מלחמה האט נאך די וועלט ניט געזעהען. שעה'ן אוז שעה'ן האט זי זיך נעצויגען. דאס איז געווען א שלאכט־הויז, אוז וועז די „יתר־ הפליטה" זיינען אוועק אוז זיך באהאלטען אין זייערע נע־ מיערטע פעסטונגען, איז ערשט געהאט געווען אפנעטאן האלב ארבייט. מיר פלעגען אנפאקען א פולע מויל מיט ברויט אוז דאס גוט צוקייעז ביז ס'איז געווארען וויך ווי טייג. וועז א חברה־ מאן איז אנטלאפען פונ'ם שלאכט־פעלד אוז איז אריין אין א שפעלטיקעל צווישען די ציגעל, האבען מיר דאס שפעלטיקעל גלייך פארמוערט מיט'ן טייג. אזוי האבען מיר געארבייט ביז די זון האט זיך געזעצט אוז מיר האבען פארקלעפט יעדער לעבעלע, שפעל־ טיקעל אדער גריבעלע. א שוידער געהט מיר דורך איבער'ן לייב, וועז עס קומען מיר אויפ'ן זינען די אלע טראנעדיעס פון הונגער אוז קאניבאליזם, וואס האבען זיך אפגעשפילט אין אט די פאר־ מיערטע פעסטונגען.

וואדפען מיר זיך אויף אונזערע נאדפס אזוי מיעד אוז הונ־ געריג, אוז וואדטען אויף וועטשערע. דאס איז געווען א גוטער מאג ארבייט, אוז געטאן געווארען באלעבאטיש. וועלען מיר באטש אין די וויטערדיגע עטליכע וואכען ניט דארפען אזוי ליידען פון

דעם אומפֿלויט. מיר האָבען טאקע מפקיר געווען אונזער מיטאג, אָבער דערפאר האָבען מיר מציל געווען אונזערע לייבער. אוֹן מיר זיינען דערמיט געווען ציפֿרידען, נאָר מענשלִיכע פֿראצע געהט שטענדיג אין ניוועץ! ווי נאָר מיר האָבען געענדיגט אונזער אר־בייט, געהט צו א וועכטער אוֹן שלִיסט אויף אונזער טיר. מען טיילט פֿאנאנדער די ארעסטאנטען אויפ׳ם ניי אוֹן מיר מוזען זיך איבערקלייבען אין אַן אַנדער צעל. מען האָט אונז איבער־געפֿירט אוֹן פֿארשלאָסען אין א צעל צוויי גאלעריעס העכער.

גאנץ פֿריה אויפ׳ן צווייטען טאג, האָט מען אויפגעשלאָ־סען אונזערע צעלען, אוֹן עטלִיכע הונדערט ארעסטאנטען אראָפ־געפֿירט אין כּארהויז, אונז אויסגעשטעלט לויט׳ן שלאָס־טריט אוֹן אריינגעטריבען אינ׳ם טורמע־הויף צו דער ארבייט. דער קאנאל איריע ציהט זיך גראד פֿארבי דעם הויף הינטער דער טורמע. מיר האָבען נעמוזט אויסלאָדען די קאנאל־שיפֿען, טראָגען אין טור־מע אריין גרויסע שטאבעס אייזען אויף אונזערע פלייצעס. ביי דער ארבייט האָב איך אלעס דורכגעקוקט, באטראכט, טאָמער איז אפשר דאָ א געלעגנהייט צו אנטלויפֿען. נאָר, א נעכטיגער טאג, אפילו די מינדסטע געלעגנהייט ניטאָ. אויף די וועגע שפּא־צירעז ארום וועכטער מיט ביקסען, וואָס לאָדען זיך אויטאָמאטיש אַן, אוֹן מען האָט מיר געזאָגט, אז אויפ׳ן וואָך־טורם, זיינען אויס־געשטעלט מאשין־ביקסען.

צום הארצען האָב איך זיך ניט געגומען. דרייסיג טעג איז ניט קיין לאנגע צייט. איכ׳ל דאָ בעסער אפֿזיצען אָט די דרייסיג טעג אוֹן צוקרינען נאָר ערפארונג, מאטעריאל, וואָס איך וועל דאר־פֿען אויסנוצען אויף דער פֿרייהייט נעגען די רויבער פֿון נערעכ־טיגקייט. איך וועל שוין ווייזען, וואָס אַן אמעריקאנער בחור׳ל קען טאָן, בעת מען בארויבט איהם זיינע רעכט אוֹן פֿריוול׳עגיעס. אזוי ווי מען האָט מיך בארויבט. מען האָט מיך בארויבט דאָס רעכט נעמשפּ׳ט צו ווערען דורך געשוואָרענע, מען האָט מיך ניט דערלאָזט זיך צו ערקלערען שולדיג אדער אומשולדיג; מען האָט מיך בכלל ניט נע׳משפּט (איך האָב באיז אופן ניט געקוקט אויפ׳ן

פסק, וואס איך האב באקומען אין ניאנארא פאלס, ווי אויף א רעזולטאט פון א משפט); זיך דורכצושרייבען מיט אן אדוואקאט האט מען מיר ניט געלאזט. און בכלל האט מען מיך ניט געלאזט זיך דורכשרייבען מיט קיינעם. און אזוי ארום האט מען מיך באראובט פון מיין רעכט אויף האבעאס קארפוס; מען האט מיך אפגענאלען און אפגעשוידען צום קאפ. מיין קערפער פארדעקט מיט געשטרייפטע בגדים: מען האט מיך געצוואונגען צו הארעווען מיט'ן בלוטינען שוויים און געשפייזט האט מען מיך מיט ברויט אין וואסער. מיך געצוואונגען צו מארשירען אין דעם שענדליכען „שלאס־טראט אונטער דער קאמאנדע פון באוואפענטע וועכטער — און פאר וואס איז דאס מיר געקומען? וואס האב איך געטאן? וואס פאר א פארברעכען בין איך באנאנגען געגען די גוטע בירגער פון ניאנארא פאלס, וואס מען איז זיך אזוי נוקם אן מיר? איך האב אפילו ניט עובר געווען אויף זייער „לאו" פון „דרויסען־שלאפען". איך בין יענע נאכט געשלאפען אויסער זייער יוריסדיקציע. איך האב ביי קיינעם קיין עסעו ניט נעבעטען, צו קיינעם ניט צוגעשטאנען אין גאס נאך נעלט. איך האב מעהר ניט ווי שפאצירט אויף זייער טראטואר, געקוקט אויף זייער וואונדער־שעהנעם וואסער־פאל. וואס פאר א חטא ליגט דא אין דעם? טעכניש בין איך ניט באנאנגען קיין פארברעכען. נו, גוט, איך וועל זיי שוין ווייזען וועו איך וועל ארוים פון דער טורמע.

אויף צווייטען טאג האב איך א שמועס געטאן מיט א וועכטער. איך האב געוואלט שיקען נאך אן אדוואקאט. לאכט ער פון מיר. אנדערע וועכטער האבען אויך פון מיר געלאכט. איך בין אבסאלוט געווען אפגעשניטען פון דער נאנצער וועלט. איך האב פרובירט אנצושרייבען א בריף, האב איך זיך אבער דערוואסט, אז מען צענזורירט אלע בריף אדער מען קאנפיסקירט זיי, אין אז בכלל, טאראן קיין פרישע ארעסטאנטען זיך ניט דורכשרייבען. שפעטער צו, האב איך פרובירט ארויסצישיקען בריף מיט ארעסטאנטען, וואס זיינען אפגעזעסען זייערע טערמינען, נאר איך האב זיך דערוואוסט, אז מען האט זיי אפריער באזוכט, געפר־

נען די בריף און זיי פארניכטעט. מילא, נו, יעדער פיצעלע וועט נידעריקער אראפדריקען די וואנשאל ביי זייער משפט וען איך וועל באפרייט ווערען.

דערווייל איז אווער א טאג און נאך א טאג (ווי אזוי—וועל איך דאס באשרייבען אין דעם ציווייטען קאפיטעל), און איך האב ערפארען זעהר פיעל. איך האב זיך אנגעהערט מיט אומגלויבליכע און שוידערליכע מעשיות וועגען דער פאליציי, פאליציי־נעריכטען, און אדוואקאטען. ערעסטאנטען האבען מיר דערצעהלט וועגען זייערע איינענע ערפארונגען מיט דער פאליציי פון די גרויסע שטעט, פון וועלכע עס האט מיך ארומגעכאפט א שרעק. און נאך שרעקליכער זיינען געווען די געשיכטעס, וואס זיי האבען מיר דערצעלט וועגען מענשען, וועלכע זיינען שוין קיין לעבעריגע ניט ארוים פון די פאליצייאישע הענט, כדי זיי זאלען פאר זיך אליין ניט קענען רעדען אפילו א ווארט. מיט יאהרען שפעטער איז מיר באשערט נעווען צו לייענען אין דעם באריכט פון דעם לעקסאו קאמיטעט אמת'ע און נאך פיל שרעקליכערע מעשיות. אבער דערווייל האב איך דאך געשפאסט וועגען אלע געשיכטעס און זיי ניט נענלויבט.

וואס ווייטער א טאג איז טורמע איז מיין איבערציגונג אלץ שטארקער געוואקסן. מיט מיינע אויגען אויסען האב איך טאקע אין אט דער טורמע נעזעהען זאכען, פון וועלכע די האר שטעלען זיך קאפויר. וואס מעהר איך בין געוואקסן איבערצייגט אין אט די מעשיות אלץ טיפער איז געוואקסן מיין רעספעקט פאר אט די יאנד־הינט פון גרויס און פאר דער גאנצער אינסטיטוציע פון קרימינעלער נערעכטיגקייט.

מיין ענטריסטונג איז אפגעפאלען, און אין מיין נשמה האט זיך באזעצט א ווילדער פחד. ענדליך, האב איך קלאר געזעהען, וואס איך האב צו טאן. איך בין געוואקסן געלאסען און מילד. מיט יעדען טאג איז מיין באשלום געוואקסן אלץ פעסטער ניט צו מאכען קיין רעש, וען איכ'ל באפרייט ווערען. וואס איך האב

איצטער שוין געוואלט איז — א נעלענענהייט זיך ארויסכאפען ערנעץ פון אט דער נעגענד. דאס האב איך טאקע געטאן, ווי נאר כען האט מיר באפרייט. מיין צונג האב איך געהאלטען צווישען די ציין, שפאצירט ווייד, און זיך אפגעטראגען קיין פענסילווייניא און דארט נעלם געוואדרען פיל קלוגער און נעלאסענער.

די קאַוע

„די קאָזע"

צוויי טעג האָב איך געהאַרעוועט אויפֿן טיורמע־הויף. די ארבייט איז נעווען זעהר שווער, און, ניט קוקענדיג דאַרויף, וואָס איך האָב זיך אונטערגעפֿוילט ביי יעדער געלעגנהייט, בין איך דאָך אַרויס פֿון די כחות. שולדיג אין דעם איז נעווען די שפּייז. ביי אונדז קעסט קען קיינער שווער ניט ארבייטן. מעהר פֿון ברויט און וואַסער האָט מען אונז ניט געגעבען. איין מאָל אין וואָך האָט מען אונז געדאַרפֿט געבען פֿלייש; נאָר, ראשית, האָבען מיר עס קיינמאָל אין די אויגען ניט געזעהן, צווייטענס, פֿלעגט מען דערפֿון פֿריהער אויסקאָכען יעדער ביסעל נאָהרונג און אויב עמיצער האָט איין מאָל אין וואָך יא פֿארזוכט א ברעקעל פֿלייש, האָט ער שוין דערפֿון פּעט ווערען ניט געקענט.

אָט די ברויט־און־וואַסער סיסטעם האָט געהאָט א גוואַלדינען חסרון. וואַסער פֿלעגען מיר דוקא קריגען נענוג, ברויט אָבער — זעהר ווינציג. א פּאָרציע ברויט איז נעווען אזוי גרויס ווי צוויי פויסטען און יעדען טאָג פֿלעגען מיר קריגען דריי אזעלכע פּאָרציעס. איין מעלה האָט די וואַסער יא געהאָט — זי איז נעווען היים. אין דער פֿריה האָט זי גהייסען "קאָפּע", צו מיטאָג האָט מען זי גע־קרוינט מיט'ן נאָמען „זופּ", אין אוונט פֿלעגט מען זי סערווירען אלס טעה. אין דער אמת'ן איז דאָס שטענדיג נעווען אונזער אלט־באקאַנטע וואַסער. די ארעכטאַנטען פֿלעגען זי רופֿען די „צויבער־וואַסער". נאָנץ פֿריה איז אָט די וואַסער נעווען שוואַרץ, מחמת דעם, וואָס מען פֿלעגט זי אויפקאָכען מיט צוגעברענטע שטיקלאך ברויט. מיטאָג־צייט פֿלעגט מען זי דערלאַנגען שוין אהן א קאָליר, נאָר מיט א ביסעל זאַלץ און מיט איין פּעטער אויג. אין אָבענט

פלענט די וואסער באקומען עפעס א מין פורפור־ברוינעם קאליר. דעם סוד פון אט דעם קאליר זיינען מיר קיינמאל ניט דערנאנגען. ס'איז געווען פארדאמט־געמיינע טעה, נאר מחיה'דיג הייסע וואסער.

מיר האבען א רעכט ביסעל נעהונגערט אין אט דער „קאוע" פון איריע. נאר די אלטע ארעסטאנטעז האבען זיך דערטען אנגעגעסען צו זאט. זיי וואלטען שוין לאנג געווען אויסגעשטארבען וועז זיי זיצען אויף די קעסט, וואס מיר. איך וויים, אז די אלטע ארעסטאנטעז פלענען קריגען מעהר תוכ'יגע שפיין, וויל איך אליין פלעג ביי זיי אפט אראפ'גנב'נעז א געשמאקען ביסעז, בעת איך בין געווען א קאריראר־וועכטער. א מענש קען מיט ברויט אליין ניט לעבען, מיט ווינציג ברויט אודאי ניט.

מיין חבר האט געהאלטען וואכט. נאך צוויי טעג שוערער ארבייט אויפ'ן הויף, האט מען מיך ארויסגענומען פון מיין צעל אין מיך געמאכט פאר א קאריראר־וועכטער. אין דער פריה זאל אין אבענט פלענען מיר סערווירען ברויט פאר די ארעסטאנטעז אין זייערע צעלען. צוועלף א זייגער אבער האבען מיר נעהאט א נאנץ אנדער מעטאדע. די ארעסטאנטעז פלענען אריינמארשירען פון דער אר־בייט אין טורמע אין א לאנגער שורה. אין פארהויז, ביי דער טיר פלענען זיי זיך אפריסען פונ'ם „שלאס־טריט" אין אראפנעמען די הענט פונ'ם חבר'ס אקסלען. אינווייניג, נעבען דער טיר, זיינען געשטאנען פולע קאסטענס מיט אנגעשניטענעם ברויט. דא איז איוך געשטאנען דער הויפט קאריראר־וועכטער און נעבען איהם — נאך צוויי קאריראר־וועכטער. איך בין געווען איינער פון אט די צוויי. אונזער ארבייט איז באשטאנען צו האלטען אט די קאסטענס מיט ברויט, בעת די שורה ארעסטאנטעז איז פארביי געגאנגען. ווי נאר א קאסטען האט זיך אויסגעלויידיגט האט שיין דער צוויי־טער קאריראר־וועכטער פארנומען מיין פלאץ מיט א פולען קאסטען ברויט. אוז וועז זיין קאסטען האט זיך אויסגעלויידיגט, האב איך גלייך פארנומען זיין פלאץ. אוז אזוי האט זיך די שורה ארעסטאנ־טעז אלץ געצויגען. יעדער ארעסטאנט שטרעקט אויס זיין רעכטע

האנט און נעמט א פּאַרציע ברויט פּונ׳ם קאסטען. די אויפגאבע פונ׳ם הויפּט קאַריד־וועכטער איז שוין געווען א גאנץ אנדערע. ער איז געשטאנען נעבען קאסטען ברויט מיט א גראבען שטאק אין דער האנט און אכטונג געגעבען. די אויסגעהונגערטע ארעסטאנטען זיך בשום אופן ניט געקענט באפרייען פונ׳ם נעראנק, אז מען קען א מאל נעמען צווייי פּאַרציעס אנשטאט איינער. אין דער אמת׳ן איז דאס אבער נעווען אוממעגליך. דער שטאק פונ׳ם הויפּט קאַריד־וועכטער האט געהאט א מיאוסע טבע: ער פלעגט א קלאפּ טאָן אזוי שנעל און אזוי שטאַרק ווי די לאפּע פון א טיגער — איבער דער האנט, וואס האט אמביציעז געוואגט. דער הויפּט־קאַריד־וועכטער האט אזוי גוט פּאַרשטאנען דעם ענין פון שטח. ער האט אזוי פיל העכט צוקלאפּט, אז ער האט זיך קיינמאל ניט טועה געווען, שטענדיג געטראפּען. אזא ארעסטאנט פלעגט ער געוועהנליך באשטראפּען דערמיט, וואס ער האט ביי איהם צוגענומען אויך די איינציגע פּאַרציע זיינע און איהם גלייך אפּגעשיקט אין צעל, וואו זיין גאנצע סעודה איז שוין איצטער באשטאנען פון בלויז הייסער וואסער.

אין בעת מאנכע ארעסטאנטען פלעגען קרענקען אין זייערע צעלען פּארשמאכט און הונגעריג, פלעגען הונדערטער ברויט פּאַר־ציעס זיך ארומיואלגערען אין די צעלען פון די קאַריד־וועכטער, איך אליין האב דאס נעזעהען. אין פלוג איז דאס נעווען א נא־רישקייט אזוי פיעל ברויט צונויפּזאמלען. דאס איז אבער נעווען אונזערס א נעווהנליך „פּאַרדינסטעל". מיר זיינען נעווען די עקאנאמישע הערשער ביי אונז אין קאַריד׳ר, און פלעגען אפּטאן די זעלביגע מעשים, וואס ווערען נעווהנליך אפּגעטאן אין דער צי־וויליזירטער וועלט. מיר האבען קאנטראלירט די שפּייז פון דער טורמע־באפעלקערונג, און פונקט ווי אונזערע פרייע ברידער, די וועלט־באנדיטען, האבען מיר אויך נעצוואונגען דאס פאלק מהייער באצאלען פאר אט דער שפּייז. מיר האבען געהאנדעלט מיט׳ן ברויט. איין מאל אין וואך, פלעגען די ארעסטאנטען, וואס האבען נעאר־בייט אויפ׳ן טורמע־הויף, קריגען א פינף־סענטיגען פּרענטעל קיי־

טאבאק. אט דער קיי־טאבאק איז נעווען די מטבע אין אונזער קענינגרייך. איין פרענטעל קיי־טאבאק האט נעקאסט צוויי אדער דריי פֿארציעס ברויט. און די ארעסטאנטען פלענען זיך בייטען. ניט וויל זיי האבען וויינינגער ליעב נעהאט דעם טאבאק, נאר וויל זיי האבען מעהר ליעב נעהאט ברויט. אך! איך וויים, דאס איז נעווען אזוי העסליך וויי, למשל, ארויסרייסען צוקער־לעקאכלאך ביי א פּיצעל קינד. נאר וואס וואלט איהר נעטאן? מיר האבען נע־דארפט לעבען... און ווידער, עס מוז דאך עפּעס זיין א באלוינונג פאר איניציאטיוו און אונטערנעמונגס־גייסט! אחוץ דעם, פלע־נען מיר דאך נאר נאכטאן אונזערע צדיקים אויף יענער זייט טורמע־וואסט, וואס טוהען, אונטער דער מאסקע פון סוחרים, באנקירען און קאפּיטאנען פון דער אינדוסטריע, דאס זעלבינע, וואס מיר הא־בען געטאן. נאט וויים, וואס ס'וואלט פאסירט מיט די ארעמע ארעסטאנטען נעבעט, ווען ניט מיר. מיר האבען דאך נעבראכט שפע און ברויט אין דער אירער טורמע!... און מיר האבען טאקע צונעווענט דעם עולם צו מעסיגקייט און שפּארזאמקייט, בעת זיי האבען מקריב געווען זייער קיי־טאבאק. נאך מעהרער, מיר האבען איינגעפֿאנגט אינ'ם הארצען פון יעדען ארעסטאנט די אמביציע צו דערגרייכען אונזער שטאנד, כדי אויך צו קענען אפּלעקען א בייג־דעל. אמת'ע ערלייזער פון דער געזעלשאפט, בנאמנות!

אט איז א הונגעריגער מענש און ער האט ניט קיין קיי־טאבאק. אפשר איז ער נאר אן אויסברייננער און האט אליין פארנוצט דעם נאנצען טאבאק. גוט. ער האט אבער א פּאר שלייקעס. איך גיב איהם א האלבע צענדלינג פּארציעס ברויט פאר זיי אדער טאקע א נאנצען צענדלינג, אבי ס'איז נאר נוטע שלייקעס. איך אליין טרא־טאקע ניט קיין שלייקעס, אבער דאס מאכט ניט אוים. אין עק־טור־מע דארטען זיצט אן אלטער טרעסטאנט, צעהן יאהר דארף ער „צענטעווען" פּאר מארד. ער טראגט שלייקעס און וויל איצט נראד קריגען א פּאר שלייקעס. איך קען זיי ביי איהם פארצוקערן פאר פּלייש. איך וויל טאקע זעהר פארזוכען א שטיקעל פּלייש. אדער אפשר האט ער נאר אן אלט, צוריסען מעשה־ביכעל. דאס איז נאר

א כשר'ע מציאה. איך לייען פריהער איבער די טעשה אליין אוו נאכדעם פארקויף איך דאס ביכל דעם בעקער פאר א שטיקל מצרט, אדער דעם קוכער פאר א ברעקל פלייש אוו נרינסען, אדער נאר דעם הייצער פאר א ביסל אנשטענדיגע קאפע, אדער, כאלע וועמען, פאר א צייטונג, וואס פלענט א מאל צו אונז אריינ־פאלען, נאט ווייסט ווי אזוי! די קוכערס, בעקערס אוו הייצערס זייגען נעווען פונקט אזעלכע ארעסטאנטען ווי מיר, אוו טאקע נע־זעסען אין איין „פארהויז" מיט אונז.

בקיצור, אין דער איריער טורמע האט נעהערשט א נאנץ אנט־וויקעלטע האנדעלס־סיסטעם, אפילו נעלט האט אויך ניט אויסגע־פעלט. א מאל פלענען די פרישע ארעסטאנטען דורכשמוגלען אביסל נעלט, א מאל — די פריזירער, נאר אמערסטען — פלענט דאס שטאמען פון די אלטע ארעסטאנטען. ווי אזוי זיי פלענען דאס באקומען, וויים איך ניט.

אחוץ זיין געהויבענער שטעלע האט דער הויפט קאריראר־וועב־טער נע'שם'ט ביי אונז פאר א נביר. אויסער די אלע נעווענליכע „פארדינסטלאך" פלענט ער נאך ביי אונז, קאריראר־וועבטער אויך אפלעקען א ביינדעל. מיר פלענען רייסען ביים נאנצען עולם די הויט אוו דער הויפט קאריראר־וועבטער—ביי אונז די נשמה. פאר אונזערע „פארדינסטלאך" האבען מיר איהם נעהאט צו פארדאנקען אוו איהם טאקע נעמוזט באצאלען. ווי נעזאנט, האט ער נע'שם'ט פאר א נביר. זיין נעלט האבען מיר אבער קיינמאל ניט נעזעהען. נעוואוינט האט ער אליין אין א צעל, אין איינזאמער נהולה.

איך בין זיכער, אז מען פלענט פארדינען נעלט אין אט דער טורמע: איך האב דאריף באווייזן. א שטיק צייט בין איך נע־זעסען מיט'ן דריטען קאריראר־וועבטער אין איין צעל. אריבער זעכ־צען דאלאר האט ער פארמאגט. אלע נאכט, נאר ניין א זייגער, ווען מען פלענט אונז איינשליסען, האט ער נעצעלט זיין נעלט. אוו אלע נאכט, ווי א זיינער, פלענט ער מיר דערצעהלען, וואס ער וועט מיר טאן. אויב איך וועל איהם אויסגעבען... ער האט מורא נעהאט מען זאל איהם ניט באראבעווען. פון דריי פארשידענע זייטען האט

אויף איהם געלויערט די סכנה. ראשית—פון די טורמע וועכטער. א פאר חברה זייערע, טוהען אויף איהם א שפרונג, ברעכען איהם גוט אן די ביינער, כלומר'שט פאר אונגעהאַרכזאַמקייט אזן וואַרפען איהם דערנאַך אַריין אין קאַרצער, אזן אין דער סימאַטאַכע וועלען די זעכצען דאַלאַר אויסגעטרוקענט. נעה, שריי חי וקום... צוויי־טענס, דער הויפט קאַרידאַר־וועכטער, קען ביי איהם צונעמען דאס נאַנצע נעלט, וועז ער טהוט איהם נאַר איין סטראַשע, אז ער זעצט איהם אראפ פון זיין גדולה אזן שיקט איהם ווידער אויף שווערער ארבייט אין הויף. דרויטענס, זיינען דאַר געווען נאַך צעהן איינפאַ־כע קאַרידאַר־וועכטער. מיר וואַלטען דאַך געקענט אלע אינאיי־נעם איהם צושפאַרען אין א ווינקעלע אזן איהם באַראַבעווען. אח, מיר זיינען געווען אזוי ווי די וועלף, אקוראט ווי אונזער חברה פון וואל סטריט.

ער האט נעהאט גוטע אורזאכען פאר אונז זיך צו שרעקען, אזן איך האב פאר איהם אויך געדארפט מורא האבען. ער איז געווען א שטארקע אונווייסענדע חיה, א געוועזענער אויסטער־פיראט ערגער ביים טשעסעפיק ים־אויסגוס, א געוועזענער קאַטער־זשניק, וואס האט א מאל „געצענטעוועט" נאַנצע פינף יאַהר אין ניו יאַרקער סינג־סינג אזן בכלל, אן אמת'ע ווילדע חיה. ער פלענט, למשל, כאפען וואַראַבייטשיקלאַך, וואס פלענען אַריינפליהען צו אונז אין קאַרידאַר דורך די אפענע נראטעס. האט ער אריינגעכאפט א פוינעלע, פלענט ער זיך באלד אפטראגען דערמיט צו זיך אין צעל, וואו איך פלעג איהם זעהען כראמטשען די ביינדלאַך אזן אויס־שפייען די פערערן: דוויערהויט האט ער דאס געפרעסען... אה, ניין! איך וואלט בשום אופן איהם ניט אויסגענעבען צו די איבריגע קאַרידאַר־וועכטער. דאס דערמאן איך מיך עם ערשטען מאל זיינע זעכצען דאַלאַר.

נאַר פונדעסטוועגען פלעג איך איהם אויך עקספלואַטירען. ער איז געווען פארליבט אין אן אַרעסטאַנטקע, וואס איז געזעסען אין דער פרויען־אפטיילונג. לייענען אדער שרייבען האט ער אבער ניט געקענט, פלעג איך איהם איבערלייענען איהרע בריעף אזן פאר

איהם אויף זיי ענטפערען. און ער האט מיר טאקע דערפאר געמוזט באצאלען. נאר בריף זיינען דאס שוין געווען, איינמאל בריף! איך האב אוועקגעלעגט מיינע בעסטע קרעפטען אויף אט די בריף, די בעסטע מליצות און סוף־כל־סוף האב איך זי פאר איהם טאקע געוואונען; הגם, ס'פארצן א „יש אומרים", אז פארליבט איז זי געווען ניט אין איהם, נאר אינ'ם ענג, דעם שרייבער. נאכאמאל זאג איך, יענע בריף זיינען געווען גרויסארטיג.

נאר א קוואל פון פרנסה איז ביי אונז געווען: „איבערגעבען דאס קנייטעל". מיר זיינען געווען די הימעל־שלוחים, די פייער־בריינגערס, אין אט דער וועלט פון שלאם און גראטעם. וועו די ארעסטאנטען פלעגען קומען ביי נאכט פון דער ארבייט, פלעגט מען זיי פארשליסען אין די צעלען. רויכערן אבער דאף מען. דעמאלט פלעגען מיר, קאריאר־וועכטער, משפיע זיין דעם הייליגען פונק, לויפען פון צעל צו צעל איבער אלע נאלעריעס מיט אנגעצונדענע קנייטעלאר. די, וואס זיינען געווען קלוג, אדער מיט וועלכע מיר האבען געהאנדעלט, פלעגען שוין האלטען גרייט זייערע קנייטלאר. פונדעסטוועגען פלעגען ניט אלע קרינגען דעם הייליגען פונק. דער חברה־מאן, וואס פלעגט ניט וועלען ארופלאזען די האנט איז קע־שעני, האט קיין פונק ניט געקראגען און האט זיך געמוזט לענען שלאפען אהן א ציגאר־טוטיו. נאר וועמען האט עס געארט? ער איז סיי ווי נעווען ביי אונז אין די הענט. און איז ער געווארען אביסעל צו פרעד, פלעגען מיר זיך אויף איהם א וואוף טאן און קיין קרחת האט איהם שוין ניט נעפעלט.

דאס איז געווען אונזער טעאריע. מיר זיינען געווען דריי־צען קאריאר־וועכטער. אין אונזער קאריאר האבען מיר געהאט א פינף הונדערט ארעסטאנטען. מיר האבען געדארפט אי טאן די ארבייט, אי אויפהאלטען די ארדנונג. די ארדנונג האבען, אייגענט־ליך, די טורמע וועכטער געמוזט אויפהאלטען, נאר זיי האבען דאס אונז איבערגענעבען. און מיר האבען מיט אלע כחות דאדויף געמוזט אויפפאסען. וואלט דאס אונז זיך ניט געווען אייגענגעבען, וואלט מען אונז זיכער משלח געווען צוריק צו דער שווערער ארבייט אויפ'ן

הויף אוו דערצו נאר איינגעזעצט אין קארצער אלס פארבייסעו. אבער כל זמן מיר האבעו אויפגעהאלטעו ארדנונג, האבעו מיר נע־ קענט אנהאלטעו אונזערע ספעציעלע פרנסות.

טראכט זיך מיט מיר אריין אויף א רגע אין אט דער פראב־ לעם. אין די הענט פון דרייצעו ווילדע חיות האט מעו איבערגע־ נעבעו אריבער פינף הונדערט אנדערע חיות. אט די טורמע איז דאך געווען א לעבעדינער נהינום, אוו מיר דרייצעו האבעו געמוזט מאכעו א לאד. עס איז אומעגליך נעווען פאר אונז צו באגרעהו זיך אייגעל מיט אזעלכע חיות. מיר האבעו אויף זיי געמוזט ארוים־ וואדפעו א שרעק. אנדערש, וואלטעו מיר ניט געקענט נעווען נע־ ווילטיגעו. פארשטעהט זיך, אויף אונזער צד, נדרייט אונז צו העל־ פעו. זיינעו געשטאנעו די טורמע־ווענטער. אין אן אויסערגעווענליכעו פאל פלעגעו מיר זיי רופעו; נאר צופיעל זיי מטריח זיין האבעו מיר אויך ניט נעטארט: זיי וואלטעו אונז נעווען ארשפגעזעצט אוו גענומעו פעהיגערע אויף אונזער פלאץ. ניט זעהט אפט פלעגעו מיר זיי מטריח זיין, נאר אין פאל וועו מיר האבעו נעדארפט עפענעו א צעל, כדי ארויצקומעו צו עפעס צו עקשן אן ארעסטאנט. אין אזעלכע פעלע האט דער ווענטער נאר נעעפענט די טיר אוו אווועקגענאנגעו, כדי ניט צוזעהעו ווי א פינף־זעקס קאריאר־ווענטער פאלעו ארויף אוו צו'מית'ן אן ארעסטאנט.

איך וועל נענוי ניט באשרייבעו ווי אזוי מעו מית'ט דארט די ארעסטאנטעו. נאר אלעמעו איז דאס שלאגעו פון די ארעסטאנ־ טעו גענוען איינע פון די קלענסטע אומבאשרייבליכע שרעקעו אין דער אירער טורמע. איך זאג „אומבאשרייבליכע"; אין דער אמת'ן דארף איך אויך זאגעו „אומדרוקבארע". איך אליין האב זיך דאס ניט געקענט פארשטעלעו ביז איך האב דאס ניט געזעהעו. אוו איך ביו ניט געווען קיין חדר־איינגעל אין דער וועלט־ פארדארבעגהייט אוו איהר געזונקעגהייט. מעו וואלט נעדארפט רעדעו אוו רעדעו כדי צו באריהרעו אביסעל טיפער די אירער טורמע. איך באריהר זי אבער אט דא נאר זייע־ לייכט, נאר אויבערפלעכליך, ווי איך האב זי געזעהעו.

אפט, למשל, איז דער פריה, וועז די ארעסטאנטעז פלעגען ארײַנעהן זיך וואשען, פלעגען מיר, די דרייצעהן קאריאר־וועכ־טער, זיין צווישען זיי אליין. אוז יעדער איינער פון זיי איז אויף אונז נעווען מלא רציחה. דרייצעהן אנטקעגען פינף הונדערט — נו, האבען מיר טאקע געמוזט זיי האלטען אין דער מורא. מיר האבען ניט נעטארט דערלאזען די קלענסטע פארשוועכונג פון די טורמע־רעגעלען, די מינדסטע חוצפה. וועז מיר דערלאזען דאס. זיינען מיר פארפאלענע. האט ווער געעפענט א מויל — איז גלייך א האק איז פיסק, א סטאסאק מיט וואס מען האט געקענט אוז וואו כען האט נעטראפען. דער שטעקען פון א בעזים האט זעהר נוט געווירקט אויף זיי, זיי גלייך אויסגעניכטערט. נאר דערמיט האט זיך דאס ניט געענדיגט. אזא חברה־מאן האט מען אזוי געמוזט אנלערנען, אז עס זאל ארויפגען א פחד אויף אלע איבריגע ארעס־טאנטען; פלעגען מיר גלייך אריין צווישען עולם אוז איהם שוין ניט אפלאזען. פארשטעהט זיך, יעדער קאריאר־וועכטער איז געווען זיכער אז אלע איבריגע קאריאר־וועכטער וועלען איהם גלייך ארויסהעלפען צו געבען קולאקעם; דאס איז אויך נעווען א טורמע־נעזעץ. האט א קאריאר־וועכטער פארטשעפעט אן ארעסטאנט, האט יעדער קאריאר־וועכטער גלייך נעמוזט צולויפען אוז באַרגען א פאר כטאסאקעם. גערעכט אדער אומגערעכט — קלעפ האט מען נע־דארפט געבען, ווי אזוי מען האט נעקענט, מיט וואס מען האט נע־קענט. מען האט ביי איהם נעדארפט אפשלאגען דעם חשק צו זיין אז עזות פנים.

איך נעדענק א שעהנעם, אינגען מולאט פון א יאהר צוואנציג, וואס האט זיך נעהאט ארומנעטראגען מיט'ן משוגענעם נעדאנק. אז ער מוז זיך איינשטעלען פאר זיינע רעכט. אמת, גערעכט איז ער טאקע נעווען, נאר נעהאלפען האט עס איהם ווי א טויטען באנ־קעם. נעוועסען איז ער אויף דער סאמע אויבערשטער גאלעריע. איז א אנדערטהאלבען מינוט האבען אבט קאריאדטשיקעם ביי איהם ארויסגעקלאפט אט די פאנאטישע איינבילדונג. ווייל מעהר פון אנדערטהאלבען מינוט האט ביי איהם ניט געדויערט דורכ־

צומאכען דעם גאנצען וועג דורך די טרעפ פון׳ם פינפטען עטאזש ביז אראפ. דורכגעמאכט האט ער דעם וועג אויף יעדען אבר אחוץ די פיס. און די אבט קאריאר־וועכטער זיינען דערבייַ ליידיג ניט געשטאנען. דער מולאט האט א פאל געטאן אויף דער שטיינער־נער פאדלאגע פון׳ם ערשטען עטאזש, וואו איר בין געשטאנען און דאס אלץ צוגעזעהען. ער האט זיך א שטעל געטאן אויף די פיס, צושפרייט די הענט און ארויסגעלאזט א ווילדען געשריי פון שרעק און וועהטאג, אז ס׳האט פשוט אויסגעריסען דאס הארץ. אין דער זעלביגער רגע זיינען, ווי דורך א כשוף, די צופאסווועטע טורמע־סלויידער זיינע פון איהם אינגאנצען אראפגעפאלען און ער איז גע־בליבען שטעהן נאקעט. פון יעדען אבר האט דאס בלוט גערונען. ער האט א פאל געטאן און געבליבען חלשות. ער האט שוין גע־האט א לעקציע, און ניט נאר ער, נאר יעדער ארעסטאנט פון טורמע, וואס האט איהם געהערט א נעשריי טאן האט געלערנט די זעלביגע לעקציע. איך בין אויך דערפון קלוגער געוואָרען — עס איז שוידערליך צו זעהען א מענשען אין איינע אנדערט־האלבען מינוט פארליירען זייז מוט און עקשנות.

מיט די קנייטלאך פלעגען מיר זיך נוהג זיין אויף אזא אופן: מען ברייננט צו אינז א פארטיע פרישע ארעסטאנטען. איהר נעהט פארביי די צעלס טאקע נעבען די גראטעס מיט אן אנגעצונדען קנייטעל. „גיב א שטיקעל פייער, טרעמפעניו!" זאגט דיר עמיצער. דאס איז שוין א סמן, אז דער מענש האט טאבאק. גיט איהר איהם דאס קנייטעל און נעהט ווייטער. אביסעלע שפעטער נעהט איהר צוריק און עפענט גאר אזוי ווי דורך א צופאל שטעלט איהר זיך אפ ביי די גראטעס. „זאג נאר, טרעמפעניו, האסט אפשר אביסעל טוטין?" זאגט איהר. אויב ער פארשטעהט ניט קיין עסק, וועט אט דער חברה־מאן מאכען דעם אנשטעל, אז ער האט שוין ניט קיין לעק טוטין. זעהר גוט. איהר טרייסט איהם גאנץ פיין און נעהט זיך אייער וועג. נאר איהר ווייסט, אז דאס קנייטעל וועט ביי איהם מעהר ניט קלעקען ווי אויף איין טאג. אויפ׳ן צווייטען טאג נעהט איהר ווידער פארביי. „העי, טרעמפעניו, גיב א שטי־

קעל פייער", רופט ער אייך. זאגט איהר איהם: „דו האסט דאך ניט קיין טאבאק — דאך־פסטו קיין פייער אויך ניט." און איהר ניט איהם טאקע ניט. אין האלבע שטונדע ארום, אדער אין א שטונדע, צוויי אדער דריי, נעהט איהר ווייטער פארבייי, און ער רופט אייך שוין אזוי שטיל און איידעל: „קום נאר אהער טרעמפענוי. נעהט איהר צו. איהר שטעקט אריין א האנט צווישען די גראטעס און איהר נעמט זי ארוים פול מיט קאסטבארען טאבאק. דאמאלט ניט איהר איהם א שטיקעל פייער.

אמאל אבער קומט אן א פרישער ארעסטאנט, ביי וועמען מען קען נארניט קרינגען. פון מויל צו מויל צושפרייט זיך די סודות־פולע ידיעה, אז מען מוז זיך מיט איהם באגעהן אנשטענדיג. פון וואנען אט די ידיעות פלעגען קומען האב איך קיינמאל ניט געוואוסט. ס'איז אבער געווען קלאר, אז אט דער בחור האט עפעס א פראטעקציע. אפשר איז ער געווען א מחותן מיט אייגעם פון די הויפט קאריאר־וועכטער, אפשר נאר מיט עמיצען פון די טורמע וועכטער ערגעץ פון אן אנדער אפטיילונג. אפשר האט ער פאר אט דער פראטעקציע באצאלט ערגעץ אין די נאר הויכע פענסטער; ווי אזוי דאס איז דארטען ניט געווען, מיר האבען געוואוסט, אז צו אזא חברה־מאן טארען מיר זיך ניט טשעפען, אויב מיר ווילען אויסמיידען צרות.

מיר קאריאר־וועכטער זיינען געווען די פארמיטלער. מיר פלעגען אויספירען מסחרים צווישען די ארעסטאנטען פון פארשידענע אפטיילונגען פון דער טורמע און דערפאר קריגען אונזער מעקלעריי. אמאל האט א שטיקעל סחורה געמוזט דורכגעהן דורך פינף־זעקס פארמיטלער און יעדער האט זיך אראפגענומען זיין טייל אדער פלענט אזוי עפעס קריגען פאר זיין טרחה.

קריגט עמיצער א טובה דארף ער דערפאר באצאלען, טוט ער א טובה — קריגט ער פאר זיין טירחה. איך אליין בין געווארען א בעל־חוב ווי נאר איך בין אריין אין טורמע. אט דעם חוב בין איך שולדיג געווען צו דעם ארעסטאנט, וואס האט אריינגעשמוגעלט מיין פעקעלע זאכען אין טורמע. אין א וואר ארום

האט דער הייצער מיר נעבראכט א בריף. דער פריזירער האט זי איהם איבערגענעבען. ער האט זי נעכומען בייס ארעסטאנט, וואס האט אריינגעשמוגלט מיין פעקעלע. פאר זיין טובה האב איך אט די בריף זייגע געדארפט איבערגעבען עמיצען אנדערש. ער, אט דער ארעסטאנט, האט נאר אליין דעם בריף ניט געשריבען. דער וואס האט אליין דעם בריף געשריבען איז געוועז עפעס אן אלטער ארעסטאנט און נעשיקט האט ער איהם צו עפעס אן ארעסטאנטקע אין דער פרויען־אפטיילונג פון דער טורמע. איך וויים אבער ניט צו אט דער בריף איז טאקע געשריבען געוואָרען פאר איהר אליין אדער זי איז מעהר ניט געווען ווי א רינגעלע אין דער קייט פון די שלוחים. וואס איך האב געוואוסט איז נאר, ווי אזוי זי זעהט אוים, און אז איך מוז דעם בריף איהר איבערגעבען אין די הענט.

צוויי טעג זיינען פארביבער, און איך האלט ביי זיך דעם בריף; ענדליך האב איך געקראגען א געלענהייט. די ארעסטאנטקעס פלעגען פארכטען די ארעסטאנטסקע קלייידער. עטליכע קארידאר־וועכטער האבען נעדארפט צוריק בריינגען עטליבע פעקלאך צוריסענע קלייידער פון דער פרויען־אפטיילונג. מאר איך אפ מיט'ן קארידאר־וועכטער, אז איך זאל אויך געהן. טיר און טויער האבען זיך פאר אונז אפגעשלאסען און מיר זיינען געגאנגען און גענאנגען ביז מיר זיינען געקומען אין דער פרויען אפטיילונג. דארט, אין א גרויסען צימער זיינען נעזעכען די ארעסטאנטקעס און האבען געלאטט אונזערע בגדים. זוך איך מיט די אויגען אוא און אזא פרוי. לויט די סמנים, וואס מען האט מיר געגעבען האב איך זיך אפגעשטעלט אויף איינער. שאר איך זיך אלץ נעהענטער און נענטער צו איהר, און דא שטעהען צוויי וועכטערינס און זיינען „רואה" אויף אונז מיט אדלער־אויגען. די בריף האלט איך אין מיין האנט און קוק אזוי, אנגעשטרענגט אויף דער פרוי. וויסט זי, אז איך האב פאר איהר עפעס. וויזט אוים, אז זי האט עפעס ערוואַרטעט, און ווי נאר מיר זיינען אריינגעקומען, האט זי זיך שוין אנגעשטרענגט צו טרעפען, ווער פון אונז טראגט מיט

זיך אט דעם עפעס. איז אבער איינע פון די וועכטערינס געשטאנען נעבען אונז, סך הכל א פאר פוס ווייטער. און דא האלטען שוין די קאריאר־וועכטער און צונויפבינדען זייערע פעק. אט פארשווינט די געלעגנהייט. באברע איך זיך אזוי מיט מיין פעקעל, בינד דאס כלומר'שט איבער. וועט די וועכטערין זיך אמאל פארקוקען אדער איך וועל ניט דורכפירען מיין שליחות? אין דער מינוט האט עפעס אן ארעסטאנטקע זיך א שפיל געטאן מיט איינעם פון די קאריאר־וועכטער — צי זי האט איהם אונטערגעשטעלט א פיסעל, צי זי האט איהם א קניפ געטאן צי וואס, נאר די וועכטערין האט זיך צו איהר א וועג געטאן און זי שארף אויסגעזויגעלט. איך ווייס ניט, צי האט טען דאס אומיסטען אזוי א שטיף געטאן, כדי אפצוציהען דער וועכטערינס אויפמערקואמקייט, איך ווייס אבער, אז דאס איז געווען מיין אויסציינג געלעגנהייט. די ארעסטאנטקע מיינע נעמט אראפ איהר האנט פון דעם שוים, לאזט זי אביסעל אראפ. איך בויג זיך אן אויפצוהויבען מיין פאק. אזוי, אנגעבויגענערהייט שפאר איך איהר אריין דעם בריעף אין האנט און באקום אן אנדערען. דאס פעקעל לויגט שוין, טאקע אין דער מינוט, אויף מיינע פלייצעס, די וועכטערין טוט א קוק אויף מיר ווייל איך בין געווען דער לעצטער פון די קאריאר־וועכטער. איך האב זיך שוין אביסעל צוגעאיילט צו דעריאגען מיינע חברים. דעם בריעף, וואס איך האב באקומען פון דער ארעסטאנטקע, האב איך איבערגענעבען צום הייצער. פון איהם האט דער בריעף געוואנדערט צום פריזירער, נאכדעם צום ארעסטאנט, וואס האט אריינגעשמוגעלט מיין פעקעלע ביז ער איז נעקומען צום אלטען ארעסטאנט.

אפט זיינען די בריעף דורכגענאנגען אזוי פיל הענט, אז מען האט נאר אפילו ניט געוואוסט ווער עס האט געשיקט די בריעף און צו וועמען. מיר זיינען מעהר ניט געווען ווי רינגעלאך אין דער גרויסער קייט. אן ארעסטאנט למשל ווארפט מיר אריין א בריעף אין האנט, איבערצוגעבען דעם און דעם, צום צווייטען רינגעלע, מעהר ווייס איך נאר ניט. פאר אלע אזעלכע טובות פלעגען מיר,

נעוועהנליך, קריגען שכר־טרחה. די נאנצע טורמע איז נעווען באדעקט מיט א מין נעץ פון פארקער־ליניעס. מיר, די קארר־דאר־וועכטער, זיינען נעווען די הערשער פון אט דער פארקער־סיסטעם און פלענען זיך לאזען נאנץ פיין באצאלען. אקוראט ווי מען איז זיך נוהג אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט. דאס זיינען נעווען טובות צוליב פראפיטען, הגם אמאל פלענען מיר אויך טאן א טובה אומזיסט.

אין טורמע האב איך זיך אלץ מעהר און מעהר באפריינדעט מיט מיין חבר־ארעסטאנט. ער האט מיר זעהר א סך ארויסגע־האלפען און ער האט ארויסגעקוקט, איך זאל פאר איהם אויך אזוי פיל טאן. וועלען מיר באפריים האבען מיר נעדארפט צוזאמען ארומוואנדערן און פארשטעהט זיך, צוזאמען „מאכען" א שטי־קעל ארבייט, ווייל מיין באקאנטער איז נעווען א פארברעכער, — ניט חלילה קיין „גאר גרויסער" נאר אזוי, א נעווענליכער פאר־ברעכער, וואס פלענט גנב'ענען. ראבעווען און אונטער א ענגשאפט זיך ניט אפשטעלען אפילו פאר מארר. א סך, א סך שטונדען זיינען מיר געזעסען צוזאמען און נערעט. ער האט נעהאט צווי אדער דריי „שטיקלאך ארבייט" אויפ'ן אויג, און איך האב איהם נעדארפט ארויסהעלפען. איך האב נעדארפט, הייסט דאס, אויסארבייטען די דעטאלען. איך בין כלומר'שט נעווען אויסנע־קאכט מיט א סך פארברעכער, נעהאט, הייסט דאס, א גרויסע באר־קאנטשאפט. אין דער אמת'ן אבער האב איך איהם פשוט נע־נארט, כדי אנצוהאלטען זיין פריינטשאפט די נאנצע דרייסיג טעג. ער ווידער האט באמת נעמיינט, אז איך בין א מאכער. ליעב האט ער מיך נעהאט, ווייל איך בין ניט נעווען קיין נאר און אביסעל אפשר טאקע אזוי אויך, צוליב מיר אליין. פארשטעהט זיך, אז עס האט זיך מיר ניט אנגעהויבען גלוסטען צו ווערען זיין שותף און פירען אזא שמוציג קלייניליך לעבען; איך וואלט אבער פשוט נעווען אן אידיאט, ווען איך פארווארף זיין פריינטשאפט און זיינע אלע טובות. וועלען עמיצער טאנצט אויף הייסע קוילען, קען ער ניט מראכטען און זוכען א וועג. אין אזא לאגע בין איך דאך נעווען

אין דער איריער טורמע. אדער זיין א מחותן מיט די „פני", אדער הארעוועז אויפ'ן טורמע־הויף, און כדי צו זיין א מחותן מיט די „פני" האב איך געמוזט זיין א גוטער ברודער מיט מיין באקאנטען.

דאס לעבען אין דער טורמע איז ניט געווען מאנאטאן. אלע טאג האט עפעס פאסירט אן אנדער זאך: חברה ארעסטאנטען פלענען באקימען ספאזמעס, משוגע ווערען, זיך שלאגען, אדער די קארידאר־וועכטער פלענען זיך אנשבור'ן. ארומשלעפער דושעק, א קארידאר־וועכטער, איז נעווען „איינער פון די הויפט אפיום שכורים". ער איז נעווען אן אמת'ער „פראפעסיאנאל", א טרעמפ, פלענען די איבריגע קארידאר־וועכטער איהם נאכלאזען דאס שטרי־קעלע. פיטספורנער דושאו, דער צווייטער קארידאר־וועכטער, פלענט צושטעהען צו דושעק'ן און צוזאמען מיטשבור'ן, ס'איז דערגאנגען אזוי, ווייט, אז ביי אונז פלענט מען שוין זאגען: די איריער טורמע איז דאס איינציגע פלאץ, וואו חברה קענען נוצען אפיום אדער עהנליבעם און בלייבען אומבאשטראפט. מען פלענט זאגען, אז די חברה פון אונזער אפטיילונג פלענט באקומען בראמען־פאר־טאש און דאס טרינקעז. מילא, וואס זיי פלענען דארטען נוצען — אנשבור'ן פלענט מען זיך אזוי ווי נאט האט געבאטען.

אונזער פארהויז איז געווען א געמיינע שאנד־הויז; געזעסען זיינען דארטען די סאמע נידערינסטע, דער אפפאל פון דער גע־זעלשאפט — געבארענע טויגעניכטסען דעגענעראטען, שברי־כלי'ם משונעים, עפילעפטיקער, אידיאטען, שוואכלינגע. קורץ, עפעס א מין קאשמאר פון דער מענשהייט. פארשטעהט זיך, אז ספאזמעס זיינען געווען א וואכעדיגער נאגל, האט ווער באקומען א ספאזמע איז שוין אווק א סדרה ספאזמעס איבער'ן גאנצען קארידאר. האט איינער באקומען א ספאזמע — האבען איהם אנדערע נאכ־געטאן. איינמאל האבען זיבען חברה מיט אמאל באקומען ספאז־מעס און אפשר א זיבען לונאטיקער האבען זיך געווארפען און געשליידערט. טאן פאר זיי עפעס האט מען, פארשטעהט זיך, גאר ניט; מען פלענט זיי נאר אפגיסען מיט קאלטע וואסער. ארויס־

רופען דעם דאקטער אדער דעם סטודענט־מעדיקער איז נעווען אן ארויסגעוואָרפענע ארבייט. זיי האָט מען ניט נעטאָרט דערקוט־שען מיט אזעלכע אפטע ערשיינונגען און קלייניגקייטען.

אפטער פון אלעמען, פלעגט א יונגער אכצעניאהריגער האָ־לאנדישער בחור באקומען אט די כפאזמעס. מיט איהם פלעגט זיך דאס געווענליך טרעפען איין מאל אין טאג, טאג אייך, טאג אוים. און טאקע דערפאר פלעגט מען איהם האלטען אויפ'ן אונ־טערשטען עטאזש איז איינע פון די לעצטע צעלס. עטליכע מאל האָט ער באקומען די כפאזמע אויפ'ן טורמע־הויף, איז די וועכ־טער האָט דאס דערעסען. נו, פלענען זיי איהם שוין אין הויף אריין קיינמאל ניט ארויסנעמען, אין א נאנץ טאג פלענט ער שוין זיצען ביי זיך אין צעל מיט עפעס א „קאקני"*) אלס צעל־חבר צוליב פרעהליכקייט. העלפען האָט איהם דער „קאקני" ניט נע־קענט; ער פלענט נאר פארשידירט ווערען פון שרעק בעת זיין חבר פלענט באקומען א כפאזמע.

דער האלענדישער בחור האָט א וואָרט ענגליש ניט נעקענט רעדען. נעווען איז ער א דארפישער בחור. ארעסטירט נעוואָ־רען אויף נייניצין טעג פאר עפעס א נעשלעג מיט א חברה־מאן. זיין כפאזמע פלענט ער אנפאנגען מיט עפעס א מין וואיע: וואיען פלענט ער ווי א וואלף. אנפאנגען האָט זיך דאס ביי איהם שטעהענדיג, און אויסגעלאזט האָט זיך עס דערמיט, וואס ער האָט א פליאך נעטאן. ווי לאנג ער איז, אין דער ערד. אז איך פלענ שוין דערהערעו אט דעם לאנגען וואלפען־בריל, פלעג איך שיין כאפען דעם בעזים און צולויפען צו זיין צעל. מיר קאריידאר־וועכ־טער פלענען קיינמאל ניט האלטען ביי זיך די שליסעל; האב איך צו איהם קיינמאל ניט נעקענט אריינקומען אין צעל, און דער בחור שטעהט אזוי ביי זיך אין צעל, אין סאמע מיטען, ציטערט, קערט איבער די אויגען, אז עס זעהען זיך ארוים נאר די ווייסלאך און וואיעט ווי עפעס א זינדיגע נשמה. וויפיל איך האב זיך געבע־

*) א לאנדאנער.

טעו, האב איך קיינמאל ניט געקענט פועל'ן ביים „קאקני" איהם עפעס ארוים העלפען. בעת ער איז געשטאנען און געוואיעט, פלענט דער „קאקני" א דערשראקענער זיך צונויפדרייען אין דרייען אויפ'ן אייבערשטען בעטל און האלטען אין איין קוקען מיט עפעס אן אומגעהייערן פחד אין די אויגען אויף דער שרעקליכער פיגור פון זיין צעל־חבר און זיך קארטשען. ער האט שרעקליך דערפון נעליטען, אט דער ארעמער טייוול, דער "קאקני". זיין פארשטאנד איז אויך ניט נעווען צו קרעפטיג און ס'איז נאר א וואונדער, ווי אזוי ער איז אליין ניט משוגע נעוואָרען.

די איינזיינע זאך, וואס איך האב נעקענט טאן איז צו ארבייטען מיט'ן שטעקען פונ'ם בעזים. צוויישען די גראטעס פון זיין טיר פלעג איך אריינרוקען דעם שטעקען און צוריכטען איהם צו דער בריסט פונ'ם האלאנדער און וואַרטען. פאר'ן קריזיס פלענט ער זיך אנהויבען שאקלען היו־און צוריק. איך פלעג איהם שוין אזוי נאכגעהן מיט'ן בעזים, ווייל מען האט ניט נעקענט ווייסען וועג דער חברה־מאן וועט א פאל טאן. נאר בעת ער פלענט שוין א פאל טאן. האב איך דעם פאל אביסעל אפגעהאלטען מיט'ן שטעקען. און ווי פיל איך פלעג זיך ניט בריה'ן פלענט ער דאך א פאל טאן שווערלאך און זיך צובלוטיגען דעם פנים אויף דער שטיינערנער פאדלאגע. אבי ער איז שוין אומגעפאלען און זיך געשלענגלט קאנוואולסיוו אויף דער ערד, פלעג איך איהם באלד באניסען מיט אן עמער קאלטע וואסער. איך וויים ניט צו קאלטע וואסער איז מאקע נעווען גוט פאר איהם צו נייו, נאר דאס איז געווען דער מנהג אין דער אירישער טורמע. מעהר האט מען שוין מיט איהם קיין זאך ניט געטאן. אזוי פלענט ער שוין לינגען נאסער־הייד ארום א שטונדע און שפעטער ארויפקריכען אויף זיין נאר. געוואוסט האב איך, אז מען דארף ניט לויפען צו קיין וועכטער נאר היולף. נאר אלעמען. וואס פאר א וועלט האט געהאט א מענש מיט ספאזמעס?

אין א צווייטער צעל דערביי, איז נעזעסען א מאדנער טיפ — א מאן, וואס האט נעדארפט אפזיצען זעכציג טעג פאר עסען

פונ׳ם צעבער אין בארנומ׳ס צירק, אזוי אמווינצינסטען פלעגט ער אליין דערצעלען. דאס איז געווען אן אמת׳ע שברי־כלי, הגם אין אנפאנג זעהר מילד און איידעל. עס איז טאקע אמת געווען, אז מען האט איהם פארשפארט אויף אט דער באשולדיגונג, וואס ער האט דערצעהלט. ער האט זיך ארומגעשלייעט אויפ׳ן צירק־פלאץ. אין וועו ער איז געוואָרען שטארק הונגערינ האט ער זיך צוגעשארט צו דער פאמעניצע, וואוהין מען האט אריינגעוואָרפען די „שיריים" פון דעם מאלצייט פאר די צירק־מענשען. „און ס׳איז טאקע געוועו גוטער ברויט", פלעגט ער מיר אפט פארויכערען; „ס׳איז נאר קיין פלייש ניט געווען". א פאליציי־באאמטער האט איהם דערזעהען און איהם ארעסטירט, און דערפאר זיצט ער.

אוינמאל געה איך פארבי זיין צעל אין האלט נראד עפעם א שטיקעל הארטע דראט אין מיין האנט. טשעפעט ער זיך צו צו מיר. איך זאל דאס איהם געבען. גיב איך דאס איהם איבער דורך די גראטעס. שנעל און נאר אהן געצייג צוברעכט ער דאס אויף קלייגע שטיקעלאך און מאכט פון זיי עטליכע נוטע שפילקעלאך. די שפיצען האט ער אויסגעשארפט אויף דער שטיי־נערנער פארלאגע. פון דעמאלט אן האב איך אנגעפאנגען צו האנד־לען מיט אט די שפילקעלאך. איך פלעג פאר איהם קריגען דעם דראט און פארקויפען די פארטיגע סחורה, ער פלעגט אריינלעגען זיין ארבייט. פאר זיין טרחה פלעג איך איהם באצאלען מיט עטליכע עקסטרא פארציעס ברויט, אין אמאל איהם צוואוארפען א שטיקעל פלייש אדער א מארד־בוינדל.

נאר די טורמע האט אנגעפאנגען צו ווירקען אויף איהם, אוז ער איז וואס א טאג געווארען אלץ ווילדער. די קאריראר־וועכטער פלעגען זיך אוש באלעקען וועו זיי האבען איהם צוריציט. זיי האב־בען איהם אנדערצעהלט א פולע מעשיות פון עפעם אן אומגעהייערע ירושה, וואס עמיצער האט איהם איבערגעלאזט. אין אז כדי מען זאל ביי איהם קענען אוועקרוויבען אט דעם גרויסען פארמעגען, האט מען איהם ארעסטירט אוז פארשיקט אין טורמע. פארשטעהט זיך, אוז ער אליין ווייסט דאס אויך, עס איז ניטא קיין געוואלט, וואס

פארבאט צו עסען פון א פאמעניצע. אט אזוי האט מען איהם. נעבער, אומזיסט און אומנישט ארעסטירט, דאס איז מעהר ניט ווי א קאנספיראציע, כדי צוגעמען ביי איהם דעם פארמעגען.

דערוואוסט דערפון האב איך זיך, בעת די קאריקאר־וועכטער האבען אליין, לאבענדיג און שפאטענדיג, דערצעהלט, ווי זיי האבען איהם אנגעצויגען, שפעטער האט ער ערענסט זיך אנגעהויבען מיט מיר צו עצה'ן. דערביי האט ער מיר אליין דערצעלט וועגען זיינע מיליאנען און מכח דער קאנספיראציע איהם צו בארבאוועו. און האט מיר איבערגעגעבען די גאנצע זאך אויסצופארשען. איך האב געטאן, וואס נאר איך האב נעקענט איהם אפצוקילען, נער־רעט עפעס אזוי זיך וועגען דער נעשיכטע, אז דאס האט דאכט זיך נעטראפען עפעס מיט אן אנדער מענשען, וואס האט אויך, דאכט זיך .א ענליכען נאמען, אז דער אמת'ער יורש איז נאר יענער מענש. ער האט זיך אביסעל אפגעקילט, בעת איך האב איהם פארלאזט; איך האב אבער ניט נעקענט אפהאלטען פון איהם די אנדערע קאריקאר־וועכטער, און יענע האבען איהם נעהאלטען איז איין אויפרייצען. ענדליך, נאר א זעהר שטורמדיגע סצענע, האט ער מיך אפגעזאגט פון מיין שטעלע, אויסצופארשען דעם עסק, און מיר ערקלערט א סטרויק. דערמיט האט זיך נעענדיגט מיין מסחר מיט די שפיליהעלאך. ער האט זיך זיי ענטזאגט צו מאבען און האט מיך באשאטען פון קאפ ביז די פים מיט'ן רויען מאטעריאל, בעת איך בין פארבייי נעגאנגען פארבייי זיין צעל.

איך דאב זיך שוין קיינמאל מיט איהם ניט נעקענט איבער־בעטען. די קאריקאר־וועכטער האבען איהם נעזאגט אז איך בין א דעטעקטיוו און ארבייט ביי זיינע קאנספיראטארס, און אזוי האבען איהם די חברה פשוט כשוגע נעמאכט. שטענדיג האט ער זיך ארומגעטראגען מיט א מאניע, אז מען פארפאלגט איהם, ביז ער איז טאקע געווארען א מסוכן־וויליגער משוגע'נער. די וועכטער פלעגען ניט וועלען אויסהערען זיינע מעשיות וועגען די מיליאנען, וואס מען האט ביי איהם געראובט, און ער פלעגט זיי באשולדיגען. אז זיי אליין וויליגן אויך אפלעגען א ביינ־

דעל. איינמאל האט ער א ווארף געטאן א טעפעלע הייסע טעה אויף איינעם פון די וועכטער. דעמאלט האט מען זיך פאראינ־ טערעסירט מיט איהם. דער אויפזעהער האט מיט איהם א רעד געטאן דורך די גראטעס, דערנאך האט מען איהם אפגעשיקט צום דאקטער. צוריק איז ער שוין ניט נעקומען, און עד היום ווייס איך ניט צי ער איז געשטארבען צי ער פלאפעלט נאך איצט אויך פון זיינע מיליאנען ערגעץ וואו אין א משוגעים־הויז.

ענדליך איז נעקומען דער געוואונשטער טאג פון מיין באי פרייאונג. דעם טאג האט מען אויך באפריים דעם דריטען קארי־ דאר־וועכטער און, די אר־עסטאנטקע, וואס איך האב פאר איהם גע־ וואונען, האט געווארט אויף איהם אין דרויסען ביים טויער. גלייך־ ליכע האבען זיי זיך באלד אפגעטראגען. איך מיט מיין באקאנ־ טען זיינען ביידע גלייך ארויס און ביידע אוועק צו פום קיין באי פאלא. וועלען מיר שוין ביידע דען ניט זיין צוזאמען אויף שטענ־ דיג? דעם טאג האבען מיר צוזאמען נעבעטעלט איבער דעם הויפט־וועג, און וואס מיר האבען צונויפגעקלויבען האבען מיר פאר־ טאכלעוועט אויף „קופעלס" ביער, דריי סענט א שטיק. איך האב אלץ געזוכט א געלעגנהייט זיך אפטראגען. אויפ'ן וועג האב איך זיך ביי א טרעמפ דערוואוסט, וועו א געוויסער פראכט־צוג פארט אפ. איך האב שוין די צייט גוט אויסגערעכענט. אין יענער שעה זיינען מיר ביידע, איך מיט מיין באקאנטען געווען אין א שענקעל. צוויי שוימענדע „קופעלס" ביער זיינען געשטאנען גרייט פאר אונז. איך וואלט זעהר א בעלן זיין זיך געזעגענען מיט מיין באקאנטען. ער האט מיר געטאן אזוי פיל מובות. איך האב אבער ניט גע־ וואגט. איך בין ארויסגענגען דורך דער הינטער־טיר פון שענ־ קעל אריבערגעטאנצט א פלויט, דאס איז געווען א שנעל שטיקעל ארבייט. אין עטליכע מינוט ארום בין איך שוין געווען אויף א פראכט־צוג, וואס איז געלאפען קיין דרום צו, אויף דער וועסט ניו־יארק און־ פענסילווייניא ליניע.

צווישען טרעמפּם

צווישען טרעמפּס.

אין פארלויף פון מיין טרעמפּ־לעבען האָב איך באַגעגנט ניט איין טרעמפּ. אַדער איך האָב איהם באַגריכט, אַדער ער — מיך. צוזאַמען געווארט ביי דער „וואסער־ביט", נעקאָכט אמאל א „וויע־נער־יוריק", געבעטעלט אין גאָס צוזאַמען. אדער נעקלאפט אין די הינטער־טירען. אפגעשווינדעלט די באַן־באַאמטע אוּן נאָכדעם זיך צושייט אוּן מהר קיינמאל ניט באַגעגנט. אנדערע טרעמפּס פלעג איך באַגעגענען ווידער אמאל אוּן אַבער אמאל איבעראשענד אפט. מאַנכע אַבער, פלעגען פארבייגעהן ווי גייסטער, נאָהענט, מיט דער האַנט צו דערלאַנגען, אַבער אומבאַמערקט, אוּן פארפאלען ווערען אויף אייביג.

נאָך א טרעמפּ פוּן אַט דעם לעצטען מין האָב איך זיך גע־יאָגט אריבער דריי טויזענט מיל מיט'ן באַן, דורכגעשניטען גאַנץ קאַנאדע אוּן אפילו איין מאל די זכיה ניט געהאַט אויף איהם א קוק צו טאָן. זיין צו־נאַמען איז נעווען „זענגעל־דזשענק". דאָס ערשטע מאל האָב איך אַט דעם צו־נאַמען באַמערקט אין מאַנט־ריאל קאַנאדע. מיט א קליין מעסערל איז נעווען איינגעקאַרבט דער זענגעל־שטאַנג פוּן א שיף, גלאַטיג אפּגעאַרבייט. אוּנטער'ן שטאַנג איז נעווען איינגעקאַרבט „זענגעל־דזשענק", אויבען — מ. ר. 10-15-94". אַט דער אויפשריפט האַט מודיע נעווען, אז ער איז דורכגעפאַרען מאַנטריאל אין דער מערב־ריכטונג דעם פופצענטען אקטאָבער, 1894. ער איז ארויסגעפאַרען פריער פאר מיר סדר־הכל מיט איין טאָג. אין יענער צייט איז מיין צו־נאַמען גראַד נעווען „מאטראַז־דזשענק". איך האָב איהם באלד איינגעקאַרבט

נעבען זיינעם. מיט'ן דאטום אזן מיט דער אינפארמאציע, אז איך האב זיך אויך גענומען אין דער מערב־ריכטונג.

די ערשטע הונדערט מיל האט א צופאל נאך א צופאל מיך נעהאלטען אין איין פארפאלגען. ערשט אין אכט טעג ארום, דריי הונדערט מיל אין דער מערב ריכטונג פון אטאווא, האב איך זיך אנגעשלאגען אויף א שפור פון „זעגעל־דזשעק". זיין צי־נאמען איז געווען אויסגעקארבט אויף א וואסער־ביט, און לויט'ן דאטום האב איך דערקענט, אז ער האט איך נעהאט ניט אזוי איבער־שלאג אין וועג. מיר האט ער סך הכל איבערנעיאגט אזוי צוויי מעת־לעת. איך בין געווען א „קאמעט" און א „קענינגליכער טרעמפ" און „זעגעל־דזשעק" איז אויך אזא געווען; און מיין שטאלץ און רעפוטאציע האבען דאס נעפארעט. איך זאל זיך מיט איהם אויסגלייכען. פאר איך ביי טאג און ביי נאכט ביז איך יאג איהם אריבער; איך גיב זיך אזוי דרעה, אהא! ער אין שוין ווידער פארלאפען דעם וועג. אמאל האט ער מיך איבער־נעיאגט אויף א טאג אדער צוויי, אמאל — איך איהם. א גרוס פון איהם פלעג איך אמאל אפנעמען ביי די טרעמפס, וואס זיינען נעפארען אונז אנטקעגען אין דער מזרח־ריכטונג. ביי זיי האב איך זיך טאקע דערוואוסט, אז ער האלט פון מיר און פרעגט זיך נאר מיר נאר.

איך בין זיכער, אז מיר ביידע וואלטען גראד נעווען א גלענ־צענדע פאר וועז מיר קומען זיך נאר צוזאמען; האבען מיר זיך אבער ניט געקענט צוזאמענקומען. ביז הינטער מאניטאבא בין איך נעפארען דער ערשטער, נאר דעם נאנצען וועג דורך אלבערטא איז ער נעפארען פאראויס. עפעס איין מאל — נעווען איז דאס א צרה'דיגער נרויער פרימארגען, טאקע נעבען א סטאנציע — ווער איך נעווארר, אז ערשט צוריק מיט א נאכט האט מען איהם נעזעהען דא ניט ווייט. אט די ניים האב איך זיך דערוואוסט אויף א מאדנעם אופן. די נאנצע נאכט דעמאלט בין איך נע־האט נעפארען אין א „פולמאן־וואגאן מיט א טיר אין דער מיט"

(פראכט־וואגאן) און איך בין איבערגעפרוירען נעוואָרען. ביי דער סטאנציע קריך איך, קוים א לעבעדיגער ארויס אויסצובעטלען ערגעץ עטוואָס שפייז. א אייז־קאלטער נעבעל האָט זיך פאר־ביינעטראָגען. איך פאָק א פאָר פון די הייצערס אין דער לאָקא־מאטיוו־געבויידע, און זיי פיטערן מיך אונטער מיט די שיריים פון זייערע טאָרבעלאך. דערצו האָב איך נאָך ביי זיי נעקראָגען א גאנצע קווארט הימעלשע „יאווא" (קאפע). איך ווארעם אָן די קאפע און זעץ זיך אוועק עכעז אין דער מינוט קומט אָן א פראכט־צוג פון דער וועסט. עס עפענט זיך א זייטינע טיר און פון וואגאן קריכט ארויס א וואנדער־יאָט. דורכ'ן נעבעל הינקט ער גלייך צו צו מיר. ער איז אזוי איבערגעפרוירען נעוואָרען, אז די ליפען זיינען איהם אזש געוועז בלוי. צוטייל איך זיך מיט איהם מיט דער „יאווא" און מיט דער סעודה, און ער דערצעלט מיר דערוויי׳ל פון זיך אָן פון „זעגעל־דזשעק". ארויסגעוויזען האָט זיך, אז דער יאָט איז טאקע מיינער א בן־עיר, אן אקלאדנער פון קא־ליפארניא, א מיטגליד פון דער באוואוסטער באנדע „בו", מיט וועלכער איך בין צייטענווייז געוועז א מחותן. נערעט האָבען מיר נאָנץ לעבעדיג און פארטיג געוואָרען מיט דער סעודה אין א האלבער שטונדע ארום. מיין צוג פאנגט זיך אָן ארויסצורוקען. איך האָב גלייך אויף איהם ארויפגעטאנצט און פאר ווייטער צו מערב אויפ'ן שפור פון זעגעל־דזשעק.

צווישען די בערגינע דורכגענגע בין איך אפגעהאלטען געוואָ־רען, ארומגענאנגען צווייי טעג אהן עסען, זיך געשלעפט צופוס עלף מייל ביז איך בין ערגעץ פארקראָבען און דאָ איבערגעאָגט זעגעל־דזשעק'ן בייס אריבערפאָרען דעם טייך פרייזער אין בריי־טיש־קאלומביא. דעמאלט בין איך געפאָרען אויף פאסאזשיר־צוגען און אנגעיאָגט די צייט; נאָר, ווייזט אויס, אז ער האָט זיך אויך א נעם געטאָן צו: די פאסאזשיר־צוגען און טאקע מיט מעהר מזל, אדער מיט גרעסערע קונצען ווי איך, ווייל ער איז אנגעקו־מען פריער פון מיר קיין מישיאן.

מישיאן איז געווען א פארצווייגטער אייזענבאן־צענטער, א

פערצינ מייל צו מזרח פון וואנקאווער. פון אט דעם צענטער האט מען זיך ועקענט א נעם טאן צו דרום דורך וואשינגטאן און ארענאן אויף דער צפון־פאסיפישער אייזענבאן ליניע. טראכט איך אזוי, אין וואס פאר א ריכטונג וועט זענעל־דושעק זיך א נעם טאן? נעמיינט האב איך, אז איך בין איהם פארלאפען די וועג. איך אליין האב נאך אלץ געהאלטען אין פארען צו מערב, בין וואנקאווער. נעה איך אזוי צו צו דער וואכער־ביט, כדי דארט אינקארבען אט די אינפארמאציע, איך גיב א קוק „זענעל־דושעק'ס" זענעל־שטאנג מיט'ן נאמען, דאטום אקדאט פון יענעם טאג זיינען פריש אייגעקריצט אינ'ם האלץ פון דער ביט. איך לויף קיין וואנקאווער. ער איז שוין אבער געהאט אוועק. ער האט נע־כאפט א שיף און פליהט איבער דער וועלט. בנאמנות, זענעל־דושעק, דו ביסט נעווען באמת א „קעניגליכער מרעמפ", און דיין חבר איז געווען דער וויננט, וואס וואנדערט ארום דער וועלט. איך זיה מיין הוט פאר דיר. נישקשה, ביסט איבערגענאנגען אלע מדרגות. אין א וואך אדום האב איך אויך געפאקט א שיף, און אויף דער יומאטילא צוזישען דער שיף־מאנשאפט האב איך זיך דורכגעשלאגען מיין וועג קיין סאן פראנציסקא. „זענעל־דושעק" און מאטראז דושעק — א. וועו מיר זאלען זיך נעווען צוזאמענ־קומען!

די וואסער־ביטען זיינען ביי די מרעמפס די אדרעס־ביכער. ניט נלאט אזוי אין דער וועלט ארויז קארבען די מרעמפס איין זייערע צו־נעמען די דאטום און די ריכטונגען. זעהר אפט פלעג איך באגעגענען מרעמפס, וואס פלענען נאנץ ערנענסט זיך נאכפרע־גען. צי האב איך ניט נעזעהען ערגעץ וואו אזא און אזא מרעמפ אדער זיין צו־נאמען. און ניט איין מאל פלעג איך קע־נען אנגעבען זיין לעצטען צו־נאמען. די וואסער־ביט און די ריכ־טונג, אין וועלכער ער האט דעמאלט נעהאלטען אין פארען. און דער מרעמפ, וועמען איך האב איבערגענעבען אט די אלע ידיעות, האט זיך נלייך א לאז נעטאן נאך זיין חבר. איך פלעג באגעגענען מרעמפס, וואס האבען דורכגעשניטען דעם נאנצען קאנטינענט היז־

און־צוריק זוכענדיג זייערע חברים און עד היום האלטען זיי נאך אין איין זוכען.

די צו־נעמען זיינען די Nom-de rails וואס טרעמפּס גיבען זיך אליין אדער נעמען אן געצוואונגענערהייט פון אנדערע חברח. ליערי דושאו (דער כיטרער דושאו), למשל, איז געווען א גאנץ נאאיוועך און דערפאר טאקע האבען איהם די חברה אזא נאמען געגעבען. קיין טרעמפּ מיט עטוואס זעלבסט־רעספעקט וואלט זיך אליין ניט אויסגעקליבען אזא נאמען וויי סטיו־באם*). זעהר ווינציג טרעמפּס שטרייכען זיך מיט זייער פארגאנגענהייט, וועז זיי פלעגען זיין באשעפטיגט מיט אומנאבעלער ארבייט און טאקע דערפאר זיינען פאבאווע צו־נעמען אזוי זעלטען, הגם איך געדענק א פּאר אזעלכע נעמען, למשל: שוואַרצער „פּארמען־ניסער", רויטער מא־ער, שי בלי־ארבייטער, קעפּעל־מאכער, מאטראָז־יונג, זעצער „בא". „שי" איז אויף אונזער פארשטעלטער שפּראך שיקאנא.

א באליבטער איינפאל איז ביי די טרעמפּס געווען צו בויען זייערע צו־נעמען לויט די פּלעצער, פון וואנען זיי פלעגען אפּ־סטאמען ווי למשל: ניו־יארקער טאמי, פּאסיפישער דראנג, באפאלאר כמיטהקעלע, קאנטאנער טים, פּיטסבורגער דזשעק, סי־ראקיוזער „שיין", טראיער מיקעל, ק. ל. ביל און קאנעקטיקוטער דזשימעלע. ווידער איז געווען א צו־נאמען „לאנגער דזשים פונ'ם עסיג בארג. אויף ארבייט געווען און געבליבען קארג". א „שיין" האט נעהייסען א נעגער, ווייזט אויס, צוליב זיין שטארק־נלאנצי־גען אויסזעהען. דער טעקסעסער „שיין" אדער דער טאליד־ר שיין. אזעלכע צו־נעמען דייטען שוין אן אי די ראסע אי דעם געבורט־פלאץ.

צווישען יענע, וואס האבען פארקערפערט זייער ראסע, דער־מאן איך זיך אן די פאלגענדע: פריסקא'ר שיני (איד), ניו־יארקער אירלאנדער, מישיגאנער פראנצויז, ענגלישער דזשעק, לאנדאנער יאט און מילוואקער רייטש. אנדערע ווידער האבען געקראגען זיי־

*) געדעמפטער וואסס־און־פּאסניק.

ערע צונעמען לויט'ן נעבורט־קאליר, למשל, דער ווייסינקער „שי", דער רויטער ניו דזשוירסי'ר, באסטאנער שוואַרצינקער, סיאטלער ברוינינקער, און נעלער פיק און נעלער בויך — דער לעצטער א קרעאל פון מיסיסיפי, אויף וועמען, איך האב מורא, אנדערע האבען ארויפגעצוואונגען אט דעם צו־נאמען. קענינליכער מעקסיקאנער. גלויקליכער דזשאן, שעהנער קאנזאס, נעוויקסינער בא, דער שוואַר־צינקער טארנאדא און מעק־קאל דער נעשיקטער האבען שוין נענוצט מעהר בארשטעלונגס־קראפט ביים צוזאמענשטעלען זייערע צו־נעמען. אנדערע, מיט ווייניגער פאנטאזיע, מיזען נעבעט אננעמען זייערע צו־נעמען לויט די פיזישע אייגענטימליכקייטען זייערע, ווי למשל: דער לאנגער וואנקאווער, דעטראיטער קאליק, אהייא'ר פעמפיק, לאנגער דזשעק, גרויסער דזשים, קליינינקער דזשאַ, ניו־יארקער בלינצלער, שי מיט דער נאז און בען דער הארבאטש.

נאנץ באזונדער שטעהען די וואנדער־יאטען און נלאנצען פארביי מיט א ענדלאזער פארשידענארטינקייט פון צו־נעמען. אט זיינען, למשל, עטליכע, וואס איך האב אננעטראפען אמאל דא, אמאל דארט: פראנטאווער יאט, בלינדער יאט, ספריטנער יאט, הייליגער יאט, שטאק יאט, שנעלער יאט, צוקער־לעקאך יאט, מאל־פע יאט, אייאוא'ר יאט, אראטאר יאט (וואס האט נעקענט דער־צעלען ווי אזוי ס'האט פאסירט), און ליפען יאט (וואס איז נעווען א חוצפה'ניק, איהר האט זיך נעמענט אויף איהם פארלאזען, ניש־טשה).

אויף דער וואסער־ביט און סאן מארציאל, ניו מעקסיקא, איז מיט א צוועלף יאהר צוריק נעווען איינגעקריצט אזא מין מגילה:

א) דער הויפט־שלעפ איז נישט־קשה.
ב) די ביקעס זיינען ניט בייז.
ג) אין לאקאמאטיוו־הויז קען מען „בירנען".
ד) די צפון־צוגען זיינען ניט גוט.
ה) די „הייזער" זיינען ניט גוט.
ו) די רעסטאראנען זיינען גוט נאר פאר קוכערס.

ז) די וואקזאלען זיינען גוט נאר אויף צו ארבייטען ביינאכט.

אלף איז מודיע, אז מען קען נישקשה'דיג בעטלען נעלט אויף דער הויפט־נאס; בית ווייזט אז, אז די פאליציי דערקוט־שעט ניט די טרעמפס; נימל דערצעהלט, אז מען קען איבער־שלאפען אין לאקאמאטיוו־הויז; דלת, איז עפעס ניט אזוי קלאר. פארוואס זיינען די צפון־צוגען ניט גוט? צו מען קען זיי ניט אפ־פריצעווען, צו קען מען אין זיי ניט בעטלען? הא מיינט פשוט, אז די איינוואוינער זיינען ניט גוט צו די בעטלער, און וו צייגט אז. אז נאר טרעמפס, וואס זיינען נעווען קוכערס קענען באפען א בים אין די רעסטאראנען. זין איז ביי מיר אליין א רעטענים. איך וויים ניט צו די וואקזאלען זיינען גוט פאר יעדער טרעמפ צו בעטלען דארטען ביי נאכט, אדער זיי זיינען נאר גוט פאר קוכער־טרעמפס צו בעטלען ביי נאכט, אדער אפשר קען יעדער טרעמפ, יא א קו־כער אדער ניט קיין קוכער, צולענגן דארט א האנט ביי נאכט. ארויסהעלפען די קוכערס מיט דער גראבער ארבייט פונ'ם וואק־זאל און דערפאר קריגען עפעס צו עסען, שכר־טרחה.

נאר לאמיר זיך צוריק אומקערען צו די טרעמפס, וואס מען באנעמנט ביי נאכט. איך נעדענק איינעם, וואס איך האב בא־נעמנט אין קאליפארניע. נעווען איז ער א שוועד, נאר ער איז שוין אזוי לאנג נעווען אין אמעריקא, אז מען האט זיין נאציאנאליטעט אויף איהם ניט דערקענט. האט ער אליין ניט אויסגעזאגט וועד ער איז — האט מען טאקע ניט נעוואוסט, ווייל ער איז נעקומען אהער נאך א קליין קינד. דאס ערשטע מאל האב איך איהם באנעמנט אין דער בערגינער שטאט טראקי. „וואוהין איז, טרעמפוניו?" באַ־נריסען מיר זיך, אין „מזרח־ריכטונג" איז נעווען אונזער ביידענס ענטפער. א היבשע באנדע טרעמפס האבען זיך אנגעהאנגען אויפ'ן צוג יענע נאכט. אין דער סומאטאכע האב איך פארלארען דעם שוועד. איך האב אויך אנגעווארעט דעם צוג.

קיין רענא, נעוואדע בין איך אנגעקומען אין א פראכט־וואגאן. וועלכען מען האט גלייך איבערגעשטעלט אויף א זייטינגער לינע.

געווען איז דאס א זונטאג אין־דער־פריה, שפאן איך איין די פים א זוך טאן עפעס איבערבייסען ,נאכדעם כאפ איך זיך אריבער צו דעם לאגער פיוטע און קוק אזוי ווי די אינדיאנער היצען זיך אין קארטען שפיל. איך טו זיך א דרעה, אהא — דער שוועד שטעהט, נוואלדיג פארטיעפט. כאפען מיר זיך, פארשטעהט זיך ארום. ער איז געווען מיין איינציגער באקאנטער אין אט דעם נעגענד, און האט אחוץ מיר דא אויך קיינעם ניט געהאט. פירען מיר זיך שוין ביידע אזוי ארום דעם נאנצען טאג, זוכען צוזאמען עפעס א ביסעל פאר מיטאג און צוזאמען, שפעט ביי טאג, פרובירען מיר זיך ארויפכאפען אויף א פראכט־צוג. איהם האט מען אבער ארונטער נעשלייידערט און איך בין אליין אפגעפאלען, כדי ארונטערנעשלייידערט צו ווערען ערגעץ אין א פארוואלפען ווינקעל, א צוואנציג מייל ווייטער.

דאס פלאץ, ווו מען האט מיך ארונטערגעוואלפען, איז געווען דאס איינזאמסטע אויף דער וועלט. דאס איז געווען א סינגאל־סטאנציע און איז באשטאנען פון עפעס א כאלופקע אויף־נעוואלפען אהן א סדר אויפ'ן זאמד צווישען דעם געוויקסינען סטע־פאוע גראז. א קאלטער ווינט האט געבלאזען, די נאכט האט אנגעהויבען צופאלען, און דער איינזאמער טעלעגראפיסט, וואס האט געוואוינט אין אט דער כאלופקע האט זיך פאר מיר נעשראַ־קען. געוואוסט האב איך, אז ביי איהם וועל איך באין אופן ניט קרינען ניט קיין בעט און ניט קיין עסען. טאקע צוליב דער אפע־נער מורא זיינער פאר מיר, האב איך איהם ניט געגלויבט ווען ער האט מיר נעזאגט אז די מזרח צוגען שטעלען זיך דא ניט אפ. אחוץ דעם, האט מען דען מיך ניט ארַאפגעוואלפען אט א דא א ערשט מיט א פינף מינוט צוריק פון א מזרח־צוג? פארזיכערט ער מיך, אז דער צוג האט זיך דא אפגעשטעלט לויט א כפעציעלער פארַארד־נונג און, אז ס'קען אפשר אוועקגעהן א נאנץ יאהר ביז א צוג זאל זיך דא נאכאמאל אפשטעלען אויף א פארַארדנונג. ער זאגט מיר, אז וואדסוואָרטה איז סך הכל א צוועלף אדער פופצען מייל ווייטער און עצה'ט מיך אהין צו נעהן. מיר געפעלט אבער צו וואַרטען

ביז עס נעהען פֿאַרבײַ צווײַ מערב פֿראַכט־צוגען אוֹן איין מזרח־צוג אַהין אַן אַפּשטעל. איך וואָלט א בעלן זײַן וויסען צו דער שוואַרצער פֿאַרט אויפֿן לעצטען צוג. מילא א ברירה האָט איך? איכ'ל מוזען זיך א לאָז טאָן איבער די שפּאַלען קיין וואַדסוואַירטה. פֿאַנג איך אַן צו שפּאַנען איבער די שפּאַלען אוֹן איך זעה, אז דעם טעלעגראַפֿיסט איז אראָפּגעפֿאַלען א שטיין פוּנ'ם האַרצען: ניט איך האָב איהם אונטערגעצונדען זײַן כאַלופּקע, ניט איך האָב איהם הער'הרג'עט. טעלעגראַפֿיסטען האָבען פֿאַרוואָס גומל צו בענשען. מיט א זעקס מיל וווייטער האָב איך געמוזט אראָפּ פוּן די שפּאַלען, כדי דורכצוקומען א מזרח־צוג. ער איז נעלאָפּען שנעל, נאָר עפּעס א טונקעלע פיגור, וואָס האָט אויסגעקוקט ווי דער שוועד, אויף דער ערשטער „בלינדער" פֿלאַטפֿאָרם האָט מיר א פינקעל נעטאָן אין די אויגען.

פוּן דעמאָלט אַן איז שוין אַוועק א היבשע צייט, וואָס איך האָב איהם ניט געזעהען. מיר איז אויסגעקומען דורכצושניידען די הויכע פֿלעצער פוּן דער נעוואַדא וויסטענישׂ, וואָס ציהט זיך אויף הונדערטער מיילען. ביי נאַכט פֿלעג איך, צוליב שנעליגקייט, פֿאַרען אויף די פּאַסאַזשיר־צוגען אוֹן ביי טאָג אויף פראַכט־צוגען, וואו איך האָב נעקענט זיך אביסעל אויסשלאָפען. נעווען איז דאָס נאָר אין די ערשטע חדשים פוּן יאָהר אוֹן ס'איז נעווען גאָנץ קאַלט אויף יענע הויך־לענדער. דא אוֹן דאָרט אויף די פלאַכע שטרעקעם איז נעלעגען שנעע, אלע בערג זײַנען אינגאַנצען נעווען אײַנגעוויקעלט אין וווייסען, אוֹן ביינאַכט פֿלעגט פוּן זיי בלאָזען דער אומ'ברחמנות'דיגסטער, עסענדיגסטער וווינט. אין אזא לאַנד האָט מען לאַנג ניט געקענט פֿאַרווייַלען. אוֹן, פֿאַרגעס ניט, עדעלער לעזער. אז דער טרעמפּ פֿאַרט בײַ אזא לאַנד אַהין אַן אפֿדאך, אַהין נעלט, בעטעלט דעם נאַנצען וועג אוֹן שלאָפט ביי נאַכט אַהין קאַלדרעס. דאָס לעצטע קען מען נאָר באַגרייפֿען דורך ערפֿאַרונג.

ארום אוועגט־צייט בין איך אַנגעקומען צום אַנדעגער וואַקזאל. דער יוניאָן־פּאַסיפישער צוג, א מזרח־צוג, האָט זיך נעגרייט אַבגעהן פוּן דער סטאַנציע אוֹן איך האָב נעוואָלט מיטפֿאָרען.

לויף איך אזוי אין דער פינסטערניש איבער דעם רעלסען־פלאנטער. לויף פאראוים אוז פארבי דעם לאקאמאטיוו, איך גיב א קוק, עפעס א פיגור שלייכט זיך אין דער פינסטערניש. דאס איז נעווען דער שוועד. כאפען מיר זיך ארום ווי צוויי ברידער, ווען האבען זיך שוין א לאנגע צייט פארלארען, אוז מיר ענטדעקען, אז מיר טראגען ביידע העמטשקעס. „וואו ס'טו זיי נעפאקט?" פרעג איך. „ערגעץ ביים לאקאמאטיוו" ענטפערט ער. „אוז וואו ס'טו דיינע נעפאקט?" „דאס זיינען דעם הייצערס", זאג איך; „ער איז נעווען נאכלעסיג".

דער באן ריכט זיך אוים אוז מיר כאפען זיך ארויף אויף א „בלינדער" פלאטפארם. אוז קאלט איז דארט נעווען ווי אין א פסארניע. דער וועג ציהט זיך דורך א שמאלען דורכנאנג צווישען שנעע־באדעקטע בערג אוז מיר ציטערן אוז טרייסלען זיך אוז דער־צעהלען איינער דעם אנדערן, ווי אזוי מיר האבען הרכנעמאכט דעם וועג צווישען רענא אוז אנדרעז. מיט א נאכט פריער האב איך צוגעמאכט די אויגען נאר אויף איין שעה אוז דאך האב איך אויף דער „בלינדער" פלאטפארם ניט געקענט א דרימלע טאן. אויף א סטאנציע האב איך אריבערגעלויפט צום לאקאמאטיוו. מיר האבען נעהאט א „דאפעלט־פירער" (צוויי לאקאמאטיווען) כדי אונז אריבערצושלעפען דעם בארג־ארויף.

איך האב געוואוסט, אז דער פאדערשטער טייל פון ערשטען לאקאמאטיוו, וויל ער שנייט דורך דעם ווינט, וועט זיין צו קאלט; קלייב איך אויס דעם פאדערשטען טייל פונ'ם צווייטען לאקאמא־טיוו, וואס וועלט באשיצט פונ'ם ווינט הורכ'ן ערשטען לאקאמא־טיוו. איך קריך ארויף אויף דעם שינען־רייניגער — דאס פלאץ איז דארט פארנומען. אין דער פינסטער טאפ איך אן דעם קער־פער פון א יונג איינגעל, וואס שלאפט ווי א הרג. פלאץ איז דארט נראד גענוגען פאר צוויי, קאטשע איך איבער דעם איינגעל אוז קא־ראפקע זיך צו איהם צו. דאס איז נעווען א „גוטע" נאכט; קיין סיגנאלישטען טשעפען אונז ניט, אין א מינוט ארום וועל איך אנשלאפען. אמאל פלענען מיך די הייסע קוילען־פונקען אויפווע־

קען. נאר איך פלעג זיך נעהענטער צו רוקען צום אינגעל און אייני־ שלאפען אונטער'ן קלאנג פון דעם לאקאמאטיוו'ס הוכטען און פון דער רעדער־סקריפערייי.

דער צוג איז געגאנגען ביז איוואנסטאן, ווייאמינג, ניט ווייט טער. עפעס א סבה האט זיך געטראפען מיט'ן ערשטען צוג און מיר האבען ווייטער ניט געקענט פארען. מען האט געפונען דעם טויטען קערפער פונ'ם מאשיניסט. דאס אליין איז שוין געווען א באשטעטיגונג, אז מען קען ווייטער ניט פארען. א טרעמפ איז אויך דער'הרג'עט געווארען. זיין קערפער האט מען אבער נאר ניט געהאט אריינגעבראכט. צורעד איך זיך מיט'ן אינגעל. ער איז אלט געווען א יאהר דרייצען. ער איז אווען פון זיין פאמיליע, וואס האט געוואוינט ערגעץ אין ארגאן, און פארען פארט ער צו זיין באבען, וואס וואוינט ערגעץ אין די מזרח־שטאטען. ער האט דערצעלט א מעשה ווי אזוי מען האט איהם גרויזאם באהאנדעלט ביי זיך אין דער היים; די מעשה האט געקלונגען ווי אן אמת'ע פאסירונג; אין ווידער צוליב וואס האט ער מיך געדארפט אפלינגערען. איך בין דאך מעהר ניט געווען ווי א היימלאזער טרעמפ אויף דער אייזענבאן ליניע.

און אט דער אינגעל האט זיך נעיאנט מיט אלע כחות. ס'איז פאר איהם נארניט געווען קיין צוישענעל. דער הויפט פארוואלטער פון אט דער ליניע האט באשלאסען צו פארקערעווען די פערד. אפשיקען דעם צוג צוריק ביז א צווייג־ליניע און דורך יענער צווייג־ליניע אויסמיידען דעם צובראכענעם צוג און צוריק ארויף אויף דער הויפט־ליניע, אויף יענער זייט אומגליקס־פלאץ. דער אינגעל כאפט זיך ארויף אויפ'ן לאקאמאטיוו און זאגט, אז ער פארט אויך צוריק, ער לאזט ניט אף דעם צוג. דאס איז שוין געווען צו פיעל אי פאר מיר אי פאר'ן שוועד. מיר וואלטען געמוזט נעווען שלעפען זיך די נאנצע נאכט צוליעב אזעלכע צעהן־צוועלף מיל. באשלוסען מיר אפצוואוארטען ביז מען וועט אפרייניגען די רעלסען און בניה־ביה זיך ערגעץ אביסעל אויסשלאפען.

ס'איז אבער ניט קיין שפּילעכעל אנצוקומען אין א פּרעמד שטעטעל אין מיטען דער נאכט, אהן א פּרוטה ביי דער נשמה, וועו ס'איז קאלט און אפּזוכען א פּלאץ, וואו איבער צו שלאפען. דער שווער האט ביי זיך ניט קיין פּעני. מיין נאנצער פּאר־מעגען איז באשטאנען פון א ניקעל און צוויי דיימס. ביי עטליכע שטאטינע אינגלאנד האבען מיר זיך דערוואוסט, אז א נלאז ביר קאסט פינף סענט, אז די שענקען זיינען אפען די נאנצע נאכט. אט, טאקע פונקט, וואס מיר דארפען. צוויי נלאז ביר וועט קאסטען צוהן סענט, אן אויוועו א ווארעמער אוז בענקלאד זיינען דאך נעווים דא. אזוי וועלען מיר דאך־טען שוין אויבערשלא־פען די נאכט. טהוען מיר זיך א לאז צו זוכען א שענקעל, שפּאנען נאנץ נעשמאק, דער שנעה סקריפּעט אונטער אונזערע פיס, א קאל־טער ווינט נעמט אונז דורך.

נאר וועה! איך האב, ווייזט אוים, שלעכט פּארשטאנען די שטאטינע אינגלאנד. ביר האט טאקע נעקאסט פינף סענט אבער נאר אין איין שענקעל איבער'ן נאנצען כרך, אוז נעטראפען האבען מיר נראד אין אן אנדער שענק. נאר דער שענק איז אויך נוט נע־ווען. א ליבער פייער האט פרעהליך נעפּלאקערט אין אויוועו, ארום זיינען נעשטאנען באקוועמע נעפּלאקטענע שטולען. דער שענקער, ניט נאר קיין ליבליכער, האט אויף אונז א קוק נעטאן מיט חשד, בעת מיר זיינען אריינגעקומען. אוז באמת, ווי קען א מענש, וואס פּאסט ארום טאג אוז נאכט, וואלגערט זיך אין פּראכט־וואנאנען, סאזשע אוז גליהענדע פונקען פּליהען איהם גלייך אין פּנים, וואס טוהט זיך ניט איבער אוז שלאפּט וואו נאר עס מאכט זיך — ווי קען אזא מענש אויסזעהן מיט לייטען גלייך? אונזער אויסזעהן האט אונז גלייך פּאראטען; נאר וועמען ארט דאס? די מטבע האב איך, פּאר'ן ביר קען איך באצאלען.

„צוויי גלאז ביר", טוה איך א זאג אזוי גלייכנילטיג צום שענ־קער, אוז איך מיט'ן שוועך לעהנען זיך אן אזוי אויפ'ן טיש אוז ס'געהט אונז פּשוט אוים דאס חיות צו יענע שטולען, ביים אויוועו. דער שענקער שטעלט אוועק צוויי שוימענדיגע גלעזער ביר

אויפ'ן טיש נעבען אונז, און איך לעג אזוי אוועק נאנץ בריידליך די צעהן סענט. איך האב זיך אפגעקוילעט! וועז איך האב בא־ מערקט דעם טעות אין דער פרייז, האב איך געוואלט אראפלאזען די האנט אין קעשעני און אוועקלייגען נאר צעהן סענט. אי, וואס איך ווילט געווען נעבליבען מיט איין ניקעל, א פרעמדער אין א פרעמדער שטאט? מילא, איהם ווילט איך אבער געווען באצאלט. נישקשה. נאר דער שענקער האט מיר אבער קיין געלעגנהייט ניט נענעבען. ווי נאר ער האט מיט'ן אויג נעכאפט דעם דיים, וואס איך האב אויסגעלייגט, האט ער א כאפ נעטאן די צוויי גלעזער. א גלאז אין יעדע האנט, און זיי אויסגענאסען אין א שפעל, וואס איז געשטאנען אונטער'ן שענק־טיש. ער טוהט א קוק אויף אונז בייזוויליג און זאגט:

— „איהר האט פארכעם אויף די נעזונד! איהר האט פאר־ כעם אויף די נעזונד! זעהט!

ניט איך און ניט דער שוועד האבען דאס געהאט. מיר האבען געהאט נעזונטע נעזונד. דעם פראסטען פשט פון אט די ווערטער האבען מיר באין אופן ניט פארשטאנען, נאר זייער מיין איז נעווען קלאר ווי דער טאג: אונזער אויסזעהן איז איהם א פנים נעווען ניט צום ארצען, און דאס ביר האט, ווייזט אוים, געקאסט צעהן סענט א גלאז.

שטעק איך אריין די האנט אין קעשעני, נעם ארויס נאר א צעהנסענט־שטיק, לעג דאס אוועק אויפ'ן טיש און זאג: „אה, איך האב נעמיינט, מיר זיינען אריין אין א פינף־סענטיגען שענקעל".

— „דא נעהט ניט אייער נעלט, — ענטפערט ער און רוקט צו מיר צו די צוויי דיימס.

טרויעריג לאז איך ארונטער דאס נעלט צו זיך אין קעשעני, און ס'האט אונז אנגעפאנגען אזוי נאגענד צו ציהען צום אויווען מיט די גענלאבטענע שטולען. און אזוי, פול מיט צער, האבען מיר געעפענט די טיר און ארויס אין דער פראסטיגער נאכט.

נאר, וועז מיר זיינען שוין נעשטאנען אין דער אפענער טיר, האט דער שענקער, נאך אלץ גלאנצענדיג אויף אונז זיינע אויגען.

אונז נאכנעשריען: „איהר האט פארכעס אויף די נעזעה, איהר פארשטעהט!"

איך האב פון יענער צייט אן, נעזעהען עפעס א וועלט, נעוואנדערט אין פרעמדע לענדער צווישען פרעמדע פעלקער, זיך אנגעלייענט מיט היבשע עטליכע ביכער, געהערט א סך לעקציעס; נאר עד היום, הגם, איך האב לאנג און פיעל נעקלערט וועגען דעם, האב איך נאך ניט אנטדעקט די באדייטונג פון דעם פארשטעלטען אויסדרוק פון יענעם שענקער אין איוואנסטאן, וויאמינג. אונזערע נעזעהר זיינען באמת געווען נעזונטע נעזעה.

יענע נאכט זיינען מיר נעשלאפען אויף א קעסעל אין א סטאנציע פון עלעקטריישער באלייכטונג. ווי אזוי מיר האבען אנטדעקט אז דאס פלאץ צו „כירען" קען איך שוין איצט ניט נעדיינקען. מיר האבען זיך, וווייזט אויס, דערצו צוגעשלאגען אינסטינקטיוי פונקט ווי די פערד צום וואסער אדער די פאסט-טויב צוריק א היים. נאר א נאכט איז דאס נעווען, אז איכ'ל זי אויבינ ניט פארגעסען. אריבער א צענדלינג טרעמפס זיינען נעקומען פאר אונז און האבען זיך אויסגעלייגט אויף די קעסלעז, און ס'איז געווען צו היים פאר אונז אלעמען. דערצו האט דער מאשיניסט אונז ניט נעלאזט אראפגעהן אונטען צו שטעהן דארט אביסעל. ער האט אונז געגעבען די ברירה: אדער שלאפען אויף די קעסלעז, אדער אינגאנצען ארויסגעהן.

— איהר ווילט, זאגט ער, שלאפען, נו, צו'ן אלדי רוחות, שלאפט. — זאגט ער מיר, בעת איך בין, שיער משוגע פון היץ, אראפגענאנגען אביסעל אונטען, אין דעם היץ-צימער.

— וואסער, — האב איך אהן א אטעם אויסגעשאסען, — וואסער!

צייגט ער מיר אן מיט'ן פינגער צו דער טיר און זאגט מיר. אז ערנעץ אין דער שווארצער פינסטערניש איז דא א טייך. לאז איך זיך צום טייך, פארבלאנדזיג, פאל אריין צוויי אדער דריי מאל אין גריבער און גיב אויף דעם גאנצען עסק. א דורכגעפרוירענער לום איך צוריק צו די קעסלעז. איך ווארעם זיך אביסעל אן, און

עס פאנגט מיך אן נאך ערגער צו דורשטען. די טרעמפס ארום מיר קרעכצען, זיפצען, כליפען, שלוכצען, סאפען און פרייכצען. קאטשעז זיך און וואלפען זיך, צאפלען זיך אין זייערע נהינום־יסורים. א היבשע ביסל זינדיגע נשמות האבען זיך דא געבראטען אויף א סקאוורעדע אין נהינום און דער מאשיניסט, ווי ער וואלט געווען דער אשמדאי אליין, האט אונז נענעבען די בירה: ארער ארויסגעהן און פרירען ארער זיך בראטען. זעצט זיך דער שוועד אויף אן פאנגט אן צו שעלטען מיט טויטע קללות דעם וואנדער־לוסט, וואס זיצט אין איהם און, צוליב וועמען ער איז געווארען א טרעמפ און ליידט אזעלכע צרות.

„קום איך נאר צוריק קיין שיקאגא", פארענדיגט ער זיין מליצה־דינע רעדע, „זוך איך זיך אפ א שטעלע און האלט זיך ביי איהר ביז דער נהינום וועט פארפרוירען וועדען. דעמאלט ערשט וועד איך נאכאמאל א טרעמפ".

די איראניע פון'ם מענשענס מזל האט קיין גרענעץ ניט. אויף צווייטען טאג, וועז מען האט אפגערייניגט די רעלסען, בין איך מיט'ן שוועד ארויסגעפארען פון איוואנסטאן אין די אייז־קאסטען־וואגאנעס פון דעם „אראנדוש־עקספרעס", א שנעלער פראכט־צוג, אננעלאדען מיט פרוכט פון דער זוניגער קאליפארניע. פארשטעהט זיך די אייז־קאסטענס זיינען געווען ליידיג, וויל ס'איז געווען זעהר קאלט סיי ווי, נאר דערפון אליין איז אונז ניט ווארעמער געווארען. אריין אין די קאסטענס זיינען מיר דורך די דאך־דעקלאך פון די וואגאנעס; אט די אייז קאסטענס זיינען אינווייניג געווען ארומגעקלאפט מיט נאלוואניזירטען אייזען און אין אזא ביטערער קעלט האט מען פשוט זיך ניט געקענט צו זיי צורירען. ליגען מיר דארט און ציטערן און טרייסלען זיך, קלאפען א צאן אן א צאן אין עצה'ז זיך. עס בלייבט ביי אונז, אז מיר מוזען אזוי ליגען אין אט די קאסטענס און רק פארען ביי טאג און ביי נאכט, ביז מיר'ן זיך ארויסרייסען פון אט דעם אומפרייוולליכען בערגינעז נענענד און צוקומען צו דעם מיסיסיפי־טאל.

עסען אבער מוז מען. באשליסען מיר, אז ביי דער ערשטער

פארצווייגונגס־סטאנציע נעמען מיר די פים אויף די פלייצעס אוז לאזען זיך אריס אפזוכען עפעס שפייז מיט'ן געדאנק טאקע באלד זיך צואיילען צוריק אין די אייז־קאסטענס. הכלל, מיר קומען צו צו דער שטאט נרין רייוער שפעט נאכמי־טאג, אבער נאר צו פריה צו וועטשערע. די ערנסטע צייט אנצוקלאפען אין א הינטער־טיר איז די צייט פון פאר'ן עסען; נאר מיר האבען זיך אנגענומען מיט מוטה, אראפגעטאנצט פון די וואגאן־לייטערלאך בעת דער צוג איז צוגעקומען צום וואקזאל אוז מיר האבען זיך א לאז געטאן איבער די הייזער. באלד האבען מיר זיך צושייט; נאר מיר אבער פריער אויסגענומען זיך צוזא־מענקומען אין די אייז־קאסטענס. אין אנפאנג איז מיר געגאנגען שלים־שלים־מזל; נאר סוף כל סוף האב איך זיך אומגעקערט צום צוג מיט א פאר „נתינות" אין בווים. דער צוג האט שוין נע־האלטען אין אפגרונד אוז איז שנעל א פאר געטאן. דער קיל־וואגאן וואו מיר האבען זיך נעדארפט באגעגענען איז שוין נעהאט פאר־ביינאנאנגען. כאפ איך זיך ארויף אויף א זייטיג לייטערל מיט א פינף וואגאנעס נידעריגער, קריך שנעל ארויף אויפ'ן דאך אוז לאז זיך ארונטער אין א אייז־קאסטען.

נאר א סיגנאליסט האט מיר באמערקט פון זיין וואגאן, אוז ביי דער צווייטער סטאנציע, עטליכע מיל ווייטער, ביי ראק ספרינגס, שטעקט דער סיגנאליסט אריין זיין קאפ אין מיין קאס־טען אוז טוט א זאג: „מיט'ן קאפ אין דר'ערד, דו זשאבע בו זשאבע! אין דר'ערד מיט'ן קאפ". אוז ער כאפט מיך טאקע אן ביי די פיאטעס אוז שלעפט מיך ארויס. אוז איך בין טאקע נעגאנגען מיט'ן קאפ אין דר.ערד אוז דער אראנדזש־עקספרא צוג מיט'ן שוועד האבען זיך אהן מיר אוועקגעקאטשעט.

עס האט אנגעהויבען פאלען א שנעע. א קאלטע נאכט רוקט זיך אן, ס'וועט פינסטער, אוז איך זוך אפ דארט ביים וואקזאל א לייזינגען קיל־וואגאן. איך קריך אריין — אבער ניט אין די אייז־קאסטענס נאר טאקע אין וואגאן נופא. איך פארמאך די שווערע טירען שטילנע, אוז וויל זייערע ברענען זיינען באקלאפט

מיט פאסען גומי. האבען זיי קיין לופטעלע אפילו אין וואגאן ניט דורכגעלאזט. די קעלט פון דרויסען האט שוין ניט געקענט אריין. נאר אינווייניג איז געווען פונקט אזוי קאלט ווי אין דרויסען. די פראבלעם איז געווען: ווי אזוי כאבט מען דא וואראם? נאר פאר־לאזט זיך שוין אויף א פראפעסיאנעלען טרעמפ. איך שלעפ ארויס פון מיין קעשענע א דרייי־פיר צייטונגען, צולייג א פייער אויף דער פאדלאגע און ברען אויס א צייטונג נאך א צייטונג. דער רויך הויבט זיך איף צו דער סטעלי. אפילו א טראפעלע וואראמקייט האט ניט נעקענט ארויס פונ'ם וואגאן און איך האב פארבראכט א ליעבע נאכט, באקווים און וואראם. איך האב זיך אפילו איין מאל ניט אויפגעכאפט.

אין דער פריה האט נאך אלץ געשנעעט. איך האב ווידער אנגעוואוירען א מזרח־צוג, בעת איך בין אוועק איבער די הייזער צו זוכען עפעס איבערבייסען. שפעטער אביסל האב איך זיך ארויפגעכאפט אויף צווייי אנדערע צוגען, נאר פון ביידע האט מען מיך ארונטערגעשלייידערט. דעם גאנצען נאכמיטאג איז קיין איין מזרח־צוג ניט פארבייגענאנגען. דער שנעע איז אלץ געפאלען גע־דיכטער און נעדיכטער, נאר וועז ס'איז טונקעל געווארען האב איך זיך ארויפגעכאפט אויף דער ערשטער „בלינדער" פלאטפארם פון א פאסאזשיר צוג. איך טאנץ ארויף אויף דער פלאטפארם פון איין זייט און נאך עמיצער כאפט זיך ארויף פון דער צווייטער זייט. דאס איז געווען דער בחור'ל, וואס איז אוועק פון ארעגאן.

די ערשטע בלינדע פלאטפארם פון א שנעלצן צוג, וואס לויפט אין א שנעע־שטורם איז ניט קיין זומערדיגער פיק־ניק. דער ווינט נעמט אייך דורך און דורך, שמייסט אייך אין פנים און אויף אלע זייטען. ביי ערשטער סטאנציע טו איך זיך א לאז פארואוים דורכ־צושמועס'ן זיך מיט'ן הייצער. איך לעג איהם פאר אונטערוואראפען קוילען ביז'ן סוף פון זיין רייזע, ביז ראלינס, אוז ער שטימט אייז. מיין ארבייט איז געווען צו שטעהן אויפ'ן קוילען־וואגאן אינ'ם שנעע, צוברעכען מיט א גרויסען האמער די גרויסע שטיקער קוילען און זיי צושארען צו זיין פארמאכטען

וואגאן. נאר איך האב ניט געדארפט ארבייטען נאכאנאנד די נאנ־צע צייט. פון צייט צו צייט האב איך געקענט ארויסגעהן אינ'ם פארמאכטען וואגאן און זיך אביסעל אכווארעמען.

„הער נאר". זאג איך צום הייצער, בעת איך בין צום ערש־טען מאל אריין אביסעל אפכאפען דעם אטעם, „אויף דער ערשטער פלאטפארם פארט עפעס א קליינער יאט. ער מוז מסתמא גוט פרירען".

די הייץ־וואגאנעס אויף דער יוניאן־פאסיפישער אייזענבאן ליניע זיינען נאנץ גראס. מיר נעמען אריין דעם יאט און לייגען איהם אוועק אויף א ווארעם פלאץ, פונקט אנטקעגען דעם הייצער'ס שטול, און ער ווערט באלד אנשלאפען. קיין ראהלינס זיינען מיר אנגעקומען פונקט האלבע נאכט. דער שנעע איז געווען א מסוכנ־ער. דא האט מען דעם לאקאמאטיוו נעדארפט אריינפיהרען אין דער לאקאמאטיוו־נעביידע און צום צוג אנגעטשעפען אן אנדערן. בעת דער צוג האט זיך אפגעשטעלט, טאנץ איך ארא פונ'ם וואגאן און פאל גלייך אריין אין די הענט פון א גרויסען מענשען אייגע־וויקעלט אין א גרויטען פאלטא. ער פאנגט מיך אן צו פרעגען פארשידענע שאלות, נאר איך פאדער אויפ'ן שטעל, ער זאל מיר פריער זאגען ווער ער איז. פוילט ער זיך ניט און ערקלערט, אז ער איז דער שעריף*) ווער איך באלד ווייך ווי טייג, און האדר און ענטפער.

ער פאנגט מיר אן צו באשרייבען דעם יאט, וואס איז נאר נעשלאפען דארט אין וואגאן. איך האב לאנג ניט געקלערט. ווייזט אוים, אז די פאמיליע זוכט אט דעם יאט, און דער שעריף האט טעלעגראפיש געקראגען א פארדנונג פון אגדען. „יא", זאג איך, „איך האב נעזעהען דעם בחור'ל. איך האב איהם באגעגענט טאקע אין אגדען, מיין דאטום האט אקוראט געשטימט מיט דעם שעריף'ס אינפארמאציע. נאר דער יאט איז ערגעץ איבערגעבליבען הינטען, האב איך איהם ערקלערט, ווייל מען האט איהם ארא־פגעווארפען

*) א מין אורדניק אין די פראייניגטע שטאטען.

טאקע פון אט דעם זעלבינען פאסאושיר צוג, בעת ער איז ארויס פון ראק ספרינגס, און בעת מעשה טו איך תפילה, אז דער חברה־מאן זאל זיך ניט אויפכאפען און ארונטערנעהן פונ'ם וואגאן און צייגען וועד איך בין.

לאזט מיך דער שעריף אב און נעהט צו די סיגנאליסטען מיט זיי א רעד טאן, נאר איידער ער האט זיך אפגעוועגדט פון מיר טוט ער א זאג:

„טרעפענעיו, דאס שטעטל איז פאר דיר ניט קיין פלאץ. פארשטעהסט? פאר ארויס מיט אט דעם צוג און מאך קיין טעות ניט. כאפ איך דיך נאכדעם ווי דער צוג נעהט אפ...“

פארזיכער איך איהם, אז איך בין אין זיין שטעטל ניט וויל איך האב נעוואלט דא זיין; אז די אורזאכע, וואס איך בין דא, איז דער צוג, וועלכער האט זיך דא אפגעשטעלט; און אז ער וועט אפילו ניט זעהען מיין פארע אזוי וועל איך ארויס פון זיין פארשאלטען שטעטל.

ער גענהט אוועק צו די סיגנאליסטען און איך טאנץ אריין צוריק אין וואגאן. דער יאט האט זיך אויפגעכאפט און רייבט זיך די אויגען. דערצעהל איך איהם די ניים און עצה איהם, ער זאל מיט'ן לאקאמאטיוו צופארען דארט צו דער געביידע. קורץ און גוט דער בחור'ל איז ארויסגעפארען מיט'ן זעלבינען פאסאושיר צוג, נאר נעפארען איז ער אויף סאמע פערערשטען טייל פונ'ם לאקאמאטיוו. אנגעזאגט האב איך איהם, אז ביי דער ערשטער סטאנציע זאל ער זיך אויסבעטען ביים הייצער, אז יענער זאל איהם אריינלאזען צו זיך, נעבען קעסעל. מיך אליין האט מען פון דעם צוג ארונטערגעוואלפען. דער נייער הייצער איז נאר געווען יונג און האט נאר מורא געהאט צו איבערטרעטען די פארארדנונגען פון דער קאמפאניע ניט ארויפלאזען קיין טרעמפס אויפ'ן לאקאמאטיוו; ער האט דערפאר צוריקגעווייזען מיין אנבאט צו קלאפען און שארען קויל'ען פאר איהם. הלואי וואלט כאטש דער יאט מעהר הצלחה געהאט ביי איהם. וויל פארען א נאנצע נאכט אויפ'ן פע־

דערשטעז טייל פונ׳ם לאקאמאטיוו אין אזא זאווערוכע איז א זיכערער טויט.

א מאדנע זאך דאס איז, איצט נעדיינק איך שוין ניט אפילו די מינדסטע איינצעלהייט ווי אזוי כעז האט מיך ארוגטערגעווארפעז נעבעז ראלינס. איך נעדיינק נאר, ווי איך האב נעקוקט אויפ׳ן צוג בעת ער איז פארשלונגעז געוואָרעז אין דער זאווערוכע אוז ווי איך האב זיך אוועקגעלאזט אין א שענק זיך אביסעל דערוואַרעמעז. דא איז נעווען ליכטיג אוז וואַרעם. אלעס האט מעז געמעגט. עס זיינעז געשטאנעז א סך קלייגע טישלאך. וואו מעז האט נעשפילט פויקער פרעה, רולעטקע, חברה פאסטוכער האבעז פרעהלאך נעמאכט דעם עולם מיט זייערע שטיק. מיר האט זיך נאר וואס איינגעגעבעז צו ווערעז א גוטער ברודער מיט זיי, איך האב שוין געהאלטעז אין „ארייגנולגעז" דעם ערשטעז לחיים אויף זייער רעכנונג. פלוצלונג לאזט זיך אום אוז טו א זיפץ, דאס איז נעווען דער שעריף.

ער רעט ניט אוים קיין איין וואַרט אפילו, אוז פירט מיך ארוים אינ׳ם שנעה.

„ביים וואקזאל שטעהט אז אראנדזשעז עקסטרא־צוג", זאגט ער.

„ס׳איז א פארדאמט־קאלטע נאכט", זאג איך.

„דער צוג פארט אפ אין צעהז מינוטעז ארום", זאגט ער.

מעהר א וואַרט ניט. אהז דעבאטעז. אוז ווען יענער אראנ־דזשעז עקסטרא־צוג איז ארויסגעפארעז בין איך דאַרט געזעסעז אין די אייז־קאלטענס. איך האב געמיינט, מיינע פיס וועלעז מיר אפפרירעז יענע נאכט, אוז די לעצטע צוואנציג מייל פוז אט דער רייזע בין איך געשטאנעז אויף די פיס, נעגענאיבער דעם דאך־מיר׳ל אוז נעהאלטעז אין איין טאנצעז. דער שנעע איז נעווען צו נעריכט, אוז די סיגנאליסטעז האבעז מיך ניט געקענט אויפ־זעהז. מיך האט אפילו ניט געארט, זיי זאלעז מיך יא זעהעז.

מיין קוואדער מזומז געלט האט מיר געקלעקט אויף א הייסעז

איבערבייסען אין לאראמיע, און טאקע באלד דאַרויף האָב איך זיך ארויפגעבאפט אויף דער בלינדער פלאטפארם פון א פאסאזשיר־צוג וואס האט דורכגעשניטען דעם סאמע רוקען פון די פעלזען־בערג. ביי טאג קען מען ניט פארען אויף קיין בלינדער פלאט־פארם; נאר אין אזא זאוערוכע, אויפ'ן סאמע שפיץ פון די פעלזען־בערג, האָב איך געצווייפעלט צו די סיגנאליסטען וועלען האבען דאס הארץ מיר אראפצואווארפען. און זיי האבען מיך טאקע ניט אראפגעווארפען. ביי יעדער סטאנציע פלעגען זיי צו־קומען צו דער פלאטפארם א קוק טאן צו בין איך שוין פארפרוירען געווארען.

ביי דער סטאנציע איים'ס מאנומענט אויפ'ן סאמע שפיץ פון די פעלזען־בערג — איך געדיינק שוין ניט ווי הויך דאס איז גע־ווען — נעהט צו מיר צו א סיגנאליסט און זאגט:

„זאג נאר, טרעמפעניו, זעהסט אט א ינגעם פראכט צוג. וואס שטעהט דארטען אויף א זייטינגער ליניע, כדי דורכצולאזען אונזער צוג?

איך האב דעם צוג, געוואהרען. ער איז געשטאנען אויף דער צווייטער ליניע, א זעקס פוס פון אינז. עטוואס ווייטער איז אזא זאוערוכע וואלט איך איהם טאקע ניט נעקענט זעהען.

„אין איינעם פון יענע וואגאנען פארט דער „נאר־שלעפ" פון קעלליס ארמיי. דער וואגאן איז אויסגעשפרייט מיט שטרוי צווי פוס דיק, און עס זיינען דארטען דא אזוי פיל חברה, אז ס'איז אין וואגאן א מחיה ווארעם."

זיין עצה איז נעווען א גוטע, און איך האב איהם טאקע נעפאלגט. נאר פונדעסטוועגען האב איך זיך צוגעגרייט, איך זאל קענען ארויפטאנצען אויף דער בלינדער פלאטפארם פונ'ם פאסא־זשיר־צוג, אין פאל דאס איז מעהר ניט ווי א שפיצעל פון די קאנדוק־טארען. נאר דאס איז טאקע געווען דער ריינער אמת. איך האב אפגעזוכט דעם וואגאן מיט איין טיר צום ווינט צו אויפגעפראלט צוליב פרישער לופט. איך קלעטער ארויף און בין שוין אינווייניג. איך טרייט ארויף אויף א מענשענס פוס, אויף עמיצענס א האנט.

אין וואנאן איז נעווען זעהר טונקעל אוו איך האב קיין אנדער זאך ניט געקענט זעהן א חוץ דעם פלאנטער פון הענט אין פים. ס'איז נאר קיינמאל אזא כעכשליכער פלאנטער ניט נעווען. אלע זיינען נעלעגען אויף דער שטרוי, איינער אויפ'ן אנדערן, איינער אונטערן אנדערן אויף אלע זייטען. פיר־און־אכציג נעזונטע טרעמפס, אז זיי ציען זיך אוים פארנעמען זיי א נאנץ נישקשה'דיגען פלאץ. די. וועמען איך האב אנגעטראטען זיינען נעווען אומצופרידען. זיי האבען זיך אנגהויבען צו וואפען ווי די כוואליעס פונ'ם ים. און מיין קערפער האט אליין, ניט ווילענדיג, זיך צוהויבעט. ס'איז אפילו ניט נעווען קיין פלאץ וואו א שפילקע אוועקצולייגען. פאר־שטעהט זיך אז פון איין מענשען בין איך ארויף אויף אן אנדערן. די אומצופרידענהייט איז נרעסער נעווארען, און איך האב זיך נאר שטארקער צוהויבעט. אזוי לאנג אזוי ברייט ביז איך בין פון נרוים אימפעט נאר נעבליבען זיצען. אומגליקליכערוויזע האב איך זיך ארויפנעזעצט אויף א קאפ פון א מענשען. אין א רנע ארום הויבט זיך דער מענש אויף די הענט און אויף די קניע מיט א מין כעס, און איך פלי שוין אין דער לופטען, נאר וואס ס'נעהט ארויף, מוז צוריק אראפפאלען, און איך בין אראפנעפאלען אוים'ן קאפ פון אן אנדער מענשען.

וואס איז נעווען נאכדעם איז ווינציג וואס פארבליבען איז מיין זכרון. ס'איז נעווען ווי דורכצוגעהן דורך א דרעש־מאשין. מען האט מיך אזוי ארומנעווארפען פון איין עק וואנאן ביז'ן צווייטען. יענע פיר און אכציג טרעמפס האבען מיך איבערנע־טאפט ביז דאס ביסעל, וואס ס'איז נעבליבען פון מיר, דורך א נס פשוט, האט אפגעזוכט אביסעל שטרוי, וואו זיך אביסעל אויס־רוהען. דאס האט מען מיר אזוי אבגענעבען דעם ערשטען ברוך־הבא און אריינגענומען אין דער חברה. א פרעהליכע חברה איז דאס נעווען. יענעם נאנצען טאג זיינען מיר נעפארען אין דער זאוועראכע און פון היימליכקייט ווענען האבען מיר באשלאסען, אז יעדער איינער זאל דערצעהלען א מעשה. א תנאי האט מען אויסגענומען, אז יעדער מעשה מוז זיין א שעהנע און אזא, וואס

קיין איינער פון אונז האָט נאָך ניט געהערט. די שטראָף פאר א דורכפאל איז דורכצוגעהן דורך דער דרעש־מאשין. קיינער איז ניט דורכגעפאלען. און טאקע אַט דאָ א ווילּ איך זאָגען, אז אין מיין לעבען בין איך קיינמאל ניט געזעסען ביי אזא וואונדערבא־רער הוליאנקע פון שהנע מעשיות. דאָ זיינען געווען פיר־און־אכציג מענשען פון אלע עקען פון דער וועלט — איך בין געווען דער פינף־און־אכציגסטער; און יעדער איינער האָט דערצעהלט א מיס־טערווערק. ס׳האָט געמוזט אזוי זיין, ווייל אַניט איז דאָך געווען די „דרעש־מאשין".

שפעט נאכמיטאג זיינען מיר אַננעקומען קיין טשעיען. די זאָווערוכע איז געווען א מסוכנע. קיינער פון אונז האָט פון אין־דער־פריה אין מויל ניט געהאָט, פונדעסטוועגען האָבען מיר ניט געוואגט זיך ארויסלאָזען איבער די הייזער. די גאנצע נאכט האָבען מיר זיך אזוי געקאטשעט דורכ׳ן שטורם, אויפ׳ן צווייטען טאג האָבען מיר זיך שוין אראָפגעלאזט איבער די זיסע לאנקעס פון נעבראסקא און אלץ געפארען. מיר האָבען שוין איבערגע־פטר׳ט די זאָווערוכע מיט די בערג. די ליעבע זון האָט נעשיינט איבער א שמייכלענדיג לאנד און מיר האָבען שוין צווייי מעת־לעת אין מויל ניט געהאָט. מיר האָבען זיך דערוואוסט, אז אונ־זער פראכט־צוג וועט ארום מיטאג־צייט אַנקומען אין א שטעטל, אויב איך האָב קיין טעות נישט. האָט דאָס שטעטל געהייסען גרענד אייל־אנד.

לענען מיר זיך צוזאמען און שיקען אוועק א טעלענראמע צו די שטאט־טאטעס פון יענעם שטעטל. דער טעקסט פון אַט דער טעלענראמע איז נעווען אזוי: אזוי ווי פינף־און־אכציג געזונטע, הונגעריגע טרעמפּס וועלען ארום מיטאג־צייט אַנקומען אין שטע־טל, וואָלט אפשר געווען א פלאן, אז מען זאל פאר זיי צוגרייטען א מאלצייט. די שטאט־טאטעס פון גרענד אייל־ענד האָבען געהאָט צווייי ברירות. זיי האָבען אונז געקענט אַנהאָדעווען אדער אונז אריינווארפען אין טורמע. אין לעצטען פאל, וואָלטען זיי אונז

סיי ווי נעראַרפט געווען שפּייזען אוֹן, ווי חכמים, האָבען זיי בא־שלאָסען, אז איין מאָלצייט וועט זיי קאָסטען ביליגער.

וועז דער פּראָכט־צוג האָט זיך אריינגעקאָטשעט אַרום מיטאָג־צייט קיין נרענד־אייליגנד זיינען מיר אלע געזעסען אוּיף די דעבער פּון די וואַגאָנעס אוֹן נעבאָמבעלט מיט אוֹנזערע פּיס אוּיף דער זון. די גאָנצע פּאָליצייי פּוֹנ׳ם כּרך איז נעקומען אוֹנז מקבל פּנים זיין. מען שטעלט אוֹנז אויס אין גאָנצע ראָטעס אוֹן מען מארשירט מיט אוֹנז צו פּארשיידענע האָטעלען רעכטאָראַנען, וואָר ס׳איז פּאַר אוֹנז נעווען צוגעגרייט א מאָלצייט כּיד המלך. זעקס אוֹן דרייסיג שעה האָבען מיר געהונגערט, אוֹן, בארשטעהט זיך. מען האָט אוֹנז ניט נעדאַרפט לערנען וואָס צו טאָן. נאָכ׳ן עסען האָט מען אוֹנז צוריק א קאָמאַנדעווט געטאָן צום וואָקזאל. די פּאָליצייי האָט בפירוש טאָקע נעצוואונגען דעם פּראָכט־צוג אוּיף אוֹנז צו וואַרטען. פּאָמעלאָך האָט דער צוג זיך א ריהר געטאָן, אין אוֹנזערע פינף־אוֹן־אכציג חברה האָבען זיך אויכגעשטעלט בייַ די רעלסען אוֹן אַרויפגעטאַנצט דורך די זייטינע לייטערלאָך אוּיף די וואַגאָנעס. מיר האָבען פּארכאפט דעם צוג.

יענעם אוועגט האָבען מיר שוין קיין וועטשערע ניט נעגעסען. אמווינצינגסטען דער „נאָר־שלעף", איך האָב אבער יא נעגעסען. פונקט וועטשערע צייט. וועז דער פּראָכט־צוג האָט גהאלטען ביים אפּפּאַרען פּון עפּעס א קליין שטעטעל, קריכט אריין א מענש אינ׳ם וואַגאָן, וואו איך האָב נעשפּילט אין קאָרטען מיט נאָר דריי טרעמפּס. דעם בחור׳ס העמד איז עפּעס נעווען מאדנע אויפגעבלאָזען. אין זיין האָנט האָט ער נהאלטען עפּעס א שטשערבאָטע קוואַרט, פּון וועלכער ס׳האָט זיך נעהייבען א דאמף. איך דערשמעק „יאווא". איך גיב איבער מיינע קאָרטען א חברה־מאָן, וואָס האָט נעקוקט אוּיף אונזער שפּיל, אוֹן בעט אום אנטשולדיגונג. איך זעץ זיך אויעק ער־נעץ אין ווינקעלע פּוֹנ׳ם וואַגאָן מיט דעם מענשען, וואָס איז נאָר ואָס אריינגעקראָבען אוֹן מיר טיילען זיך חלק כחלק מיט דער „יאווא" אוֹן מיט די „נתינות", וועלכע האָבען אזוי אויפגעבלאָזען זיין העמד.

חברה קוקען צו און זיינען מיר מקנא. אט דער מענש איז נעווען דער שוועד.

ארום צעהן א זיינער ביי נאכט קומען מיר אן קיין אמאהא. „לאמיר ,אויסשאקלען' דעם ,שלעפ' ", זאגט צו מיר דער שוועד. „נעווייס", זאג איך.

בעת דער פראכט־צוג פארט צו צום אמאהא'ר וואקזאל, גרייטען מיר זיך צו אזוי צו טאן. נאר די איינוואוינער פון אמאהא זיינען אויך נעווען גרייט. איך אוז דער שוועד האבען זיך אנגעהאנגען אז די וואגאן־לייטערלאך, גרייט אראפצוטאנצען. נאר דער פראכט־צוג האט זיך ניט אפגעשטעלט. נאר מעהר, די גאנצע פאליציי פון שטאט, מיט בלישצענדע קנעפ אוז מיט די גרויסע מעשענע שטערען גלאנצענדיג אין דער עלעקטרישער שיין, האט זיך אויסגעשטעלט אין לאנגע רייהען אויף בוידע זייטען פון די רעלסען. איך מיט'ן שוועד האבען גוט געוואוסט, וואס מיט אונז ווען זיין, ווען מיר לאזען זיך אראפ גלייך צו זיי אין די ארעמס. האלטען מיר זיך שוין אזוי אויף די לייטערלאך, אוז דער צוג קאטשעט זיך פארביי אוז איבער'ן טייך מיזורי צו דער סטאנציע קאונסיל בלאפס.

„גענעראל" קעללי, מיט אן ארמיי פון צוויי טויזענט טרעמפס זיינען נעווען אין לאנער נעבען טשאטאקווא פארק, עטליכע מיל וויטער. דער „נאד־שלעפ" מיט וועלכען מיר זיינען געפארען זיינען נעווען „גענעראל" קעללי'ס הינטער־וואר, אוז נעבען קאונסיל־בלאפס זיינען מיר אראפ פונ'ם צוג אוז אוועקגעמארשירט צום לאגער. ביי נאכט איז צוגעפאלען א קעלט מיט א ווינט, באנלייט פון א רענען אוז מיר זיינען איבערגעפרוירען אוז נאס נעווארען. אסר פאליציי־לייט האבען אונז געהיט אוז אלץ געטריבען צום לאגער. איך מיט'ן שוועד האבען געזוכט א געלעגנהייט אוז זיינען מיט מזל אוועק.

דער רענען האט אנגעפאנגען צו פליוכען. מיר האבען אפילו ניט געקענט זעהן אונזערע הענט פארואוס, אזוי פינסטער איז נעווען. טאפען מיר אזוי די פינהטערניש ווי א פאר בלינדע אוז זוכען ערגעץ אן אפדאך. אונזער אינסטינקט איז דא ווידער נעווען אונזער

נואל, ווייל אירער וואס־וועז קומען מיר צו צו א שענקל — ניט צו א אפענעם שענקל, וואס מאכט געשעפטען, ניט צו א שענקל. וואס איז צוגעשלאסען איבער נאכט, און אפילו ניט קיין שענק מיט א שטענדיגען אדרעס, נאר עפעס א צונויפגעשלאגענער אויף גרויסע באלקענס, מיט קייעבדיגע שפאלען אונטען, וועלכען מען פלענט ארומשלעפען פון איין ארט אויף צווייטען. די טירען זיינען געווען צוגעשלאסען. א פלוצלונגער שטראם פון ווינט אוז רעגען האט אונז א קלאפ געטאן. מיר האבען זיך אויף א רגע ניט פארקלערט. מיר האבען צעבראכען די טיר און אריין.

אין מיין טרעמפ־לעבען בין איך ניט איינמאל אפגעקומען הינטערוועגענס „געטראגען די פאהן" אין די הויפט־שטעט פון נהינום, זיך געבעט אין ריטשקעס וואכער, נעשלאגען אין שנעה אונטער צוויי קאלדרעס, בעת דער טערמאמעטער האט געציינט פינף און זיבעציג גראד אונטער'ן נול (דאס איז א פראסט פון קנא־פע הונדערט און זעקס גראד); נאר זאגען וויל איך אייך, אז קיינ־מאל האב איך אזוי ניט געליטען, קיינמאל האב איך ניט פאר־בראכט אזא צרה'דיגע נאכט, ווי יענע וועז איך מיט'ן שיועד האבען זיך אפגעשטעלט אין אט דעם וואנדערענדען שענקל נעבען קאונסיל־בלאפס. ראשית, האט די געבוידע, וואס איז געווען אויפגעקלאפט ווי ס'ניט איז, געהאט א מענגע לעכער אין דער פאדלאגע דורך וועלכער דער ווינט האט ארייngעפייפט. צווייטענס, איז דער שענק־טיש נעווען לוידיג; ס'איז קיין טראפען יי"ש ניט נעווען זיך אביסעל צו דערווארעמען און פארגעסען דערווייל אן די צרות. מיר האבען ניט געהאט קיין קאלדרעס, און אין אינזערע נאסע בגדים, נאס ביז'ן בויז, האבען מיר זיך געפרואווט לעגען שלאפען. איך האב זיך ארונטערגעקאטשעט אונטער'ן קאנטער, דער שוועד — אונטער'ן טיש. די לעכער אוז שפאלטען אין דער פאדלאגע האבען אינז קיין אויג ניט געלאזט צומאכען. אין א האלבער שעה ארום בין איך ארויפגעקראכען אויפ'ן קאנטער אוז דער שוועד — אויף זיין טיש.

אוז אזוי האבען מיר געציטערט אוז נעהאפט אויפ'ן פריה־

מארגען. איך וויים, אז איך האב אזוי לאנג געציטערט ביז איך האב שוין מעהר ניט געקענט ציטערן, ביז די ציטער־מוסקולען זיי־נען ערשעפט נעווארען און האבען פשוט שרעקליך וועה געטאן. דער־שוועד האט געקרעכצט און נעזופצט און אלע מאל ארויסגעברומט צווישען די קלאפענדע צייהן: „מעהר ניט, שוין מעהר ניט". אט די פראזע האט ער נעהאלטען אין איין מורמלען, כסדר, אהן אן אויפהער, אפשר טויזענט מאל. און וועז ער איז אנדרימעלט נע־ווארען האט ער זי נעמורמלט פונ'ם שלאף.

ווי נאר ס'האט אנגעפאנגען שאריען אויף טאג, זיינען מיר ארויס פון דעם הויז פון פיינינגונג. אין דרויסען איז נעווען א נע־דיכטער און קאלטער נעבעל. אזוי האבען מיר זיך נעשלעפט ביז מיר זיינען נעקומען צו דער אייזענבאהן ליניע. איך האב באשלאס־סען צו גאהן צוריק קיין אמאהא, צו זוכען עפעס שפייז, מיין בא־גלייטער — אויפ'ן וועג קיין שיקאגא. דער שיידונג־מאמענט איז אנגעקומען. אונזערע כמעט־געלעהמטע הענט האבען זיך א ציה נעטאן פון איינעם צום אנדער'ן. בויידע האבען מיר נעציטערט, מיר פרואווען רעדען נאר אונזערע צייהן קלאפען אזוי, אז מיר וועי־רען ווידער אנשוויגען. אזוי שטאהן מיר אליין, אפגעשניטען פון דער גאנצער וועלט, נעזוהן האבען מיר נאר א פאר שטיקלאך פון די רעלסען, וואס זיינען אויף בויידע זייטען איינגעשלונגען געווארען אינ'ם נעבעל. אזוי רוקען מיר זיך שטומערהייט צו איינער צום אנדערן. א סימפאטישער שאקעל מיט די הענט, מעהר נאר ניט. דעם שוועד'ס פנים איז נעווען אזש בלוי פון קעלט, און מן הסתם איז מיינער אויך אזוי נעווען.

„וואס, מעהר שוין קיינמאל ניט?" שטעל איך קוים צונויף די ווערטער.

די שפראך אינ'ם שוועד'ס מויל האט זיך נעבאברעט, נעוואלט ארויס; נאכדעם, שוואך און ווייט, האט זיך ארויסגעריסען פון דער סאמע טיפענישׂ פון זיין פארפרוירענער נשמה, עפעס אויף א דין קול'כעל, די ווערטער:

„מעהר קיינמאל ניט קיין טרעמפ".

ער איז אנשוויגען געוואָרען, נאכאמאל אנגעפאנגען רעידען. שוין מיט א קרעפטינגערער שטימע אזן ווידער באשטעטיגט זיין ווילען. „מעהר שוין קיינמאל ניט קיין טרעפ. איכ'ל אפזוכען א שטעלע. דו וואלסט אויך אזוי נעראַרפט טאָן. אזעלכע נעכט ברייננגען רהומאטיזם".

ער האט א דריק געטאָן מיין האנט.

„זיי געזונט, טרעמפעניו", זאגט ער.

„זיי געזונט, טרעמפעניו", ענטפער איך.

באלד האט אונז דער נעבעל פארשלונגען. דאס איז נעווען אונזער לעצטע באגעגעניש. נאר איך וואונש דיר אלדאס גוטס. הער שווער, וואו די ביסט דארט ערגעץ. איך גלויב, אז דו האסט די שטעלע ראַרטען ערנעץ געקראַנגען.

וואַנדער־יאַטען און פרעהליכע קעצלאַך

וואנדער־יאטען און פרעהליכע קעצלאך.

איך טרעף אמאל אן אין די צייטונגען, זשורנאלען און איז ביאגראפישע ווערטערביכער, שילדערונגען פון מיין לעבען, וואו. איידעל נערעט, איך וואר נעוואר, אז איך בין געוואָרען א טרעמפּ. כדי צו לערנען סאציאלאגיע. דאס אלץ איז זהר שהה און פיין פון די ביאגראפיען, נאר ס'איז ניט פינקטליך. איך בין געוואָרען א טרעמפּ — נו, וויל איך האב נעהאט לעבען אין זיך, וויל דער וואדערלוסט אין מיין בלוט האט מיך ניט געלאזט רוהען. סאציאלאגיע איז שוין געווען א בייזאר; דאס איז שוין געקומען נאכדעם, אקוראט, למשל, וויי מען ווערט נאס נאכדעם ווי מען טוקט זיך אונטער. איך בין ארוים אויפ'ן „וואנדער־וועג" וויל איך האב זיך פון איהם ניט נעקענט אפהאלטען, וויל איך האב קיין געלט ניט נעהאט צו באצאלען פאר א באהן־בילעט; דערפאר, וואס איך בין נעווען אזא מענש, וואס האט זיך ניט נעקענט האלטען דאס גאנצע לעבען ביי איין זאך; דערפאר — נו, דערפאר, וואס ס'איז נעווען נרינגער צו וואנדערן ווי זיך אפהאלטען דערפון.

נעשעהן איז דאס אין מיין אייגען שטעטעל, אין אוקלאנד, וועו איך בין אלט נעווען זעכצען יאהר. דאמאלט שוין האב איך נעקראגען צוויישען מיין בעסטען קרייז פון אוואנטיוריסטען, א רעפּוטאציע. פון וועלכער מיין קאפ האט זיך מיר פארדרעהט. צוויישען זיי בין איך נעווען באקאנט אלס דער פרינץ פון די אויסטער פיראטען. ס'איז אפילו אמת, אז מענשען אויסער מיין קרייז ווי, למשל, די עהרליכע מאטראסען פון דער בוכטע, די דאק־ארבייטער, די יאכטס־לייטע און די אייגענטימער פון די אויסטערס, האבען מיך נערופען: „חוצפה'ניק", „לויזאק", „הולטאי", „נגב" און „רויבער"

און נאר אזעלכע מיאוסע נעמען. אלע נעמען אבער זיינען ביי מיר מעהר ניט נעווען ווי קאמפלימענטען, זיי האבען נאר פארגרעסערט דאס שווינדלען אין מיין קאפ פון דעם הויכען פלאץ, וואו זיי האבען מיך אוועקגעזעצט. אין יענער צייט האב איך נאר ניט נעהאט געלייענט דעם „פארלארענעם נן ערזן", און שפעטער, וועו איך האב געלייענט מילטאן'ס „בעסער צו קעניגען אין נהינום איידער צו דינען אין גן ערזן", האב איך ערשט איינגאנצען באגריפען, אז גרויסע מחות נעהאען אין דער זעלבער ריכטונג.

אקוראט אין יענער צייט האבען זיך צופעליגע נעשעהענישען אזוי צוזאמענגעקייקעלט, אז איך האב נעקראנען די ערשטע נעלענהייט ארויסצוגעהן אויפ'ן „וואנדער וועג". ס'איז דאמאלט נראד קיין ארבייט ניט נעווען ביי די אויסטערס; און אין בעניציא, א פערציג מיל וווייטער, האב איך נעהאט עפעס קאלדערעס, וואס איך האב נעוואלט אפנעמען; און נראד אין פארט קאסט, עטליכע מיל פון בעניציע איז נעלענען פארענקערט א נע'ננב'עטע שיפעל. איז אבער אט דאס שיפעל נעווען דאס איינענטום פון מיינעם א פריינט, דיני מעק'קריע. נע'ננב'עט האט דאס טאקע אן אנדער פריינט מיינער, וואהיסקי באב, און נעלאזט האט ער דאס אין פארט קאסטא (ארעמער וואהיסקי באב! ערשט פארזיאהרען ווינטער האט מען נעפונען זיין קערפער ביים ברעג ים צושאסען ווי א רעשעטע, נאט ווייסט דורך וועמען). מיט א צייט צוריק בין איך נעווען דארטען ביים טייך און האב דערצעהלט דיני מעק'קריעז, וואו זיין שיפעל שטעהט; באט מיר דיני מעק'קריע נלייך אז צעהן דאלאר, איך זאל איהם ברייננעז דאס שיפעל קיין אוק'לאנד.

די צייט איז נעווען ביי מיר א ביטערע. זיין איך אזוי אויפ'ן ראק און שמועס זיך דורך מכח דעם מיט ניקי דעם גריך, נאר א ליידינעהער, א אויסטער פיראט. „לאם מיר א נעה טאן", זאג איך. ניקי איז מסכים. ער איז אויך נעווען אויף „צרות"; אהן א פעני ביי דער נשמה. איך האב מיין אייגענם נעהאט א פופציג סענט און א קליין רודער־שיפעל. נעהם איך די פופציג סענט און קויף איין

ביסקוויטס, קאנסערווירטע פרוכטען, דארע קישקע אוו א צעהז סענטיג פלעשעלע פראנצויזישע גארטשיצע. (מיר האבען זעהר ליעב געהאט פראנצויזישע גארטשיצע אין יענע צייטען). שפעט נאכמיטאג האבען מיר ארויפגעצויגען דעם זעגעל אוו ארויסגעפארען. די גאנצע נאכט זיינען מיר געפארען אוו אויפ'ן צווייטען אינדער־פריה האט א פרעכטיגער ים־שטראם מיט א ליעב וויינטעלע אונטער אונז, לעבעדיג אוו פרעהליך אונז צונעטראגען דורכ'ן שמאלען וואסער־פאס קארקווינעץ צו פארט קאסטא. א פינף־אוו־צוואנציג פום פונ'ם האפען איז דאס שיפעל געשטאנען פאראנקערט. וועגדען מיר זיך אין יענער ריכטונג אוו לאזען ארופ דעם זעגעל. ניקין שיק איר, ער זאל ארופנעמען דעם אנקער אוו אליין גרייט איך זיך צו א אנכאפען דאס שיפעל אוו דאס מיט שטריק צוציהען.

לויפט עמיצער ארויס אויפ'ן ברעג אוו פאנגט אן צו שרייען. דאס איז נעווען דער קאנסטאבל*). איצט ערשט האב איך זיך גע־כאפט, אז איך האב ביי דיני מעק'קריע ניט גענומען קיין אפיציעלע ערלויבניש צו קריגען זיין שיפעל. איך האב זיך אויך דערמאנט, אז דער קאנסטאבל ווי׳ל פינף־אוו־צוואנציג דאלאר דערפאר, וואס ער האט צונעמומען דאס שיפעל ביי וווהיסקי באב אוו דאס נעהיט די גאנצע צייט. מיינע לעצטע פופציג סענט אבער האב איך אריינ־געבראקט אויף קארן־ביעף אוו אויף פראנצויזישע גארטשיצע. אוו פאר'ן גאנצען עסק קריג איך דאך בסך הכל צעהן דאלאר. איר כאפ א קוק אויף ניקי'ן — ער באברעט זיך מיט'ן אנקער אוו מוט־שעט זיך נעבער. „רייס אפ דאס שיפעל", טהו איך איהם א זאג שטי׳לינקערהייט אוו וועגד זיך צום קאנסטאבל׳, נאר אויף א קול. דער סוף איז נעווען, אז מיר ביידע האבען געראטן אין איין אוו דער זעלבער צייט, אונזערע קולות האבען זיך אויסגעמישט אין דער לופט אוו קיינער האט ניט פארשטאנען, וואס דער צווייטער ווי׳ל.

דער קאנסטאבל׳ איז נעווארען א רעכטע ביסל׳ אין כעם אוו האט מיר באפוי׳לען צו שווייגען אוו איהם אויסהערען. איך האב קיין אנדער ברירה ניט געהאט. ניקי האט זיך דערווי׳ל אזוי אנגעשטרענגט אויפצוהויבען דעם אנקער, אז איך האב געמיינט,

אט ווערט ער צופֿלאצט. אין ערשט נאכדעם ווי דער קאנסטאבל האט מיר אויסגערעכענט אלע ווארנונגען און דראהונגען, טו איך איהם א פרעג, ווער ער איז. די צייט, ווען ער האט צופּטרט אויף מיר, האט דערווייל ניקי אויסגענוצט און ארויסגעשלעפט דעם אנקער. א זאך בין איך תופס פלינק, פונקט נעבען דעם קאנסטאבל האט זיך אראפּגעלאזט א לייטערל פינ'ם דאס צו דעם וואסער. צום לייטערל איז נעווען צוגעקייטעלט א קליין רודער־שיפעל. אינווייניג זיינען געלענגען וועסלעס. דאס שיפעל איז אבער געווען צוגעשלאסען. אויף אט דעם שלעפל האב איך אלעס אייגנעשטעלט אין קאן. איך האב דערפיהלט א ווינטל אויף מיינע באקען, געווארפען א בליק אויף די כוואליעס פון שטראם, א קוק נעטאן אויף די זעגעל־שטריק, אויפ'ן זעגעל, אויף אלע מכשירים — אלעס איז געווען אין אָרדנונג; איך בין ארוים מיט אפענע דבורים.

„טו דאס א נעם", האב איך אויף א קול זיך געוועגדעט צו ניקי'ן און זיך אליין א לאז געטאן צו די שטריק און אין הארצען נעראנקט גאט, ווען ווהיסקי באב האט זיי צונויפגענקניפט גלייך ניט געדרעהט.

לאזט זיך דער קאנסטאבל אראפּ מיט'ן לייטערל אין פאנגט זיך דארטען אן צו פּארקען ביים שלעפל מיט עפעם א שליסלע. מיר האבען דערווייל ארויפגענומען דעם אנקער און צובונדען דעם לעצטען קניפּ. אין דער רגע האט דער קאנסטאבל באפרייט דאס שיפעל און האט זיך א לאז געטאן צו די וועסלעס.

„צי ארויף דעם זעגעל!" האב איך א קאמאנדאוע געטאן צו מיין מאנשאפט און אליין האב איך זיך געזומען באפעסטיגען די פעדערשטע שטריק. אין א רגע איז דער זעגעל געווען אנגעצוינגען. איך בין אוועק צום הינטער־טייל, צום רודער.

„גלייך דאס אוים!" האב איך א געשריי נעטאן צו ניקי'ן. דער קאנסטאבל האט דערווייל שוין געמאכט א פארזוך צו דער־

*) א פאליציי באאמטער.

גרייכען דעם נאז פון אונזער שיף. אין דער מינוט האָט אונז א ווינטל א כאפ געטאן און נעגעבען א שטויס פֿאראויס, דאָס איז נעווען גרויסארטיג. וואָלט איך געווען האָבען א שווארצע פעהנדל הענג איך דאָס ארויס לכבוד דעם נצחון. דער קאַנסטאבל איז נעבליבען שטעהן ביי זיך אין שיפעל און פארפינסטערט אזא שעה־נעם טאָג מיט זיין מענה־לשון. ער האָט א היבשע ביסעל זיך אויפגעריזעט, וואָס ער האָט ניט קיין ביקס מיט זיך. דערמיט האָט אונז אויך אפגענלִיקט.

מיר האָבען דאָס שיפל סיי ווי ניט געגענב'עט. דאָס איז ניט געווען דעם קאַנסטאבל'ס שיפל. מיר האָבען נאָר געגנב'עט זיין באלוינונג, וואָס איז באמת אלַיין געווען א מין גבֿה. און די באלוינונג האָבען מיר אויך פאר זיך גופא ניט געגנב'עט; דאָס האָבען מיר נעגנב'עט פאר מיין פרויַנד, דיני מעק־קריע.

אין עטלִיכע מינוט ארום זיינען מיר שוין געווען אין וועניציע אוֹן טאָקע באָלד אַנגעלַאַדען מיינע קאַלדערעס. די שיף האָב איך צוגעפירט צו דער צוויטער זייט, געגענאיבער דעם האפען. פון אזא גינסטיגען פונקט האָבען מיר געקענט זעהען צו קומט ניט עמיצער צו אונז צו. מען האָט נאָר ניט געקענט וויסען. אפשר האָט דער קאַנסטאבל פון פאָרט קאַסטא טעלעפאַנירט צום בעניציער קאַנס־טאבל. איך מיט ניקי'ן האָבען אפגעהאלטען א קריגס־ראָטה. מיר לינען אויפ'ן דעק אנטקעגען דער וואַרעמער זון. א פריש ווינטעלע גלעט אונזערע באקען, די שטראָם־כוואַליעס קלאַפען זיך אן אינ'ם שיפל און דרעהען זיך פארביי. ביז נאכמיטאג, ווען דער צופלום טוט זיך א לאָז איז שוין געווען אוממעגלִיך זיך צוריק אומקערען קיין אוק־לאנד. ס'איז אונז אבער איינגעפאלען, אז דער קאַנסטאבל וועט האל־טען אויף אונז אן אויג ביים קארקווינעץ וואסער־פאס וועז דער צו־פלום וועט זיך ווידער א לאָז טאָן. באשליסען מיר צו וואר־טען ביז צוויי א זייגער פארטאג, בעת דער צופלום וועט זיך א לאָז טאָן צום צווייטען מאל. דעמאָלט אין דער פינסטער־ניש וועלען מיר זיך שוין קענען דורכרייסען דורך די נהינום־הינט. לינען מיר אזוי אויפ'ן דעק, רויכערן פאפיראסלאך אוֹן פרע־

העז זיך, וואס מיר לעבעז. איך טו א שפיי אין וואסער אוז מעסט אפ די שנעלזיגקייט פונ׳ם שטראם.

„מיט אזא ווינטעל קענען מיר אויך דעם וואסער דערפארען ביז ריא וועסטא". זאג איך.

„אוז ס׳איז איצט אויבס־צייט ארום טייך, זאגט ניקי.

„אוז דאס וואסער איז נידעריג אין טייך", זאג איך. „ס׳איז די בעסטע צייט אין יאהר א פאר צו טאן קיין סאקראמענטא".

מיר זעצען זיך אויף אוז קוקען זיך אן אייגער דעם אנדערען. דער פרעכטיגער מערב־ווינט פארשמעקט אונז וי א גוטער ווייז. טוען מיר ביידע א שפיי אין וואסער ארייז אוז מעסטען אפ די שנעלזיגקייט פונ׳ם שטראם. איצט בין איך זיכער, אז אין דעם איז שולדיג געווען דער וואסער־שטראם אוז דער גוטער ווינט. ביידע האבען פשוט גערירט אונזערע מאטראס־אינסטינקטען. ווען ניט דער שטראם אוז ווינט, וואלט די נאנצע קייט פון כבות, וואס האט מיר געזאלט ארויפברענגען אויפ׳ן וואנדער־וועג, זיך נעווען איבערגעריסען.

מיר האבען שוין מעהר קיין ווארט ניט איבערגערעט, נאר נלייך צובינדען די שטריק אוז ארויפנעצוינען דעם זעגל. אונזערע אוואנטיורעם אויף דעם טייך סאקראמענטא נעהען ניט ארויז אלס טיל אין אט דער ערצעלונג. ענדליך זיינען מיר אנגעקומען אין דער שטאט סאקראמענטא אוז פארנקערט דאס שיפעל ביים האפען. די וואסער איז נעווען פשוט א גן־עדן, אוז די נרעסטע טיל פון אונזער צייט האבען מיר פארבראכט אין וואסער, זיך נעבאדען אוז ארומגעוואשען. אויפ׳ן זאמד־בערגל אריבער דעם אייזענבאן־בריק האבען מיר זיך צוזאמענגעטראפען מיט א חברה בחורים, וואס האבען זיך אויך נעבאדען. מיר זיינען אביסעל ארומגעשוואמען, ארויס אויפ׳ן ברעג אוז נעשמועסט. זיי האבען שוין נאנץ אנדערש נערעדט, ניט ווי יענע חברה, מיט וואלכע איך פלעג זיך ארומשלעפען. דאס איז נעווען א נייע שפראך. דאס זיינען נעווען וואנדער־יאטען, אוז יעדער ווארט וואס זיי האבען ארויס־

נערעט האָט מיך אלץ מעהר צוגעשמיט, צוגעצויגען צום וואנדער־וועג.

„בעת איך בין געווען דאָרטען אין אלאבאמא", פּאנגט אָן א יאט צו דערצעלען; „בעת איך האָב א פּאָר געטאָן פון ק. מיט דער ק אוו א" (אייזענבאָן) דערצעהלט א צווייטער; א דריטער פּאנגט אָן: „אויף דער ק. אוו א. (אייזענבאָן) איז נישטא קיין טרעפ־לאָך אויף די בלינדע פּלאטפּאָרמעס. אוו איך ליג אזוי שטי־לינקערהייט אין זאמד אוו הער. „דאָס איז געווען נעבען א קליין שטעטעל אין אהייא. אויף דער „אזערע־ברעג אוו מישינען־צפון לי־ניע". פּאנגט אָן אָן אנדער יאט. „געפּאָרען אמאל אויף דער הארמא־טען־קויל אוו וואבאש־ליניע?"; אוו א חברה־מאָן טוט א זאג: „ניין. איך בין אבער געפּאָרען אויף דער וויסער פּאסט־ליניע אין שיקאגא". „א מ'רעט שוין יא פונ'ם באָן — וואָרט ביז דו קומסט אויפ'ן פּענסילווייניא, פיר פּאָר רעלסען, ניטא קיין וואסער־ביטען. מ'שעפט אָן וואסער לויפענדיג, אט דאָס הייסט א פּאָר". „דער צמון־פּאסיפישער איז איצט א שלעכטער וועג". „סאלינאס איז „פּאר'חזיר'ט", די „ביקעס" בוצקען". „מיר מיט מאק'ן, דעם יאט, האָט מען „געפּאקט" אין עלֿ פּאזא". „א מ'רעט שוין יא וועגען „נתינות" — וואָרט ביז איהר קומט אין פראנציוישען געגענד ארום מאנטריאל — אפילו קיין איין ענגליש וואָרט רעט מען דאָרטען ניט; טוסט א זאג: מאנדזשי, מאדאם, מאנדזשי, נא ספּיקא דא פרענטש*) אוו רייבסט דעם בויך, אוו מאכסט א הונגערינג צורה, אוו זי ניט דיר א ברעקעל חזיר מיט א שקאָרינקע".

אוו איך ליג אוו ליג אזוי אויפ'ן זאמד אוו הארך. אָט די וואנדערערס האבען מיר מסוכן פּארמיאוסט מיין אויסטער־כאפּע־ריי. א נייע וועלט האָט מיך געוופען מיט יעדען וואָרט, וואס מען האָט ארויסגערעט — א וועלט פון שטאנגען אוו געזימפלאָר. „בלינדע פּלאטפּאָרמעס" אוו „פּולמאן־וואגענעס מיט א טיר אין דער מיט", „ביקעס" אוו סיגנאלֿיסטען, „בירען", „פּאקעז", „אריינ־פּאלען", „פּליטות", „קולאקעס", „קנייטלאך" אוו „פּראפּעסיאנא־לען". דאָס אלעס האָט פּשוט געמיינט אוואנטיורעס. גוט. איך

מוז פארזוכען אט דאס לעבען. ביי זיך האב איך שוין געפועלט, אז איך בין אייגער פון אט די וואנדערי־אטען. איך בין נעווען פונקט אזוי שטארק ווי יעדער פון זיי, אזוי ריהרעווידיג, אזוי חוצפה'דיג און א מח האב איך נעהאט אזא גוטען.

נאכ'ן באדען, פארנאכט צו, טוען זיי זיך אן און נעהען אוועק אין שטאט. נעה איך אויך. די הכרה באנגען אן צו בעטלען אויף דער הויפט גאס. איך האב נאך קיינמאל ניט נעהאט נעבע־טעלט, און דאס איז נעווען ביי מיר די שווערסטע זאך ביי מיין ערשטען ארויספאר אויפ'ן וואנדער־וועג. איך האב נעהאט א מאדנעם באגריף וועגען בעטלערייי. מיין פילאזאפיע, בין יענער צייט, האט מיך געלערנט, אז ס'איז שעהנער צו גנב'ענען אויידער צו בעטלען; אז רויבערייי איז נאך שעהנער, ווייל די ריזיקע און די שטראף זיינען פראפארציאנעל גרעסער. נאך אלס אויסטער־פיראט בין איך שוין נעהאט אזוי פיל מאל ערקלערט געווארען שולדיג פון דער גערעכטיגקייט, אז איך וואלט לכל הפחות נעראדטט אפזיצען טויזענט יאהר אין טורמע. דאכעווען איז ביי מיר נע־וען מעשה—מאן; בעטלען אבער האט ביי מיר נעהאט א פנים פון חלשות, נעווען נעמיין און נידעריג. איך האב זיך אבער מיט דער צייט אנטוויקעלט אזוי נוט, אז איך האב אנגענויבען צו קוקען אויף בעטלעריי ווי אויף א פרעהליך שטיקעל ארבייט, ווי אויף א שפיל אין המצאות, ווי אויף א מיטעל צו פארשטארקען דעם כאראקטער.

יענע ערשטע נאכט אבער האב איך דאס ביי זיך ניט נע־קאנט פועל'ן; דער סוף איז נעווען, אז ווען די יאטען זיינען שוין פארטיג נעווען צו נעהן אין א רעסטאראן עפעס עסען, האב איך נאר נעהאלטען ביים אנפאנג. איך האב ניט נעהאט קיין סענט ביי דער נשמה. מיני, דער יאט, דאכט מיר, האט באצאלט פאר מיין עסען און מיר האבען אלע נעגעסען צוזאמען. א נעמער, זאגט מען, איז פונקט ווי א גנב; מיני האט געבעטעלט און איך

*) עסען, מאדאם, איך רעד ניט קיין פראנצויזיש.

האב פון דעם הנאה נעהאט. איך האב ביי זיך אפגעמאכט, אז דער נעמער איז א סך ערגער פון'ס גנב און, אז אזא זאך זאל זיך שוין מעהר ניט טרעפען. און ס'האט זיך טאקע שוין מעהר ניט נעטראפען. אויפ'ן צווייטען טאג בין איך ארויס און פאר־קאטשעט די פים מיינע אקוראט ווי יעדער אייגער.

ניקי דעם גריד'ס אמביציע איז ניט געווען דער וואנדער־ווג. ער איז ניט געווען קיין מוצלח אין בעטלעריי און עפעס איינמאל ביי נאכט האט ער זיך ארויסגענגב'עט אויף א בארקע און איז אוועק אויפ'ן טייך קיין סאן פראנציסקא. איך האב איהם באגענעט ערשט צוריק מיט א וואך ביי א באקסער־יום־טוב. ער איז ווייט אוועק. ער איז נעוועסען אויף א בכבודינען ארט ביים סאמע קאמפס־פלאץ. ער איז איצטער א פארוואלטער פון „פרייז פייטער" און איז דערפאר ביי זיך זעהר נדול'דיג. באמת, אויף א קלייגעם מאשטאב, אין לאקאלע ספארט־אנגעלעגענהייטען איז ער טאקע א בלישצענדער שטארו.

קיין יאט וועלט ניט קיין וואנדער־יאט ביז ער נעהט ניט אריבער דאס „בערגעל" — דאס איז נעווען דער נעזעץ פונ'ס וואנדער־וועג, לויט איך האב נעהערט אין סאקראמענטא. נוט, איכ'ל אריבערנעהן דאס „בערגעל" און אריין אין דער חברה. דאס „בערגעל" איז, אגב, נעווען די סיערא נעוואדאס. די גאנצע קאמאנדע האט באשלאסען זיך א לאז טאן איבער'ן בערגעל אויף א שפאציר און, פארשטעהט זיך, איכ'ל אויך נעהן. דאס איז נעווען דעם פראנציזישען יאט'ס ערשטע אוואנטיורע אויפ'ן וואנ־דער־וועג. ער איז נאר וואס נעהאט אנטלאפען פון זיין פאמיליע פון סאן פראנציסקא. פארבייגעהענדיג וויל איך באמערקען, אז מיין אלטער טיטל „פרינץ" איז פארשוואונדען נעוואָרען. איך האב נעקראנט מיין צו־נאמען. איצטער האט מען מיך נערופען דער „מאטראס־יאט". שפעטער צו האט מען מיר א נאמען נענעבען דער „פריסקא־יאט", בעת די פעלזען־בערג זיינען שוין נעווען צווי־שען מיר און צווישען מיין היים־שטאט.

צוואנציג מינוטען נאר צען אין אוועגט האט דער צענטראל־

פאסיפישער פאסאזשיר צוג זיך נעירט פונ׳ם וואקזאל אין סאק־
ראמענטא, קיין מזרח צו — אט די וויכטיגע אייגצעלהייט איז
מיר גוט איינגעקריצט אין מיין זכרון. אריבער א צענדליג חברה
זיינען מיר געווען און מיר האבען זיך אלע אויסגעשטעלט אין דער
פינסטערניש עטוואס פארואוס פונ׳ם לאקאמאטיוו, נדרים ארויסצו־
טאנצען. אלע ארטיגע וואנדער־יאטען זיינען געקומען זעהען ווי מיר
פארען אפ—אויך אונז ארויפשלייערן אויב זיי וועלען נאר קענען.
אט אזוי א האבען זיי באגריפען א שפאס, און סך־הכל פערציג שטיק
זיינען געקומען דורכצופירען אט דעם שפאס. זייער הויפט פירער
איז געווען א קנאקער א וואנדער־יאט, באב האט מען איהם נערר־
פען. סאקראמענטא איז געווען זיין געבורט־שטעטל, נאר ער איז
שוין אויסגעווען וואו ערגעץ א מייזען־לאך איבער׳ן לאנד. נעמט
ער מיך און דעם פראנציזישען יאט אוועק אין א זייט און גיט
אונז אזא מין עצה: „מיר ווילען דא ארונטערמארדעווען די גאנצע
קאמאנדע, איהר פארשטעהט? איהר ביידע זענט נאך שוואך.
יענע קענען שוין זייער שטעטל באשטעהן. ווי נאר איהר „פאר־
צוועקעווט" א בלינדע פלאטפארמע „דעקט" זי. און בלייבט
אויפ׳ן דאך ביז איהר וועט פארבייפארען די סטאנציע ראזווילע
דזשאנקשאן. אין יענעם כרך זיינען די „ביקעס" זעהר ווילד.
„בוצקעו" וועמען נאר זיי דערזעהען.

דער לאקאמאטיוו טוט א פייף און דער צוג רירט זיך. דריי
בלינדע פלאטפארמעס זיינען דארטען נעווען — פלאץ פאר אונז
אלעמען. אונזער צענדליג, וועלכער האט געוואלט מיטפארען.
האט זעהר געגארט זיך אריינגליטשען שטילינקערהייט, נאר אונ־
זערע פערציג פרייגד זיינען ארוים מיט א מאדנעם טאראראם אהן
א טראפען בזיון. איך האב, לויט באב׳ס עצה, זיך באלד ארויפ־
געכאפט אויפ׳ן דאך פון א פאכט־וואגאן. דארט האב איך זיך
אוועקגעלייגט מיט אביסעל א קלאפענדיג הארץ און זיך צוגעהערט
צום שפאס. די גאנצע כאפטע קאנדוקטארען איז אוועק פארואוס
און דאס „ארונטערמארדעווען" איז געגאנגען ווי א מזמור, שנעל
און אהן רחמנות. אז דער צוג איז אפגעלאפען א האלב מיל

האָט ער זיך אָפּגעשטעלט און מען האָט ווידער ארונטערגעמאַר־
דעוועט די וואָס זיינען פּארבליבען. איך אליין נאָר בין געפֿאָרען
ווייטער.

ניט ווייט פון וואָקזאל דאָרטען איז געלעגען דער פּראַנצויזי־
שער יאָט מיט ביידע פּים ארונטערגעהאָקט. עטליכע יאָטען פון
דער קאָמאַנדע, וואָס האָבען געוואָהנט דעם צופֿאל האָבען זיך גע־
דרעהט ארום איהם. דער פּראַנצויזישער יאָט האָט זיך א גליטש
געטאָן אָדער ספּאָטיקעט אביסעל, און די רעדער האָבען שוין גע־
טאָן דאָס איבריגע. אָט אזוי בין איך ארויף אויפֿ'ן וועג. שפּע־
טער מיט צוויי יאָהר האָב איך דערזאָהנט דעם פּראַנצויזישען יאָט
און באָקוקט זיינע „פּענקעס". דאָס איז געווען א עדעלקייט פון
מיין זייט. קאָליקעס האָבען זעהר ליעב, אז מען באָקוקט זייערע
צוקאָליטשעטע אברים. צוויישען די אמווירענדע בילדער אויפ'ן
וואַנדער־וועג איז דאָס בילד וועז צוויי קאָליקעס באַגעגענען זיך.
זייער אלגעמיינע צרה איז א פּרוכטבאָרער קוואל פון געשפּרעכען;
און זיי דערציילען, ווי עס האָט פּאַסירט, זאָגען אלעס וואָס זיי ווייי־
סען מכח אמפּוטאַציע, טראָגען ארויס זייערע קריטישע באמערקונ־
גען מכח זייערע כירורגען און פּארענדיגען דערמיט, וואָס זיי דרע־
הען זיך אָפּ אביסעל אז א זייט נעמען אראָפּ די באַנדאַזשען אוו
פּארגליכען זייערע איבערגעבליבענע שטיקלאָך אברים.

ערשט מיט עטליכע טעג שפּעטער אין נעווארא, וועז די קא־
מאַנדע האָט מיך דעריאָגט, האָב איך זיך דערוואוסט פונ'ם צופֿאל
מיט'ן פּראַנצויזישען יאָט. די קאָמאַנדע אליין האָט אויך נישט־
קשה'דיג צוגעליטען. סאָמע אויפֿ די בערג אינ'ם שנעע האָט גע־
טראָפּען א סיבה מיט'ן צוג. דער גליקליכער דזשאָו האָט זיך אומ־
געשלעפּט אויפֿ קוליעם מיט צווי צוריבענע פּים און כמעט אלע
איבריגע האָבען זיך ארומגעטראָגען מיט וואונדען.

און איך ליג מיר דערווייל אזוי אויפ'ן דאַך פונ'ם פּאַסט־
וואָגאָן און וויל זיך דערמאָנען צו ראָווויל דזשאנקשאָן, די סטאַנ־
ציע נעגען וועלכער באָב האָט מיך געוואָרענט, איז די ערשטע
אָדער די צווייטע. צוליב זיכערהייט האָב איך זיך אָפּגעהאלטען

אראפצוגעהן אויף דער בלינדער פּלאטפֿאָרם ביז נאָך דער צווייטער סטאנציע. און אפילו דעמאָלט בין איך נאָך אויך ניט אראָפּ. איך בין דאָך געווען א פּריץ אינ'ם עסק, און איך האָב זיך געפילט זיכערער אויפֿן דאָך. איך האָב אָבער קיינמאָל ניט דערצעלט דער קאָמאַנדע, אז איך בין געפֿאָרען אויפֿן דאָך די נאנצע נאכט. דורכגעשניטען די סיערראָס, זייערע שנעיגע שפּיצען און טונעלען, בין טראקי, וואָס אויף יענער זייט בערג, וואוהין איך בין אנגעקומען ארום זיבען א זייגער אינדערפרי. אזא זאך איז א בזיון, און מען וואָלט פון מיר נעווען חוזק געמאכט. צום ערשטען מאָל דערצעלט איך איצטער דעם אמת וועגען יענער ערשטער נסיעה מיינער איבער'ן בערגעל. די קאָמאַנדע אָבער האָט באשלאָסען, אז איך בין ניט קיין שלים־מזל, און וועז איך בין צוריק געקומען קיין סאקראמענטא בין איך שוין נעווען א פֿאלקאָמענער וואנדער־יאָט.

פּונדעסטוועניגער האָב איך א היבש ביסעל נאָך נעדאַרפט נעוואָהר ווערען. מיין ראטגעבער איז נעווען באב. ער איז נעווען א נאנץ נישקשה'דיגער בחור. איך עדדיינק עפּעס איינמאָל אן אבענט (דאמאָלט איז נעווען א יריד אין סאקראמענטא, און מיר האָבען זיך ארומגעשלייעט און נעלעבט א גוטען טאָג) האָב איך פֿארלאָרען מיין היטעל אין א געשלעג. בלייב איך שטעהן מיט א הויפֿן קאָפּ אין מיטען נאָס. דאָ איז מיר באָב ווידער נעקומען צו הילף. פיהרט ער מיר אָפּ אין א זייט פון דער קאָמאַנדע און זאָגט מיר וואָס צו טאָן. איך האָב זיך אָבּיסעל נעשראָקען דורכצופירען זיין עצה. איך בין גראָד דאָמאָלט נאר־וואָס נעהאָט ארויס פון טורמע. וואו איך בין אפּנעזעסען דרייי טעג, און וואָלט איך איצט נאכאמאָל אריינגעפֿאָלען אין די הענט פון דער פֿאליציי — קריג איך מיין עהרליך אויסקומענישׂ; טרוקען וואָלט איך שוין ניט ארויס. אוו ווייזען, אז איך האָב מורא — איז מיר אויך ניט אנגעשטאנען. איך בין דאָך אריבער דאָס „בערגעל" און אומנעלאָפען מיט דער קאָמאַנדע ווי אן עכטער טרעמפּ. הכלל, איך האָב געמוזט צייגען וואָס איך קען. פּאָלג איך באָב'ן און ער גיהט מיט מיר אוועק אכטונג צו געבען, אז ס'זאָל ארויסקומען אָנגיל ואשמח.

שטעלען מיר זיך אויפ אויפ דער ק.—נאָם ביים ראָג, גלויב איך, פון דער פינפטער גאָם. ס'איז נאָר־וואָם געהאט נאכט נעווארען און די נאָם איז געווען געפאקט מיט מענשען. שטעהט אזוי באָב אוו באטראכט די היט פון יעדען פארבייגעהענדען כינעזער. איך פלעג זיך תמיר חדוש'ען, ווי קומט עס, וואָם אלע וואנדערן יאטען טראָגען „פינף־דאלארדיגע סטעטסאָן קאפעליושען, האָרט־ראנדיגע", איצטער וויים איך שוין. זיי פלענען אט די קאפעליושען באקומען אויפ דעם זעלבען אופן ווי איך וועל איצטער באקומען מיינעם, ביי די כינעזער. איך בין נעווען נערווועז — אָרום זיינען נעווען אזוי פיעל מענשען; נאָר באָב איז נעווען קיהל ווי א הרובע אום תמוז. עטליכע מאל האָב איך זיך א לאָז געטאָן צו א כינעזער, מוטיג און אנטשלאָסען, באָב שלעפט מיך אבער צוריק. ער האָט נעוואלט איך זאל קריגען א גוטען קאפעליוש, פונקט מיין מאָם. אט טראָגט זיך פארביי א הוט, מיין מאָם טאקע, אבער ניט קיין נייער; באלד, א צענדליג דער טיוווע! וויסט וואסעוע, און באלד א נייער קאפעליוש, אבער ניט מיין מאָם. און וועז ס'האָט זיך געמאכט א קאפעליוש אי ניי אין מיין מאָם, איז דער ראנד אבער נעווען צו גרויס אדער צו קליין. מיין נאָט, באָב איז נעווען אז איבערקלייבער. איך בין דערווייל נעווארען אזוי אננעדראדעלט, אז איך וואלט אראפגעכאפט וואָם נאָר ס'וואלט מיר אין די הענט געקומען.

ענדליך איז געקומען דער הוט, דער איינציגער הוט אין סאָקראמענטא, וואָם איז מיר באשערט געווען. ווי נאָר איך האָב אויפ איהם א קוק געטאָן, האָב איך באלד דערקענט, אז ער איז א מזל־דיגער. וואדף איך א בליק אויפ באָב'ן. טוט ער מיט די אויגען א נישטער אָרום צו ס'איז ניטא קיין פאליציי אין טוט א שאקעל מיט'ן קאפ. איך כאפ אראפ דעם הוט פונ'ם כינעזער'ס קאפ און טוה איהם אן אויפ מיינעם. ס'איז נעווען פונקט אויפ מיין מאָם. ערשט דאמאלט האָב איך אננעפאנגען צו לויפען. באָב, האָב איך געהערט, האָט עפעם א געשריי געטאָן. הינטערווייל־עכם כאפ איך א קוק און זעה, ווי ער פארשטעלט דעם וועג דעם צורייצטען מאנ־

גאל, שטעלט איהם אונטער א פיסעל. איך לויף ווייטער. ביים צווייטען ראג פארקערעווע איך זיך, אז ביים דריטען — ווידער א מאל. די גאס איז שוין ניט געווען אזוי געפאקט מיט מענשען ווי די ק.—גאס, פאנג איך מיר אן אזוי צו שפאצירען פאמעלאך. כאפ אביסעל אפ דעם אטעם און גיב זיך אליין אפ א מזל־טוב מיט דעם נייעם הוט, מיט דעם געלונגענעם אנטלויפען.

פלוצלונג, ביים ראג, הינטער מיינע פלייצעס טאקע — אהא — דער כינעזער מיט'ן הוילען קאפ איז דא. מיט אירם געהען נאך א פאר כינעזער און הינטען שלעפען זיך נאך א פינף־זעקס מענער און אינגלאך. איך טאנץ אויוק צים צוויטען ראג, שניידד דורך די גאס און בין שוין ביי אן אנדער ראג. איך באשלים, אז איך האב איהם שוין אויסגעמאטערט און פאנג ווידער אן צו שפאצירען. אבער ביים ראג קומט ווידער אן אט דער זעלבינער מאנגאל, דער עקשן. דא איז געווען די זעלבע אלטע מעשה מיט'ן האז אזן מיט דער טשערעפאכע. אזוי שנעל לויפען ווי איך האט ער ניט געקענט. ער האט זיך אבער אויף א רגע ניט אפגעשטעלט, שנעל זיך נעקאטשעט מיט קלייניע פארפיהרערנדע טריטעלאך, געהאלטען אין איין שעלטען און זידלען זיך און טאקע דערפאר אלץ שטארקער געפאפעט. ער האט גערופען גאנץ סאקראמענטא צו ועהען די שאנדע, דעם בזיון, וואס מען האט איהם פארשאפט, און א היבשער טייל פון די כאקראמענטא'ר איינוואוינער האט דאס טאקע דערהערט און איז איהם נאכגעלאפען. און איך לויף ווי א האז און דער עקשן, דער מאנגאל נאך מיר, אלץ מיט גרעסערע טריטעלאך אזן אט־אט כאפט ער מיך. ענדליך, ווען א פאליסמאן איז צונעקומען האב איך אויף אן אמת פארקאטשעט די פאלעס. איך וואלף זיך אזן דרעה זיך דאס אהער דאס אהין, איך מעג שווערען, אז איך בין אזוי אפגעלאפען א צוואנציג קוואדראטאלען אהן אן אפשטעל. דעם כינעזער האב איך שוין מעהר ניט געזעהען. דער קאפעלויש איז געווען א פיינינקער, א שפאנעל־נייער סטעטסמאן, אלע חברה האבען מיר אויף איהם מקנא געווען. און נאך מעהר, דאס איז

נעווען א סימבאל, אז מען קען זיך אויף מיר פאַרלאָזען. איך האָב אָט דעם קאַפּעלויש געטראָגען אריבער א יאָהר.

וואַנדערי־יאָטען זיינען וואויל חברה, וועו מען באַגעגענט זיי אייגציגוויין אוו זיי דערצעהלען „ווי ס'האָט פּאַסירט"; נאָר, בנאמנות, איהר דאַרפט זיך בּאַר זיי היטען וועו זיי לויפען אום טשערעדעס־וויין. דאמאָלט זיינען זיי וועלף, אוו ווי וועלף קענען זיי אומהאַרפען פוו די פּיס דעם שטאַרקסטען מענשען. דאמאָלט צייגען זיי ניט ארויס דעם מינדסטען פּחד. וואַרפען זיי זיך ארויף אויף א מענשען — לאָזען זיי איהם שוין ניט אַף כל־זמן זיי האָבען נאָך א טראָפען כח אין זייערע דראָטיגע קערפּערס, ביז ער פאַלט ניט אום א הילפלאָזער. ניט איינמאל האָב איך זיי דאָס געזעהען טאָן אוו איך וויים וואָס איך רעד. זייער צייל איז, פּארשטעהט זיך, רויבערייי. אוו היט זיך פּאַר דער, „שטאַרקער האָנט". יעדער יאָט אין אַן עקספּערט אין אָט די זאכען. אפילו דער פּראָנצויזי־שער יאָט האָט די תורה געקענט אויסער ער האָט פּארלוירען זיינע פּיס.

אָט זעה איך איצטער דייטליך, וואָס ס'האָט א מאל פּאַסירט ביי די „ווערבעס". די ווערבעס האָבען מיר גערופען עטליכע בויי־מער, וואָס האָבען געוואקסען אויף א פּיסטען פּלאַץ ניט וויים פוו וואקזאל אוו א פּינף מינוט שפּאַציר־גאַנג צום סאַמע צענטער פוו סאַראַמענטא. דאָס איז געווען ביי נאכט, אוו די סצענע איז באַ־לויכטען מיט'ן טונקעלען שיין פוו די שטערו. סע שטעהט א גע־זונטער ארבייטער אוו ארום איהם, פוו אלע זייטען, א גאנצע טשע־רעדע וואַנדער־יאָטען. ער איז ווילד־אויפּגערייצט אוו שלעט זיי, שרעקט זיך ניט, גלויבט אין זיין אייגענער גבורה. ער וועגט עפּעם א הינדערט־אוו־אכציג פוונט אוו האָט קרעפּטיגע מוסקולען; ער וויסט אָבער ניט צו וועמען זיך א נעם טאָן. די יאָטען בייזערו זיך דערוויי. עם איז א מיאוסקייט. זיי טוהען זיך א לאָז אויף איהם פוו אלע זייטען, ער דרעהט זיך פלינק אוו מאכט מיט די הענט. דער פּריזירער־יאָט איז נעבען מיר געשטאַנען. אוו ווי דער ארבייטער דרעהט זיך אזוי, טהוט דער פּריזירער־יאָט א טאַנץ

און מאכט די קונץ. ער שפּארט אריין זיין קניע דעם ארבייטער אין רוקען; מיט דער רעכטער האנט נעמט ער ארום זיין האלז און דריקט צו דעם גאַרגעל מיט'ן האנט־נעלענק. דאָס איז א מסוכנ'ער קוועטש אוז דער מענש בלייבט אהן אטעם. אט דאָס הייסט די שטארקע האנט.

דער ארבייטער גיט זיך ניט אונטער, נאר ער קען זיך שוין נאר ניט העלפען. די וואַנדער־יאטען וואַרפען זיך אויף איהם ארויף פון אלע זייטען אויף די פיס, די הענט, דעם קערפער, און דער פריזירער־יאט לאזט ניט אפּ דעם האלז, ווי א וואלף, וואָס האט זיך ארויפגענאפּט אויף א הערש, ער שלעפט איהם רק צוריק. דער ארבייטער קערט זיך איבער און פאלט אונטער דער גאנצער קופּע. דער פריזירער־יאט בייט אום זיין פאזיציע, נאר ער לאזט איהם נאר אלץ ניט אפּ. און בעת עטליכע חברה זיינען בוזק זיינע קע־שענים, האלטען איהם די אנדערע צו די פיס, אזוי אז ער זאל מיט די פיס ניט קענען קיין ריהר טאָן. זיי באַוואַרענען זיך און שלע־פּען איהם נאר אראפּ די שטיוועל. איז ער? ער האט זיך שוין אונ־טערגענעבען, ער איז איצטער צושלאגען. אחוץ דעם קען ער נאר אלץ דעם אטעם ניט כאפּען, צוליב דער שטארקער האנט. ער פאנגט שוין אן מיאום צו כארכלען, און די חברה פאנגען זיך אן אביסעל צוצוויילען. באמת ווילען זיי איהם ניט הרג'ענען. אלעם איז געענדיגט. עמיצער טוהט א קאמאנדעווע אין מיט איין מאל לאזען איהם אלע אפּ, די יאטען צולויפען זיך אין אלע זייטען. איין יאט שלעפט מיט זיך די שיך. ער ווייסט וואו מען קען פאר זיי קריגען א האלבען דאלאר. דער ארבייטער זעצט זיך אויף, קוקט זיך ארום, צוטומעלט און הילפלאז. אפילו ער זאל וועלען, קען ער אויך ניט נאכלויפען בארוועסערהייט אין דער פינסטער. איך האלט זיך אביסעל אפּ און קוק אויף איהם. ער טאפּט זיך ביים האלז, טוט טרוקען און מאדנע א בורטשע, וואַרפט עפעם מאדנע מיט'ן קאפּ, וויל נעווער ווערען צו דער האלז איז ביי איהם ניט אויסגעלינקט. איך טו זיך א לאז, דערויף די קאמאנדע. דעם אר־בייטער האב איך שוין מעהר קיינמאל ניט געזעהען. הגם איך קען

באין אופן ניט פארגעסען וויי ער זיצט דאָרטען אזוי ביי דער שיין פון די שטערן, עפעס צוטומעלט, דערשראָקען, צושויבערט אזן דרעהט דעם קאָפ אזן דעם האלז אהער אזן אהין אין אלע זייטען.

איבערהויפט שכורים זיינען קרבנות פון אט די וואנדער־יאטען. בארויבען א שכור הייסט ביי זיי א „קאטשע טאן א בר כנן"; אזן וואו זיי קומען נאָר זוכען זיי שכורים. א שכור איז ביי זיי אזא מאכל, ווי פליגען למשל, ביי א שפיז. „א קאטשע טאן א בר כנן", איז ביי זיי אפט א גאנץ פרעהליכע חתונה, ספעציעל ווען דער שכור איז הילפלאָז אזן ער קען זיך ניט ווערען. ביים ערשטען בלאָז ווערט אויסגעטרוקענט דעם שכור'ס געלט אזן ציי־רונג. נאכדעם זעצען זיך די יאטען ארום ארום זייער קרבן אזן טאנצען דעם אינדיאנער שכור שאנץ. איינעם פארנלוסט זיך דעם שכור'ס שניפס — נעמט מען אראָפ דעם שניפס. אזן אנדערער ווילֿ זיין אונטערווערש — שלעפט מען אראָפ דאָס אונטערווערש. דערביי פארקירצט מען מיט א מעסער די ארבעל אזן די פלוידערן. איז דאָס פידושאקעל אדער הויזען צו גרויס — רופט מען צו א נוטען־ברודער, א באקאנטען טרעמפ אזן מען איז איהם דערמיט מכבד. נאכדעם צוגעהט מען זיך נאנץ פיין אזן מען לאָזט נעבען איהם איבער א נאנצע קופע אלטע שמאטעס.

אט זעה איך נאָר א בילד. ס'איז א פינסטערע נאכט. מיין חברה שפאצירט אויפ'ן טראָטואר ערנעץ אין עק שטאָט. פארואוס. נעבען אזן עלעקטרישען לאמפ זעהען מיר ווי א מענש שניידט דורך די נאס. עפעס וואקעלט ער זיך אזן נעהט ניט פעסט. די יאטען דערשמעקען זייער קרבן. דער מענש איז שכור. ער שארט זיך פארביי דעם טראָטואר אזן ווערט פארלארען אין דער פינסטערניש. דורכשניידענדיג עפעס א לייזיגען פלאץ. חברה רעדען ניט אויס אפילו קיין וואָרט, נאָר מען טוהט זיך א וואָרף איהם דערואנען. מען דערואנט איהם אין סאמע מיט פון דעם לייזיגען פלאץ. נאָר, וואס איז דאס? צוויישען דער קאמאנדע אזן איהר קרבן דרעהען זיך אום אזן בייזערן זיך עפעס טונקעלע אזן דראָהענדע פיגורען. דאָס איז אן אנדער שייקע וואנדער־יאטען. לאזט זיך אויס א

מעשה. אז דאס איז נאר זייער קרבן, אז זיי נעהען איהם שוין נאך א שטיקעל צייט. מיר לעבען אבער אין א גאנץ אנדער וועלט, אין א פרימיטיווער וועלט. אט די וועלף זיינען נאך קלייגע וועלפעלאך. (באמת, גלויב איך ניט, אז אפילו אייגער פון זיי איז עלטער נעווען פון צוועלף אדער דרייצעז יאהר. עטליכע פון זיי האב איך שפעטער באגענעט און איך האב זיך דערוואוסט, אז זיי זיינען נאר־וואס נעהאט אריבערנעגאנגען דאס בערגעל, און אז זיי שבאמעז פון דענווער און סאלט־לייק סיטי). אוגזער שייקע טוהט זיך א וואוף פאראויס. די קלייגע וועלפעלאך קוויטשען און דראפען זיך און קעמפען ווי קלייגע טייוואלים. ארום דעם שבור פלאקערט א קאמף כדי איהם צו פארכאפען. אינ'ם כאמע ברעז פונ'ם קאמף פאלט ער אום און דאס געשלעג צופלאקערט זיך איבער זיין קער־פער אקוראט ווי דער קאמף צווישען די גריכען און די טראיאנער איבער דעם קערפער און פאנצער פון זייער א געפאלענעם העלד. די קלייגע וועלפעלאך טרייבט מען אף; זיי לויפען אוועק מיט גע־שרייעז, טרערען און קווישערייעז. און מיין שייקע נעמט זיך קא־טשען דעם בר מנז. איכ'ל אבער קיינמאל ניט פארגעסען אט דעם שכור, זיין צומישטע איבעראשונג וועגען דעם פלוצלינגען אויס־ברוך פונ'ם קאמף אויף יענעם ליידיגען פלאץ. אט זעה איך איהם נאך איצטער, א טונקעלען אין דער פינסטער, ווי ער שאקעלט זיך און חדושט זיך אזוי טעמפ, ווי ער טרעט אויף אין דער ראלע פון א רודף־שלום אינ'ם געשלעג, די באדייטונג פון וועלכען ער האט אפילו ניט פארשטאנען. אט זעה איך, דעם אויסדרוק פון אמת'ער באליידיגונג אויף זיין פנים, וועז ער, אזא אומשולדיגער, ווערט ארומגערינגעלט און אזוי פיעל הענט שטעקען אריין אין איהם זייערע נעגעל און מען וואפט איהם צו דער ערד.

א קלימעק־טרעמפ איז אויך א ליעבלינג־רויב ביי די וואנדערי־יאטען. א קלימעק־טרעמפ איז א טרעמפ, וואס ארבייט. דער צו־נאמען שטאמט דערפון, וואס ער בינט צונויף זיינע קאלדרעם אין א קלימעקעל און אזוי טראגט ער זיי אויף די פלייצעס. ווייל א קלימעק־טרעמפ ארבייט אמאל, גלויבט מען, אז ער האט ביי זיך א

ביסעל מינץ. אט דאס ביסעל מינץ זיהט אזוי צו די וואנדער־יאטען. דער בעסטער פּלאץ צו אויסנישטערן א קלימעק־טרעמפּ איז אין די שטאלען, געהילץ־פּלעצער, אייזענבאהן־הויפען א.ז.וו., ערגעץ איז א עק־שטאט; די בעסטע צייט זיי צו כאפּען איז בייּ נאכט, וועו דער קלימעק־טרעמפּ זוכט אפּ אט די פּלעצער, וואו ער קען זיך איינוויקלען אין זיינע קאלדרעם און שלאפען.

„פּרעהליכע קעצלאך" קומען אויך ניט ארויס טרוקען פון די וואנדער־יאטען. אין א מעהר פּאַרשטענדליכער שפּראך רופט מען די „פּרעהליכע קעצלאך" בהמות מיט קורצע הערנער, טשעטשאק־וואס, פּריש־געבאקענע חברה, זיידענע יונגעלייטלאך. א פּרעהליך קע־צעל איז אן אנפאנגער אויפ'ן וואנדער וועג, שוין אין די יאהרען, אם ווינציגסטען שוין א היבשער בחור. א אינגעל, ווי גרין ער זאל ניט זיין אויפ'ן וואנדער־וועג איז קיינמאל ניט קיין פּרעהליך קע־צעל; ער איז א וואנדער־יאט, א „ברען". און אויב ער וואנדערט ארום מיט א פּראפּעסיאנאל איז ער אן אונטער־טרעמפּ. איך בין קיינמאל ניט געווען קיין אונטער־טרעמפּ, ווייל איך האב זעהר ניט ליעב געהאט קיין אויבערהאר. צוערשט בין איך געווארען א וואנ־דער־יאט און נאכדעם א פּראפּעסם. מיין קאריערע האב איך אנ־געפאנגען זעהר יונג, דערפאר האב איך פּאַרשפּארט זיין א פּרעהליך קעצעל. א קורצע צייט, בעת איך האב געענדערט מיין צו־נאמען פון פּריסקא'ר־יאט אויף מאטראס דושעק, האב איך אויף זיך גע־האט א חשד, אז איך בין א פּרעהלאך קעצעל. אבער א נעהענטע־רע באקאנטשאפט מיט מיר פון די, וואס האבען מיך חושד געווען אין אזא זאך, האט גלייך פּאַרטריבען אלע זייערע ספּקות און נאר אין גיכען האב איך באקומען די עכטע פּאסטעמקעס און אלע סמנים פון אן אמת'ען פּראפּעסיאנאל. און זאל מען טאקע וויסען אט איצטער, אז די פּראפּעסיאנאלען זיינען די אריסטאקראטיע פון'ם וואנדער־וועג. זיי זיינען דאס די לאדעו, די הערשער, די גאר פּרימיטיוועע עדעל־לייט, יענע בלאנדע חיות, וואס זיינען אזוי בא־ליעבט ביי ניטצישע'ן.

וועו איך בין פון נעווארא צוריק אריבערגעקומען איבער'ן

בערגעל האב איך זיך דערוואוסט אז עפעס א טייד־פיראט האט אוועקגע'נגב'עט מעק־קריע'ס שיפעל. (א מאדנע זאך. איך קען זיך באין אופן איצטער ניט דערמאנען, וואו איז אהינגעקומען דאס קליינע רודעל־שיפעל, אין וועלכער איך מיט ניקי דעם גריך האבען זיך אוועקגעלאזט פון אוקלאנד קיין פארט־קאסטא. איך וויים, אז דער קאנסטאבל האט דאס ניט מיטגענומען, אזן איך וויים, אז מיר האבען דאס ניט מיטגענומען בעת מיר האבען זיך א לאז געמאן ארויף מיט'ן קאראמענא טייד, מהר וויים איך ניט). צוליעב'ן פארלוסט פון דיני מעק־קריע'ס שיפעל האב איך שוין נע־מוזט אוועק איז וועג; אזן וועז קאראמענטא איז מיר נכאם געווארען האב איך זיך געזעגענט מיט מיין באנדע (וועלבע האט מיך מחמת פריינדשאפט טאקע געפרואווט ארונטערמארדעווען פונ'ם פראכט־צונ) אזן אוועק אויף א רייזע איז דעם סאז יאקווין טהאל. דער וואנדער וועג האט מיך צוגעקוקעלט צו זיך איז מיר שוין ניט אפגעלאזט. אזן שפעטער, וועז איך האב שוין געהאט ארומגערייזט דעם ים אזן דורכגעלעבט טויזענט אנדערע זאכען, האב איך זיך נאר אמאל אומגעקערט צום וואנדער־וועג צו מאכען לענ־נערע רייזעס כדי צו זיין א „קאמעט" א פראפעסיאנאל", אזן איך האב זיך אונטערגעטיקט אין דער סאציאלאגישער מקוה, אזן בין ארוים נאם ביז די ביינער.

צוויי טויזענד טרעמפּ

צוויי טויזענט טרעמפס.

איך האב אמאל געהאט דאס גליק ארומצודרייזען עטליכע וואכן נאכאנאנד מיט א חברה פון צוויי טויזענט טרעמפס. אט די חברה האט מען גערופען „קעלליס ארמיי". פון קאליפארניע אן, דורך דער נאכצער ווילדער און פוכיגער וועסט, האט געגאנגען קעלליס מיט זיינע העלדען פארכאפט פאר זיך גאנצע באהנען; זיי זיינען אבער דורכגעפאלען ווען זיי זיינען אריבער דעם טייך מיזורי און זיך א לאז געטאן צו דער אויסגעשפילטער איסט. די איסט האט ניט געהאט די מינדסטע נייגונג אומזיסט צו פיהרען צוויי טויזענט טרעמפס. און די נאכצע ארמיי קעלליס איז איבערגעבליבען הילפלאז אויף א שטיק צייט ביי קאונסיל בלאפס. דעם טאג, וואס איך האב זיך אן איהר אנגעשלאסען, איז זי אזוי פארצווייפעלט געווארען פון איהר לאגע, אז זי האט זיך א לאז געטאן צו פארכאפען א צוג.

דאס איז געווען א גרויארטיג בילד. נענעראל קעלליס איז בהרחבה געזעסען אויף א פרעכטיג שווארץ פערד און זיינע צוויי טויזענט טרעמפס, אויסגעשטעלט אין ראטעס, צוטיילט אויף צוויי דיוויזיעס, צום טאקט פון מיליטערישער מוזיק פון דער פייפעל־און־פויק־ראטע. זיינען אלע פאר איהם פארבייגעגאנגען אוז זיך א לאז געטאן אויפ'ן דארפישען שליאך צום קלייגעם שטעטעל וועסטאן א זיבען מייל ווייטער. אזוי ווי איך בין געווען דער לעצטער רעקרוט האט מען מיך אוועקגעשטעלט אין דער לעצטער ראטע פונ'ם לעצטען פאלק אין דער צווייטער דיוויזיע, און דערצו נאר אינ'ם לעצטען ראנג פון דעם אריעגארד. די ארמיי האט צוגעשטעלט דעם לאגער איז וועסטאן ביי דער אייזענבאהן ליניע, אדער

בעסער געזאגט, ביי די ליניעס, ווייל צוויי ליניעס האבען זיך דארט דורכגעצויגען: די שיקאגא, מילוואקי און סאנט פאול, און די ראס אייללענד ליניע.

מיר האבען בדעה געהאט זיך ארויפזועצען אויפ'ן ערשטען צוג. נאר די אייזענבאהן פארוואלטונג האט אונז אפגעטאן אויף טער־קיש און האט מנצח געווען. ס'איז נאר קיין ערשטער צוג ניט נע־ווען. זיי האבען אפגעשטעלט דעם פארקער אויף ביידע ליניעס און קיין איין צוג איז ניט גללאפען. די נוטע בירגער אבער פון אמאהא און קאונסיל בללאפס זיינען ליידיג ניט געזעסען. זיי האר־בען זיך דערווייל נעגריירט פארכאפען מיט נוואלד א צוג אין קאונסיל בללאפס, איהם צופיהרען און אונז שענקען א מתנה. די אייזענ־באהן־פארוואלטער האבען זיך אבער מיט זיי אויך אן עצה נענע־בען. זיי האבען ניט געווארט ביז דער מאב איז צו זיי געקומען. אויפ'ן צווייטען אינדערפריה האבען זיי צוגעשיקט אויף דער סטאנציע א לאקאמאטיוו מיט איין פריוואטען וואגאן צוגע־טשעפעט און איהם אוועקגעשטעלט אויף א זייטינער ליניע. באי־מערקען מיר, אז די טויטע ליניעס זיינען ווידער לעבעדיג געווארען און מיר שטעלען זיך אוים נעבען די רעלסען.

נאר אזא לעבעדיגקייט האט מען נאר קיין מאל ניט באמערקט אויף קיין אייזענבאהן ליניעס. פון מערב האט זיך דערהערט דאס פייפען פון א לאקאמאטיוו. דאס איז א צוג געקומען פון דארט אין דער מזרח־ריכטונג. מיר האבען זיך טאקע גללאזט קיין מזרח. א צוגרייטונגס־צייטער איז דורכגללאפען איבער אונזערע רייהען. דער לאקאמאטיוו האט געהאלטען אין איין פייפען ווי א משוגענער און מיט דער גרעסטער שנעלקייט זיך פארבייגעטראגען. ס'איז נאר ניט געבארען געווארען יענער טרעמפ, וואס זאל זיך געווען קענען ארויפגעכאפען אויף יענעם צוג. עס דערהערט זיך א פייף פון א צווייטען לאקאמאטיוו און א צווייטער צוג לויפט דורך מיט דערזעלבער שנעלקייט, און נאר איינער און נאר איינער, א צוג נאר א צוג אהן א סוף. אין די לעצטע צוגען זיינען שוין נע־ווען פאסאזשירען און פראכט וואגאנען צוואמען, פללאכע פרייטס

וואגאנען, אלטע לאקאמאטיוון, קאנדוקטער־וואגאנען, פאסט־וואגאנען, וואגאנטשיקעס, וואס מען באנוצט אפצורייניגען די רעלסען, מיט איין וואָרט, וואו עפעס אן אלטע שמאטע, אן אלט שטיקעל געצייג וואס וואלגערט זיך אויף א גרויסען וואקזאל. וועז דער וואקזאל אין קאונסיל בלאפס איז אינגאנצען אפגערייניגט געוואָרען האט מען צוגענומען דעם לאקאמאטיוו מיט'ן אייציגען וואגאן, איהם אויך אוועקגעפיהרט צו מזרח צו, און די ליניעס זיינען גע־בליבען טויט ווי פריהער.

ס'איז אוועק א טאג און נאך איינער, און קיין זאך האט זיך ניט גערירט. ס'האט אנגעהויבען גיהן א רענען, א האגעל, ס'איז געוואָרען א גליטש, און די צוויי טויזענט טרעמפס ליגען אלץ נע־בען די רעלסען. נאר יענע נאכט האבען די נוטע אייגוואוינער פון קאונסיל בלאפס אריבערגעשטיגען אין חכמה די אייזענבאהן פארוואלטער. זיי האבען זיך צוזאמענגענקליבען איז א מאב אין קאונסיל בלאפס, אריבערגענאנגען דעם טייך קיין אמאהא, דארטען זיך פאראייניגט מיט א צוויייטען מאב און אוועק אויפ'ן יוניאן־פאסיפישען וואקזאל. ראשית האבען זיי צוגענומען א לאקאמא־טיוו, נאכדעם האבען זיי ווי ס'ניט איז צוזאמענגעשטעלט א צוג און ביידע מאבס האבען זיך נאנץ פיין אריינגעפאקט אינווייניג. אריבערגעפארען דעם טייך מיזורי, געבראכט איהם גלייך קיין ראק איילענד און אונז איהם איבערגענעבען. די אייזענבאן־פארוואל־טער האבען דעם פלאן אויך גענוצט צושטערען, נאר זיי זיינען נאנץ פיין דורכגעפאלען; דערצו נאר זיינען איבערגעשראקען גע־וואָרען אויף טויט דער סעקציאן הויפט־פארוואלטער און זיין ארויס־העלפער. אט די צוויי חברה־לייט האבען באקומען געהיימע טע־לעגראפישע באפעלען, אז זיי זאלען אויפרייסען די רעלסען מיט'ן באן מיט'ן נאנצען מאב וואס אויף איהם. אויסגעלאזט האט זיך אבער, אז מיר האבען זיי עפעס אביסעל פארדעבטיגט און מיר האבען געהאט ארויסגעשיקט אונזערע פאטרולען צו באוואכען די רעלסען. און די צוויי חברה־לייט האט מען נעכאפט טאקע ביי דער ארבייט. פארשטעהט זיך, אלע אונזערע צוויי טויזענט טרעמפס

האבען זיי ארומגערינגעלט און יענע האבען שוין אנגעפאנגען צו זאגען וידוי. איך געדענק שוין איצט ניט, וואס האט זיי געראטעוועט פונ'ם טויט. סיידען אפשר דער צוג וואס איז אנגעקומען.

נאר מיר זיינען אויך טרוקען ניט ארויס. אין אייליגיט האבען די צוויי מאכס פארגעסען צוטשעפען געבוג וואנאנען. ס'איז געווען וויכציג פלאץ פאר צוויי טויזענט טרעמפס. פארשטעהט זיך, מיר און די מאכס האבען זיך נאנץ פיין דורכגערעט, נעזונגען ליעדער צוזאמען און זיי אוועקגעשיקט מיט זייער צוג קיין אמאהא צוריק און ערשט אויפ'ן צווייטען אינדערפריה זיינען מיר אפגעפארען קיין דע מאין. צופום געהן האבען מיר ערשט אנגעפאנגען וועז מיר זיינען אריבערגעפארען דעם טייך כיזדרי. אין אזוי זיי־נען מיר שוין נעגאנגען און מעהר קיינמאל ניט געפארען. נאר די חתונה האט אפגעקאסט א שעהן ביסעל געלט די אייזענבאן קאמ־פאניס; ס'איז זיי דאָ נענאנגען אין א פרינציפ, און זיי האבען טאקע געוואונען.

אנדערוואוד, לאלא, מענדען, אוואקא, וואלנאט, מארנא, אט־לאנטיק, וויאטא, אניטא, אדעיר, אראם, קייזיע, סטוארט, דעקס־טער, קארלהעם, דע סאטא, וואן מעטער, בונווייל, קאמערס, וואליע, דושאנקשאן — אט אזוי געהען פארביי די נעמען פון די שטעטלאך אין מיין זכרון בעת איך טראכט זיך אריין אין דער כאפע און דער־כאן זיך דעם וועג, וואס מיר זייכען דורכגענאנגען אין דעם פעטען לאנד פון אייאווא! און די גוטהערציגע אייאוא'ר פארמערס! זיי פלעגען ארויסקומען מיט זייערע וועגענער אזן קארעטעס, שלעפען אונזער באגאזש; פלעגען אונז מכבד זיין מיט א היים לעבעל גע־קעכטס מיטאג צייט ביים זייט פון וועג; די שטאט־טאטעס פון פארמעגליכע שטעטלאך פלעגען ארויסקומען אזן אונז מכבד זיין מיט קבלת פנים דרשות; דעפוטאציעס פון קליינע מיידי־לאך אזן כלה־מיידען פלעגען אונז ארויסגעהן באגעגענען, אזן די גוטע בירגער פלעגען ארויסקומען אין די הונדערטער, כאפען אונז אונטער די הענט אזן אזוי אריינמארשירען מיט אונז אויף זייערע הויפט גאסען. דער טאג וואס מיר זיינען אנגעקומען אין

א שטעטל איז געווען אזוי פריילאך, למשל. ווי וועז א צירק וואלט געווען אנקומען, און אלע טאג איז ביי אונז געווען צירק־טאג, וויל עס זיינען געווען א כך א סך שטעטלאך.

פארנאכט פלעגט אונזער לאגער פארפלייצט ווערען מיט דער באפעלקערונג פון עטליכע שטעטלאך. יעדע ראטע אונזערע צו־לעגט א פייער, און ארום פייער טוען זיך אפ מעשים. די קוכערס פון מיין ראטע, די 5. ראטע, זיינען געווען ארטיסטען אויף זינגען און טאנצען, און זיי טאקע פלעגען אונז אממיסטען משמח זיין. ארום א צווייטען פייער האט דער געזאנגס־פאראיין געקערט וועלטען. די „הויפט־קראפט" זיינרע איז טאקע געווען דער „דאנטיסט" — א חברה־מאן פון אונזער ראטע 5., און מיר האבען זיך דערמיט טאקע געהאלטען זעהר גדולדיג. אט דער „דאנטיסט" פלעגט זיין דער צאנדרייסער פון דער גאנצער ארמעע, און אזוי ווי אט די ארבייט פלעגט ער טאן אין דער צייט פונ'ם עסען, איז אונזער פארדייען סטימולירט געווארען דורך א גאנצער קייט פון פארשידענע צופאלען. דער דאנטיסט האט קיין שלאף־געטראנק ניט געהאט, נאר ס'איז אבער שטענדיג געווען א צוויי אדער דריי חברה, וואס האבען זיך פרייוויליג אונטערגענומען צו האלטען דעם פאציענט. אחוץ די אלע קונצען פון די ראטעם און פונ'ם געזאנג־פאראיין, פלעגען מיר נאכאמען די תפילות פון די אר־טיגע נלחים, און שטענדיג פלעגט מען פאר אונז האלטען א סך רעדעם איבער פאליטישע טעמאם. אט די אלע זאכען הגבען זיך געשלאכען איינע אין דער צווייטער; קורץ און גוט, ס'איז געווען א גאנצער ירייד. צוישען צווי טויזענט טרעפס קען מען אפ־זוכען א היבש ביסל מאלאנטען. איך געדייק, מיר האבען געהאט א זעהר וואויל חברה ביי־באל שפילער און אלע זונטאג פלעגען מיר באזיגען די לאקאלע הברות. אמאל א זונטאג פלע־גען מיר דאס דורכמאכען צווי מאל.

פאר־א־יארען האב איך, אלס לעקטאר, געמאכט א רייזע אי־בער'ן לאנד, און בין אנגעקומען קיין דע מאין אין א פולמאן־וואגאן — ניט אין א „פולמאן־וואגאן מיט א טיר אין דער מיט"

נאר טאקע אין אן אמת'ן פולמאן־וואגאן. אויסער'ן שטאט האב איך דערזעהען די אלטע אוויוועז־פאבריק אוז מיין הארץ האט זיך אין מיר צוטאנצט. דאס איז טאקע געווען דאדטעז, ביי דער דאזיגער אויוועז־פאבריק, האט די ארמעע, צוריק מיט א צענדליג יאהר, זיך אפגעשטעלט אוז געשוואוירען, אז זי האט שוין קיין פים ניט, אוז זיך א נדר געטאן וווייטער ניט געהן צופוס. מיר האבען פארכאפט די אויוועז־פאבריק אוז האבען מודיע געווען דע מאין, אז דא שטעהן מיר, אז מיר וואלטען אריינגעקומעז אין שטאט אריין, נאר צופוס פון דאדטעז געהן מיר שוין ניט וווייטער. דער מאין איז א נאכט־פריינדליכע שטאט, נאר צו גוט קען מען אבער אויך ניט זיין. ס'איז דאך א פשוט'ער חשבון, ליעבער לעזער. צוויי טויזענט טרעמפס, וואס עסעז דריי זעטיגע סעודות א טאג, פטר'ן טענליך זעקס טויזענט סעודות, אוז אין איין וואך — צוויי־אוז־פערציג טויזענט סעודות, אוז נאנצע הונדערט אכט־אוז־זעכציג טויזענט סעודות — אינ'ם קורצסטען חודש. איהר פארשטעהט א מהלך! מיר האבען קיין געלט ניט געהאט. דע מאין וואלט דאס אלץ נע־מוזט געווען אויסשטעהן!

דע מאין איז געווען פארצווייפעלט. מיר זיינען זיך נעשטא־נען אין לאנער, געהאלטען פאליטישע רעדעס, דורכגעפירט רעלי־ניעזע קאנצערטען, נערוסען צייז, נעשפילט בייז־באל אוז אפענע זיבעטל, אוז אויפגעפעסען אלע טאג אונזערע זעקס טויזענט סעודות, אוז דע מאין האט דערפאר באצאלט. דע מאין האט אנ־געפאנגען איינצו'טענה'ן מיט די אייזענבאז פארוואלטער, יענע זיינען אבער נעווען הארטנעקיג; זיי האבען געזאגט, אז מיר וועי־לען ניט פארען אוז עסק. אונז ערלויבען צו פארען — וואלט נעהייסען פעסטשטעלען א פרעצעדענט. אוז דאס הא־בען זיי ניט נעוואלט. אוז מיר האבען אלץ נעגעסען אוז נעגעסען. דאס איז נעווען די שרעקליכסטע זאך אין דער נאנצער סיטואציע. מיר האבען סך הכל נעוואלט פארען קיין וואשינגטאז, אוז דע מאין וואלט נעמוזט נעווען ארויסלאזען שטאטישע ווערטה־פאפירען כדי אונז צו באזארגען מיט אייזענבאז בילעטען. אפילו צו רעדוצירטע

פרייזען. און טאמער בלייבען מיר דא לענגער — דארף דע מאן סיי ווי מאכען א שטאטישע הלואה, כדי אונז אויסצוהאלטען.

נאר עפעס א לאקאלער נאוון האט געלעזט דאס פראבלעם. מיר ווילען ניט נעהן צו פוס. זעהר גוט. דארפען מיר פארען. פון דער מאן ביז קאקקאק, וואס שטעהט נעבען טייך מיסיסיפי, האט געבלאסען דער דע מאן טייך. אט דער שטח פונ'ם טייך האט פארנומען א דרייי הונדערט מייל. זאגט דער לאקאלער גאון, אז מיר קענען פארען אויב'ן טייך. און וועז מיר האבען נאר אייגענע שיפלאך קענען מיר שוין פארען מיט'ן טייך מיסיסיפי ביז'ן טייך אהייא און פון דארטען איבער'ן טייך אהייא און זיך איבערפעקלען מיט די שיפלאך א קורצע שטרעקע און קומען גלייך קיין וואשינגטאן.

דע מאן האט געמאכט א נדבה. פאטריאטישע בירגער האבען מנדב געווען עטליכע טויזענט דאלאר. מען האט איינגעקויפט געהילץ, שטריק, צוועקעס, און פלאקס צו פארקלאפען די שפאלטען, און אויף די ברעגען פונ'ם טייך דע מאן האט זיך אנגעפאנגען א גראנדיעזע עפאכע פון שיף־בויאונג. דער דע מאן איז אבער א נישטיג שטראמעלע, וואס פארדינט ניט דעם נאמען „טייך". ביי אונז אינ'ם גראמען מערב־לאנד רופט מען דאס א „ריטשקעלע". די עלטערע איינוואוינער האבען געשאקעלט מיט די קעפ און געזאגט, אז מיר'ן דארוף ניט קענען פארען, אז ס'איז ניטא קיין נעזונג וואסער צו טראגען אונזערע שיפלאך. אבער די שטאט האט זיך ווייניג צו זיי צוגעהערט, אזוי לאנג זי ווערט פון אונז פטור, מיר ווידער זיינען געווען אזעלכע אנגעפרעסענע אפטימיסטען, אז קיין זאך האט אונז ניט געשראקען.

מיטוואך, דעם נייַנטען מאי, 1894, האבען מיר זיך א לאז געטאן אין וועג און ארויסגעפארען אויף אונזער קאלאסאלען פיקניק. דע מאן האט געהאנדעלט א גרויסע מציאה און זי וועט זיכער מווען אוועקשטעלען א גאלדענע כיצבה דעם ארטיגען גאון, וואס האט איהר ארויסגעשלעפט פון אזא צרה. אמת, דע מאן האט געמוזט באצאלען פאר אונזערע שיפלאך; מיר האבען טאקע

אויפגעגעסען זעקס־אוון־זעכציג טויזענט סעודות נעבען דער אייוועו־פאברויק; מיר האבען אפילו מיטגענומען נאר צוועלף טויזענט פּאַרציעס, אוים פאַרזיכטיגקייט ניט צו שטאַרבען פון הונגער ער־געץ אין דער ווילדערניש; נאר, בשעתען אלייו, וואס דע מאין וואלט געווען געטוזט פּטר'ן. וועו מיר בלייבען דאַרטען עלף הדשים אנשטאט עלף טעג. אוו וועו מיר האבען זיך אפגעזונגענט, האבען מיר גענאגט, אז מיר קערען זיך אום צוריק אין שטאט אויב דאס וואסער וועט אונז ניט קענען פירעו.

ס'איז געווען א טייערער איינפאל, וואס מיר האבען מיט־גענומען מיט זיך די צוועלף טויזענט פּאַרציעס, אוו די שפּייז־משגיחים האבען דערפון זיכער הנאה געהאט; ווייל טאקע באלד איז די שפּייז־קאמער אויסגעטריקענט געוואָרעו, נאר מיין שיפּעל אלענפאלס, האט זי שוין מעהר קיינמאל ניט געזעהען. די ארדנונג לויט די ראטעס איז באלד צושטערט געוואָרעו אוו די נאנצע רייזע האבען מיר זיך שוין געשלעפּט אין אומארדנונג. אין יעדען מענש־ליכען געזעמעל קעו מעו שטענריג עפּינעו א געוויסען פּראַצענט פויליאקעס, הילפלאזע, געוואויליכע אין ענערגיש. אין מיין שי־פּעל זיינען געווען צעו מענשעו, די סמעטענע פון דער ראטע ל. יעדער מענש ביי אונז איז געווען ענערגיש. מיר האט מעו אריינ־גענומעו צוויישען אט די צעו חברה צוליב צוויי אורזאכעו. ראשית בין איך געווען אזוי גוט אוו ענערגיש ווי יעדער טרעמפּ אוו צוויי־טענס, האב איך עפּעס געהייסען מאטאו דזשעק. איך האב גע־וואוסט, וואס א שיפּעל איז אוו טאקע געקענט פאַרען מיט א שי־פּעל. אונזערע צעו חברה האבען גלייך פאַרגעסען די איבריגע פּערציג מאו פון דער ראטע ל. אוו וועו מיר זיינען איינמאל נע־בליבען אהו עסעו האבען מיר פאַרגעסען צו ס'איז נאר דא א שפּייז־קאמער אויף דער וועלט. מיר זיינען געוואָרעו זעלבסט־שטענדיג. מיר האבען זיך א לאו נעטאו ארעפ מיט'ן טייך אונ־טעראייגענדיג אונזערע חברים, איבער געיאנט יעדער שיפּעל אוו (וועה צו מיר! איך מוו זיך מודה זיין!) מיר האבען אפּט צו־

געזומען אלע זאפאסען. וואס די פארמערס האבען אנגעגרייט פאר דער נאנצער ארמעע.

א היבשע טייל פון אונזער רייזע האבען מיר זיך געהאלטען אויף האלבען טאג אדער א טאג פאראויס פון דער נאנצער ארמעע. מיר האבען ערנעזן נעקראנען עטליכע אלטע אמעריקאנער פאנען. זיינען מיר צוגעקומען צו א שטעטעל אדער וועו מיר האבען דערזהען א גרופע פארמערס אויפ'ן ברעג האבען מיר גלייך אויפגעצויגען די פאנען. זיך ערקלערט פאר דער „בערערשטער שיף" פון דער ארמעע אוו זיך נאכגעפרעגט וווי פיל פראוויזיע זיי האבען צוזאמענגעקליבען באר דער ארמעע. מיר זיינען. פארשטעהט זיך, נעווען די פארשטעהער פון דער ארמעע אוו מען פלעגט אונז איבערנעבען די פראוויזיע. קלויגליד זיינען מיר אבער קיינמאל ניט געווען. מיר האבען קיינמאל ניט נענומען מעהר ווי פיל מיר האבען נעקענט דערטראגען. נאר נעמיען פלעגען מיר די סמעטענע פון יעדער זאק. למשל, האט א פילאנטראפ א פארמער מנדב געווען פאר עטליכע דאלאר טאבאק האבען מיר איהם גאנץ פיין צוגענומען. אויף פוטער, צוקער, קאפע אוו קאנסערווירטע שפייז זיינען מיר אויך נעווען בעלנים: וועו אבער מען פלעגט אונז צובריינגען עטליכע זעק פאטאלים אדער כיעהל, אדער נאר א צווייי דריי נעקויעלעטע אקסען, פלעגען מיר דערצו זיך אפילו ניט צורירען, אוו פארען ווייטער. באפויעלענדיג דאס איבערצוגעבען דער אינטענדאנטסטווע. וועו זי וועט צוקומען מיט איהר שיפעל אויף וועלכען זי פארט אונז שטענדיג נאך...

נאט מיינער! אונזער צענדלינג האט באמת דעמאלט נעלעבט אויפ'ן שענסטען אוו בעסטען. א שטיק צייט האט נענעראל קעללי נעמאכט פראבעם אונז אריבעריאגען, ס'האט זיך איהם אבער ניט איינגעגעבען. ער האט ארויסגעשיקט צוויי חברה־לייט אין א גרינג שיפעל מיט א קיילעבדינגען דעק אונז איבערצויאגען אוו אייניאל איבער אלע מאל מאבען א סוף צו אונזער גזלנישער קאריערע. די צוויי חברה האבען אונז טאקע איבערגעיאגט. אבער וואס האבען זיי מיט אונז נעקענט מאבען? זיי זיינען נעווען צוויי אוו

מיר זיינען געווען צעז. געגערא׳ קעלי האט זיי באפאלמעכטיגט אונז צו ארעכטירען, אזוי האבען זיי אונז טאקע געזאגט. וועז מיר האבען זיי געקנפערט, אז מיר האבען כלל ניט בדעה צו ווערען ארעבטאנטעז. האבען זיי זיך א לאז געטאן פארואוים, צום ערשטען שטעטע׳, כדי רופען צו הילף די נעזעצמעסינע מאכט. לאזען מיר זיך באלד צום ברעג, קריכען ארפ, קאבען אפ א פריע וועטשערע, אוז וועז ס׳איז גוט פינסטער נעווארען לאזען מיר זיך ווידער אוועק מיט׳ן שיפע׳ אוז שווימען פארביי אי דאס שטע־טע׳ אי די נעזעצמעסינע מאכט.

איך האב געפירט א טאנץ־בוד, הגם, ניט אזוי רענלאר. וואו איך עפען איהם ניט אויף וואדבט זיך מיר באלד אין די אויגען די פראזע: „מיר לעבען אויסנעזייכענט". מיר האבען באמת נעלעבט אויסגעזייכענט. ס׳פלעגט אונז שוין אפילו ניט אנ־שטעהן צו טרינקען קאפע, נעקאכט אין וואסער. קאפע פלעגען מיר אויפקאכען נאר אין מילך. געהייסען האט ביי אונז אט דער וואונדערליכער נעטראנק, אויב איך האב קיין טעות ניט, די „בלא־סע וויעז".

אט אזוי זיינען מיר אלץ נעפארען פארואוים, ארומפנענומען די סמעטענע אומעטום, דאס פראוויאנט־שיפע׳ איז ערגעץ פאר־לאדען נעווארען הינטעז אוז די הויפט ארמעע, וואס איז נעפארען אין דער מיט, איז געשטארבען פון הונגער. איך בין זיך מודה, אז די ארמעע האט נעבעך זעהר געליטען; נאר אונזערע צעז זיינען אבער נעווען אינדיווידואליסטען. מיר זיינען נעווען ענערגישע חברה־לייט אוז האבען געהאט איניציאטיווע. מיר האבען נעגלויבט באמונה שלומה, אז די שפיזז נעהער צו יענעם, וואס קומט נאך איהר פריער, די בלאסע וויעז — צום שטארקען. אכט־אוז־פערציג שטונדען נאכאנאנד האט די ארמעע קיין ביסען אין מויל ניט געהאט; ענדליך איז זי נעקומען אין א קליין שטעטעל פון א דריי הונדערט אייגוואוינער; דעם נאמען פון אט דעם שטעטעל נעדיינק איך שוין ניט, הגם מיר דוכט, ס׳האט נעהייסען רעד רפק. דאס שטעטעל האט נעטאן, וואס אלע אנדערע שטעטלאר. דורך וועלכע

די ארמעע איז דורכגענאנגען. האבען געטאן: עס האט ערוועלט א זיכערהייטס־קאמיטעט. וועז מיר רעבענען פינף פארשוין אויף א פאמיליע — זיינען דארטען סך־הכל נעווען זעכציג פאמיליעס. דעם קאמיטעט פונ'ם שטעטעל איז פינסטער געווארען אין די אויגען. וועז ער האט דערזעהען אזא מחנה הונגעריגע טרעמפס אויפ־שטעלען די שיפלאך בייס ברעג. דריי שורות אייגע נאך דער אנ־דערער. נענעראל קעללי איז נעווען אן ארענטליכער מענש. ער האט כלל ניט בדעה נעהאט א תל מאבען פונ'ם שטעטעל. ער האט אפילו ניט ערווארטעט. אז זעכציג פאמיליעס זאלען צושטעלען צווויי טויזענט פארציעס, אזן א חוץ דעם האט די ארמעע נעהאט או אייגענע קאסע.

דער זיכערהייטס־קאמיטעט האט אבער פארלאנגט דעם קאפ פאר שרעק. „קיין ערמוטיגונג צום אריינדרינגער", איז געווען זיין פראגראם, אזן וועז נענעראל קעללי האט געוואלט קויפען שפייז. האט איהם דער קאמיטעט ניט געוואלט פארקויפען. ער האט נאר ניט נעהאט צו פארקויפען; ביי זיי אין כרך איז נענעראל קעללי'ס געלט ניט נענאנגען. ערשט נאכדעם האט נענעראל קעללי באשלאסען עטוואס צו טאן. מען האט א טרובע נעטאן. די ארמעע האט פארלאזט די שיפלאך, ארויף אויפ'ן ברעג אזן זיך אויסגע־שטעלט אין פולער קריגס־ארדנונג פאר'ן קאמיטעט אין די אויגען. די רעדע פון נענעראל קעללי איז געווען קורץ:

„חברה", זאגט ער, וועז האט איהר דאס לעצטע מאל נענע־סען?"

„אייערנעכטען", האבען זיי אויסגעשריען.

„זענט איהר הונגעריג?"

א קרעפטינע באשטעטיגונג פון צווויי טויזענט העלזער האט צוטריייסעלט די לופט. אזן נענעראל קעללי דרעהט זיך אוים צום זיכערהייטס־קאמיטעט אזן זאגט:

„איהר זעהט, מיינע הערען. די לאגע? מיינע מענשען האבען נארניט געגעסען אכט־אזן־פערציג שעה נאכאנאנד. לאז איך זי אפ אויפ'ן שטעטעל בין איך ניט פאראנטווארטליך פאר קיין זאך.

זיי זיינען געבערליך. איך האב ביי אייך געוואלט קויפען שפּיז פאר זיי, האט איהר מיר ענטזאגט. איצטער זיה איך צוריק מיין אנבאט. איצט באדערף איך. איהר האט פינף מינוט צייט צו באשליסען. אדער קוילעט זעקס אקכען און גיט מיר פיר טוזענט פּארציעס, אדער איך לאז אפּ מיינע חברה. פינף מינוט, מיינע הערען".

דער צושראקענער זיבערהייטס־קאמיטעט האט א קיק געטאן אויף די צוויי טויזענט הונגעריגע טרעמפּס און האט זיך אונטערגעגעבען. ער האט שוין ניט געווארט קיין פינף מינוט. ער האט מורא געהאט נעמען אויף זיך די אחריות. מען האט געקוילעט די אקסען צוגעגרייט די נויטיגע צאל פּארציעס און די ארמיי האט נעגעסען ווארעמעס.

און די גאטלאזע אינדיווידואליסטען האבען זיך געטראגען אלץ וויייטער און וויייטער, און האבען אויפגעקליבען, וואס נאר זיי האבען געזעהען. נאר נענערהאלף קעלכי האט אינז אבער אויך צורעכט נעמאכט. ער האט ארויסגעשיקט שלוחים אויף פערד אויף ביידע ברעגען פונ'ם טייך און צופויקט וועגען אונז אימעמס, צוויישען די פארמערס און שטאטיגע אינוואוינער. נישקשה, זיי האבען זייער ארבייט געטאן גרונטליך. און די פארמערס, וואס פלעגען אונז פריער באגעגענען אזוי גאסטפריינטליך, האבען שוין איצטער אויף אונז ניט געווארט קוקען. זיי פלעגען שוין איצטער אנרייצען אויף אונז די הינט אדער ארויסשיקען דעם קאנסטאבל, זוי נאר מיר האבען זיך אפּגעשטעלט ביים ברעג. צוויי הינט זיינען מיך צמאל באפאלען און צווישען מיר און דעם טייך איז געווען א פלויט פון שפּיציגען דראט. איך האב דעמאלט געטראגען צוויי קעסעלאר מיט בלאסע וויין. דעם פלויט האב איך נאר ניט געשעריגט... נאר קאפע האבען מיר דעמאלט געטרונקען פלייבעראישע, אויפגעקאכט אין וואלנאדער וואסער, און איך האב געמוזט פארקאטשען די פיס אויף די פלייצעס און געהן זוכען אן אנדער פאר פלויטערן. איך וויים ניט, לייענער לעזער, צי דיר איז אמאל אויסגעקומען אין אייל־ענייש אריבערצושפרינגען א פלויט פון שטע־

כינען דראָט. פון יענעם טאָג אָן האָב איך שטענדיג א פּאַראוּר־טייל געזען שטעביגען דראָט, און איך האָב צוזאמענגעקליבען סטא־טיסטיק מכח דעם ענין.

זינט געזעראל קעללי האָט צושיקט אָט די שלוחים פּאַראוים פאר אונז, האָבען מיר שוין קיין ארענטליכען לעבען ניט געקאָנט מאכען. קערען מיר זיך אום צוריק צו דער ארמעע און מיר בורען אויף א רעוואָלוציע. עס איז טאקע געווען איבער א קלייניגקיים, נאר ס'האָט חרוב נעמאכט די גאנצע ראָטע ל. פון דער צווייטער דיוויזיע. דער קאָפּיטאָן פון דער ראָטע ל. האָט זיך ענטזאגט אונז צו אנערקענען; געזאָגט, אז מיר זיינען דערזערטירען, פּאַררעטער, און זשולייקעס; און בעת ער פלעגט נעמען די פּאַרציעס פון דער אינטענדאנטסטוווּ פאר דער ראָטע ל. האָט ער אונז ניט געגעבען אפילו א לעק. דער קאָפּיטאָן האָט אונז ניט ריכטיג אָפּגע־שאָצט, אלא ניט וואָלט ער אונז ניט געווען ענטזאגט קיין שפּייז. רעדען מיר זיך נעהיים צונויף מיט'ן ערשטען ליוטענאָנט, און ער נעהט אריבער אויף אונזער זייט מיט אלע זיינע צעהן מענשען, וואָס זיינען ביי איהם אין שיפעל. מיר ערוועהלען איהם אלס קאָפּיטאָן פון דער ראָטע מ. וועז דער קאָפּיטאָן פון דער ראָטע ל. האָט דאָס דערהערט, האָט ער נעמאכט א גרויס געפילדער. הכלל, ס'איז אראָפּגעקומען צו אונז נעזעראל קעללי, פּאלקאָווניק ספּיר אוו פּאלקאָווניק בייקער. אונזערע צוואנציג חברה האָבען זיך נעהאלטען פעסט, און אונזער רעוואָלוציע איז באשטעטיגט נעווארען.

נאר מיט דער אינדענדאנטסטווע האָבען מיר זיך שוין מעהר ניט אנגעקערט. קיין פּעפערס זיינען אונזערע חברה ניט געווען און אונזערע פּאַרציעס פלעגען מיר קריגען דירעקט פון די פּאַרטיזאנס. אונזער נייער קאָפּיטאָן אָבער האָט צו אונז קיין צוטרויען ניט גע־האָט. ער האָט קיינמאל ניט געוואוסט ווען ער וועט אונזער צענדליג נאכאמאל זעהען. איינמאל א פּרימאַרגען וועז מיר האָבען געוואלט אוועק, רופט ער אריין א שמיד ער זאל איהם באָפעסטיגען זיין קאָ־פּיטאָן ראנג. נעבען רודער פון אונזער שיפעל אויף ביידע זייטען האָט ער געהייסען אריינקלאָפען צווייי גראָבע אייזערנע רינגען.

אויף דער נאז פון זיין שיפעל האט דער שמיד צוגעקלאפט צוויי גרויסע אייזערנע קרוקעס. מען האט צוזאמענגעשטעלט די שיפלאך, צוגעשטעפט די קרוקעס צו די רינגען און אונזערע שיפלאך זיינען שוין אזוי געבליבען איינס נעבען אנדערן. אונז האט מען אבער ניט געקאנט בויגען. טאקע פון אונזערע קייטען גופא האבען מיר געמאכט אזא ערפינדונג, וואס האט אונזער שיפעל אוועקגעשטעלט העכער פון יעדער אנדער שיפעל אין דער נאנצער פלאטיליע.

ווי אלע גרויסע ערפינדונגען, איז אונזער ערפינדונג נעקומען נאנץ צופעליג. מיר האבען זי ענטדעקט ווען מיר זיינען מיט אונזערע שיפלאך ארויף אויף א אונטערוואסער בוים אין א שטיקל שטראם. דאס פאדערשטע שיפעל איז ארויף אויפ'ן בוים און האט זיך פארטשעפעט, דאס הינטערשטע שיפעל האט זיך געדרעהט אינ'ם שטראם מיטגעשלעפט דאס פעדערשטע ארום דער בוים ווי ארום א צאפען. איך בין געוועסען בוים רודער אין הינטערשטען שיפעל אין נערודערט. ווי פיעל מיר האבען זיך ניט געמוטשעט ארואפ פונ'ם בוים האבען מיר ניט נעקענט. היים איך די מענשען פונ'ם פעדערשטען שיפעל אריבערגעהן צו אונז. פאלגען זיי מיר, און זייער שיפעל גליטשט זיך גלייך ארואפ פונ'ם בוים, אוז זיי געהן צוריק אריבער צו זיך אין שיפעל. נאר דעם האבען מיר שוין קיין מורא ניט געהאט פאר קיין אונטערוואסער בוימער, פאר קיין שטיינער אדער זאמדינג בערגלאך. ווי נאר דאס פעדערשטע שיפעל האט זיך אנגעשלאגען אן עפעס זיינען די מענשען גלייך אריבער צו אונז אין שיפעל. פארשטעהט זיך, אז דאס פעדערשטע שיפעל איז אריבער די שטרונג און אונזער שיפעל האט זיך פארטשעפעט. ווי אויטאמאטען שפרינגען אלע צוואנציג מענשען אריין אינ'ם פעדערשטען שיפעל און דאס הינטערשטע שיפעל ווערט אויך באפרייט.

די שיפלאך פון דער ארמיי זיינען געווען אלע גלייך, צונויפגעקלאפט און ארומנעזעגען. זיי זיינען אלע געיוען פלאך און פיער-עקיג. יעדער שיפעל איז געווען זעקס פוס די ברייט, צעהן פוס די לענג

און אנטערטהאלבען פוס די טיף. און וועז מען האט צוזאמענגע־
שלאסען אונזערע צוויי שיפלאך, בין איך געזעסען ביים רודער פון
א גאנץ היבשער שיף; צוואנציג חברה האבען געארבייט מיט די
וועסלעס; אחוין דעם האבען מיר נאך געהאט אן אייגענע אינטענ־
דאנטסטוועז, א קיד מיט אלערלייי כלים אוז א היבשע ביסעל קאל־
דערעס.

נאר נענערל קעלי האט נאך אלץ פון אונז נעהאט צו זינגען
אוז צו זאגען. די שלוחים אויף די פערד האט ער שוין געהאט צור־
ריקגערופען, נאר אויף זייער פלאץ האט ער ארויסגעשיקט דריי
פאליציי־שיפלאך. זיי האבען געדארפט פארען פאראוים, פאר אלע־
מען, אוז ניט דערלאזען קיין אנדערע שיפלאך פארביי זיי דורכ־
פארען. די שיפלאך פון דער ראטע מ. האבען זיך געהאלטען אין
איין שפארען צו די פאליציי־שיפלאך. מיר וואלטען זיי נעווען
לייכט געקענט אריבערגעהן איז דאס אבער געגען געזעץ. מוזען
מיר זיך, נעבער, האלטען צוריק אויף אן אנשטענדינגער שטרעקע
אוז ווארטען. נעוואוסט האבען מיר, אז אראפ נידעריגער ארום
טייך לינט א אומבאריהרטע פארמער לאנד, ווא מען האט נאך
קיין מאל ניט נעבעטעלט, אוז ווא מענשען האבען א בריייטע האנט;
נאר מיר האבען פונדעסטוועגען נעווארט. וואס מיר האבען גע־
דארפט איז ווייסע וואסער, פינע, אוז וועז מיר האבען פון דערווייטען
דערזעהען א שטראס, האבען מיר שוין נעוואוסט, וואס עס וועט
שוין פאסירען. קנאק! דאס ערשטע פאליציי־שיפל איז ארויף
אויף א שטיין אוז איז נעבליבען שטעהן. האק! דאס צווייטע
פאליציי־שיפל האט זיך פארטשעפעט. האפ! דאס דריטע פאליציי־
שיפל איז אויך דא. פארשטעהט זיך, אונזער שיפל איז זיך אויך
אזוי נוהג; אבער, איינס אוז צוויי געהן די חברה אריבער פונ׳ם
פערערשטען שיפל אינ׳ם הינטערשטען; איינס אוז צוויי לויפען
זיי צוריק אריבער אינ׳ם פערערשטען שיפל; אוז קוים וואס מען
באמערקט מיט׳ן אויג, אהא — די חברה, וואס זיינען נעזעסען אינ׳ם
הינטערשטען שיפל זיצען שוין ווידער דארט אוז מיר פליהען שוין
ווייטער. ווארט אויס, איהר אזוינע אוז אזוינע!" שרייט מען

פון די פאליציי־שיפלאך. „ווי קענען מיר ווארטען? שרייט אויפ'ן טייך"! מיר זיינען ניט שולדיג, שרייען מיר צוריק קלאמפערשט מיט הארץ־קלעמעניש און דער שטראם טוהט אונז א כאפ אויף און א טראג ווייט אין יענעם גאסטפרייגדליכען בארמער־לאנד, וואו מיר פילען ווידער אן אונזער פריוואטע אינטעדאנטסטוות מיט דער סאמע סמעטענע פון אלע נדבות. ווידער טרינקען מיר בלאסע וויען און גלויבען, אז די שפיין קומט טאקע אונז, אז מיר האבען עס טאקע כשר פארדינט.

ארעמער געגנראל קעללי! ער איז ווידער געפאלען אויף א פלאן. די גאנצע פלאטע איז ארויסגעפארען באר אונז. די ראטע מ. פון דער צווייטער דיוויזיע האט געמוזט בארגעמען, לויט דער ארדנונג, דעם סאמע לעצטען פלאץ. ס'האט אבער סך הכל געדויערט איין טאג און דער גאנצער פלאן זיינער איז צוגישט געווארען. פינף־און־צוואנציג מייל. די סאמע ערנסטע טייל פונ'ם טייך, שטייגעריג און שטראמיג, האבען מיר נאך געדארפט דורכפארען. דאס איז טאקע געווען יענער טייל פון טייך, וואס האט ארויסגערופען א צווייפעל אין די מחות פון די אלטע אינזואוינער פון דע מאץ. זיי האבען ניט געגלויבט, אז מיר זאלען דאס קענען דורכפארען. כמעט צווי הונדערט שיפלאך זיינען פאר אונז אין אט דעם וואסער אריינגעפארען, און זיינען דארט פארהאפט געווארען אויפ'ן סאמע וואונדערבארסטען אופן. פון אט די שטיינער און זאמד־בערגלאך האט מען זיך ניט נעקענט ארויסדרעהן סיידען ארויף אויפ'ן ברעג און שלעפען די שיפלאך אויף דער יבשה. מיר האבען זיך פון זיי ניט אויסגעדרעהט. מיר זיינען זיי אריבער־געפארען. איינס און צווויי, אויפ'ן פערדערשטען שיפעל, אויפ'ן הינטערשטען, נאכאמאל אויפ'ן פערדערשטען און ווידער אמאל אויפ'ן הינטערשטען שיפעל. יענע נאכט זיינען מיר אוועק שלאפען אויף דער יבשה אליין, און דעם גאנצען צווייטען טאג האבען מיר זיך ארומגעשלייעט אין לאגער. די ארמיי נעבעד האט נעמוזט הארע־ווען מיט'ן ביטערען שוויים, אויספאריכטען די לעכער, און זיך ווייטער שלעפען ביז זי האט אונז דעריאגט.

וואר האָט זיך דאָס נעקענט ספּראָווען מיט אונזער פּלינקייט! מיר האָבען אויפגעשטעלט א מאסט, אננעצוינגען די לייוועגט (קאל־ דערעס) אוו געפּאַרען סך הכל עטליכע שטונדען א טאג; אוו די ארמיי, נעבעך, האָט געמוזט האַרעווען גאַנצע טעג אוו א שטיק איז דער נאכט כדי אונז כאָטש כאָפּען מיט'ן אויג, ניט צו פּארליירען אונז איננאַנצען. דאמאלט האָט נענערעל קעללי זיך א נעם געטאָן צו דיפּלאמאטיע. קיין שיפּעל טאָר אונז שוין מעהר ניט א ריהר טאָן. מיר זיינען געווען די היצינסטע פון אלע, וואס זיינען געפּאַ־ רען אויפ'ן טייד דע מאין. די פּאליציי־שיפּלאד האָט מען אפּגע־ שאפט. אויף אונזער שיפּעל איז ארויף פּאלקאוויק ספּיד, אוו מיר האָבען נעהאט די עהרע מיט אזא בארימטען אפּיצער די ערשטע אריינקומען קיין קעאקאק, וואס ליגט אַרום טייך טיסיסיפּי. אין אט דא וויל איך טאקע זאגען צו נענערעל קעללי אוו פּאלקאווניק ספּיד: אט האָט איהר מיין האָנט! איהר זענט נעווען העלדען. איהר ביידע, איהר זענט נעווען מענשען! אוו איך האָב חרטה, אמווינצינסטען אויף צעהן פּראצענט צרות, וואס דאס פּעדערשטע שיפּעל פון דער ראָטע מ. האָט אייך פּארשאפט.

נעבען קעאקאק האָט מען אלע שיפּלאד צוזאמענגעשלאסען אין א מין פּלים. א טאג א גאַנצען האָבען אונז די ווינטען געשטערט אין אונזער רייזע, נאכדעם האָט א דאמף־שיף אונזער פּליט צונע־ טשעפּעט צו זיך מיט א שטריק אוו אונז צונעפּירט ביז קווינסי, אילינאַיז. דאָרט האָבען מיר צושטעלט אונזער לאַנער אויף גוז־ אייליענר. דעם נעראַנק צו פּארען אויפ'ן פּליט האָבען מיר זיך דא באלד ארויסגעשלאַנגען פונ'ם קאפּ. מען האָט די שיפּלאד צוזאמענ־ געשלאסען אין קליינע גרופּעם צו פיער אין א גרופּע. עמיצער האָט מיר נעזאגט אז קווינסי איז דאס רייכסטע צווישען אזעלכע שטעט־ לאך איבער אלע פּאראיינינטע שטאטען. אז איך האָב דאס דערהערט, האָט מיך באלד אננענומען א מסוכנ'ער חשק א קאטשע טאָן דאָרטען אביסעל די פיס. קיין איין אמת'ער פּראפּעסיאנעלער טרעמפּ וואלט ניט פּארבייגעלאזט אזא שטעטעל מיט אזוי פיעל האפּענונגען. פּאר איך אריבער דעם טייך אין עפּעם א קליין מול־

טערל צום ברעג און שטייג אפ אין קווינסי. נאר צוריק בין איך שוין צוגעפארען אין א גרויסער שיף אנגעפיקעוועט מיט כל טוב. פארשטעהט זיך, דאס נעלט, וואס איך האב אויסגעבעטעלט, האב איך אינגאנצען געלאזט פאר זיך. איך האב נאר דערפון באצאלט פאר'ן שיפעל. איך האב אויך, פארשטעהט זיך, אויסגעקליבען דאס בעסטע אונטערוועש, זאקען, צוגעטראגענע מלבושים, העמדער, שיך און היטלען; און וועז די ראטע מ. האט געזומען ווי פיעל זי האט נאר געוואלט, איז נאר איבערגעבליבען א נאנץ בכבוד'יגער בארג מיט מציאות פאר דער ראטע ל. וועה! בין איך דאמאלט געווען א יונגער אויסברענגער! א טויזענט פארשידענע „נעשיכטעס" האב איך אפגעטאקט פאר די גוטע מענשען אין קווינסי, און יעדער נעשיכטע איז נעווען „אניל ואשמח"; וואו נעמט מען איצט די אמאלינע פעהינקייטען אפדערצעהלען א זאך אזוי קיילעבעדיג, אזוי לעבעדיג ווי אמאל, אין קווינסי, אילינאיז!

אין האניבאל, מיזורי, איז אונזער אומבאזיגבארער צענדלינג צופאלען געוואלען אויף ברעק־פיצלאך. מיר האבען דאס דוקא ניט געפאנעווועט. מיר האבען זיך צושויט נאנץ נאטירליך. איך און דער קעסעל־מאכער האבען שטילערהייט דעזערטירט. דעם זעלבען נעז טאג האבען סקאטי און דייוויי אויך אריבערגעטאנצט צום אילינאיז ברעג; מאק־אוואי און שיף האבען זיך אויך אפגעטראגען. האבען מיר א חשבון פון זעקס פון אונזער צענדלינג; וואס די איבריגע פיער חברה האבען געטאן — וויים איך ניט. אט דא וועל איך ברייגגען א פאר ציטאטען פון מיין טאגע־בוך, וואס איך האב געפיהרט נאך מיין פליטה פון דער ארמיי.

„פרייטאג: דעם 25טען מאי. איך און דער קעסעל־מאכער זיינען אוועק פונ'ם לאגער, אריבער דעם טייך אין א קליין שיפעל אויפ'ן אילינאי־ברעג; געגאנגען צופוס א זעקס מיל איבער די רעלסען פון דער ק. ב. און קיין. ליניע ביז צו פעלל־קריק. מיר זיינען אראפ פון אונזער וועג און אוועק א זעקס מיל ערגעץ אין א זייט, נאר מיר האבען זיך ארויפגעכאפט אויף א וואבאש־צוג און געפארען א זעקס מיל ביז דער סטאנציע הול. דארטען האבען מיר

באגעגענט מאק־אוואי'ען, פיש'ן, סקאטי'ן און דייוויי'ן, וועלכע האבען אויך אפגעצויגען פון דער ארמיי".

„שבת, דעם 26טען מאי. ארום צוויי א זייגער פארטאג האבען מיר זיך ארויפגעכאפט אויף א צוג פון דער הארמאטען־קויל ליניע בעת ער האט זיך אביסעל איינגעהאלטען פאר א שיידע־וועג. סקאטי'ן און דייוויי'ן האט מען ארונטערגעווארפען. שפעטער־צו האט מען אונז פיער'ן אויך ארונטערגעווארפען נעבען די בלאפס, א פערציג מיל וווייטער. נאכמיטאג האבען מאק־אוואי און פיש זיך ארויפגעכאפט אויף א פראכט־צוג, בעת איך און דער קעפטל־מאכער זיינען אוועק זוכען עפעס שפייז".

„זונטאג, דעם 27טען מאי. ארום דריי א זייגער האבען מיר זיך ארויפגעכאפט אויף א צוג פון דער הארמאטען־קויל ליניע. דאָרט, אויף א בלינדער פלאטפארם טרעפען מיר סקאטי'ן און דייוויי'ן. פארטאג האט מען אונז אלעמען ארונטערגעווארפען נעבען דזשעקסאנוויל. דא לויפט פארבי די ק. און א. ליניע און מיר'ן זיך, מן הסתם, ארויפכאפען אויף א צוג פון אט דער ליניע. דער קעפטל־מאכער איז ערנעץ אוועק און איז שוין מעהר ניט צוריק־געקומען. מן הסתם נעכאפט א פראכט־צוג".

„מאנטאג, דעם 28טען מאי. דער קעפטל־מאכער איז טאקע ניטא. סקאטי און דייוויי זיינען ערנעץ אוועק שלאפען און זיינען ניט געקומען אין צייט; זיי האבען אנגעווארען דעם ק. ק. 3.30־דינגען פאסאזשיר־צוג. איך האב זיך אויף אט דעם צוג ארויפ־נעכאפט, אפגעפארען ביז פארטאג, געקומען קיין מייסאן, א שטאט פון 25 טויזענט איינוואוינער. ארויף אויף אן אקסען־צוג און אפ־געפארען די נאכצע נאכט".

„דינסטאג, דעם 29טען מאי. געקומען קיין שיקאגא פונקט זיבען א זייגער אין דער פריה..."

און שפעטער מיט יאהרען, אין כינא, האב איך זיך זעהר גע־נומען צום הארצען בעת איך האב זיך דערוואוסט, אז אונזער מיטל אריבערצופארען אונטער־וואסער שטיינער—דער מיטל פון א הין און א הער, פונ'ם פעדערשטען שיפל אינ'ם הינטערשטען

שיפעל און פונ׳ם הינטערשטען אינ׳ם פערערשטען — אט דער מי־
טעל, איז נאר ניט אונזער המצאה. איך האב זיך דערוואוסט, אז
טויזענטער יאהר שוין באנוצען זיך די כינעזישע טייד־פישער מיט
אט דעם מיטעל אין פאל פון „שלעכטער וואסער". נאר מילא צי
מיר האבען דאס ערפינדען צי ניין, א נוטער קונץ איז דאס.

ביקעם

ביקעס.

וועז דער טרעגפ זאל, חלילה, פלוצלונג פארשוואונדען פון די פאראייניגטע שטאאטען, וואלטען זעהר אסך פאמיליעס דערפון זיכער געליטען עלענד און נויט. דער טרעמפ גיט א מעגליכקייט טויזענטער מענשען צו ציהען זייער חיונה אויף אן ארענטליכען שטייגער, צו בילדען זייערע קינדער און זיי מדריך זיין אי צו נאט אי צו לייטען. איך רעד ניט פונ'ם וועג. איינמאל איז מיין טאטע געווען א קאנסטאבל און ער פלעגט זיך ארומיאגען נאר טרעמפס צוליעב פרנסה. די קהילה האט איהם נעצאלט אזוי פיעל און אזוי פיעל פאר יערען טרעמפ, וואס ער האט געכאפט, א חוץ דעם פלעגט ער, גלויב איך, קריגען אויך רייזע־קאסטען. די פראגע פון פרנסה איז ביי אונז שטענדיג געווען א הארבע, און דאס שטיקעל פלייש אויפ'ן טיש, די נייע פאר שיך, די פאסיגע קליידונג, אדער דאס טעקסט־ביכעל פאר דער שוהלע זיינען אלץ אפגעהאנגען פון מיין כאטערס גליק אינ'ם נעיעג. איך געדיינק די צוריקגעהאלטענע נייגעריגקייט און די אומבאשטימטקייט, מיט וועלכע איך פלעג ווארטען אלע פריהמארגען אויף די רעזולטאטען פון זיין באאכטיגער פראצע — ווי פיעל טרעמפס ער האט צונויפגעשלעפט און צו איז טאקע א סברה, אז דער ריכטער זאל זיי פאר'משפט'ן. און שפעטער, בעת איך בין שוין אליין געווען א טרעמפ, און ס'איז מיר נעלונגען זיך ארויסצורעהן פון א גזל'נישען קאנסטאבל, האט מיר פשוט וועה געטאן דאס הארץ אויף די קליינע אינגעלאך און מיידעלאך דאכטען ביים קאנסטאבל איז דער היים; מיר האט געדוכט, אז איך באשווינדעל עפעס אט די אינגעלאך און מיידלאך, איך נעם ביי זיי צו זייער עולם הזה.

אט אזוי איז דאס אבער. דער טרעמפ טרעט ארויס נענען דער נעזעלשאפט, און די הינט, די היטער פון דער נעזעלשאפט ציהען פון איהם זייער חיונה. אייניג טרעמפס האבען אליין ליעב אריינצופאלען אין די הענט פון אט די היטער — ספעציעל ווינטער צייט. פארשטעהט זיך, אזעלכע טרעמפס קלייבען נעזעהנטליך אוים קהילות, וואו מען צווינגט ניט ארבייטען אין, וואו מען קריגט גוטע שפייז. ס'זיינען אויך נעווען אין, מן הסתם זיינען נאך איצטער אויך דא אזעלכע קאנסטאבלס, וואס צוטיילען מיט'ן טרעמפ וועמען זיי ארעסטירען, די באלוינונג, וואס זיי קריגען. אזעלכע קאנסטאבלס דארפען זיך נאך קיין טרעמפס ניט ארומיאגען. זיי טוען נאר א פייף, אהא — די חברה זיינען שוין דא. ס'איז פשוט אויף חדושים ווי פיעל נעלט מען שפארט אף פון טרעמפס, וואס האבען אליין ניט קיין פארבויגענע פעני. דורך דעם נאנצען דרום טייל פון לאנד — אמווינצינגסטען בעת איך בין נעווען א טרעמפ — זיינען דא ארעסטאנטען־לאנערס און פלאנטאציעס, וואו די פארמערס קויפען אף די צייט פון די פאר'משפט'ע טרעמפס אוו, וואו די טרעמפס מוזען פשוט ארבייטען. ס'זיינען דא ווידער אזעלכע פלעצער ווי, למשל, רוטלאנד, ווערמאנט, ביי די שטיין־ברוכען, וואו מען עקספלואטירט די ענערגיע פונ'ם טרעמפ, וואס ער האט אנגעקליבען אומזיסט דורך געהן אין די הייזער אוו בעט־לעז אויף די גאסען; אט די ענערגיע פון די טרעמפס ווערט אוים־נענוצט טאקע פאר דער אדער יענער קהילה.

איך אליין ווייס, אייגענטליך, גאר ניט מכח די שטיין־ברוכען אין רוטלאנד, ווערמאנט. ס'טוהט מיר ווייל הנאה, וואס איך ווייס גאר ניט ווענען זיי, ווען איך דערמאן זיך, ווי נאהענט איך בין שוין נעווען אהין אריינצופאלען. וואו מען טוהט ניט א וואך מיט א שטעקען זיינען פארען טרעמפס, אוו פון א טרעמפ אין אינד'אנא האב איך זיך דערוואוסט וועגען די רוטלאנדער שטיין־ברוכען. בין איך שוין געקומען קיין ניו־ענגלאנד האב איך שטענדיג נעהאלטען אין איין הערצן וועגען זיי אוו דערצו נאך מיט א וואנונג וועגען דער סכנה; „זיי דארפען מענשען צו האקען די שטיינער", פלעגען די

פֿאַרבייגעהענדע טרעמפּס זאָגען; „אוֹן קיין טרעמפּ פֿאַר׳משפּט׳ן זיי ניט ווינציגער ווי אויף נייַנציג טעג". אוֹן בעת איך בין געקומען קיין ניו־העמפּשייר, בין איך שוין געווען אַזוי אָנגעשראָקען מיט אָט די שטיין־ברוכען, אַז איך פֿלעג אויסמיידען די אייזענבאַהן־זשאַנדאַרמעריע. „ביקעם" אוֹן קאָנסטאַבלס; אין מיין לעבען האָב איך זיך פֿאַר אָט דער חברה ניט אַזוי געשראָקען ווי איצטער.

עפּעס איינמאָל א פֿאַרנאַכט, אין קאָנקאָרד, גלעה איך צו צום וואָקואָל אוֹן טרעף דאָרטען א פֿראַכט־צוג פֿאַרטיג אָפּצופֿאָרען. זוך איך אָפּ א לייַדיגען פֿראַכט־וואָגאָן, עפּען אויף די זייטיגע טיר אוֹן קריך אַריין אינווייניג. געהאָפּט האָב איך זיך אריבערצאָפּען בין אינדערפֿריה קיין ווייט ריווער. די שטאָט איז טאָקע אין וועקאַנט, ניט מעהר ווי טויזענט מייל פון רוטלאַנד. נאָר פון דאָרטען וואָלט איך זיך א נעם נעטאָן אין צפון־זייט און אַלץ ווייטער אַוועק פון דער סכנה. אין וואָגאָן טרעף איך א „פֿרעהליך קעצעל", וואָס האָט זיך מסוכן דערשראָקען בייַ מיין אָנקומען. ער האָט געמיינט, אַז איך בין א קאָנדוקטאָר, אוֹן וועז ער האָט זיך דערוואוסט, אַז איך בין נאָר א טרעמפּ, האָט ער אָנגעפֿאַנגען צו רעדען וועגען די שטיין־ברוכען אין רוטלאַנד אַלס די סכה פון זיין איצטיגען שרעק. ער איז נאָך געווען א אינגער דאַרפֿס־בחור, וואָס פֿלעגט א מאָל א פֿאָר טאָן ערגעץ אויף א קורצער שטרעקע מיט א זייטיגער ליניע.

דער פֿראַכט־צוג טוהט זיך א ריהר. לעגען מיר זיך אַוועק אין א וויינקעלע פוּנ׳ם וואָגאָן אוֹן וועלען אָנשלאָפען. אין א צוויי אָדער דריי שטונדען ארום, נעבען עפּעס א סטאַנציע, כאָפּ איך זיך אויף פון עפּעס א נערוויש; איך טוה א קוק: עס עפּענט זיך אויף שטיל־ינקערהייט די רעכטע טיר פוּנ׳ם וואָגאָן, דאָס „פֿרעהליכע קעצעל" שלאָפט. איך טוה זיך אָפּילו ניט קיין ריהר. איך נעם צוגוויף די וויעס, לאָז איבער א קליין שפּעלטיקעל אין קיק יואָס וועט זיין שפּעטער. עס רוקט זיך אַריין א לאַמטערן, נאָכדעם א קאָפּ פוּנ׳ם קאָנדוקטאָר. דערזעהט ער אונז אוֹן קוקט אַזוי א ווייַלע. איך ריכט זיך אויף א וויסטען ווילדען סוף אַדער לכל הפּחות אויפֿן געוועהנליכען אָנפּאַל. „מיט׳ן קאָפּ אין ד׳ר ערד, דו זשאָבע בן

זשאבע!" אויסגעלאזט האט זיך עס אבער פונקט פארקערט. זעהר פארזיכטיג נעמט ער צוריק ארויס דעם לאמטערן אין מאכט צו די טיר שא־שטיל. דאס איז געווען עפעס זעהר אומגעוועהנליך און אויפגעלענד. הער איך זיך ווייטער איין — די טיר רוקט זיך נאנץ ווייכלאך צו צו דער קליאמקע. ער שליסט זי צו אויף א קייטעלע. פון אינווייניג קען מען זי שוין מעהר ניט עפענען. איין וועג אויף ארויסצוגעהן פלוצלינג איז שוין אפגעהאקט. ניין, דאס גענהט ניט. ווארט איך צו א פאר סעקונדען, קריך צו צו דער לינקער טיר און טוה זי א פרואוו. די טיר איז נאך ניט נעזוען צינגעשלאסען. עפען איך זי אויף, טאקין ארויף אויף דער ערד אין מאך זי צוריק צו. איך קריך אריבער אויף דער צוויייטער זייט פונ׳ם צוג, קייטעל צוריק אף די טיר, וואס דער קאנדוקטאר האט צוגעשלאסען, טאקין אריין אין וואגאן אין מאך זי ווידער צו. איצטער קען מען זיך שוין ווידער באנוצען מיט בוידע טירין. דאס „פרעהליכע קעצעל" שלאבט נאך אלץ.

דער צוג פאנגט אן צו נעהן. ווידער שטעלט ער זיך אף ביי א סטאנציע. איך דערהער טריט איבער די זאכד־שטייגלאך. די לינקע טיר פונ׳ם וואגאן עפענט זיך אויף ראשיג. עס כאפט זיך אויף דאס „פרעהליכע קעצעל, איך כאפ זיך קלאמפערשט אויך אויף. מיר זעצען זיך אויף און ראטשען אוים אונזערע אויגען אויפ׳ן קאנדוקטאר און זיין לאמטערן. ער מאכט ניט קיין הכנות, טרעט צו גלייך צום עסק.

„איך ווייל דריי דאלאר", זאגט ער.

מיר שטעלען זיך אויף, נעהן צו נעהענטער זיך דורכצושמועסען. מיר זאגען, אז מיר וואלטען אים אידאי געגעבען די דריי דאלאר בכבוד גדול, ערלויבט דאס אבער ניט אונזער ביטער מזל. גלויבט ער אונז ניט, דער קאנדוקטאר. ער פאנגט זיך אן מיט אונז צו דיסקוטירען. ער וועט דאס מאכען פאר צוויי דאלאר. באדויערן מיר זעהר אונזער ארעמקייט. מאכט ער אונז א פאר שלאכ־רכבוד׳יגע קאמפלימענטען, ריפט אונז זשאבעם בכי זשאבעם, און שיקט אונז אף צו אלדי רוחות. נאכדעם טוהט ער אונז א

סטראשע, אז אויב מיר טוהען ניט א נישטער נאכ'ן געלט, פאר־שליסט ער אונז אין וואגאן, פיהרט אונז צו ביז וווהייט ריווער און ניט אונז דאַרטען איבער צו דער פאַליציי. ער האָט אויך נענוי נערעדט וועגען די שטיין־ברוכען אין רוטלאנד.

דער קאַנדוקטאָר קלערט די גאַנצע צייט, אז ער האָלט אונז רעכט ביי דער טשאַפרינע. אַליין שטעהט ער דאָך ביי איין טיר און די צווייטע האָט ער צוגעקייטעלט ערשט מיט עטליכע מינוט פרי־הער. בעת ער רעדט אזוי וועגען די רוטלאנד שטיין־ברוכען שרעקט זיך דאָס „פרעהליכע קעצעל" אזוי איבער, אז ער פאַנגט זיך אָן צו רוקען צו דער צווייטער טיר. דער קאַנדוקטאָר צולאָכט זיך הויך און בריילאך. „יאָ, זיך ניט אזוי", זאָגט ער. „איך האָב די טיר צוגעשלאָסען אויף יענער זייט נאָר ביי דער לעצטער סטאַנציע". ער האָט אזוי ערנסט געגלויבט, אז די טיר איז טאַקע פארשלאָסען, אז זיינע וועַרטער זיינען נעווען איבערצייגענד. דאָס „פרעהליכע קעצעל" האָט נעמיינט, אז דאָס איז תורת־לאָקשען און ער האָט שיער ניט געפלאַצט.

דער קאַנדוקטאָר טראָגט אונז אונטער אן אולטימאטום. אַדער מיר זאָלען איהם גיבען די צוויי דאָלאר, אַדער ער שליסט אונז איין אן איז וווהייט ריווער ניט ער אונז איבער צו דער פאַליציי — נע־היסען האָט דאָס נייגיג טעג ביי די שטיינער אין רוטלאנד. איצטער, ליבער לעזער, שטעל זיך פאָר אויף א מינוט, אז די צוויי־טע טיר איז טאַקע צוגעשלאָסען. פארטיף זיך אינ'ם אומזיכערקייט פונ'ם מענשליכען לעבען. צוליעב אייז דאָלאר וואָלט מען מיך גאנץ פיין נעווען אווקגעשיקט קיין רוטלאנד צו פראצעווען דריי חדשים ווי א שקלאף. אזוי וואָלט אויך פאסירט מיט'ן „פרעהלי־כען קעצעל". מיך רעכען ניט אריין, איך בין דאָך סיי ווי א פאר־פאלענער; באטראכט נאר דאָס „פרעהליכע קעצעל". ער וואָלט אפשר נאָך אט די נייגיג טעג ארויסגעקומען א לעבענס־ליינגליכער פארברעכער. ער וואָלט דאָך אפשר דיר אליין דעם קאָפ צושפאל־טען און דיך אפשר באראבעוועט פון קאָפ ביז די פיס. און אויב

ניט דיך, וואלט ער מן הסתם אן אנדער אומשולדיגען מענשענ'ס לאפ צובראכען.

די טיר איז אבער ניט געווען צוגעשלאסען, און נאר איך אליין האב דערפון געוואוסט. איך מיט'ן „פרעהליכען קעצעל" בעטען זיך ביים קאנדוקטאר רחמים. איך האב זיך נעבעטען און נעקלאפט, נאר געטאן האב איך דאס מיט נשמה. איך האב אפגעטאקט א „געשיכטע", אז א שטיינערנע הארץ וואלט געדארפט נעווען צוגעהן. נאר די נעשיכטע האט אבער ניט גריהרט דאס שטיינערנע הארץ פון אט דעם נעלט־דורשטיגען קאנדוקטאר. בעת ער האט זיך איבערציינט, אז מיר האבען טאקע ניט קיין געלט, האט ער פארמאכט די טיר, זי צוגעקייטעלט אין האט אביסעל צוגעווארט טאמער האבען מיר איהם גאר נענארט און איצטער וועלען מיר איהם ערשט פארלייגען די צווייי דאלאר.

ערשט איצטער האב איך נעעפענט א מויל. איצט האב איך א י ה ם מכבד געווען מיט זשאבע בן זשאבע; אלע זידעל־ווער־טער, וואס ער האט נענוצט נענען מיר, האב איך איהם געשלייפערט אין פנים און נאר צוגענעבען אייגענע א היבשע ביסעל. איך בין אליין פון דער וועסט, וואו מענשען קענען זיך נוט זידלען און איכ'ל באין אופן ניט דערלאזען אז עפעס א קרעציגער קאנדוקטאר פון א נישטיגער, פארוואדפענער, זייטיגער ניו ענגלאנד אייזענבאהן ליניע זאל מיך אריבערשטייגען אין לעבעדיגקייט און קרעפטיגקייט פון שפראך. אין אנפאנג האט דער קאנדוקטאר זיך דערפון אויס־נעלאכט. נאכדעם האט ער א פראוו געטאן מיר ענטפערן. דאס איז נעווען א טעות פון זיין זייט. הכלל, איך האב זיך צולאזט און איהם איינגעשניטען ביז'ן ביין און די וואונדען איינגעריבען מיט פליגעלדיגע, גליהענדע שטעכווערטלאר. דאס איז ניט נעווען קיין פאנטאסטישער ליטעראריש־שער ויכוח; איך בין טאקע באמת נעווען אויסער זיך אויף אט דער עקעלהאפטער בריאה, וואס צילעב א דאלאר האט ער מיך נעוואלט פארוואנדלען אין א שקלאף אויף גאנצע דריי חדשים. א חוץ דעם, מיר איז איינגעפאלען, אז ער מיט'ן קאנסטאבל טיילען זיך מיט דער באלוינונג.

נאָר נישׂ־קשה, איך האָב איהם צורעכט געמאַכט. איך האָב צופֿאַסעוועט זיינע געפיהלען אוּן זיין שטאָלץ פֿאַר היבשע עטלעכע דאָלאַר. פֿראָווט ער מיך אַנשרעקען, זאָגט, אַז אָט קומט ער אַריין אין וואָגאָן אוּן נעמט מיר ארויס די קישקעס פונ׳ם בויד. איך בלייב אָבער ניט הינטערשטעליג, זאָג איהם, אַז איך צוזיץ איהם די מאַרע אויב נאָר ער פֿראָווט אַריינקריכען אין וואָגאָן. מיין פֿאַזיציע ערלויבט דאָס טאָקע צו טאָן, ער זעהט דאָס אַליין. פֿאַרשטעהט זיך, אַז די טיר עפענט ער שוין ניט, אוּן ער רופט צו הילף די איבריגע קאָנדוקטאָרעז. הער איך ווי זיי ענטפֿערע אוּן לויפען שוין צו איהם איבער די זאָמד־שטיינדלאָך. אוּן די גאַנצע צייט איז יענע טיר אַלץ אָפֿענעקייטעלט אוּן דערפֿון וויים קיינער ניט; דאָס „פֿרעהליכע קעצעל" איז דערווייל שיער ניט געשטאַרבען פֿאַר שרעק.

אַך, ס׳אַרא העלר איך בין דאָס געווען — מיט מיין צוריקטרימס־ליניע הינטער זיך! איך האָב נאָך אמאל מכבד געווען דעם קאָנדוקטאָר שוין מיט זיינע חברים צוזאמען, ביז זיי האָבען ענדליך א עפען געטאָן די טיר; אין דער שיין פוּן די לאָמטערנס, האָב איך דערזעהן זייערע צורייצטע פּנים׳ער. ביי זיי איז די זאָר געווען גאַנץ פּשוט: אין וואָגאָן זיינען מיר ווי אין א פּאַסטקע, קומען זיי אַריין אוּן ברעכען אונז אָן די בייגער. טוהען זיי זיך א לאָז. בריקען, בריקע איך קיינעם ניט אין פּנים. איך טוה אָן עפען די צווייטע טיר אוּן מיר, איך אוּן דאָס „פֿרעהליכע קעצעל", טאַנצען אראָפּ. די באַנדע טוהט זיך א לאָז אונז נאָכלויפען.

טאַנצען מיר אַריבער — אויב איך האָב קיין טעות ניט — איבער עפּעס א שטיינערנעם פּאַרקאָן וואוהין מיר זיינען אַריין אָבער נעדענק איך זיכער. אין דער פּינסטערניש קוליע איך זיך גלייך אַריבער איבער א שטיינערנער מצבה. דאָס „פֿרעהליכע קעצעל" פּאַלט איבער א צווייטען שטיין. מיר הויבען זיך אויף אוּן לויפען מיט אַלע אונזערע כחות דורך יענעם בית־הקברות. די מתים האָבען זיך געמוזט א היבשע ביסעל חדוש׳ן אויף אונזער שנעלען לויפען. די באַנדע קאָנדוקטאָרעז האָבען אויך אזוי נע־

קלערט, ווייל ווען מיר זיינען ארויס פונ׳ם בית־עלמין און אריבער דעם שליאך אין א פינסטערן וואלד, האבען זיי אויפגענעבען זייער נעיעג נאר אונז און זיך צוריק אומגעקערט צום צוג. שפעטער צו זיינען מיר צוגעקומען צו׳ן א ברונעם פון עפעס א פארמער און ס׳האט זיך אונז פארגלוסט א טרונק וואסער. דערווייל באמערקטן מיר אז עפעס א דין שטריקעל וואס ציהט זיך גלייך אין ברונעם. איז אנגעטשעפעט דארטען ביי דער זייט. מיר ציהען דאס ארויף. דאס איז געווען א גאלאן־קרינעל פול מיט סמעטענע. אט אזוי נאהענט בין איך שוין געווען פון די שטיין־ברוכען אין רוטלאנד, וועראנט.

ווען טרעמפפ לאזען ארויס א וואָרט מכח א שטאט, אז די „ביקעם בוקצען זיך", מייד אויס יענע שטאט, אדער, אויב דו מוזט שוין, נעה זי דורך שא־שטיל. עס זיינען דא אזעלבע שטעטלאך, וואס מען מוז שטענדיג דורגעהן שא־שטיל. אזא שטעטל איז כשעין אויף דער יוניאן־פאסיפישער אייזענבאהן לינית. עס האט נע׳שם׳ט איבערן נאנצען לאנד — און אלץ צוליעב דזשעף קארר (אויב איך האב קיין טעות ניט). דזשעף קארר האט מיט׳ן ערשטען בליק דערקענט א טרעמפ. מיט קיין טרעמפ האט ער קיינמאל ניט דעבאטירט. אט האט ער דערקענט דעם טרעמפ און אט האט ער איהם א קנאק נעטאן מיט ביידע פויסטען, מיט׳ן פאליציי־שטאק אדער וואס נאר ער האט נעהאלטען אין האנט. נאכדעם ווי ער האט אזוי גוט מכבד נעווען דעם טרעמפ, האט ער איהם נאנץ פיין ארויסגעפיהרט פונ׳ם שטעטל און צינגעזאנט פארבעסערען אויב נאר ער טרעפט איהם נאך אמאל אין שטעטל. דזשעף קארר האט פארשטאנען א געשעפט. קיין צבון, קיין דרום, קיין מזרח, קיין מערב, צו די עקסטע נרעניצען פון די פאראיינינטע שטאטען (קאנאדע און מעקסיקא ארויסגערעכענט), האבען די געשלאגענע טרעמפס געבראכט די ידיעה, אז מען „ביצקעט" אין טיעין. צום גליק האב איך קיינמאל ניט אנגעטראפען אט דעם דזשעף קארר. דורך טשיען בין איך דורכגעפארען אין א זעזוערוכע. דאמאלט זיינען מיט מיר מיטגעפארען נאך פיער־אזן־אכציג טרעמפס. מיט

אזא קראפט זיינען מיר געווען גלייכגילטיג נאמעט צו יעדער זאך, נאר ניט צו דזשעף קארר. דער נאמען „דזשעף קארר" האט אזוי געווירקט אויף אונזער פארשטעלונגס קראפט, אזוי אז תל געמאכט פון אונזער קראפט, אז מיר האבען מורא געהאט ווי פאר'ן טויט איהם צו באגעגענען.

וועז די „ביקעס" זעהען אוים גרייט זיך „בוצקעז" לויגט זיך נאר ניט אריין נעהן מיט זיי אין קיין משא־ומתן. די בעסטע זאך איז צו אנטלויפען, אוז שנעל אנטלויפען. ס'האט נעדויערט א היבשע שטיקעל צייט ביז איך בין דערפון געוואהר געוואָרעז. נאר נרונטאוונע בין איך די זאך דערנאנגען פון א „ביק" אין דער שטאט ניז יאָרק. פון יענער צייט אן לויף איך אוטאמאטיש, וועז נאר א „ביק" טוהט זיך א לאז צו מיר. אט דער אוטאמאטישער פראצעס איז ביי מיר נעוואָרעז א מין הויפט־פרוזשינע שטענדיג אננעצוינען אוז גרייט זיך פאנאנדערצולאזען. איך וועל דערפין שוין קיינמאל ניט פטור ווערעז. אפילו צו אכציג יאהר, אז איך וועל זיך שוין שלעפען אויף קוליעס אוז וועז א פאליסמאז וועט פלוצלונג זיך א לאז טאז צו מיר, בין איך זיכער, איך וועל א וואָרף טאז די קוליעס אוז אנטלויפען ווי א הירש.

צו דער העכסטער מדרגה אין דער קענטענויש פון די „ביקעס" בין איך נעקומען איינמאל עפעס א זומער בייטאג אין דער שטאט ניז יאָרק. דאס איז נעווען עפעס אין א וואר פון ברענענדיגע היצעז. איך האב זיך נעמאכט א מנהג אינדערפריה צו בעטלען, אוז נאכמיטאג צו פארבריינגען אין א קליין פארקעל, ביים סאטע ראטהויז אוז צייטונגס־נאס. טאקע ניט ווייט פון דארטעז פלעג איך קענעז א מאל קויפען אויף שטופ־וועגלאך פרישע ביכלאך (וואס זיינען עטוואס באשעדיגט נעוואָרעז אין דרוק אדער ביים איינבינדער) פאר א דבר שבוש. א חוין דעם האט מעז אין פארק טאקע נעקענט קויפען אייז־קאלטע, סטעריליזירטע מילך אוז מאס־ליאנקע פאר א סענט א גלאז. יעדעז נאכמיטאג פלעג איך זיך אוועקזעצעז אויף א באנק, לייענעז אוז זשליאקעז מילך. יעדעז נאכ־

מיטאג פלעג איך אויסטרינקען פון פינף ביז צעהן נלעזער מילך. ס׳איז דאמאלט נעווען מסוכן הייס.

אזוי בין איך דאמאלט נעווען א נעלאסענער פלייסינער טרעמפ, וועלכער טרינקט מילך, און זעהט ס׳ארא באלוינונג איך האב דערפאר באקומען. איינמאל א נאכמיטאג קום איך צו צום פארק מיט א פרישער בוד־מציאה אונטערן ארעם און א מוראדינער דורשט נאך מאסליאנקע אונטער׳ן העמד. אויפ׳ן מיט נאס, פונקט נעגענאיבער דעם ראטהויז האב איך באמערקט אז עולם מענשען. איך לאז מיך צו דעם מילך־בוידעל, נאר דער עולם פאר־שטעלט מיר דעם וועג. שטעל איך זיך אפ צו נעוואהר ווערען די אורזאכע פון אט דעם נעזעמעל. אין אנפאנג האב איך נאר ניט נעקענט זעהן. שפעטער האב איך פונ׳ם קלינגערייו און פון די פאר בליקען, וואס איך האב נעכאפט, זיך אנגעשטויסען, אז דאס איז א באנדע פוסט־און־פאסניקעס און זיי שפילען פי־וווי. אט די פי־וווי שפיעל ווערט ניט ערלויבט צו שפילען אויף די נאסען פון ניו יארק. איך האב דערפון נאר ניט נעוואוסט, איך בין דאס אבער באלד נעווארר געווארען. ארום א דרייסיג סעקונדען האט נעדויערט, בין איך בין נעווארר נעווארען וואס דא טוהט זיך. פלוצ־לונג טוהט איינער פון די שפילער א נעשריי: „א ביק!" די פוסט־און פאסניקעס האבען גוט פארשטאנען זייער עסק. זיי זיינען אנט־לאפען. איך — ניט.

דער עולם צונעהט זיך, וועגדט זיך צו די טראטוארען פון ביידע זייטען נאס. איך טוה זיך א לאז צום טראטואר, וואס נע־בען פארק. אידאי א פופציג מענשען פון אט דער מענגע לאזען זיך אזוי אין דער זעלביגער ריכטונג, נאר שוין צוואוארפען. איך באמערק דעם „ביק", א גרויסער פאליסמאן אין א גרויען קאסטיום. ער נעהט זיך אזוי אין מיטען נאס, ניט נעאיילט, ווי ער וואלט זיך נלאט ארומגעשלייאט. צופעליג באמערק איך ווי ער ענדערט זיין ריכטונג און טוהט זיך א לאז קאסע צום זעלביגען טראטואר, וואו איך נעה. אט אזוי שפארט ער זיך צווישען דער צוואוארפענער מענגע און איך באמערק, אז אונזערע ריכטונגען טרעפן זיך דורכ־

שנייד‌ען און מיר מוזען זיך באגעגענען. איך פיהל זיך אזוי אומ־שולדיג, אז ניט קוקענדיג אויף מיין בילדונג אין ביקעס און זייערע אויפפיהרונגען, האב איך ניט קיין פחד. ס'האט זיך מיר אפילו ניט גע'חלום'ט אז דער „ביק" שארט זיך דאס צו מיר. איך בין שוין גרייט נעווען, אויס רעספעקט פאר'ן נעזעץ, זיך אפשטעלען און איהם לאזען פארבייגעהן. איך האב זיך טאקע אפגעשטעלט, נאר ניט מיט מיין נוטען ווילען. פלוצלונג, אהן דער מינדסטער ווארנונג האט דער „ביק" מיר א קלאפ געטאן מיט ביידע הענט גלייך אין ברוסט. בעת מעשה האט שוועבעל און פער א שאט גע־טאן פון זיין מויל אויף מיינע אבות־אבותי.

מיין נאנצע פרייע אמעריקאנער בלוט האט אויפנעזאטען. אלע מיינע פרייהייטס־ליבענדע עלטערן האבען אין מיר אויפגעשריען. „וואס איז דאס?" פרעג איך איהם. איהר פארשטעהט, איך האב געפאדערט אן ערקלעהרונג. איך האב זי טאקע באקומען. קנאק! ער לאזט אראפ זיין פאליציי־שטאק סאמע אויף מיין מח און איך טוה זיך א וואקעל צוריק אקוראט ווי א שכור, די נייגעריגע פנים'ער פון די צושויער טוהען זיך פאר מיר א הוידע ווי די כוואליעס פון'ם ים, דאס טהייער ביכעל מיינם פאלט ארוים פון אונטער מיין ארעם גלייך אויף דער ערד און דער „ביק" רוקט זיך נעהענטער צו מיר, נרייט מיר נאכאמאל אראפלאזען זיין שטאק איבער'ן קאפ. אין דעם מאמענט פון קאפ־שווינדעל אנטפלעקט זיך פאר מיר א בילד: דער פאליציי־שטאק לאזט זיך אראפ איבער מיין קאפ היבשע עט־ליכע מאל; א צובלוטינטער, א צוקלאפטער, פול מיט יסורים שטעה איך אין א פאליציי נעריכט; איך הער, מען באשולדיגט מיך איז שלעכטער אויפפיהרונג, זהן באנוצען זיך מיט זידעל ווערטער, און וועהרען זיך נעגען א פאליציי־באאמטען און אין נאר עטליכע עבירות, וואס דער סעקרעטאר לייענט פאר; איך זעה, מען פיהרט מיך אריבער קיין בלעקוועס־איילענד. אר, איך בין א בקי אין אט די זאכען. מיט אמאל נלוסטען זיך מיר איבער אלע ערקלע־רונגען. איך בויג זיך אפילו ניט איין אויפצוהויבען מיין ליעב אומנעלייענט ביכעל. איך דרעה זיך אום און לויף. איך בין א

רעכט ביסעל צוטומעלט. פארוועהטאגט, נאר איך לויף. און איך וועל שוין אזוי לויפען ביז'ן טויט אריין. וועז נאר א „ביק" וועט אנפאנגען צו מאכען ערקלערונגען מיט זיין שטאק.

מיט יאהרען שפעטער, נאך מיין טרעמפ לעבעז, בעת איך בין געווען א סטודענט אין דעם אוניווערזיטעט פון קאליפארניע, בין איך אמאל געגאנגען אין א צירק. נאך דער פארשטעלונג, שטעל איך זיך אביסעל אפ קוקען ווי עס ארבייט די טראנספארט־מא־שינערייע פון א גרויסען צירק. דער צירק האט יענע נאכט געזאלט אפפאהרען. דערווייל קום איך אן אזוי צו'ן א פייער ארום וועל־כען עס זיצען א צוואנציג קליינע אינגלאך. זיצען זיי אזוי אזן שמועסען צווישען זיך, אזן איך ווער געווארה, אז די חברה־לייט ווילען אנטלויפען מיט'ן צירק. די באלעבאטים פונ'ם צירק האב־בען אבער זיך ניט געווארלט שלעפען מיט אזא כנופיה שקצים; טעלעפאנירען זיי, די באלעבאטים, צו דער פאליצו צו צושטערען זייער פלאן. שיקט מען צו א סקוואד פון צעהן פאליציי־לייט, זיי זאלען ארעסטירען די אינגלאך פאר איבערטרעטען דעם נעזעץ ניין א זייגער אויסצולעשען דאם ליכט אין נעהן שלאפען. די פאליציי־לייט רינגלען ארום דאם פייער אין קריבען אזוי צו שטילינקער־הייט אין דער פינסטער. לויט א סיגנאל טוהען זיי זיך א הויב. לויפען צו, אזן כאפען די חברה אזן טוהען זיי א טראג ווי, למשל, נעבונדענע עופות.

איך, פארשטעהט זיך, האב ניט אנגעהויבען צו וויסען, אז די פאליציי קומט; פלוצלונג דערזעה איך ווי פון דער ערד וואקסט ארוים א נאנצע כאפטע „ביקעס" מיט מעשענע קנעפלאך, באפאנ־צערטע, יעדער מיט אויסגעשטרעקטע הענט. ס'איז אין מיר קיין נשמה ניט געבליבען, אויף די פיס האט איך ניט געקענט איינ־שטעהן. ס'איז ביי מיר נאר געבליבען דער אוטאמאטישער פרא־צעס צו לויפען. אזן איך לויף. איך וויים אפילו ניט אז איך לויף. איך וויים ניט קיין זאך. דאם איז געווען, ווי איך האב נעזאגט, אוטאמאטיש. איך האב נאר ניט געדארפט געווען לויפען. איך בין שוין ניט געווען קיין טרעמפ. איך בין געווען א בירגער

פון אט דער קהילה. דא איז מיין געבורט־שטעטל. קיין מעשה האב איך, חלילה, ניט פארשטופט. איך בין דאמאלט געווען א סטודענט. אין די צייטונגען פלעגט מען באנגענען מיין נאמען; קלייבער האב איך געטראגען גוטע, קיין איין מאל אפילו אין זיי ניט געשלאפען. פונדעסטוועגען בין איך געלאפען — בלינד, יוי א משוגע'נער, ווי א איבערגעשראקענער הירש. און וועו איך בין געקומען צו זיך האב איך ערשט באמערקט, אז איך לויף. איך האב בפירוש נעמוזט אנשטרענגען מיין ווילען, כדי אפצושטעלען מיינע פיס.

ניין, איכ'ל שוין קיינמאל דערפון ניט פטור ווערען. איך קען דערצו נאר ניט העלפען. שטרעקט א „ביק" אויס זיינע הענט — לויף איך. א חוץ דעם האב איך, ווייזט אויס, אזא אומגליקליכען טאלאנט ארויסצופאלען אין טורמע. איך בין ארויסגעפאלען אין טורמע מעהר מאל זינט איך בין געווארען א טרעמפ. עפעס איינמאל א זוכטאג אינדערפריה, פאר איך ארויס אויף א וועליסאפער־שפאציר מיט א יונגער פריילין. איידער מיר פארען נאך ארויס פון די נרעניצען פון דער שטאט, ארעסטירט מען אונז פאר פארבייפארען א פוס־נעהער אויפ'ן טראטואר. באשלים איך שוין צו זיין מעהר פארזיכטיג. א צווייטען מאל פאר איך אויף א וועליסאפער ביי נאכט, טרעפט זיך עפעס א סיבה מיט מיין אסעטעלין־לעמפעל. היט איך פארזיכטיג דאס שוואכע פלעמעל פונ'ם לעמפעל כדי ניט איבערצוטרעטען דאס נעזעץ. איך האב קיין צייט ניט, נאר איך שלעפ זיך ווי א טשערעפאכע, כדי דאס טונקעלע פלעמעל זאל אינגאנצען ניט אויסנעלאשען ווערען. אט קום איך צו די נרעניצען פון שטאט; איך בין איצט אויסער דער מאכט פונ'ם נעזעץ; איך טוה זיך א לאז מיט אימפעט, כדי אנצויאגען די פארשפילטע צייט. א האלב מיל ווייטער „פאקט" מיד א „ביק", און אויפ'ן צווייטען פריהמארגען לאז איך פאלען די ערבות אין פאליציי געריכט. די שטאט האט פארעטעריש ארוק נעטאן איהרע גרעניצען אויף א נאנץ מיל ווייטער. איך האב דערפון ניט נעווואוסט, מעהר

ניט. איך נעדיינק, למשל, מיין אומבאשטרייטבארע רעכט פון פרייע רעדע אויף פרידליכע פארזאמלונגען. קריך איך אמאל ארויף אויף א קעסטעל אין גאס כדי אביסעל אויסצולופטע־רן יענע עקאנאמישע ביהנען, וואס זומען אזוי ארום ארום מיין הי־טעל*), קומט צו גהען א „ביק", נעמט מיך אראפ פונ׳ם קעסטעל. פיהרט מיך גאנץ פיין אוועק אין פאליציי־צירקעל, וואו איך האב נעמוזט אייגליגען א נעלט־ערבות, כדי פון דארט ארויסגעהן. וויים איך וואס: קיין זאך העלפט ניט. אין קארעא פלענט מען מיך אלע צווי טאג ארעסטירען. אזוי איז נעווען אין מאנדושוריע. וועז איך בין דאס לעצטע מאל נעווען אין יאפאן, פאל איך אריין איז טורמע מיט דעם אויכרייד גאר, אז איך בין א רוסישער שפיאן. איך האב דאס, פארשטעהט זיך, ניט אויסגעטראכט, איך בין אבער פארט צוליעב דעם אריין אין טורמע. ס׳וועט מיר שוין קיין זאך ניט העלפען. ס׳איז מיר שוין, ווייזט אוים, באשערט צו שפילען די ראלע פונ׳ם שילאן־ארעסטאנט. דאס איז א מין נביאות.

איך האב אמאל פארהיפנאטיזירט א „ביק" אין דעם פארק באסטאן קאמאנס. ס׳איז שוין נעווען נאך האלבער נאכט אוז ער האט מיט מיר נעקענט טאן וואס ער האט נעוואלט; אוז איידער ער האט מיך אפנעלאזט האט ער מיר נאך נענעבען א זילבערנע מטבע אוז אליין נענעבען דעם אדרעס פון א נאכטינגו רעסטאראן. אין בריסטאל, ניו דזשורסי, האט מיך א „ביק" נעכאפט אוז צוריק צפנעלאזט; נאט ווייסט דעם אמת, אז ער האט נעהאט נענוג גרונד מיך אינזעצען אין טורמע. ער האט פון מיר נעכאפט אזא קנאק, אז אין זיין גאנצען לעבען, מעג איך שווערען, האט ער נאך פון קיינעם אזוי ניט נעכאפט. פאסירט האט דאס אזוי. ארום האלבע נאכט „פארצווועקעווע" איך א פראכט־צוג, וואס פארט פון פילא־דעלפיע. די קאנדוקטארען שליידערן מיך ארונטער. דער צוג שלעפט זיך אזוי פאמעלאך צווישען א פלאנטער פון רעלסען אוז אייזענבאהן ווייכעם אינ׳ם פראכט־וואקזאל. „פארצווועקע" איך

*) דושעק לאנדאן איז געווען א סאציאליסט.

דעם צוג נאר אמאל און מען שלייפערט מיך ווידער ארונטער. איך האב זיך געמוזט ארויפכאפען און פארען „אינדרויסען": דאס איז נעווען א דירעקטער צוג און אלע טירען פון די וואגענען זיינען געווען צוגעשלאסען און פאר'חתמ'עט.

בעת דער קאנדוקטאר האט מיך דעם צווייטען מאל ארונטער־געשלייפערט, ניט ער מיר א גאנצע לעקציע. ער זאגט מיר, אז איך ריזיקיר מיט מיין לעבען, אז דער פראכט־צוג לויפט זעהר שנעל. ענטפער איך איהם, אז איך בין אליין אויך צוגעווען־הנט צו פארען שנעל. עס האט אבער ניט געהאלפען. ער טעהנ'ט, אז ער וועט מיר ניט ערלויבען צו באגעהן זעלבסטמארד און איך האב געמוזט ארויפטאנצען, מיט'ן קאפ אין דער ערד. איך „פארצווועקעווע" אבער דעם צוג צום דריטען מאל און קריך אריין צווישען די שוץ־קלעצלאך. אט די שוץ־קלעצלאך זיינען נעווען די קורצעסטע קלעצ־לאך, וואס איך האב ווען געזעהען. איך רעד ניט וועגען די איי־זערנע שוץ־קלעצלאך, וואס פאראייניגען זיך מיט אזא באהעפטונגס־האקען און קלאפען און רייבען איינס אויפ'ן אנדערן; איך רעד דא פון יענע שפאלען וואס שטארצען ארויס ביי די ברעגען פון די וואגענען עטוואס העכער פון די שוץ־קלעצלאך. פארט עמיצער אויף די שוץ־קלעצלאך, שטעלט ער זיך אויף אט די ארויסגעשטאר־צטע ברעגען, איין פוס אויף איין ברעג, דעם צווייטען אויף א צווויי־טען ברעג, און די שוץ־קלעצלאך קומען אוים צווישען זיינע פיס עטוואס נידעריגער.

די ברעגען אבער אויף וועלכע איך האב זיך איצט ארויפגע־כאפט זיינען ניט געווען יענע ברייטע גאסט־פריינדליכע ברעגען, וואס פלעגען געווהנליך ארויססטארטשען פון די פראכט־וואגענען. ניין, זיי זיינען געווען זעהר שמאל — אפשר א צאל אדער אנ־דערטהאלבען צאל די בריט. אפילו קיין האלבע פאדעשווע האב איך אויף זיי ניט געקענט ארויפשטעלען. ווידער האב איך ניט געהאט קיין זאר אן וואס זיך אנכאפען מיט די הענט. אמת טאקע, עס זיינען נעווען די עקען פון די צווויי פראכט־וואגענען; די עקען זיינען אבער געווען פלאך און פערפענדיקולאר. ס'איז ניט גע־

וועז קיין הענטלאך, קיין זאך ביי וואס זיך אנכאפען. איך האב נאר געקענט צודריקען מיינע דאלאניעס צו די עקען פון די וואנ־נען און זיך אביסל אויפהאלטען. דאס וואלט אויך נוט געווען וועז איך זאל געווען האבען אויף וואס צו שטעהן, די ארויס־סטאר־צענדע ברענגען זאלען געווען זיין גענוג ברייט.

בעת דער צוג איז ארויס פון פילאדעלפיע, האט ער זיך אנ־געפאנגען הינטערצוקוקען. ערשט דאמאלט האב איך פארשטאנען, וואס דער קאנדוקטאר האט נעמיינט מיט'ן זעלבסט־מארד. דער צוג איז געלאפען אלץ שנעלער און שנעלער. דאס איז נעווען א דירעקטער פראכט־צוג און זיך אין ערגעץ ניט נעראדעט אפשטע־לען. אויף יענעם טייל פון דער פענסילוויניע־ליניע ציהען זיך פיער פאר רעלסען און מיין מזרח־צוג האט זיך ניט נעראדעט דאנה'ן מאמער וועט איהם אנקומען אנטקענען א מערב־פראכט־צוג; קיין מזרח־שנעל־צוג האט איהם אויך ניט נעראדעט ארבערייאנען. די נאנצע ליניע איז נעווען פרייי פאר אונזער פראכט־צוג. איך בין נעווען אין א זעהר אומזיכערער לאנע. איך בין נעשטאנען מיט די שפיץ־פינגער אויף יענע ארויסגעשטאדצטע שמאלע ברענען און זיך מיט די דאלאניעס אנגעשפאדט אויף די פלאכע עקען פון די וואנ־נאנען. און די וואנאנען האבען זיך באוועגט און יעדערער באזונדער אויף אן אינדיווידועלען שטייגער, ארויף און אראפ, אהער און אהין. האט איהר אמאל געזעהען א רייטער אין א צירק, וואס שטעהט אויף צוויי פערד, מיט איין פוס אויף יעדען פערד? אט דאס האב איך טאקע דאמאלט געטאן מיט א פאר אינטער־שיידען. דער רייטער אין א צירק האט די לייצעז און האלט זיך אז זיי אן, איך האב נארניט געהאט. ער שטעהט מיט דער נאנ־צער פאדעשווע, איך בין נאר געשטאנען מיט'ן ברעג פון מיין פא־דעשווע. ער בייגט איין זיינע פיס, זיין קערפער און דערפון אליין פיהלט ער זיך שוין שטארקער און קריגט א נידעריגערן גראוויטעטס־צענטער און שטעהט דאדורם פעסטער, איך האב אבער געמוזט שטעהן גלייך, האלטען גלייך מיינע פיס. ער פארט פארואוס מיט'ן פנים, איך פאר מיט דעם פנים צו דער זייט. און וועז ער פאלט

אראפ, טוהט ער זיך נאר א קאטשע אין זעג־שטויב, איך וואלט אבער צומאלען נעוואלט אויף פיץ־פיצלאך וועז איך פאל אונטער די רעדער.

אוז דער צוג לויפט, ברומט אוז קוויטשעט, הוידעט זיך ווילד ביי יעדער נייער וועגדונג, דונערט אריבער יעדער בריקעל, איין עק וואגאז שפרינגט אונטער, דער עק פונ׳ם צווייטען וואגאז לאזט זיך אראפ, איינער שטויסט רעכטס א צווייטער לינקס. איך האלט אין איין מתפלל זיין דער צוג זאל זיך אפשטעלען. דער צוג שטעלט זיך אבער ניט. ער דארף זיך ניט אפשטעלען. דאס ערשטע, לעצטע אוז איינציגע מאל האט מיר דער וועג דערעסען ביז די ביינער. איך פארלאז די שוץ־קלעצלאך אוז פרוביר זיך אריפכאפען אויף א זייטיגען לייטערל. די ארבייט איז זעהר אומזיכער. דעם ערשטען מאל טרעף איך אז א וואגאז, וואו מען זאל אזוי ניט קענען זיך אנכאפען אדער אנשפארען א פוס.

דער לאקאמאטיוו טוהט א פייף אוז איך דערפיל אביסעל אז אפהאלט אין דער שנעלקייט פונ׳ם צוג. איך וויים, אז דער צוג דארף זיך ניט אפשטעלען נאר איך באשלים אבער אראפטאנצען אויב נאר דער צוג וועט זיך נעמוג אפהאלטען. פינקט אט דא טוהט זיך דער צוג א דרעה אויף א האלב־קיילעבדינג וועגדונג, פארט אריבער א בריקעל פון עפעם א קאנאל אוז שניידט זיך גלייך ארויז אין דער שטאט בריסטאל. אט די קאמבינאציע פארורזאכט א קלענערע שנעליגקייט. איך טשעפע זיך אן אינ׳ם זייטיגען לייטער אוז ווארט. איך וויים ניט אז דאס דערנהענטערז מיר זיך צו דער שטאט בריסטאל. איך וויים אויך ניט צוליעב וואס דער צוג האלט אפ זיין שנעליגקייט. איין זאך וויים איך: איך וויל אראפטאנצען. איך שטרענג אן מיינע אויגען אין דער פינסטערניש אפציזוכען עפעם א גאס, וואס דער צוג שניידט דורך, כדי אהין אראפצוטאנצען. מיין וואגאז איז כמעט געווען אויפ׳ן צווייטען עק פונ׳ם צוג אוז איידער מיין וואגאז איז אריין אין שטאט איז שוין דער לאקאמאטיוו געווען פון יענער זייט סטאנציע אוז אנגעפאנגען לויפען.

נאר אט איז א גאס. עס איז צו פינסטער. מען קען ניט זעהען ווי בריים זי איז, און וואס עס טוהט זיך אויף דער צווייטער זייט. איך וויים, אז איך דארף די נאנצע גאס אויב איך וויל נאר בלייבען שטעהן איף די פים נאכדעם ווי איך מאנץ אראפ. איך וואלף זיך אראפ אויף דער נעהענטסטער זייט פון גאס. מיט די ווערטער: „איך וואלף זיך אראפ" מיין איך אט וואס: ראשית, אזוי ווי איך שטעה אויס'ן לייטער טוה איך א הוידע מיין נאנצען קערפער פאראויס אין דער זעלבינגער ריכטונג וואוהין דער צונ לויפט כדי מיין קערפער זאל א פליה טאן צוריק וואס וויטער ביים אראפפאלען. אט אזוי הוידע איך זיך אהין און צוריק, אהין און צוריק און לאז זיך אף און בעת מעשה גיב איך זיך אזא בויג צו־ריק־צו ווי, למשל, איך זאל וועלען זיך אויסציהען אויף דער ערד נאזענדיג. דאס טוה איך מעהר ניט צוליעב דעם, כדי צו מנצח זיין, אויף ווי פיעל דאס איז נאר מעגליך, דעם פארווערטס־שטויס וואס דער לויפענדער ציג טראגט אריבער צו מיין קערפער. וועז מיינע פים האבען באריהרט די ערד איז מיין נאנצער קערפער געווען אויסנעבויגען צוריקוועגס אויף א פינף־אוף־פערציג גראד. אט אזוי האב איך פארקלענערט דעם פארווערטס־שטויס, און וועז מיינע פים זיינען אראפ בין איך ניט געפאלען נאזענדיג צו דער ערד. מיין קערפער האט זיך באלד א גלייך נעטאז און נאכדעם אנגעפאנגען זיך אויסבויגען פארווערטס. באמת איז נאר מיין נאנצער קערפער אונטער דער ווירקונג פון אט דעם פארווערטס־שטויס, בעת מיינע פים פארלירען אט דעם אימפעט, וויל זיי בא־ריהרען די ערד. איך מוז אבער דעם זעלבען אימפעט איבערנעבען די פים אויך — א ניט פאל איך. הויב איך זיי אויף אוז לויף אזוי שנעל נאר ווי מעגליך, כדי זיי זאלען שטענדיג זיין אונטער מיין קערפער, וואס ציהט זיך אלץ פארואוים. דער סוף איז נעווען, אז איך בין נעפלויגען ווי א פייל פון א בויגען פון אייז עק גאס ביז דעם צווייטען. איך האב מורא נעהאט זיך אפשטעלען — א ניט פאל איך מיט'ן פנים צו דער ערד. איך האב נעמוזט לויפען.

אט אזוי פליה איך. ניט ווילענדיג, ווי א באמבע פון א הער־

מאט אוו דאגה וואס אויף דער צווייטער זייט נאס שטעהט, אפשר, חלילה, א שטיינערנע וואנט אדער א טעלעגראף־סלופ. פונקט אין דער רגע טוה איך זיך אן עפעס א קלאפ. א צרה איז מיר! איך דערזעה דאס פונקט אין דער רגע וועז דער אומגליק טרעפט. ראס איז געווען א „ביק", וואס איז דאַרטען געשטאנען אין דער פינסטערניש. פאלען מיר אום ביידע, קאטשען זיך איבער איין פאל אוו נאר א מאל; דער אוטאמאטישער פראצעס איז אויף אזוי פיעל געווען אנטוויקעלט אין אט דער געמיינער בריאה, אז ווי נאר מיר האבען זיך צובוצקעט, האט ער מיר גלייך אנגעכאפט אוו מיד שוין די נאנצע צייט ניט ארויסגעלאזט פון די הענט. ביידע האבען מיר נעכאפט א רעכטען בענטש, אוו וועז ער האט זיך אויפנעשטעלט, האט ער נאר אלץ צוגעהאלטען א טרעמפ, פרי־ערליך ווי א לעמעלע.

אויב דער „ביק" האט פארמאנט עפעס אביסעל פארשטעלונגס־קראפט, האט ער מיך נעמוזט באטראכטען פאר א רייזענדען פון פרעמדע עולמות, פאר א מענשען פונ'ם שטערן מארס, וואס איז נאר וואס אראפגעפאלען; אין דער פינסטער האט ער מיך ניט געזעהען אראפטאנצען פונ'ם צוג. זיינע ערשטע ווערטער זיינען טאקע געווען: „פון וואנען ביסטו אהער אראפגעפאלען?" נאכ־דעם האט ער א זאג געטאן: „איך האב שטארק בדעה דיך אריינ־פאקען". דעם לעצטען נעראנק, גלויב איך, — האט ער ארויסגע־זאגט אוטאמאטיש. באמת אבער האט דער „ביק" געהאט א גוט האַרץ, ווייל נאכדעם ווי איך האב איהם דערצעהלט א „פזמון" אוו אביסעל געהאלפען אפריניגען זיינע מלבושים, האט ער מיר געגעבען צייט ביז'ן נעקסטען פראכט־צוג אפצופארען פון שטאט. איך האב אבער אויסגענומען צוויי תנאים: ראשית, מוז דער צוג זיין א מזרח־צוג, צווייטענס, טאר דאס ניט זיין קיין דירעקטער פראכט־צוג כיט אלע טירען פאר'חתמ'עט אוו פארשלאסען. ער האט דערצו אויך מסכים געווען. אט אזוי בין איך נצול געוואָרען פון טורמע אויפ'ן גרונד פון דעם בריסטאלער אפמאך.

אט דערמאן איך זיך נאר א נאכט. טאקע אין יענעם נעגענד.

וואו איך בין נצול געווארען, זיך ארויסגענליטשט פון א צווייטען „ביק". וועז איך טרעף אט דעם „ביק" צוקוועטש איך איהם, זייל איך בין געפלויגען פון אויבען אראפ, זיך ניט אנגעהאלטען אן קיין זאך, דערצו נאך זיינען עטליכע אנדערע „ביקעס" נעווען כדי הכל איין שפאן הינטער מיר, גרייט מיך א כאפ צו טאן. פאסירט האט דאס אזוי. דאמאלט האב איך געוואוינט אין עפעס א שטאל אין וואשינגטאן. אליין בין איך מיר געווען דער „באלעבאס" איבער דער גאנצער שטאל, אזן דערצו האב איך נעהאט א כד דערעם פון די פערד. פאר אזא באקוועמליכקייט פלעג איך אלע אינדערפריה אכטונג געבען אויף די פערד. איך וואלט דאכטען נאך נעווען אזן נעווען וועז ניט די „ביקעס".

עפעס איינמאל אין אבענט, ארום נייז א זייגער קום איך אין שטאל ארייז שלאפען אזן טרעף דאכטען א צוהיצטע חברה שפילען אין קארטען. דאמאלט איז גראד געווען א מארק־טאג אזן אלע נעגערס האבען געהאט געלט. ס'וואלט ניט געווען שלעכט אפצומאלען דעם גאנצען פלאץ. דער שטאל איז ארויסגענאנגען אויף צוויי גאסען. איך קום אריין דורכ'ן פראנט, נעה דורך דעם קאנטאר אזן כאפ זיך אריין אין עפעס א מין דורכגאנג צווישען צוויי רייהען שטאלען אין דער גאנצער לענג פון דער געבוידע, וואס פיהרט ביז דער צווייטער גאס. אין סאמע מיט פון אט דעם דורכגאנג, ביי דער שיין פון א גאז לעמפעל, צווישען רייהען פערד, זיינען געווען ארום פערציג נעגערס. נעה איך אויך צו זיי צו אזן שטעל זיך קוקען. איך בין אן עני־וואביזן, שפילען קען איך ניט. עפעס איינעם א נעגער האט דאס מזל געהאלטען אין איין שיינען: מיט יעדען קאז האט זיך זיין באנק פארגרעסערט אויף צוויי מאל אזוי פיעל. א היבש ביסעל מטבעות זיינען געלעגען אויף דער ערד. ס'איז פשוט געווען באצויבערענד. מיט יעדען גאנג האט יענער נעגער, דער באנקיר, אלץ מעהר שאנסען פארלארען צו געווינען. די אויפרעגונג איז געווען א געוואלדיגע. פונקט דאמאלט האבען מיט א דונער זיך אויפגעפראלט ביידע גרויסע טירען, וואס האבען זיך געעפענט צו דער הינטער־גאס.

עטליכע נעגערס האבען זיך א שאט געטאן צו דער צווייטער טיר. איך שטעל זיך אפ אויף א רגע'לע אוו טוה א כאפ א זשמעני גע'לט פון דער ערד. דאס איז ניט קיין גנבה: אזוי איז דער מנהג. וועד ס'איז נאר ניט גע'לאפען האט נעכאפט. דורך די אויפ־ גע'פרא'לטע טירען שפארען זיך אריין א גאנצע מחנה „ביקעס". מיר לאזען זיך צו דער צווייטער טיר. אין קאנטאר איז פינסטער אוו דורך דעם שמא'לען טירל קענען מיר א'לע מיט אמא'ל ניט ארויס אין גאס. ארום טירל איז געוואכען נעריכט'לאך. עפעס א נענער טאנצט ארויס דורך א פענסטער, שלעפט מיט דעם ראהם; נאר איהם טאנצען אנדערע נעגערס. הינטער אונז צוועקעווען שוין די „ביקעס" ארעסטאנטען. איך אוו עפעס א לאנגער נעגער טוהען זיך א לאז צו דער טיר, ביידע מיט א מא'ל. ער איז א סך העכער אוו שטארקער פון מיר, טוהט ער מיך א דרעה אוו לויפט ארויס דער ערשטער. אין דער רגע טוהט מען איהם א כמא'ליע איבער'ן קאפ מיט א פא'ליצי שטאק אוו ער פא'לט אום ווי א געקוי'לעטער אקס. אן אנדער מחנה „ביקעס" האבען געוואכט אויף אונז פון דרויסען. מיט די הענט, האבען זיי געוואוסט, קענען זיי אונז ניט אפהא'לטען, האבען זיי געארבייט מיט די שטעקענס. איך קוי'ע זיך איבער אויפ'ן געפא'לענעם נענער, טוה זיך טאקע אויף איהם א דרעה, כאפ זיך דורך צווישען די פיס פון א „ביק" אוו בין שוין פריי. נו־נו, האב איך דאס געמאכט א ויברח! פארוויס פאר מיר איז גע'לאפען עפעס א דארינקער מו'לאטע'ל, טוה איך זיך א נעהם אין זיין ריכטונג. די שטאט האט ער געקענט בעסער פון מיר, אוו געוואוסט האב איך, אז וואו ער לויפט איז גוט. ער האט אבער נעמיינט אויף מיר, אז דאס לויפט איהם נאך א „ביק". הינטער זיך האט ער ניט א קוק געטאן. ער איז גע'לאפען. א נע־ זינטער בין איך געווען מיט געזונטע לונגען, לויף איך הינטער איהם אוו שטעל זיך ניט אפ אויף א רגע. ער איז שיער ניט צוזעצט געוואכען לויפענדיג. ענדליך הויבט ער אן צו הינקען, פא'לט אויף די קניע, ווי איינער רעדט, איך בין ביי דיר אין די הענט, טוה מיט מיר וואס דו ווי'לסט. וועז ער האט אבער אנטדעקט, אז איך

בין ניט קיין „ביס", בין איך פון זיינע הענט נצול׳ געווארעז נאר דערפאר, וואס ער איז געבליבען אהז אטעם.

אט דערפאר בין איך אוועק פון וואשינגטאן — ניט צוליעב׳ מולאט, נאר צוליעב די „ביקעס". איך בין אוועק צום וואקזאל אוז ארויפגעטאנצט אויף דער ערשטער בלינדער פלאטפארם פון א פענסילווייניע שנעל־צוג. וועז דער צוג האט אנגעפאנגען צו געהז ווי עס באדארף צו זיין אוז איך האב באמערקט זיין שנעלינקייט, איז מיר געווארעז עפעס קאלעמוטנע אויפ׳ן הארצעז. דאס איז נע־ווען א ליניע פון פיער פאר רעלסעז. וואו דער צוג שעפט אז וואסער לויפענדיג. באקאנטע טרעמפס האבעז מיר נעווארענט נאר מיט א צייט צוריק קיינמאל זיך ניט ארויפכאפען אויף דער ערשטער פלאט־פארם פון א צוג, וואס שעפט אז לויבענדיג וואסער. איך ווייל דאס דא ערקלערעז. צוויישעז די רעלסעז זיינעז דא פלאכע מעטאלענע קארעטקעס. בעת דער לאקאמאטיוו לויפט זיך זיין וועג איבער אט די קארעטקעס, לאזט זיך אראפ אין זיי אזא איינגעבויגענע רינע. דער רעזולטאט איז, אז די וואסער לויפט ארויז דורך אט דער רינע אוז פילט אז דעם קעסעל.

זיץ איך אזוי אויף דער בלינדער פלאטפארם ערנעז אויפ׳ן וועג צווישעז וואשינגטאז אוז באלטימאר אוז דערפיל עפעס א דינינקער שפרייעלע פאנגט אז אנצופילעז די לופט. וואס הארט דאס מיר? אוז ס׳קומט מיר ארויף אויפ׳ן נעדאנק, אז דאס שע־פען וואסער לויפענדיג איז נאר ניט אזוי שלעכט אוז מ׳איז נאר א נעכטיגער טאג דער גאנצער טאראראס וועגעז אט דעם ענין. וואס פאר א באטרעף האט אזא קליין שפרייעלע? נאכדעם האב איך אנגעהויבעז צו באוואונדערז די גאוזות פון דער ערפינדונג. אט דאס הייסט אז אייזענבאז! וואס פאר א פארגלייך איז דאס מיט דיינע פרימיטיווע מערב־אייזענבאנעז, וועז — פונקט דאמאלט איז דער קעסעל פול׳ געווארעז אוז די קארעטקעלאד זיינעז מיר נאר ניט געהאט אריבערגעפארעז. א שטראס וואסער איז אריבער גע־פלא־סעז פונ׳ם קעסעל נלייך אויף מיר. איך בין דורכגענעצט געווארעז ביז די ביינער ווי איך וואלט נאר וואס נעווועז ארוים פון א טייך.

דער צוג קומט צו קיין באלטימאר. ווי דער שטיינער איז אין די גרויסע מזרח־שטעט ציהט זיך די אייזענבאהן ליניע דורך דער שטאט עטוואס נידעריגער פון די גאסען אויף א מין איינגענרא־בענעם וועג. אט נעהט שוין דער באן צו צום באלויכטענעם וואקזאל. איך קארטשע זיך צונויף ווי נאר איך קען אויף מיין פלאטפארם. באמערקט מיך אבער אן אייזענבאהן זשאנדאר און פאנגט מיך אן צו יאגען. צו איהם שטעהען צו נאר א פאר. מיר זיינען שוין אויף יענער זייט וואקזאל און איך לויף גלייך מיט די רעלסען. דא בין איך עפעס אין א מין פאסטקע. אויף ביידע זייטען פון דער ליניע שטעהען הויכע וועגט. וועג איך פאנג למשל אן צו קלעטערן אן עס ניט זיך מיר ניט איין — פאל איך דאך גלייך אריין צו די „ביקעס" אין די הענט. לויף איך אלץ אן לויף, זוך אויף די וועגט טאמער וועל איך געפינען עפעס א באקוועם פלאץ ארויפצו־קלעטערן. ענדליך דערזעה איך אזא פלאץ. דאס איז געווען אויף דער צווייטער זייט פון א בריקעל וואס האט פאראיינigt די איבער־געהאקטע נאס. איך קלאמער זיך איין אן דער וואנט מיט די הענט אן פים אן קלעטער. נאר מיר קלעטערן די דריי אייזענבאהן „ביקעס".

אויבען בין איך געבליבען שטעהן אויף עפעס א ליידיגען פלאץ. אויף איין זייט איז אט דער פלאץ נעווען אפגעטיילט פון דער נאס מיט עפעס א נידעריגער וואנט. זיך צוקוקען אן אויס־פארשען איז ניטא קיין צייט. איך לויף צו דער וואנט אן טוה א שפרונג. אן טאקע אט דא בין איך אזוי נבהל ונשתומם נע־ווארען ווי נאר קיינמאל ניט אין מיין נאנצען לעבען. נעווהנטילך קלערט מען אן א וואנט איז אויף דער צווייטער זייט אזוי הויך ווי אויף דער פעדערשטער. אנדערש איז אבער נעווען אט די וואנט. דער לעערער פלאץ איז נעווען פיעל העכער פון דער נאס־פלאכע. אויף מיין זייט איז די וואנט טאקע נעווען נידעריג, אויף דער צווייי־טער זייט — מילא, איך טאנץ אריבער. האלט זיך אין נאר ניט אן אן מיר דוכט איך פאל אן פאל ערגעץ אין אן אפגרונט. אונטען, אויפ'ן טראטואר אונטער דער שיין פון א נאסען־לאמפ איז נע־

שטאנען א „ביק". איך גלויב, ס'איז נעווען א צעהן פוס ביז'ן טראטואר, נאר אינ'ם אימפעט פליהענדיג אין דער לופטען, האב איך נעמיינט, אז ס'איז צווי מאל אזוי פיעל.

איך גלייך זיך אויס אוו קוק ארונטער. אין אנפאנג האב איך נעקלערט אז איך פאל גלייך אויפ'ן „ביק". מיינע קליידער האבען איהם טאקע אביסעל באריהרט, בעת איך בין אראפ מיט אזא עקספלאדירענדען אימפעט. איך חדוש זיך פארוואס ער איז ניט נעבליבען טויט אויפ'ן ארט פאר שרעק, כחמת ער האט אפילו ניט געהערט בעת איך האב אראפגעטאנצט. דא האט זיך ווידער אי־בערגע'חזר'ט די קונץ פונ'ם מארס־מענשען. דער „ביק" האט זיך ניט א כאפ געטאן, ער האט זיך נאר א רוק געטאן אן א זייט, ווי א פערד פון אן אוטאמאביל; ערשט נאכדעם האט ער זיך נאר כיר א לאז געטאן. איך שטעל זיך אבער ניט אפ צו ערקלערען די זאך, לאז דאס איבער צו מיינע פארפאלגער, וועלכע זיינען גלייך נאך מיר אראפגעשפרונגען. איך האב ארויסגעיאגט פון זיך די נשמה. איך לויף פארבי איין גאס, א צווייטע, פארדרעה אין א דריטער אוו בין אויסגעטרוקענט געוואָרען.

הכלל איך האב פארטאכלעוועט א פאר מטבעות פונ'ם נעלט, וואס איך האב אויפגעקליבען ביי דער שפיל, צו'פטר'ט א שטונדע צייט אוו בין צוריק אוועק צום אייזענבאהן־אייגשניט ניט ווייט פון די וואקזאל־לאמפען. איך ווארט שוין אויף א צווייטען צוג. איך האב זיך אביסעל בארוהיגט, נאר צוליעב מיינע נאסע בגדים האט מיר אנגעהויבען צו קלאפען א צאן אן א צאן. ענדליך איז אנגעקומען א צוג צו דער סטאנציע. איך ווארט אביסעל צו אין דער פינסטער אוו כאפ זיך אריף אויפ'ן אפענהענדען צוג. בין שוין איצט פארזיכטיג אוו זיץ שוין אויף דער צווייטער בלינדער פלאטפארם. איך האב שוין גענוג וואסער געשעפט לויפענדיג. פערציג מיל איז דער צוג אפגעלאפען בין דער ערשטער סטאנציע. איך גיה אראפ אויף עפעם א ליכטיגען וואקזאל, וואס איז מיר מאדנע באקאנט. איך בין צוריקגעקומען קיין וואשינגטאן.

אינ'ם רעש אין באלטימאר, בעת איך האב זיך אזוי געררעהט

איבער די גאסען אהער און אהין, אנטלויפענדיג פון דער פאליציי, בין איך צוטומעלט געוואָרען. דעם צוג האָב איך געכאפט אין א פארקערטער ריכטונג. איך האָב פארלוירען א גאנצע נאכט, בין נאָס געוואָרען דורך־און־דורך. זיך ארומגעיאגט און אנטלאפען פונ'ם טויט, און נאָר די אלע צרות און שלעק בין איך ערשט ווידער דארט פון וואנען איך בין אנטלאפען. אך ניין, דאָס לעבען אויפ'ן וואנדער וועג איז ניט קיין צוקער־לעקאכל. איך בין שוין אבער צוריק אין שטאָל ניט נענאנגען. איך האָב דארט א כאפ געטאָן א היבשע מטבע, און ס'האט זיך מיר ניט געגלוסט זיך צו רעכענען מיט די נעגערס. כאפ איך דעם נעקסטען צוג. איבערבייסען האָב איך שוין נענעסען אין באלטימאָר.

ע נ ד ע

JAN 26 '65	3405 #746
1309	NOV 11 '65
SEP 20 '66	4782
	5650

#746

FILE